

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ

“ศึกษาคูณค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทาง
วัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้”

โดยนายจิรศักดิ์ อุดหนุน และคณะ

กันยายน 2560

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ

“ศึกษาคุณค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทาง
วัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้”

คณะผู้วิจัย	สังกัด
1. นายจิรศักดิ์ อุดหนุน	สถาบันรามจิตติ
2. นายสรรัชต์ หนองตรุด	สถาบันรามจิตติ
3. นายคัมภีร์ วชิระเชื่อนพันธ์	สถาบันรามจิตติ
4. นางสาวกมลทิพย์ นิ่มคธาธุธ	สถาบันรามจิตติ
5. นายเฉลิมชัย โสวิรัตน์	บ้านพิราบขาวชายแดนใต้
6. นายอัปธาน มอสุ	บ้านพิราบขาวชายแดนใต้
7. นายวัลตนาภูนาศิริ ต่วนภูซูลย์สัจจัน	นักวิจัยอิสระ

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

โครงการศึกษาคุณค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นโครงการภายใต้การสนับสนุนของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ปี 2559 มีวัตถุประสงค์เพื่อสืบค้นและศึกษาคุณค่าทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่นที่ถูกนำมาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และสร้างการตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น โดยใช้กระบวนการส่งเสริมการสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และนำความรู้ที่ได้มาสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับคุณค่าที่ถูกนำมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากการดำเนินงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ทีมวิจัยได้ร่วมกับกลุ่มเยาวชนเครือข่ายพิราบขาวชายแดนใต้ และแกนนำทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาในพื้นที่ในการสำรวจสืบค้น ตามการเรียนรู้จาก "เรื่องเล่าคนต้นเรื่อง" ที่ภูมิปัญญาและจากแหล่งเรียนรู้พื้นบ้านพื้นถิ่นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พร้อมกับการวิเคราะห์ต้นทุนความรู้และแลกเปลี่ยนความคิดร่วมกับเครือข่ายภาคีทางวัฒนธรรม นักวิชาการประวัติศาสตร์ นักออกแบบสินค้าจากวัฒนธรรมจากภาคอุตสาหกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างองค์ความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานวัฒนธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะในมิติของการเรียน "คุณค่า" ทางวัฒนธรรมให้กลายเป็นสินค้าที่มีมูลค่าเชิงเศรษฐกิจ การสร้างนักสืบสานสร้างงานวัฒนธรรม ผู้ประกอบรุ่นใหม่ที่มีสำนึกร่วมทางวัฒนธรรมที่มีภูมิคุ้มกันและเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ได้ข้อค้นพบที่น่าสนใจนั้นคือ

1. ต้นทุนทางวัฒนธรรม

ข้อค้นพบเบื้องต้นจากการดำเนินงานวิจัยที่สำรวจและประเมินสภาพต้นทุนทางวัฒนธรรม พบว่า มีต้นทุนทางวัฒนธรรมหลากหลายด้าน อย่างน้อยมี 5 มิติ ได้แก่ ทุนวิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม เศรษฐกิจการค้า ภูมิสังคม ทรัพยากร ความเชื่อและคติ โดยทุนทางวัฒนธรรมเหล่านี้สะท้อนให้เห็นได้ผ่านเป็น "คน" หรือตัวบุคคลหรือทุนมนุษย์ "ความรู้" ที่มีทั้งในเชิงข้อมูล (Information) ความรู้ (Knowledge) องค์ความรู้เชิงภูมิปัญญาท้องถิ่น (Folk Wisdom/Local Wisdom) รวมถึงต้นทุนเกี่ยวกับ "ของ"(product) ที่มีหลากหลายรูปแบบทั้งที่เป็นของต้นแบบหรือตัวแบบ/ร่างแบบที่ประกอบขึ้น, ผลงาน, ผลิตภัณฑ์, สินค้าตลอดจน "เครื่องมือ/เทคโนโลยี" (Tool/Technology) ต่างๆ ทั้งเรื่องการแกะสลัก การปั้น การจักสาน เป็นต้น ซึ่งมีความพยายามรวบรวมองค์ความรู้ต่างๆ เหล่านี้ในพื้นที่โดยผ่านภูมิปัญญาและการจัดการของพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน รวมถึงความร่วมมือของนักวิชาการวัฒนธรรม นักวิชาการและนักวิจัยในหน่วยงานสถาบันต่างๆ

ทั้งนี้ในแง่ของความรู้ ภูมิปัญญาหรือตัวความรู้ทางวัฒนธรรมที่น่าสนใจจะเป็นองค์ความรู้ที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและการเมืองการปกครองในพื้นที่

ยุคสมัยของปัตตานีในอดีตจนถึงปัตตานี ยะลา และนราธิวาสในปัจจุบัน

ราชอาณาจักร มลายู ลังกาสุกะ (อำเภอยะรัง)	ราชอาณาจักรมลายูอิสลาม ปัตตานี (ปัตตานีและยะรัง)	นครรัฐปัตตานี (แบ่งแยก 7 หัวเมือง) ภายใต้ราชอาณาจักร สยาม อิสลาม - พุทธ	ปัตตานีบริเวณ 7 หัวเมือง อิสลาม - พุทธ	มณฑลปัตตานี อิสลาม - พุทธ	หลังเปลี่ยนแปลงการ ปกครอง พ.ศ. 2475 อิสลาม - พุทธ
พุทธศตวรรษที่ 7-20 ฮินดู - ขว ฮินดู - พุทธ - เส้นทางค้าจาก ตะวันออกไปยัง ตะวันตก ผ่านคอคอ - พ.ศ.1000 เริ่มพุทธ - พ.ศ.1300 รับอิทธิพล ศาสนาพุทธจาก อาณาจักรศรีวิชัย - รับวัฒนธรรมจาก อินเดีย ขว และจีน	1) พ.ศ. 2043 - 2229 (ราชวงศ์ศรีวังสา) 2) พ.ศ. 2231 - 2272 (ราชวงศ์กัณห์) 3) พ.ศ. 2319 - 2351 (ปัตตานีก่อนแยก เป็น 7 หัวเมือง) - รับวัฒนธรรมจาก ขว (มลายู) จีน ผู้เป็นอาหรับและเปอร์เซีย ผ่านการค้า (ตั้งแต่ปลายลังกาสุกะ) (ฝรั่ง เข้า มาแล้วก็ออกไป) - เดิมกษัตริย์เป็นพุทธ แต่ด้วยอิทธิพล ของมะละกา(ใช้เลขนครมีชัยเหนือศรี วิชัย) จึงเปลี่ยนมานับถืออิสลาม (พ.ศ.2000) - เป็นศูนย์กลางทางการศึกษาและ วัฒนธรรมอิสลามบนคาบสมุทรมลายู	พ.ศ. 2351 - 2444 แบ่งแยกเป็น 7 หัวเมือง คือ หนอง จิก ยะหริ่ง ปัตตานี ยะลา สายบุรี รามัน และระ แงะ (เพราะมีกฎ) มี ฐานะเป็นเมืองรอง ลำดับ 3 ขึ้นตรงกับ เมืองสงขลา (เดิม นครศรีธรรมราช) การตั้งเจ้าเมืองต้อง ได้รับความเห็นชอบจาก กรุงเทพฯ (มีทั้งเจ้า เมืองพุทธและมุสลิม)	พ.ศ. 2445 - 2449 - สงขลา หลงจาก กรุงเทพฯ มาประจำ เป็นหัวหน้าส่วน ราชการ	พ.ศ. 2449 - 2475 - นโยบายการ ปฏิรูปหัวเมือง - ยุบ 7 หัวเมือง เหลือ 4 เมือง ได้แก่ ปัตตานี ยะลา สายบุรี ระแงะ(บางนรา/ นราธิวาส)	พ.ศ. 2476 - - แบ่งแยกการปกครองเป็น จังหวัด ตาม พรบ.ระเบียบ บริหารราชการแผ่นดินสยาม พ.ศ. 2476 (ยะลา ปัตตานี นราธิวาส) - ให้ความสำคัญกับความเป็น คนไทยมุสลิม เชื้อชาติไทย สัญชาติไทย ศาสนาอิสลาม กำหนดนโยบายความมั่นคง ในพื้นที่จชต.ตั้งแต่ พ.ศ. 2521 - ส่งเสริมพื้นที่ 3 จชต. ให้เป็น พื้นที่ท่องเที่ยว

โดยมีการสืบทอดผ่านภูมิปัญญา อาทิ กริชรามันที่มีการปรับตัวด้านองค์ความรู้ที่ผ่านประวัติศาสตร์และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมมาอย่างต่อเนื่องเป็นตัวอย่างของภูมิปัญญาและมรดกทางวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นภูมิปัญญา ประวัติศาสตร์ที่ถูกซ่อนอยู่ในลวดลายรูปทรงของกริชที่พาดผ่านยุคสมัยการเปลี่ยนแปลงต่างๆแต่ยังคงคุณค่าสืบทอดไปจนถึงปัจจุบัน หรืออีกตัวอย่างคือ "ว้าวเบอร์ฮามัส" ที่ผูกโยงวิถีประเพณีและการละเล่นว้าวของเจ้านายสมัยก่อนกำลังจะสูญสลายเพราะการละเล่นไม่ได้ถูกสืบสานต่อ แต่ยังคงหลงเหลือภูมิปัญญาการผูกว้าวและลวดลายเฉพาะแบบ ขณะที่ "ว้าววบลูแล" หรือว้าววงเดือนซึ่งเป็นการละเล่นว้าวของชาวบ้านในจังหวัดชายแดนภาคใต้มากกว่า 500 ปีเป็นสมบัติของท้องถิ่น แต่กลับถูกขึ้นทะเบียนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศมาเลเซียแม้ว่าจะมีจุดร่วมทางวัฒนธรรมกับชนมลายูในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้การสร้างผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมที่จะแปรเป็นสินค้าด้วยรูปลักษณะของว้าววงเดือนถูกจำกัด ต่างจากว้าวเปอร์ฮามัสที่กำลังเผชิญ "วิกฤต" การเสื่อมสลายหากไม่มีการเรียนรู้ สืบสานหรืออนุรักษ์ไว้ ขณะเดียวกันก็เผชิญกับ "โอกาส" ด้วยพื้นที่ยังคงมีองค์ความรู้ผู้ถ่ายทอดและผู้สนใจอยู่มาก รวมถึงโอกาส ในการทำให้เป็นมรดกของพื้นที่ด้วยความพยายามที่จะขอจดสิทธิบัตรทางปัญญาของภูมิปัญญาในพื้นที่ ซึ่งจะเป็นการคุ้มครองทั้งมรดกทางวัฒนธรรมและการถูกนำไปใช้เป็นทุนทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างมูลค่าทางตลาด

วัฒนธรรมต่อไปได้ เช่นเดียวกับกับกรณีตัวหนังและการละเล่นหนัง "ว้ายมมลายูหรือหนังปัตตานี"ที่กำลังเผชิญสถานการณ์และช่องว่างของการฟื้นฟูอนุรักษ์และสืบทอด ตลอดจนการใช้ทุนวัฒนธรรมดังกล่าวจากหนังปัตตานีไปสร้างสรรคงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งทั้ง "ว้าวเบอร์อามัส" และ "ว้ายมมลายู" จะไม่เพียงเป็นโอกาสด้านภูมิปัญญาเฉพาะในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ หากแต่จะเปิดทางการเรียนรู้ในฐานะ "สื่อวัฒนธรรม" หรือ "ทูตทางวัฒนธรรม" สำหรับประชาคมอาเซียนได้อีกด้วย

นอกจากนี้ยังมีกลุ่มที่เป็นภูมิปัญญาที่รวมกันเป็นกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มอาชีพจักสาน กลุ่มอาชีพเครื่องไม้ กลุ่มช่างแกะสลักในพื้นที่ปัตตานี ยะลาและนราธิวาส รวมถึงลักษณะผู้สร้างหรือภูมิปัญญาที่ไม่รวมกลุ่มอย่างเป็นทางการเป็นบุคคล เช่น ภูมิปัญญาการพิมพ์ผ้าบาติก ภูมิปัญญาช่างเขียนลายมลายู เป็นต้น ข้อน่าสังเกตคือ ภูมิปัญญาไม่ว่าจะเป็นกลุ่มหรือตัวบุคคลภูมิปัญญาที่มีองค์ความรู้อยู่ แต่ขาดกลุ่มผู้สานต่อและสืบทอดนับเป็นเรื่องที่พึงเฝ้าระวังในการสูญเสียขององค์ความรู้และภูมิปัญญาเพราะส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงวัยและการส่งเสริมหรือสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้และสานต่อทั้งในแง่การเรียนรู้ท้องถิ่นและการตลาดการอาชีพด้วย ขณะเดียวกันลักษณะของผลิตภัณฑ์หรือชิ้นงานโดยส่วนใหญ่ยังเป็นลักษณะการทำงานวัฒนธรรมแบบงานฝีมือ (craft culture) โดยใส่ใจในคุณภาพของชิ้นงานทุกชิ้นทุกชุดมากกว่างานเชิงปริมาณแบบอุตสาหกรรม

อย่างไรก็ดี ประเด็นที่น่าสนใจที่เกี่ยวข้อง กลุ่มผู้สร้างผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาเหล่านี้ โดยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่ยึดโยงกับการสร้างวัฒนธรรมในระดับชุมชน หมู่บ้าน และมีลักษณะเป็นสำนักวิชาหรือแหล่งเรียนรู้จะมีองค์ความรู้และภูมิปัญญาที่สร้างงานทางวัฒนธรรมที่ทำให้ผลิตภัณฑ์หรือผลงาน รวมถึงแหล่งของภูมิปัญญาท้องถิ่นเหล่านั้นสามารถยกขึ้นเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications หรือ GI) ซึ่งเป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่งที่สามารถได้รับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้อีกด้วย อาทิ กริชรามันห์ หม้อดินเผาภูมิงบาเจาะ เป็นต้น

2. ต้นทุนชุมชน กลุ่ม/บุคคล ผู้รู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ สืบสานและสร้างสรรค์งานทางวัฒนธรรม

โดยเมื่อวิเคราะห์ต้นทุนทางวัฒนธรรมแล้ว จะเห็นได้ว่าลักษณะของการดำเนินงานวัฒนธรรมในพื้นที่นั้น มีการดำเนินการในหลากหลายรูปแบบโดยในสายโซ่กระบวนการเรียนรู้ สืบสานและสร้างงานทางวัฒนธรรม พบกลุ่มคนทำงานวัฒนธรรมที่น่าสนใจต่อการวิเคราะห์จุดแข็งและศักยภาพการทำงานใช้วัฒนธรรมเป็นทุนทางเศรษฐกิจสังคม นั่นคือ

1) กลุ่ม "ผู้สร้าง ผู้ถ่ายทอด" ซึ่งมีทั้งที่เป็นปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ ผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม รวมถึงแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ตัวอย่างเช่น

- กลุ่มผู้สร้างผู้ถ่ายทอดที่มีลักษณะเป็น "สำนัก" อาทิ "สำนักกริชรามันห์" ซึ่งมีอาจารย์ตีปะลี อะตะบุมมีลักษณะเป็นเสมือนสำนักวิชาที่รวมทั้งภูมิปัญญาเกี่ยวกับกริชรามันห์ ตั้งแต่ความรู้เชิง

ประวัติศาสตร์ การปรับตัวทางวัฒนธรรมของกริช การออกแบบพัฒนาตลอดไปจนถึงการสร้างผลิตภัณฑ์ตาม ขนบวิถีวัฒนธรรม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มกริชรามันห์นี้ มีต้นทุนทางวัฒนธรรมที่มีศักยภาพในการสร้างการเรียนรู้ทาง วัฒนธรรมและการสร้างผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมทั้งในระดับท้องถิ่น ในพื้นที่อำเภอรามันห์ และสามารถสร้างการเรียนรู้ ร่วมกับชาติประชาคมอาเซียนทั้งมาเลเซีย สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย ด้วยองค์ความรู้ร่วมทางวัฒนธรรม

ขณะที่กลุ่มที่มีลักษณะเป็น “บ้าน” เช่น กลุ่มเครื่องปั้นดินเผาภูบงบาเตาะ ในพื้นที่ภูบงบาเตาะ อ.มายอ จ.ปัตตานี เป็นของกลุ่มภูมิปัญญาเครื่องปั้นดินเผาโบราณ ซึ่งครูภูมิปัญญาส่วนใหญ่อายุเกิน 70 ปีขึ้นไป แต่ ยังคงรักษาภูมิปัญญาและความเชี่ยวชาญในกระบวนการปั้นเครื่องปั้นดินเผาและเทคโนโลยีการเผา และหุง เครื่องปั้นดินเผาแบบโบราณ ซึ่งกลุ่มนี้ในเบื้องต้นมีข้อสังเกตว่ายังขาดผู้สืบสานงานทั้งที่เป็นคนวัยแรงงานและกลุ่ม เยาวชนรุ่นใหม่ แต่จากการเข้าร่วมโครงการพบว่ามีการมีกลุ่มเยาวชนได้เข้ามาร่วมเรียนรู้กระบวนการผลิตและสร้างสรรค์ งาน กลุ่มที่มีลักษณะเป็น “แหล่งเรียนรู้” เช่น พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านขุนละหาร ซึ่งมีลักษณะเป็นแหล่งรวบรวมองค์ ความรู้และภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมต่างๆ ที่ยังคงมีผู้ถ่ายทอดและผู้สร้างงานทางวัฒนธรรมได้ โดยมีทั้งที่เป็นผู้รู้ ปราชญ์ ศิลปิน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งนี้ในแง่ตัวองค์ความรู้และภูมิปัญญาที่สำคัญถือเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมที่มี นัยยะต่อการสร้างการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและสร้างสรรค์เศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้

2) กลุ่มผู้สืบสาน (กลุ่มเยาวชน ผู้เรียนรู้) ในกลุ่มที่พบนี้จะสัมพันธ์กับกลุ่มผู้สร้างผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญา ในข้างต้นด้วยพบว่า

(1) กลุ่มเยาวชนที่ศักยภาพสามารถสืบสานงานภูมิปัญญาในบางกลุ่มที่มีสำนักวิชาที่เข้มแข็งเช่น กลุ่มกริชรามันห์จะมีผู้สืบสานที่เป็นเยาวชนคนรุ่นใหม่อย่างเด่นชัด หรือในกลุ่มที่เยาวชนลูกขึ้นมาเป็นผู้สร้างงานและ สืบสานภูมิปัญญาเอง เช่น กลุ่มเยาวชนตะกระป่องแกะสลักว่าวบาบแล กลุ่มกรงนกคุ้ม ที่มีการเรียนรู้ในองค์ความรู้ภูมิ ปัญญาและมีศักยภาพในพัฒนาผลงาน ซึ่งเยาวชนกลุ่มนี้เมื่อให้ความรู้และแนวคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์ไป ย่อม สามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้เข้ากับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มได้

(2) กลุ่มเยาวชนนอกระบบที่มีความเป็นไปได้ที่จะมาเรียนรู้หรือสืบสานงานแต่รอการต่อเชื่อม กับกลุ่มผู้สร้างผู้ถ่ายทอด ในบางพื้นที่ เช่นในพื้นที่ปานาเระ มีภูมิปัญญาที่สามารถเขียนลายเรือแต่ขาดผู้สืบสาน อย่างเป็นทางการ ในขณะที่เดียวกันในพื้นที่มีกลุ่มเยาวชนที่พยายามสร้างงานโดยเยาวชนเพื่อเยาวชน เช่น กลุ่มพัฒนา ผลิตภัณฑ์จากกะลาและไม้พื้นบ้าน ซึ่งเป็นกลุ่มเยาวชนที่มีความสนใจต่อภูมิปัญญาแต่ยังหาจุดเชื่อมต่อการเรียนรู้และ สานงานไม่ได้

(3) กลุ่มผู้เสพงานทางวัฒนธรรม / ผู้บริโภคสินค้า ผลิตภัณฑ์ ผลงานทางวัฒนธรรมซึ่งพบเห็นได้ ทั่วไป แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของ “ภูมิปัญญา และผลิตภัณฑ์”ทางวัฒนธรรม ข้อสังเกตคือผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็น

(1) ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ที่อยู่ในวิถีวัฒนธรรมชาวบ้านทั่วไป เช่น เสื้อทอใบเตยหนาม เสื้อผ้า กระบุงกระจาดตะกร้า (2) กลุ่มผู้บริโภคหรือผู้เสพงานทางวัฒนธรรมในเฉพาะแบบตามรสนิยมและนักสะสม เช่น นักแข่งว่าว ผู้สะสมกริช คนเลี้ยงนก และแข่งนก คนสะสมของที่ระลึก เป็นต้น จะเป็นเฉพาะกลุ่มและบริโภคหรือเสพผลิตภัณฑ์เฉพาะแบบโดยคนกลุ่มนี้จะคัดสรรผลงานทางวัฒนธรรมจากแหล่งผลิตหรือ "ผู้ขาย" ที่รู้จักกันในแวดวง ซึ่งรวมไปถึงช่องทางใหม่ๆ ที่กำลังเกิดขึ้น เช่น ตลาดนัด ตลาดออนไลน์ เป็นต้น ทั้งนี้ในการดำเนินงานใช้วัฒนธรรมเป็นทุนทางเศรษฐกิจอาจต้องวิเคราะห์ "ผู้บริโภค" เพื่อการสร้างความทั้งในระดับมวลชนและระดับเฉพาะกลุ่มอีกด้วย ในแง่ของ micro trend นั้นเชื่อว่า จะมีกลุ่มผู้บริโภคที่ยังไม่ตัดสินใจหรือลังเลต่อสินค้าทางวัฒนธรรมซึ่งมักเป็นคนรุ่นใหม่ที่กำลังค้นคว้าความชอบและทางเลือกใหม่ๆ กับกลุ่มผู้บริโภควัฒนธรรมเฉพาะแบบ (niche consumer) ที่มีนัยต่อการค้นหาหรือนิยมหรือสไตล์ทางวัฒนธรรม (Cultural style รวมถึง Subculture style รวมถึงการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมเพื่อตอบสนองกับผู้บริโภคไม่ว่าจะเป็นกลุ่มผู้บริโภคมวลชนและกลุ่มผู้บริโภคเฉพาะทั้งที่ตัดสินใจแล้วหรือยังลังเลอยู่ก็ตาม อาทิ การดึงเอาทุนทางวัฒนธรรมมาใช้ในการออกแบบ ผลิตและสร้างสรรค์ข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ ที่ดึงเอาอัตลักษณ์หรือรูปแบบที่สะท้อนวิถีวัฒนธรรมมาใช้ในวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะในกลุ่มงานเกี่ยวกับงานออกแบบของใช้ของประดับต่างๆ เช่น ลวดลาย รูปจำลอง เป็นต้น

3. การต่อยอดการพัฒนา กลุ่มเยาวชนและผลิตภัณฑ์เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์พื้นฐาน วัฒนธรรม จากการดำเนินงานพบว่า

- **"กลุ่มผู้จัดการทางวัฒนธรรม"** ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้รู้ในพื้นที่วัฒนธรรม ตลอดจนนักวิชาการ นักวิจัย ซึ่งอาศัยการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการจัดการข้อมูลและความรู้ทางวัฒนธรรม อย่างไรก็ตามกลุ่มคนเหล่านี้กระจายตัวอยู่ในลักษณะที่เป็นนักวัฒนธรรมในหน่วยงานทางวัฒนธรรมท้องถิ่น วัฒนธรรมจังหวัด เป็นต้น กลุ่มผู้จัดการทางวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้และครูภูมิปัญญา กลุ่มองค์กรที่มีผู้สนใจงานทางวัฒนธรรมที่อยู่ตามองค์กรต่างๆ และกลุ่มนักวิชาการ นักวิจัยในสถาบันต่างๆ เป็นต้น โดยภาพรวมพบว่ากลุ่มผู้จัดการทางวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่เป็นผู้จัดการความรู้ทางวัฒนธรรม มากกว่าผู้จัดการด้านการตลาดทางวัฒนธรรม และที่สำคัญคือยังขาด **"ผู้เชื่อมต่อและจัดการพื้นที่ทางวัฒนธรรม/ตลาดวัฒนธรรม"** ซึ่งเชื่อมระหว่างการทำงานเชิงถ่ายโอนทุนวัฒนธรรมไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือนวัตกรรมทางวัฒนธรรมใหม่ ของที่มีส่วนใหญ่จึงเป็นลักษณะสินค้าท้องถิ่นหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ที่ช่วยในเรื่องเศรษฐกิจท้องถิ่นทั่วไป มากกว่าก้าวไปสู่การยกระดับคุณค่าและมูลค่าของผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมในระดับที่สูงขึ้น

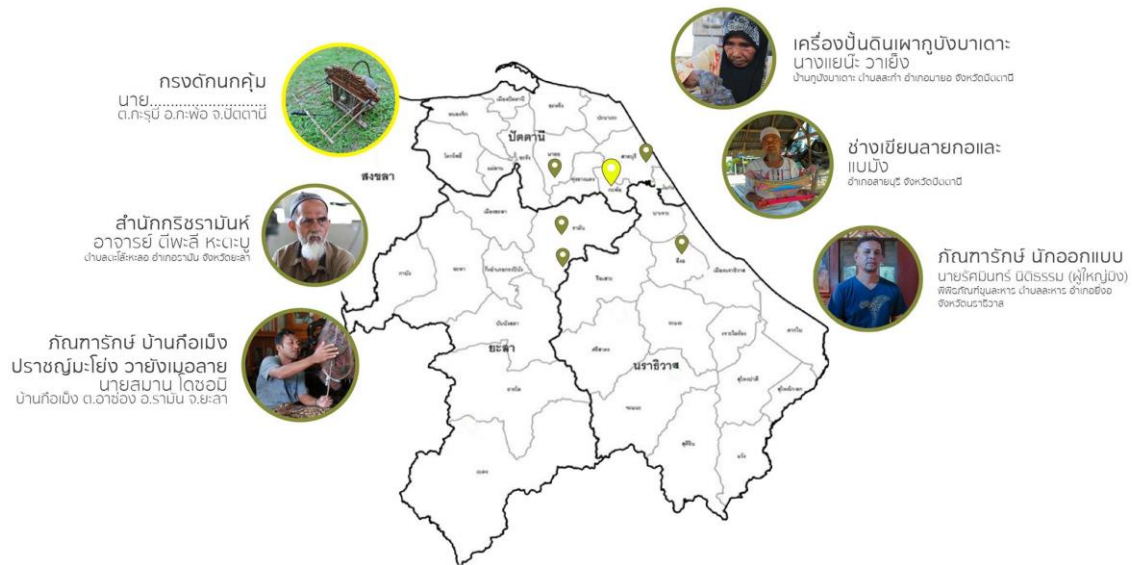
- **หน่วยวิชาการและหน่วยบ่มเพาะผู้ประกอบการ** มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างให้เกิดกลุ่มอาชีพ หรือผู้ประกอบการทางวัฒนธรรม ให้กับชุมชนและกลุ่มเยาวชน ซึ่งไม่เพียงเฉพาะการค้นหากลุ่มเยาวชนซึ่งมีความตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น และพร้อมที่จะเรียนรู้เพื่อนำมาเป็นอาชีพเพื่อสร้างรายได้ มาส่งเสริมพัฒนาให้ความรู้ทั้งในด้านผลิตภัณฑ์ การตลาดและการพัฒนาทักษะเพียงเท่านั้น ยังรวมถึงการจัดกระบวนการให้มี

การศึกษาดูงาน การให้คำปรึกษา การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานร่วมกับเครือข่าย เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิและนักออกแบบ เพื่อสร้างแรงจูงใจและพัฒนาศักยภาพให้กับกลุ่มเยาวชนในการปรับเปลี่ยนมุมมองทัศนคติ การจัดการกลุ่ม และพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีเอกลักษณ์และสามารถตอบสนองความต้องการของตลาด ซึ่งด้วยกระบวนการบ่มเพาะในลักษณะดังกล่าวนี้เองได้ช่วยพัฒนาให้กลุ่มเด็กนอกระบบกลายเป็นผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมซึ่งมีทักษะและความสามารถในการจัดการผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการตลาดได้ต่อไป

- **ผู้ประกอบการทางวัฒนธรรม** มีความพยายามส่งเสริมและสร้างผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมอยู่ในพื้นที่ แต่ถึงกระนั้นในวิถีชีวิตของชุมชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ การประกอบการทางวัฒนธรรมจะถูกผูกโยงบนความเชื่อความศรัทธาต่อศาสนาและการดำเนินชีวิต ซึ่งการส่งเสริมผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมจำเป็นต้องคำนึงถึงบริบทดังกล่าวให้เป็น “จุดเด่น” มากกว่า “ข้อจำกัด” ในการประกอบการทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับตลาดเศรษฐกิจวัฒนธรรมที่ต้องการผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมที่มากพอต่อการสร้างเศรษฐกิจและสร้างรายได้บนฐานทุนทางวัฒนธรรม ซึ่งในพื้นที่มีโอกาสการสร้างผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมที่ไม่ใช่เติบโตเฉพาะในตลาดท้องถิ่น แต่น่าจะมีโอกาสขยายต่อไปในตลาดอาเซียนหรือตลาดสากลได้ ซึ่งจำเป็นต้องมีกระบวนการวิเคราะห์ร่วมระหว่างผู้เกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าว

- ขณะเดียวกันมีความเป็นไปได้ของการเกิดและเติบโตใน **กลุ่มผู้ประกอบการยุคใหม่ หรือผู้ประกอบการรุ่นใหม่** โดยเฉพาะเยาวชนนอกระบบในพื้นที่ที่หลุดจากระบบโรงเรียน มีเวลาว่าง มีความต้องการการรวมกลุ่มทำกิจกรรมที่สนใจตามสไตล์วัยรุ่นที่กำลังค้นหาตนเองและทางเลือกที่สนใจ อย่างไรก็ตามมีกลุ่มเยาวชนที่พยายามรวมกลุ่มกันทำเรื่องอาชีพ เช่น กลุ่มเยาวชนสืบสานกริชรามันห์ กลุ่มกะลาแคะวาบูนแล กลุ่มบ้านรักษะกะลา และกลุ่มกรรณกุ่มซึ่งเดิมเป็นกลุ่มที่กำลังเผชิญวิกฤตของการศึกษาและวิกฤตกำลังในตลาดแรงงาน แต่ในทางตรงกันข้ามกลับพบเห็นความพยายามสร้างตนเองจากจุดเล็กๆของการสร้างงานสร้างอาชีพจากคนต่อกลุ่ม และกลุ่มต่อเครือข่ายที่มีแนวโน้มจะเติบโต และอาจขยายผลสู่กลุ่มอื่นๆได้ซึ่งน่าจะเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างในการดึงพลังเยาวชนมาสู่การเรียนรู้และการสร้างงานสร้างอาชีพบนฐานทุนทางวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและบริบททางสังคมวัฒนธรรมทั้งที่จะมีนัยต่อการสร้าง “ภูมิคุ้มกันชีวิต” ให้กับเยาวชนนอกระบบแล้ว ซึ่งจะสามารถพัฒนาไปสู่การสร้างผู้ประกอบการรุ่นใหม่สำหรับพื้นที่ตลาดวัฒนธรรมสร้างสรรค์ได้ในอนาคต โดยมีข้อสังเกตต่อการสร้างผู้ประกอบการเยาวชนคือการทำงาน “สร้างพื้นที่สร้างโอกาส” ในการเข้าไปค้นหาจุดเด่นและหนุนเสริมพัฒนาศักยภาพเยาวชน และเพื่อให้กลุ่มเล็กๆเหล่านี้เป็น “แม่เหล็ก” ของดึงดูดเครือข่ายเยาวชนที่ตกหล่นจากระบบการศึกษาการสร้างพลังการเปลี่ยนแปลงในกลุ่มเยาวชนบนฐานวัฒนธรรมที่ขยายผลต่อไป

4. การจัดการภายในกลุ่มเยาวชน กลไกและการเปลี่ยนแปลง

จากกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของเยาวชน ทำให้เห็นถึงการรวมกลุ่มกลไกและการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มในเยาวชนทั้งในระดับกลุ่ม และระดับปัจเจกบุคคลในโครงการ ดังนี้

- **กลุ่มเยาวชน** กลุ่มเยาวชนในโครงการแต่ละกลุ่มมีการรวมตัวจากความสนใจที่คล้ายกันทั้งในแง่ของความต้องการในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมไม่ให้เป็นสูญ ความต้องการมีกลุ่มเพื่อน และความต้องการในการสร้างงานสร้างอาชีพเพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้เพิ่มเติมให้กับครอบครัว ซึ่งกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของโครงการเป็นเหมือนเครื่องมือตั้งต้นการทำงานให้กับกลุ่มเยาวชน

โดยในด้านของการจัดการกลุ่มนั้นนอกจากการร่วมกันศึกษาหาความรู้และพัฒนาทักษะจากครูภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชนของตนเพื่อพัฒนาทักษะ การร่วมกำหนดกฎกติกาของกลุ่ม การแบ่งบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ และแบ่งระดับฝีมือของสมาชิกแล้ว กระบวนการสำคัญอีกประการหนึ่งของการรักษากลุ่มเยาวชนไว้นั้นคือการจัดการด้านกระบวนการกลุ่มผ่านกิจกรรม อาทิ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกและเครือข่าย การสอนงานระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้อง การเลี้ยงอาหารสมาชิก การร่วมประชุม การร่วมออกร้านขายผลิตภัณฑ์ การแบ่งรายได้จากชิ้นงานที่ขายได้ ฯลฯ ซึ่งด้วยกระบวนการจัดการกลุ่มในลักษณะเช่นนี้เองทำให้หลายกลุ่มมีสมาชิกที่สนใจเข้าร่วมเพิ่มมากขึ้น

- **กลุ่มเครือข่ายเยาวชน** จากการทำงานโดยกลุ่มเยาวชนจากขั้นตอนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการทดลองตลาดทำให้ได้ข้อค้นพบว่าการจัดการแบบกลุ่มเครือข่ายช่วยให้มีผลิตภัณฑ์ที่จะเป็นสินค้าที่หลากหลาย อีกทั้งยังช่วยให้เกิดช่องทางในการผสมผสานผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าระหว่างกลุ่มเยาวชน ดังเช่นกรณีของ กลุ่มวามูแลซึ่งร่วมกับกลุ่มเครื่องปั้นดินเผาบ้านกุ่มบึงบาเตาซึ่งได้ร่วมกันพัฒนาสินค้ากระถางก่ายาน และภาชนะใส่เครื่องดื่มร่วมกัน นอกจากนี้การจัดการในรูปแบบเครือข่ายยังช่วยให้เกิดการลดต้นทุนทั้งในแง่ของการจัดการด้านวัตถุดิบ และการออกร้านขายของ ซึ่งเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่กลุ่มเยาวชนในโครงการเกิดการรวมตัวกันภายใต้ชื่อกลุ่ม

“อาเหาะกาย” (ศรัทธากล้าศิลป์) ในฐานะของการเป็นพื้นที่กลางในการเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่มเยาวชนในโครงการและเครือข่ายซึ่งนำไปสู่การมีเพื่อนทำงานในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรม

- **ปัจเจกบุคคล** จากกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของโครงการส่งผลให้เกิดภาวะผู้นำและผู้ตามในแต่ละกลุ่มโดยธรรมชาติ โดยแกนนำกลุ่มจะนำองค์ความรู้ต่างๆที่ได้รับไปถ่ายทอดสู่สมาชิกกลุ่ม และสมาชิกร่วมเรียนรู้และพัฒนาฝีมือไปพร้อมกับแกนนำ นอกจากนี้สิ่งที่เห็นได้ชัดคือความรับผิดชอบต่องานที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากแกนนำกลุ่มและสมาชิกส่วนใหญ่ในทุกๆกลุ่มคือเด็กนอกระบบ ที่หลุดออกจากระบบการศึกษาที่ใช้เวลาว่างส่วนใหญ่ไปกับการจับกลุ่มและดื่มน้ำกระเทียม แกนนำกลุ่มได้ใช้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ดึงกลุ่มเยาวชนเหล่านี้มาเป็นกำลังในการสร้างสรรค์ชิ้นงานเพื่อให้สามารถผลิตงานได้เร็วและจำนวนเพิ่มขึ้นเพื่อเป็นรายได้อีกหนึ่งทางหนึ่งให้แก่สมาชิกในกลุ่ม

นอกจากนี้แล้วพัฒนาการที่เห็นได้ชัดอีกสิ่งหนึ่งคือ พัฒนาการทางด้านการสื่อสารเนื่องจากเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมดใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาหลัก และใช้ภาษาไทยเป็นภาษารองทำให้เยาวชนไม่ค่อยกล้าที่จะพูดหรือใช้ภาษาไทยเท่าไรนัก เนื่องจากพูดไม่คล่องและอาจจะสื่อความได้ไม่ชัดเจน แต่หลังจากผ่านกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ต้องมีการนำเสนอการสร้างสรรค์ผลงาน การออกร้านเพื่อขายสินค้า การตอบทริเียนการเรียนรู้ต่างๆ ทำให้เยาวชนที่จากเดิมสื่อสารไม่ค่อยคล่อง ไม่กล้าสื่อสารเป็นภาษาไทย สามารถสื่อสารได้คล่องขึ้น กล้าที่จะใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนที่พบเห็นได้ในเยาวชนในทุกๆกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์ทรงนกคุ้ม ซึ่งทั้งแกนนำและสมาชิกกล้าที่จะสื่อสารและสื่อความได้อย่างดีมากกว่าช่วงที่เริ่มโครงการ

5. เยาวชนกับการตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรม

กระบวนการในการส่งเสริมการสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งเป้าหมายในการพัฒนากลุ่มเยาวชนคือการสร้างความตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นตนเอง มีกระบวนการดังนี้คือ คัดเลือกกลุ่มเยาวชน ให้กลุ่มเยาวชนศึกษาสืบค้นทุนทางวัฒนธรรม การอบรมเรื่องลวดลายมลายู (พัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้เพื่อนำไปปรับใช้) ศึกษาดูงานทางวิชาการ ประวัติศาสตร์และศึกษาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ การจัดเวทีวิพากษ์ และการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับนักออกแบบเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์

ซึ่งกระบวนการข้างต้นเป็นกระบวนการที่มุ่งหวังให้เกิดการตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นกับกลุ่มเยาวชน โดยข้อค้นพบที่เห็นได้เด่นชัด คือ

- **ปรัวิธี การแต่งกาย วัฒนธรรม “มลายู”**

จากการที่กลุ่มเยาวชนได้ออกร้านเพื่อขายผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของตนเอง เพื่อความเป็นเอกลักษณ์ และความน่าสนใจทางกลุ่มจึงได้ออกร้านด้วยการแต่งกายด้วยชุดมลายูถิ่น และเมื่อมีการออกร้านบ่อยขึ้น และพาน้องๆเยาวชนในกลุ่มได้มาออกร้านด้วย ทำให้กลุ่มเยาวชนเริ่มหันมาใส่ใจกับการแต่งกายมลายูถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นตนเองกันมากขึ้น

- **เกิดการรื้อค้น(เก่า) สร้างผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม.(ใหม่)**

การหันกลับมาลงทุนของตนเองของกลุ่มเยาวชน ทำให้เกิดการสืบค้นองค์ความรู้จากเอกสาร และปราชญ์ชุมชนที่เป็นครูช่างที่มีความรู้ความสามารถในศิลปะและวัฒนธรรมที่สืบทอดมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เช่น การทำหม้อดินเผาผลลายโบราณ การวาดลวดลายกอลและ การแกะสลักลวดลายมลายู การตีกริชรามัน ฯลฯ การสืบค้นเหล่านี้ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเองแก่กลุ่มเยาวชน อีกทั้งเมื่อได้ผ่านกระบวนการพัฒนาโดยทีมวิจัย เช่น อบรมเชิงปฏิบัติการการแกะลวดลายมลายู การออกแบบผลิตภัณฑ์กับนักออกแบบที่มีชื่อเสียง การทดลองนำเสนอผลงานผลิตภัณฑ์ การศึกษาดูงาน ฯลฯ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ทำให้กลุ่มเยาวชนเกิดการซึมซับ เห็นโอกาสในการพัฒนาผลงาน และนำมาต่อยอดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดโดยที่ยังคงไว้ซึ่งกลิ่นอายทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเองได้อย่างดี

- การ “กลับบ้าน” ของคนรุ่นใหม่

การทิ้งถิ่นเพื่อหาโอกาสในการทำงาน สร้างอาชีพสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัวของกลุ่มเยาวชนเป็นเรื่องที่พบเห็นได้ปกติในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้วยข้อจำกัดของพื้นที่ในด้านต่างๆ ทั้งด้านโอกาส และความหลากหลายของอาชีพ การพัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานทุนวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของเยาวชนในการสืบค้นทุนของตน และพัฒนางานผลิตภัณฑ์ ทำให้เกิดรายได้ และทำให้เยาวชนที่เคยหันหลังให้กับท้องถิ่นได้เห็นโอกาส และตัดสินใจกลับมาทำงานพัฒนาผลิตภัณฑ์ก่อให้เกิดอาชีพ และการพัฒนาท้องถิ่นที่ตนเองอยู่อาศัยควบคู่กันไป

- การสร้างกลุ่ม สื่อสารตัวตน สู่คนภายนอก

กลุ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์แต่ละกลุ่มได้ผ่านการสืบค้นและพัฒนางานผลิตภัณฑ์ของตนเองเพื่อขายและสร้างรายได้ จากการทดลองออกร้านขายผลิตภัณฑ์ทำให้กลุ่มเยาวชนได้มองเห็นถึงการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่ม จึงเกิดการรวมกลุ่มผลิตภัณฑ์ทั้ง 6 กลุ่มภายใต้ ชื่อกลุ่ม “อาเนาะกายู” ซึ่งเป็นภาษามลายู แปลว่า ต้นกล้า เพื่อสื่อถึงกลุ่มเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนใต้ที่รวมตัวกันสร้างงานศิลป์ ที่ใช้ทุนวัฒนธรรมมลายูในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ เพื่อสื่อสารให้กับคนภายนอกได้รับรู้ถึงความงดงามของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของผู้คนในสามจังหวัดชายแดนใต้ผ่านงานผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ

6. ทุนสำหรับการต่อยอดพัฒนาและช่องทางการตลาด

โดยเมื่อพิจารณาการทำงานของกลุ่มเยาวชนในโครงการจะพบว่า การดำเนินงานในโครงการนั้น แม้ว่าจะมีส่วนช่วยในการพัฒนาผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมโดยใช้ฐานคิดและกระบวนการจากงานวิจัย ซึ่งเข้าไปหนุนเสริมและเพิ่มเติมความรู้ทางประวัติศาสตร์และเรื่องลวดลาย ทักษะในการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และด้านการตลาดให้กับกลุ่มเยาวชน แต่ก็ยังเป็นเพียงจุดเริ่มต้นของการขับเคลื่อนการนำทุนทางวัฒนธรรมมาพัฒนาสร้างให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจ และช่วยแก้ปัญหาเยาวชนนอกระบบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้

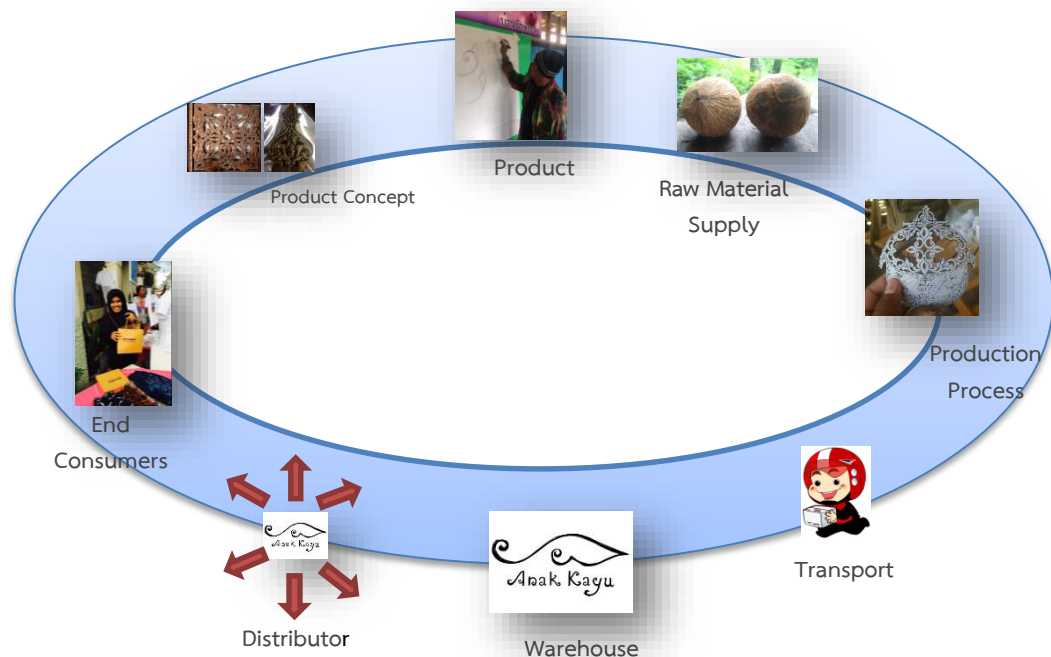
จะเห็นได้ว่ากลุ่มเยาวชนเหล่านี้มีความสามารถในการขยายผลการทำงานต่อไปยังกลุ่มเยาวชนต่างๆ ในพื้นที่ในการขับเคลื่อนแนวคิดในการนำเอาทุนทางสังคม วิถีชีวิต วัฒนธรรม และทรัพยากรทางธรรมชาติในพื้นที่มาพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้นไปยังกลุ่มเยาวชนนอกระบบและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่

ขณะเดียวกันปัจจัยด้านทุนยังคงเป็นข้อจำกัดในการพัฒนาและรักษากลุ่มเยาวชนที่เข้ามาร่วมกันผลิตผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมเอาไว้ เพราะคงไม่อาจปฏิเสธได้ว่าสิ่งที่โครงการได้ดำเนินการไปนั้นถือเป็นเพียงงานระยะตั้งต้นเท่านั้น การที่กลุ่มจะเข้มแข็งและขยายแนวคิดและวิธีการทำงานต่อไปได้ กลุ่มเยาวชนจำเป็นต้อง

จะต้องมีทุนที่จะทำให้สามารถยืนระยะต่อไปได้เพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เทคนิคกระบวนการผลิตที่ช่วยระยะเวลาการทำงาน และหีบห่อบรรจุภัณฑ์ที่จะช่วยสร้างมูลค่าและลดระยะเวลาการทำงาน ซึ่งเหล่านี้ยังคงถือเป็นข้ออ่อนของงานในระยะนี้ ขณะเดียวกันปัจจัยเรื่องช่องทางการตลาดเองถือเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะช่วยยืนระยะของกลุ่มต่อไปได้นั้น คือ การมีคำสั่งซื้อและยอดขาย ซึ่งในประเด็นดังกล่าวจากบทเรียนของโครงการจะพบว่าการสนับสนุนจากหน่วยงาน หรือการซื้อขายสินค้าทางวัฒนธรรม ในพื้นที่ยังคงไม่ได้ให้ความสนใจ เว้นเฉพาะแต่ภาชนะเครื่องปั้นดินเผาบ้านกุ่มบุงบาเตะซึ่งเมื่อนำมาทำเป็นภาชนะใส่เครื่องดื่มกลับได้รับความนิยมอย่างมาก ขณะที่การลงตลาดออกร้านในงาน IICF 2017 ที่ศูนย์การแสดงสินค้าไบเทค ตลอดจนคำสั่งซื้อจากนักออกแบบและกลุ่มผู้ประกอบการที่เข้าร่วมเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในโครงการ จะพบว่าในกลุ่มนี้มีแนวโน้มความสามารถในการทำตลาดที่ดีกว่าแต่ด้วยระยะเวลาที่จำกัดทำให้ยังไม่สามารถทำยอดขายที่สูงได้

7. การเพิ่มมูลค่าจากคุณค่าพื้นฐานทุนวัฒนธรรม

จากโครงการวิจัยสามารถสรุปภาพรวมของ ห่วงโซ่อุปทาน หรือ Supply Chain ในการพัฒนาคุณค่าของผลิตภัณฑ์บนฐานทุนวัฒนธรรมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยเยาวชนในพื้นที่ ได้ดังนี้

- Product Concept (แนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์)

ในการสร้างแนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์บนฐานทุนวัฒนธรรมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทีมวิจัยได้ดำเนินการทบทวนข้อมูล สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติม และแสวงหากลุ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์จนได้ 6 กลุ่ม อันประกอบไปด้วยองค์ความรู้ที่หลากหลาย เช่น ลวดลายกอกและ การแกะสลัก การปั้นหม้อและ ขึ้นลายโบราณ การผลิตกรีซ เป็นต้น จากนั้นจึงได้ให้แต่ละกลุ่มร่วมศึกษาองค์ความรู้ภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนเพิ่มเติม พัฒนาผลิตภัณฑ์ และทบทวนองค์ความรู้ร่วมกัน จนได้เป้าหมายร่วมกันในการที่ต้องการองค์ความรู้เพิ่มเติมในเรื่องของลวดลายมลายู ทีมวิจัยจึงได้จัด Workshop เรื่องลวดลายมลายูโดยมีปราชญ์จากประเทศมาเลเซียเป็นวิทยากรให้ความรู้ เพื่อปรับพื้นฐานและสร้างความเข้าใจ

ตลอดจนความหมายในเรื่องลวดลายมลายู ที่กลุ่มเยาวชนจะนำไปใช้เป็นฐานในการผลิตงานของทุก ๆ กลุ่มต่อไป

- Product Design

หลังจากที่ทุกกลุ่มได้เติมเต็มพื้นฐานในการผลิตงาน และตั้งเป้าหมายร่วมกันในการที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยยังคงไว้ซึ่งคุณค่าทางวัฒนธรรม และ การสร้างความสามารถให้ผลิตภัณฑ์เข้าสู่ตลาดได้ นำไปสู่การทดลองออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์จนได้ต้นแบบของผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาออกมา ทีมวิจัยจึงได้จัดให้ทุก ๆ กลุ่มได้นำเสนอผลงานต้นแบบผลิตภัณฑ์แก่ผู้ทรงคุณวุฒิอันประกอบไปด้วย ตัวแทนจาก บริษัทจี ซีวิตพอเพียง ศูนย์ความรู้กินได้ (จาก OKMD) รวบรวมผู้มาชมชาติ (กลุ่ม วิชาทกิจชุมชน) ซึ่งทำให้แต่ละกลุ่มได้รับข้อเสนอแนะสำหรับการที่จะกลับไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มตนเองให้ตอบโจทย์ตลาด และยังคงไว้ซึ่งคุณค่าทางวัฒนธรรมให้ดียิ่งขึ้น หลังจากการถอดบทเรียนจากเวทีดังกล่าวทำให้ได้ข้อสรุปร่วมกันจากทุก ๆ กลุ่มในการที่จะเติมความรู้ในเรื่องของการออกแบบ ทีมวิจัยจึงได้เชิญนักออกแบบจาก [Lotus Arts de Vivre](#) ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในการสร้างสรรค์ผลงานจากวัตถุดิบท้องถิ่นให้มากมาย มาให้ความรู้และแนะนำเรื่องการออกแบบให้แก่กลุ่มเพื่อนำไปพัฒนางานให้ตอบโจทย์ตลาดและคงไว้ซึ่งคุณค่าทางวัฒนธรรมของตนเองต่อไป โดยออกมาในรูปแบบการเป็นสินค้า “พรีเมียม” และสินค้า “ทั่วไป”

- Raw Material Supply (การจัดหาวัตถุดิบ)

ในเรื่องของวัตถุดิบในการสร้างผลิตภัณฑ์ของแต่ละกลุ่ม เกือบทั้งหมดเป็นวัตถุดิบที่หาได้ในท้องถิ่นตนเองไม่ว่าจะเป็น กะลามะพร้าว ย่านลิเภา ดินสำหรับปั้นหม้อ เป็นต้น โดยส่วนใหญ่จะเป็นวัตถุดิบที่หาได้ตามธรรมชาติ หรือซื้อจากวิสาหกิจชุมชนหรือเยาวชนในพื้นที่ ซึ่งนอกจากจะทำให้มีต้นทุนที่ต่ำมากแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมและสร้างอาชีพให้กับวิสาหกิจชุมชนและเยาวชนในพื้นที่อีกด้วย นอกจากนี้ยังมีการผสมผสานผลิตภัณฑ์ระหว่างกลุ่มเพื่อลดต้นทุนในการจัดหาวัตถุดิบและเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม เช่น ตะเกียงกำยาน ที่ใช้เครื่องปั้นดินเผาจากกลุ่มกุ่มบุงบาเตะและกะลาแกะ จากกลุ่มวามูแล เป็นต้น โดยจะใช้วัตถุดิบจากนอกพื้นที่เท่าที่จำเป็นเท่านั้น จะมีวัตถุดิบบางอย่างที่ใช้สำหรับประกอบเป็นชิ้นงานที่ต้องมีการสั่งมาจากนอกพื้นที่ เช่น หลอดพร้อมหัวปั๊มสำหรับทำที่ใส่สบู่เหลว เป็นต้น

- Production Process (กระบวนการเกี่ยวกับการผลิต)

การดำเนินการผลิต แต่ละกลุ่มผลิตภัณฑ์ดำเนินการผลิตชิ้นงานตามที่แต่ละกลุ่มได้ออกแบบไว้ แต่จะมีการสร้างชิ้นงานร่วมกันทำให้เกิดการเชื่อมร้อยแต่ละกลุ่มเข้าด้วยกัน เช่น ที่วางกำยาน ซึ่งจะใช้ฐานวางจากกลุ่มหม้อดินเผา แต่ฝากำยานเป็นกะลาและลวดลายมลายูจากกลุ่มวามูแล เป็นต้น

ในกระบวนการผลิต จากงบประมาณที่สกว.ได้ให้สนับสนุนในแต่ละกลุ่มได้มีการประยุกต์กระบวนการผลิตโดยการนำเครื่องทุนแรงมาช่วย เช่น การใช้เครื่องฉลุ-แกะในกุ่มวามูแล การใช้เครื่องขัด-ไสไม้ไฟฟ้าในกลุ่มบ้านรักกะลา การใช้มีดแกะสลักสำหรับช่างไม้ในกลุ่มพิพิธภัณฑ์บ้านขุนละหาร เป็นต้น ซึ่งทำให้ระยะเวลาในการผลิตผลิตภัณฑ์ต่อชิ้นลดน้อยลง สามารถเพิ่มมูลค่าการผลิตโดยรวมให้สูงขึ้น

- Transport

กลุ่มผลิตภัณฑ์ในแต่ละกลุ่มมีการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ซื้อในพื้นที่ในลักษณะของการออกร้านอาเนาะกายูเพื่อให้จุดส่งมอบไปถึงลูกค้าในพื้นที่อย่างทั่วถึง

ขณะเดียวกันสำหรับลูกค้าซึ่งไม่ได้อยู่ในพื้นที่กลุ่มเลือกใช้รูปแบบของการซื้อจำนวนมาก แล้วลดค่าจัดส่ง เพื่อเพิ่มโอกาสในการขายผลิตภัณฑ์ได้มากขึ้น

- Warehouse

จากการดำเนินงานจนถึงช่วงของการทดลองตลาดโดยการนำสินค้าของแต่ละกลุ่มออกขายในงาน IICF 2017 ณ ไบเทค บางนา ทำให้เกิดการรวมกลุ่มผลิตภัณฑ์ทั้ง 6 กลุ่มเข้าด้วยกันในแบรนด์ “อาเนาะกายู” เพื่อเป็นศูนย์รวมในการรวมสินค้าและนำสู่ตลาด ปัจจุบัน ร้าน “อาเนาะกายู” ตั้งอยู่ที่หลังที่ทำการไปรษณีย์ อ.ยะหริ่ง จ.ปัตตานี

- Distributor (การกระจายสินค้า)

นอกจากร้านอาเนาะกายูที่เป็นแหล่งรวบรวมสินค้าของทั้ง 6 กลุ่มแล้ว ยังมีการกระจายสินค้าไปยังพื้นที่ของทั้งกลุ่มผ่านการออกงานของแต่ละกลุ่มด้วย กล่าวคือ มีข้อตกลงร่วมกัน เมื่อกลุ่มผลิตภัณฑ์ใดได้มีโอกาสออกงานขายผลิตภัณฑ์จะมีการนำสินค้าผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอื่นๆไปนำเสนอด้วย เพื่อเป็นการกระจายโอกาสทางการตลาด และประชาสัมพันธ์ถึงกลุ่มอาเนาะกายูอีกทาง

- สินค้าไปถึงมือผู้บริโภคคนสุดท้าย (End Consumers)

ในบางกลุ่มได้มีการทำการสื่อสารผ่านช่องทาง Online เช่น Facebook Line ฯลฯ เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ และสื่อสารกิจกรรมต่างๆของกลุ่ม เพื่อสร้างการเข้าถึงให้กับผู้สนใจ รวมทั้งเป็นช่องทางในการติดต่อสั่งซื้อสินค้า และการผลิตตามคำสั่งเฉพาะ (Tailor-made)

นอกจากนี้ยังได้เป็นพันธมิตรกับ บริษัทฯ จี ซีวิตพอเพียง เพื่อเป็นอีก หนึ่งช่องทางในการกระจายสินค้าผ่านหน้าร้านจี ซึ่งตั้งอยู่ที่อาคารโกลเด้นเพลซ พลาซ่า ชั้น 1 อีกด้วย

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ : “ช่องว่าง และโอกาส” ที่ต้องการความร่วมมือ หนุนเสริม และสานต่อ

ข้อค้นพบจากงานวิจัยในเบื้องต้นที่กล่าวไปนั้นมีส่วนสำคัญยิ่งที่ทำให้เห็นแผนที่ทุนทางวัฒนธรรม จุดแข็ง จุดอ่อน ช่องว่างและโอกาสต่อຍອດการทำงานซึ่งมีนัยต่อการออกแบบและปรับแผนการทำงานในการศึกษาคุณค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อเป็นกลไกหนุนเสริมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในมิติวัฒนธรรม โดยมีข้อเสนอแนะจากการทำงานตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา เพื่อการพัฒนาต่อยอด ดังนี้

1) การสร้างพื้นที่เรียนรู้ทางวัฒนธรรม (culture space) ผ่านลักษณะต่าง ๆ การสร้างตลาดทางวัฒนธรรมที่สามารถเป็นช่องทางค้าขายผลิตภัณฑ์หรือสินค้าวัฒนธรรม ทั้งในแง่การสร้าง “พื้นที่ทางวัฒนธรรม” เช่น ตลาดนัดวัฒนธรรม ถนนวัฒนธรรม ชุมชนการผลิตสร้างหรือถ่ายทอดวัฒนธรรม ฯลฯ รวมถึงไปการสร้าง “เส้นทาง” (pathway) หรือ “ประตู” การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการค้าทางวัฒนธรรม ให้เป็นเส้นทาง จุดสพบหรือจุดเชื่อมต่อระหว่างกลุ่มทุนทางวัฒนธรรม กับกลุ่มผู้ขาย /ผู้ประกอบการ และผู้บริโภค/(ผู้ซื้อ) โดยเฉพาะกับผลผลิตจากภูมิปัญญาวัฒนธรรมที่เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ที่ยึดโยงระหว่างภูมิสังคมวัฒนธรรมในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ที่เชื่อมโยงไปสู่ตลาดอาเซียน

ซึ่งจากการทดลองเปิดพื้นที่ทางวัฒนธรรมพบว่า การสร้างกระแสให้พื้นที่เกิดความสนใจ และตื่นตัวในทางวัฒนธรรมนั้น ต้องใช้ระยะเวลาและความต่อเนื่อง จากความร่วมมือในการเปิดพื้นที่ทางวัฒนธรรม และตลาดวัฒนธรรมร่วมกับกลุ่มสายบุรีลูกเกอร์ ในงานท่วงทำนองแห่งเมืองสาย (Melody of Saiburi) เป็นความร่วมมือในหลายภาคส่วนทั้งจากกลุ่มสายบุรีลูกเกอร์ ชุมชนชาวจีนในสายบุรี คณะสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร ฯลฯ จะเห็นได้ว่าการมีภาคีในการร่วมมือกันเปิดพื้นที่ทางวัฒนธรรมเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้ประสบความสำเร็จได้มาก ซึ่งจะเห็นได้

จากเมื่องานมีความหลากหลายมีทั้งการจัดนิทรรศการความรู้เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมในพื้นที่ นิทรรศการเกี่ยวกับเส้นทางวัฒนธรรมมลายู และการออกร้านผลิตภัณฑ์บนฐานทุนวัฒนธรรมจากกลุ่ม กล้าศิลป์ “อาเนาะกายู” พร้อมทั้งการแสดงสาธิตการสานกรงนกคุ้ม การแกะสลักกะลา ฯลฯ สร้างความสนใจให้กับผู้คนในเมืองสายบุรีเป็นจำนวนมาก ผู้คนสนใจร่วมชมงานและจับจ่ายงานผลิตภัณฑ์จากฝีมือของน้องๆเยาวชนที่มาออกร้านกันอย่างคึกคัก นับเป็นบรรยากาศที่ดีที่ทำให้มองเห็นแนวทางในการที่จะพัฒนาและสร้างพื้นที่และตลาดทางวัฒนธรรมในพื้นที่ต่อไป

ขณะเดียวกันกลไกการมีส่วนร่วมสร้าง “พื้นที่วัฒนธรรม” อาจก้าวไปสู่การเปิดเส้นทางการค้าวัฒนธรรมในหลากหลายลักษณะ เช่น เปิดช่องทางการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Social media) เพื่อเป็นช่องทางการจัดการค้าและประกอบการทางวัฒนธรรมไร้พรมแดนผ่านชุมชนเสมือนที่เป็นพื้นที่และช่องทางการตลาดในวัฒนธรรมบริโภคยุคใหม่

2) การส่งเสริมผู้จัดการทางวัฒนธรรม /ผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมที่เข้าใจในคุณค่า อัตลักษณ์ และการสร้าง“จุดขาย”ที่สร้างแบรนด์สร้าง “เรื่องเล่า” (story) ของสิ่งของหรือสินค้าที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่ม (value added) ภายใต้จุดยืนสำนักร่วมทางวัฒนธรรมที่ชัดเจน ซึ่งจะทำให้ผู้สร้างหรือผู้ประกอบการใหม่จะไม่ผลิตหรือส่งเสริมการบริโภคสินค้าวัฒนธรรมแบบฉาบฉวยหรือมีก๊วย เช่น การเข้าร่วมชมการแสดงการละเล่นต่างๆ การแปรรูปและออกแบบผลิตภัณฑ์ ฯลฯ ผ่านตลาดหรือเส้นทางวัฒนธรรมจัดขึ้นร่วมกันที่ไม่เพียงมุ่งหวังการเผยแพร่และจัดจำหน่ายสินค้าแต่ด้วยกลไกการพัฒนาระบบ “การค้าที่เป็นธรรม”(Fair Trade) ที่ทั้งผู้สร้างงานผู้ผลิตและผู้บริโภคจะได้รับความเป็นธรรมและคุณภาพในผลิตภัณฑ์นั้นๆ และในกระบวนการจัดการตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ จะไม่ก่อให้เกิดการทำลายวิถีชีวิต ทรัพยากรและจิตวิญญาณของวัฒนธรรมชุมชน แต่จะนำไปสู่เพื่อสร้างสรรค์วัฒนธรรมการใช้ชีวิต (living culture) ของคนรุ่นใหม่ในสังคมพหุวัฒนธรรม (multicultural) อย่างเท่าทัน

จากที่กล่าวมานั้น จะเห็นได้ว่า การดำเนินงานได้ให้ข้อค้นพบ แง่คิด และข้อเสนอต่อการทำงานใช้วัฒนธรรมเป็นทุนเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นชายแดนภาคใต้ที่มีนัยต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ทั้งภาคนโยบายและหน่วยงานทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่ที่จะเข้ามาร่วมเป็นผู้ร่วมขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ ในผลิตภัณฑ์การใช้ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อต่อยอดในการพัฒนาประเทศ และยังเน้นการส่งเสริมวิจัย อาทิ การนำทุนทาง

วัฒนธรรมมาเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ พร้อม ๆ กับการใช้เครื่องมือทางการเรียนรู้วัฒนธรรมในการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม แก้ไขปัญหาสังคมตามแนวนโยบายส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจบนฐานวัฒนธรรมที่สามารถเชื่อมต่อและต่อยอดการทำงานต่อไปได้ ไม่ว่าจะเป็นในมิติของการ “สร้างหน้าต่างแห่งโอกาส”ของการเรียนรู้และการสร้างงานให้กับกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ผ่านกิจกรรม “พื้นที่วัฒนธรรม” (cultural space) ในรูปแบบต่างๆ จนถึงการเป็น “ผู้ร่วมเชื่อมต่อ” (co-connector) ร่วมระหว่างภาคีทางวัฒนธรรมรวมถึงกลุ่มภาคประกอบการและการตลาดสำหรับผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมซึ่งต้องเชื่อมโยงกับกลไกการพัฒนาหลายฝ่าย

รวมถึงการเป็นฝ่ายหนุนเสริมกลไกการทำงานในพื้นที่ทั้งในระดับภูมิปัญญาพื้นบ้านจนถึงระดับชุมชนท้องถิ่น และ
เครือข่ายให้โอกาสถ่ายทอด เรียนรู้ต่อยอดและสร้างสรรค์ต่อเนื่องได้

ข้อสังเกตและข้อคิดบางประการที่กล่าวมานี้ น่าจะช่วยให้เห็นโอกาสการทำงานในระดับพื้นที่อย่างเป็น
รูปธรรมต่อไป โดยหวังว่าการหนุนเสริมจากภาคีร่วมต่าง ๆ ผ่านความร่วมมือและการเรียนรู้ที่ต่างใช้จุดแข็งและ
ศักยภาพของแต่ละภาคีมาเป็นพลังการทำงานจะช่วยให้การขับเคลื่อนงานไม่เพียงจะช่วยตอบโจทย์การค้นหาคคุณค่า
ภูมิปัญญาและองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม แต่ยังสร้างกลไกการทำงานทางวัฒนธรรมในการพัฒนาเยาวชน การสร้างงาน
สร้างเศรษฐกิจ ตลอดจนการสร้างโอกาสของการเรียนรู้และสร้างงานสำหรับรองรับประชาคมอาเซียนที่ไม่เพียงแต่ใน
เสาด้านมิติทางเศรษฐกิจ แต่รวมถึงเสาด้านมิติทางสังคมและวัฒนธรรมที่จะนำกลับไปสู่การเรียนรู้ “การศึกษา
เพื่อความเข้าใจในประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม” เพื่อการอยู่ร่วมกัน และเสาด้านมิติความมั่นคงของชีวิตและ
อนาคตในระยะยาวอีกด้วย

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณค่าและทุนทางวัฒนธรรม “มลายู” สู่การออกแบบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สร้างการตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้คือ 1) วางแผนและศึกษาข้อมูลภาพรวมโดยรวมกับทีมวิจัยพื้นที่พัฒนากรอบแนวคิด ออกแบบการทำงาน และวางแผนการดำเนินงาน 2) ดำเนินการนำร่องกรณีศึกษา : วิจัยสืบค้นคุณค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยใช้กระบวนการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นเครื่องมือในการทำงานและวิเคราะห์องค์ความรู้ นำไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยอาศัยการจัดการความรู้บนฐานเศรษฐกิจวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับทรัพยากรในพื้นที่ บริบททางสังคมและศักยภาพที่หลากหลายของเยาวชนในพื้นที่ 3) จัดการความรู้ของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกรณีศึกษารายกรณี ไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถอดบทเรียน สังเคราะห์และสรุปองค์ความรู้ที่ได้ นำสู่การนำเสนอผลงาน ทดลองตลาดต่อยอดพัฒนาผลิตภัณฑ์จากโครงการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. ในพื้นที่มีต้นทุนทางวัฒนธรรมที่สำคัญ 5 มิติ ได้แก่ ทุนวิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม เศรษฐกิจการค้า ภูมิสังคม ทรัพยากร ความเชื่อและคติ โดยทุนทางวัฒนธรรมเหล่านี้สะท้อนให้เห็นได้ผ่านเป็น "คน" ตัวบุคคลหรือทุนมนุษย์ "ความรู้" ที่มีทั้งในเชิงข้อมูล (Information) ความรู้ (Knowledge) องค์ความรู้เชิงภูมิปัญญาท้องถิ่น (Folk Wisdom/Local Wisdom) รวมถึงทุนเกี่ยวกับ "ของ"(product) ที่มีหลากหลายรูปแบบทั้งที่เป็นของต้นแบบหรือตัวแบบ/ร่างแบบที่ประกอบขึ้น, ผลงาน, ผลิตภัณฑ์, สินค้าตลอดจน "เครื่องมือ/เทคโนโลยี" (Tool/Technology) ต่างๆ ทั้งเรื่องการแกะสลัก การปั้น การจักสาน เป็นต้น

2. ลักษณะของการดำเนินงานวัฒนธรรมในพื้นที่มีการดำเนินการในหลากหลายรูปแบบ พบว่ากลุ่มคนทำงานวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการวิเคราะห์จุดแข็งและศักยภาพการทำงานใช้วัฒนธรรมเป็นทุนทางเศรษฐกิจสังคม คือ 1) กลุ่ม "ผู้สร้าง ผู้ถ่ายทอด" ซึ่งมีทั้งที่เป็นปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ ผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม รวมถึงแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม 2) กลุ่มผู้สืบสาน (กลุ่มเยาวชน ผู้เรียนรู้) โดยสามารถแยกเป็น กลุ่มเยาวชนที่ศักยภาพสามารถสืบสานงานภูมิปัญญา กลุ่มเยาวชนนอกระบบที่มีความเป็นไปได้ที่จะมาเรียนรู้หรือสืบสานงานแต่รอการต่อเชื่อมกับกลุ่มผู้สร้างผู้ถ่ายทอด และกลุ่มผู้เสพงานทางวัฒนธรรม /ผู้บริโภคสินค้า ผลิตภัณฑ์ ผลงานทางวัฒนธรรม

3. กลุ่มผู้จัดการทางวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่เป็นผู้จัดการความรู้ทางวัฒนธรรมมากกว่าผู้จัดการด้านการตลาดทางวัฒนธรรม และยังขาด "ผู้เชื่อมต่อและจัดการพื้นที่ทางวัฒนธรรม/ตลาดวัฒนธรรม" ซึ่งเชื่อมระหว่างการทำงานเชิงถ่ายโอนทุนวัฒนธรรมไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือนวัตกรรมทางวัฒนธรรมใหม่ จากการศึกษาพบว่าในพื้นที่ยังพบผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมที่เข้มแข็งอยู่ในพื้นที่จำนวนหนึ่ง ได้แก่ เซรามิกเบญจเมธา กลุ่มเรือโกและบ้านทอนและกลุ่มผ้าทอจวนตานี ในขณะที่เริ่มมีผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมรุ่นใหม่เริ่มมีการก่อตั้งขึ้นในพื้นที่

4. รูปแบบการจัดการภายในกลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่ซึ่งเป็นกลุ่มเยาวชนนอกระบบการศึกษาที่มีการรวมตัวของกลุ่มเพื่อนที่สนใจในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมเชื้อสาย"มลายู" ที่เป็นการสร้างอาชีพและยังเกิดการจัดการกลุ่มเครือข่ายเยาวชนโดยการรวมตัวกันในการออกแบบพัฒนาและสร้างความหลากหลายในชิ้นงาน

5. ปัจจัยด้านการลงทุนงบประมาณที่ไม่เพียงพอ ต่อเนื่องเป็นข้อจำกัดหนึ่งในการพัฒนาและรักษาความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ ในกระบวนการตลาดของกลุ่มผลิตภัณฑ์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมที่จำเป็นต้องแข่งขันเปิดตลาดใหม่ๆ ที่กว้างกว่าตลาดในท้องถิ่น โดยปัจจัยทางช่องทางการตลาดเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะช่วยย่นระยะของกลุ่มต่อไปได้ในระบบธุรกิจ

Abstract

This research studied the value of Melayu's cultural fund leading to culture-based craft product design of children in Thailand southern borders. The research's process continued as: 1) Plan and study overall area's background with local researchers to design research's framework, working plans and processes. 2) Execute pilot case: Study cultural value and Develop product using Local History as tools to analyze knowledge leading to Culture-based Craft development based on Cultural Economy method harmonizing with local resources, social contexts, and local youth's potentials. 3) Study the target group executing learning exchange, knowledge management, and summarizing process into product presentation and trail marketing.

The research results as:

1. There are 5 cultural funds: Life style, Culture, Economy, Social Resources, and Belief, which are reflected through "Human resources": people or individuals, "Knowledge": including Information and Folk Wisdom, "Product": varied from prototypes to art crafts, "Tool and Technology": knowhow of crafting.

2. From the processes in vary local areas, there were people defined as keys to culture-based Socio economy strength: 1) the "Creators" which are local savants, artisans, as cultural wisdom sources. 2) the "Descendant" which are children and young learners. This group can be divided into children with potential to inherit wisdom, outcast children who have possibility to join the culture inheritance, and people who consume culture through products and artwork.

3. Culture-involved groups in the area were mostly cultural descendants more than the managers of cultural marketing. There were also lacks of the connection with Cultural area/market which could lead Cultural Fund to cultural products or innovations. This research also discovered some of strengthened cultural entrepreneurs such as Benjametha Ceramic, Baan torn Kolae ship, Chuan tani weaving group, and also the new start-ups in cultural business.

4. There were movements in education outcast children interested in conserving Melayu wisdom by making a living from cultures. These children were capable of designing and developing cultural products as connected and well-managed groups.

5. There were insufficient investment fund. It was one of the obstacles in development and maintaining economic strength in culture-based market which was needed to be expanded to more than only local area. The market channel is one important factor to maintain the cultural craft group in the business system.

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	
บทคัดย่อ	
บทที่ 1 บทนำ	1
หลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์	4
เป้าหมาย	4
บทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy)	5
แนวคิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์	6
ขั้นตอนการพัฒนาผลิตภัณฑ์	7
- การสร้างแนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์	
- การพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาด	
- การวิเคราะห์สภาพธุรกิจ	
- การพัฒนาผลิตภัณฑ์	
- การทดสอบตลาด	
- การแนะนำสินค้าเข้าสู่ตลาด	
แนวคิดการพัฒนาผู้ประกอบการเยาวชน	10
แนวทางการทำงานในการพัฒนาเยาวชนไปสู่ผู้ประกอบการ	
- การฝึกอบรม และแนะนำเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการในลักษณะหลักสูตร	
ผู้ประกอบการ	
- สร้างความเป็นไปได้ในการสนับสนุนการทำงานของ Start up และในด้าน	
การเงิน (micro finance)	
ทุนทางวัฒนธรรม	12
แนวคิดการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น (Local History)	13
- การศึกษาประวัติศาสตร์เมือง	
- การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนท้องถิ่น	
แนวคิดการพัฒนาศักยภาพเยาวชน	17
- ระดับจุลภาค	
- ระดับมหภาค	
การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment)	19
บทที่ 3 แนวทางดำเนินการวิจัย	20
1 ระยะเวลาแผนและศึกษาข้อมูลภาพรวม	20

2 ระยะดำเนินการนำร่องกรณีศึกษา: วิจัยสืบค้นคุณค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์	20
3 ระยะสังเคราะห์องค์ความรู้และสรุปบทเรียนการทำงาน	21
เครื่องมือการทำงาน	21
การวิเคราะห์ข้อมูล	21
บทที่ 4 ผลการดำเนินงาน	23
4.1) การสืบค้นและศึกษาคุณค่าทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่นที่ถูกนำมาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้	23
- การสืบค้นประวัติศาสตร์วัฒนธรรมจังหวัดชายแดนภาคใต้	23
- การสืบค้นหากกลุ่มเยาวชนและผลิตภัณฑ์เป้าหมาย	32
- การสืบค้นหาต้นทุนความรู้ด้านผลิตภัณฑ์	40
- กริช	
- เครื่องปั้นดินเผาบ้านกูบังบาเตาะ	
- กรงต่อนกคุ้ม	
- ลวดลายในศิลปกรรมอิสลาม	
- การตกแต่งลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอกและ	
- ว่าววาบูนแล	
4.2) การคัดเลือกกลุ่มผลิตภัณฑ์และกลุ่มเยาวชนซึ่งโครงการจะให้การสนับสนุน	66
4.3) การสร้างการตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการส่งเสริมการสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้	69
- การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างการตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรม	
- การสร้างกลุ่มเยาวชนและชุดความรู้เฉพาะเพื่อการพัฒนาและต่อยอดการพัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานทุนวัฒนธรรม	
- กลุ่มกรงนกคุ้ม	
- กลุ่มกริชรามันห์	
- กลุ่มผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาบ้านกูบังบาเตาะ	
- กลุ่มรักษ์กะลาและลวดลายกอกและ	
- กลุ่มแกะสลักว่าววาบูนแล	
- กลุ่มแกะสลักไม้พืชรากไม้เฉลิมพระเกียรติขุนละหาร	
4.4) การพัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานทุนวัฒนธรรม : สืบทอด คงอยู่ ร่วมสมัย	97
- ด้านผลิตภัณฑ์	
- บทเรียนการดำเนินงานที่ผ่านมา	
- การประเมินสถานการณ์และวางแผนกลยุทธ์ด้วย SWOT	
4.5) การทดสอบตลาด	111

4.6) การศึกษาดูงานกลุ่มเยาวชน กลุ่มผลิตภัณฑ์ และศึกษาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ รัฐกลันตัน และรัฐตรังกานู ประเทศมาเลเซีย	115
- การศึกษาดูงานกลุ่มเยาวชน และกลุ่มผลิตภัณฑ์ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี และนราธิวาส	
- การศึกษาดูงานแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ รัฐกลันตัน และรัฐตรังกานู ประเทศมาเลเซีย	
ผลิตภัณฑ์ซึ่งได้รับการพัฒนาเป็นสินค้าของแต่ละกลุ่มผลิตภัณฑ์	118
4.7) การถอดบทเรียนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้	120
- ด้านการสืบค้นหาความรู้	
- ด้านการพัฒนากลุ่ม	
- ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์	
- ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และแนวคิดด้านการตลาด	
- ด้านการดำเนินการไปสู่ความยั่งยืน	
4.8) การนำเสนอผลงานและผลิตภัณฑ์จากโครงการวิจัย	130
- งานท่วงทำนองแห่งเมืองสาย (Melody of Saiburi)	
- งาน Spark U มหกรรมเยาวชนสร้างสรรค์ (ปลุก ใจ เมือง “ได้ลมหายใจ”)	
บทที่ 5 บทสรุป ข้อเสนอแนะและแผนการทำงานระยะ	135
ภาพรวมและข้อค้นพบ	135
- ต้นทุนทางวัฒนธรรม	
- ต้นทุนชุมชน กลุ่ม/บุคคล ผู้รู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ สืบสานและสร้างสรรค์งานทางวัฒนธรรม	
- การต่อยอดการพัฒนากลุ่มเยาวชนและผลิตภัณฑ์เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สร้างสรรค์บนฐานวัฒนธรรม	
- การจัดการภายในกลุ่มเยาวชน	
- ทุนสำหรับการต่อยอดพัฒนาและช่องทางการตลาด	
ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ : "ช่องว่าง และโอกาส" ที่ต้องการความร่วมมือ หนุนเสริมและสานต่อ	149
- การสร้างพื้นที่เรียนรู้ทางวัฒนธรรม (culture space)	
- การส่งเสริมผู้จัดการทางวัฒนธรรม /ผู้ประกอบการทางวัฒนธรรม	
ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนา	151
- ข้อเสนอเชิงนโยบาย	

- ข้อเสนอระดับพื้นที่
- ข้อเสนอสำหรับงานวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรม
- ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

ภาคผนวก

155

บทความสำหรับเผยแพร่

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการไปใช้ประโยชน์

รายละเอียดผลการดำเนินงานของโครงการตามแผนงานโดยสรุป

ภาคผนวก ก โครงการซึ่งขอรับทุนสนับสนุนการทำงานพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น

บนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ภาคผนวก ข การศึกษาและสร้างชุดความรู้โดยกลุ่มเยาวชน

ภาคผนวก ค ตารางกิจกรรมการดำเนินโครงการ

บทที่ 1

บทนำ

1.1. หลักการ

รัฐบาลได้มีแนวนโยบายที่จะขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์แห่งชาติ พ.ศ. 2553 โดยมองว่า “เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เป็น แนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ การศึกษา การสร้างสรรค์งาน และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม การสั่งสมความรู้ของสังคม และเทคโนโลยี/นวัตกรรม” โดยผลักดันให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จากการสร้างฐานเศรษฐกิจใหม่แทนการพึ่งอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก โดยใช้ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ ความได้เปรียบด้านอัตลักษณ์และคุณค่าของทุนวัฒนธรรมที่สะสมมานานและเลียนแบบได้ยาก มาต่อยอดพัฒนาผลิตภัณฑ์ทั้งภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการที่มีศักยภาพรวมทั้งการวิจัยพัฒนาสร้างนวัตกรรมที่เหมาะสมได้ด้วยตนเอง โดยเน้นการสร้างคุณค่าและผลิตภาพการผลิตให้กับสินค้าและบริการ เป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้โครงสร้างการผลิตของประเทศเข้มแข็งและแข่งขันได้ (วารสารเศรษฐกิจและสังคม ต.ค.-ธ.ค. 2553)

จังหวัดชายแดนภาคใต้ นับว่าเป็นพื้นที่ที่มีเอกลักษณ์หลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นชนบทธรรมชาติ ภาษาวรรณกรรม การนับถือศาสนาของผู้คน การประกอบอาชีพ ตลอดจนพื้นที่ สภาพภูมิประเทศ ซึ่งส่งผลถึงความจำเป็นและวิธีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกับคนไทยส่วนใหญ่ของประเทศ จังหวัดภาคใต้ชายแดนยังมีพื้นที่ติดต่อกับประเทศมาเลเซียและมีพื้นที่เปิดสู่ทะเลทั้งด้านอันดามันและอ่าวไทย มีบทบาทเป็นแหล่งอุตสาหกรรมแปรรูปยางและไม้ยางพารา และอุตสาหกรรมอาหารทะเลและอาหารทะเลแปรรูปที่สำคัญของภาค มีแหล่งท่องเที่ยวเมืองชายแดนรองรับนักท่องเที่ยวจากประเทศเพื่อนบ้าน และแหล่งท่องเที่ยวในทะเล ได้แก่ บริเวณเกาะตะรุเตา-อาดังราวี-หลีเป๊ะ ในจังหวัดสตูล และวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับโลกมุสลิมที่สามารถใช้เป็นสื่อกลางในการสร้างความร่วมมือและการค้าระหว่างกันได้ ธุรกิจ SMEs ที่โดดเด่นในพื้นที่ จังหวัดสงขลา ได้แก่ ธุรกิจการท่องเที่ยวและบริการ (เช่น โรงแรม รถรับจ้าง ร้านอาหาร) ธุรกิจแปรรูปอาหารทะเลรายย่อย (เช่น ลูกชิ้นปลา ธุรกิจแพปลา) ธุรกิจศิลปหัตถกรรม (เช่น การทำผ้าทอเกาะยอการทำกรงนก) และธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต เช่น การเลี้ยงนกเขาชวา ธุรกิจทางการศึกษา (โรงเรียนนานาชาติโรงเรียนเอกชน โรงเรียนกวดวิชา) ธุรกิจอพาร์ทเมนต์ที่พัก อสังหาริมทรัพย์ จังหวัดสตูล ได้แก่ ธุรกิจการท่องเที่ยวและบริการ จังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา ได้แก่ ธุรกิจศิลปหัตถกรรม เช่น การทำผ้าคลุมหมสำหรับสตรีมุสลิม ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการประมงทะเล อาหารทะเล ธุรกิจแปรรูปอาหารพื้นบ้าน ธุรกิจยางพารา การแปรรูปยางและไม้ยางพารา การทำเฟอร์นิเจอร์ไม้ยาง (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2553) ซึ่งในแง่ของภูมิศาสตร์และสังคมวัฒนธรรมแล้ว พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ นับว่าเป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์สามารถสร้างความเจริญรุ่งเรืองทั้งทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมได้อย่างมาก

อย่างไรก็ตาม หากแต่ในรอบทศวรรษที่ผ่านมา ประเด็นเรื่องปัญหาความไม่สงบใน 3 จังหวัดภาคใต้กลายเป็นปัญหาวิกฤตระดับชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนับตั้งแต่ปี 2547- ปัจจุบัน ความรุนแรงอันเนื่องมาจากความไม่สงบในพื้นที่ได้ส่งผลกระทบต่อสังคม ชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อเด็กเยาวชนที่ต้องเสี่ยงต่อสถานการณ์ปัญหาและโอกาสการพัฒนาในด้านต่างๆ ข้อมูลจากโครงการ “พัฒนาเครือข่ายชุมชนศรัทธา จังหวัดปัตตานี” ปี 2556-2558 นำโดย นายเฉลิมชัย โสวิรัตน์ โดยได้รับการสนับสนุนภายใต้โครงการความร่วมมือทางวิชาการความร่วมมือทางวิชาการเพื่อการพัฒนาการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ระหว่างสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) และสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) ได้ดำเนินงานศึกษาสภาวะการเด็กนอกกระบบ (หลุดระบบการศึกษา) ในพื้นที่ครอบคลุม 12 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอหนองจิกอำเภอโคกโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง อำเภอปะนาเระ อำเภอยะรัง อำเภอแม่ลานอำเภอมายอ อำเภอทุ่งยางแดง อำเภอกะพ้อ อำเภอไม้แก่น และอำเภอสายบุรีนั้น โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรทุกครัวเรือน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ชี้ให้เห็นสถานการณ์เด็กเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่มีแนวโน้มมีพฤติกรรมเสี่ยงทั้งเรื่องหันหลังให้กับชีวิตการเรียนรู้ การใช้ชีวิตท่ามกลางปัจจัยเสี่ยงยาเสพติด ความรุนแรง หรือแม้แต่ปัญหาการไม่มีงานทำ ที่น่าสนใจงานวิจัยชี้ว่า กลุ่มเยาวชนในหมู่บ้านต่างๆ ต้องการโอกาสทางสังคมและการมีงานทำ

ขณะที่ข้อมูลจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ชี้ว่า ปัญหาเยาวชนในพื้นที่ที่โยงกับสถานการณ์ความรุนแรงต่างๆ ถูกมองโดยหลายฝ่ายว่าเป็นผลสืบเนื่องมาจากภาวะการไม่มีงานทำไม่มีความหวังหรือเป้าหมายที่ชัดเจนในชีวิต หรือมีเจตนาหนีก็มีโอกาสเสี่ยงเข้าไปพัวพันกับยาเสพติดและพฤติกรรมเสี่ยงอื่นๆ ที่เป็นปัญหาอยู่ในพื้นที่นั้น แม้ความพยายามของหลายหน่วยงานในปัจจุบันที่พยายามเพิ่มโอกาสการมีงานทำให้เยาวชนในพื้นที่ รวมถึงงานวิจัยในโครงการที่เกี่ยวข้องกับด้านอาชีพแม้เป็นงานที่เริ่มต้นจากการทำระบบข้อมูลซึ่งหลายข้อมูลความรู้ได้ถูกนำไปใช้ขับเคลื่อนในภาคปฏิบัติการรวมถึงไปเชื่อมต่อภาคในพื้นที่ได้ แต่ถึงกระนั้นประเด็นเรื่องโอกาสสร้างงานที่มีรายได้และการมีงานทำก็ยังเป็นโจทย์ท้าทายอยู่มากสำหรับการพัฒนาการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ด้วยเหตุนี้ภาครัฐจึงจัดสรรงบประมาณลงไปเพื่อ “จ้างงานระยะสั้น” กับประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายผ่านโครงการจ้างงานต่างๆ รวมถึงงานส่งเสริมการพัฒนาทักษะอาชีพหลากหลายรูปแบบให้กับประชาชนในพื้นที่ชายแดนภาคใต้โดยมีหน่วยงานไม่ว่าจะเป็นศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ แรงงานจังหวัด ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ เข้ามาส่งเสริมการทำงานด้านสร้างงานสร้างอาชีพ

อย่างไรก็ตาม ข้อมูลจากโครงการการศึกษาสภาวะการเด็กนอกกระบวนในจังหวัดชายแดนภาคใต้” ภายใต้การสนับสนุนของคณะกรรมการทำงานขับเคลื่อนการจัดการความรู้เพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและทรัพยากรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยความร่วมมือระหว่างกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและภาคีการสร้างงานสร้างอาชีพจึงเป็นหนึ่งในแนวทางหนึ่งการพัฒนาเด็กเยาวชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งโครงการดังกล่าวได้ดำเนินงานสำรวจสภาวะการเด็กนอกกระบวนใน 45 ชุมชนในจังหวัด

ชายแดนภาคใต้ ซึ่งพบว่า กว่าร้อยละ 50 ของเด็กเยาวชนในชุมชนมีแนวโน้มที่จะหลุดออกนอกระบบการศึกษา และ 2 ใน 3 ของกลุ่มเยาวชนที่หลุดนอกระบบมีความเสี่ยงต่อปัญหาในหลายด้าน เช่นเดียวกัน ที่สำคัญเด็กเยาวชนนอกระบบเหล่านี้ยังไม่มีพื้นที่การเรียนรู้ที่ดี ไม่มีโอกาส ไม่มีงานทำ ในทางตรงกันข้ามมีความพยายามของชุมชนที่จะส่งเสริมการพัฒนาทักษะอาชีพและสร้างงานที่สอดคล้องกับบริบททรัพยากรและศักยภาพของกลุ่มเยาวชนนอกระบบเหล่านี้ รวมถึงการส่งเสริมผู้ประกอบการและการสร้างธุรกิจรายย่อยต่างๆ การส่งเสริมผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ซึ่งพบว่าเยาวชนนอกระบบหลายพื้นที่มีแนวคิด (idea) มีทักษะฝีมือที่น่าจะมีการส่งเสริมเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาทักษะการสร้างงานสร้างผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นภายใต้บริบทสังคมวัฒนธรรมและทรัพยากร อาทิ กลุ่มงานวิถีและศิลปวัฒนธรรม กลุ่มจักสานและภาชนะใช้สอย กลุ่มงานผ้า กลุ่มเครื่องเรือน (เฟอร์นิเจอร์) กระจายอยู่มีทั้งกลุ่มที่เป็นทางการและกลุ่มที่กำลังริเริ่มทดลองสร้างงาน เป็นต้น ที่สำคัญข้อค้นพบจากงานวิจัยยังชี้ว่าการส่งเสริมการเรียนรู้วิชาชีพอย่างเดียวไม่อาจประกันการมีงานทำได้ แต่จะต้องมีการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและการกระตุ้นการสร้างงานในภาคการผลิตต่างๆ บนฐานทุนทางวัฒนธรรมไปพร้อมๆ กันด้วย ซึ่งเป็นโจทย์ที่ กอ.รมน.และสกว.ได้เห็นโอกาสของการต่อยอดการพัฒนาโจทย์วิจัยดังกล่าวที่จะเป็นเครื่องมือสร้างงานและสร้างอาชีพให้กับกลุ่มเยาวชนและพัฒนากลุ่มเยาวชนให้สามารถเป็นผู้ผลิตที่สามารถสร้างผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมเพื่อสนองตอบต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาของประเทศที่หวังจะเห็นการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่และท้องถิ่น

ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับรายงานเรื่องสถานภาพ SMEs ประเทศไทย บทบาทเชิงเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2553) ได้เสนอว่า การพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรมีการสร้างจุดขายให้ตัวเอง โดยนำจุดเด่นด้านวัฒนธรรมวิถีไทยประเพณีที่สำคัญในท้องถิ่นเพื่อมาต่อยอดเพื่อผลิตสินค้าและบริการที่ตอบสนองความต้องการของทุกคนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ การใช้ความได้เปรียบจากปัจจัยการผลิต คือวัตถุดิบและทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่รวมกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างอัตลักษณ์ให้กับสินค้าและบริการต่างๆ การใช้อาณาเขตจากประชากรในพื้นที่ ซึ่งมีกำลังซื้อสูง มีการสืบทอด ส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมให้เด็กรุ่นหลังได้รับความรู้และสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับธุรกิจชุมชนและผู้ประกอบการ SMEs ต่างๆ มาส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาต่อยอด

ที่สำคัญคือปัจจุบันหลายประเทศเองก็ให้ความสำคัญกับการใช้เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (creative economy) ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยอาศัยเอาทุนทางวัฒนธรรมซึ่งก่อให้เกิดการสร้างสรรคมีบทบาทต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ, 2552) ผลการศึกษาเรื่องเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ร่วมกับศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (2553) พบว่า อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของไทยมีจุดแข็งด้านความหลากหลายทางวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ การมีประวัติศาสตร์และมรดกทางวัฒนธรรมสืบทอดกันมา ความประณีตละเอียดอ่อนในการสร้างสรรค์ผลงานที่ใช้ฝีมือหรือหัตถศิลป์ จนเป็นที่ยอมรับและมี

ชื่อเสียงในระดับโลก แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงามและหลากหลายทั้งทางทะเลและป่าไม้การมีต้นทุนและค่าครองชีพต่ำเมื่อเทียบกับหลายประเทศ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีหลากหลาย อย่างไรก็ตามก็ตามจุดอ่อนที่จะต้องแก้ไข/ปรับปรุงมีทั้งความต่อเนื่องของนโยบายการพัฒนา การบูรณาการการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ระบบและการจัดเก็บข้อมูลทางสถิติ โครงสร้างพื้นฐานการวิจัยและพัฒนาที่สนับสนุนเศรษฐกิจสร้างสรรค์และการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา

1.2. วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อสืบค้นและศึกษาคุณค่าทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่นที่ถูกนำมาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้
- 2) เพื่อสร้างการตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการส่งเสริมการสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้
- 3) เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับคุณค่าที่ถูกนำมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.3. เป้าหมาย

- 1) ได้องค์ความรู้เชิงคุณค่าทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่นที่ถูกนำมาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้
- 2) เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพให้กับกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างน้อยจำนวน 100 คน
- 3) ได้ผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่มีการบรรจุตำนานความรู้เรื่องเล่าเชิงคุณค่าทางวัฒนธรรมที่มีนัยต่อการสร้างมูลค่าของผลิตภัณฑ์และกลุ่มเยาวชนผู้ผลิต รวมถึงชุมชนท้องถิ่นอย่างน้อย 5 ผลิตภัณฑ์
- 4) เกิดกลุ่มเยาวชนสร้างงานสร้างอาชีพและผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่สามารถก้าวไปสู่การต่อยอดการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเป็นผู้ประกอบการมีอาชีพได้ อย่างน้อย 10 กลุ่ม และสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันโอกาสที่จะเข้าสู่ความเสี่ยงด้านยาเสพติด

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

โครงการวิจัยอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาคุณค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเป็นการทำงานวิจัยและพัฒนาบนฐานความรู้และทุนทางวัฒนธรรมเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ดังนั้นจึงมีแนวคิดสำคัญที่ใช้ในการดำเนินงาน ดังนี้

1) แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy)

เป็นคำนิยามโดย John Howskins เป็นการสร้างมูลค่าที่เกิดจากความคิดของมนุษย์แต่กระนั้นคำนี้ก็คำที่ถูกใช้กันมากในวงกว้าง ปัจจุบันการกำหนดคำนิยามของเศรษฐกิจสร้างสรรค์มีหลากหลายขึ้นอยู่กับการนำไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจของแต่ละประเทศและองค์กรที่เกี่ยวข้อง อาทิ (พวงแก้ว พรพิพัฒน์, วารสารเศรษฐกิจและสังคม ต.ค.-ธ.ค. 2553)

- องค์การความร่วมมือเพื่อการค้าและการพัฒนา (UNCTAD : United Nations Conference on Trade and Development) ให้ความหมายว่าเป็นแนวความคิดในการพัฒนาและสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยใช้สินทรัพย์ที่เกิดจากการใช้ความคิดเชิงสร้างสรรค์

- องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO : World Intellectual Property Organization) ก็ให้ความหมายเป็นอุตสาหกรรมทางวัฒนธรรม ประกอบด้วยผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมและศิลปะ ทั้งในรูปแบบสินค้าและบริการที่ต้องใช้ความพยายามในการสร้างสรรค์งานไม่ว่าจะเป็นการทำขึ้นมาโดยทันทีในขณะนั้น หรือผ่านกระบวนการผลิต และเน้นการปกป้องผลงานผ่านลิขสิทธิ์เศรษฐกิจสร้างสรรค์ :พลังขับเคลื่อนใหม่ของเศรษฐกิจไทย

- องค์การยูเนสโก (UNESCO : United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) ได้ให้ความหมายว่าเป็นอุตสาหกรรมที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ ความชำนาญ และความสามารถในการสร้างงานและความมั่งคั่ง โดยการผลิตและใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญา

ประเทศไทยได้กำหนดนิยามของเศรษฐกิจสร้างสรรค์โดยอ้างอิงจาก UNCTAD และ UNESCO ที่ให้ความหมายว่าเป็นแนวคิดในการพัฒนาและสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจบนฐานความรู้และวัฒนธรรมผสมผสานเอกลักษณ์ความเป็นไทยที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มในเชิงพาณิชย์และครอบคลุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจในประเทศได้เป็นอย่างดี ประเทศไทยได้นิยามเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในเบื้องต้นว่า “เศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นแนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ การศึกษา การสร้างสรรค์งานและการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม การสั่งสมความรู้ของสังคม และเทคโนโลยี/นวัตกรรม” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ. รายงานการศึกษาเบื้องต้นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (The Creative Economy). บริษัท บี.ซี.เพรส (บุญชิน) จำกัด. พฤษภาคม พ.ศ. 2552)

การจัดกลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของไทยเป็น 4 กลุ่มหลัก 15 กลุ่มย่อย เพื่อประโยชน์ในการวัดขนาดทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของไทย และสะท้อนถึงความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจไทยดังนี้ 1) **มรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ** ประกอบด้วย 4 กลุ่มย่อย ได้แก่ งานฝีมือ/หัตถกรรม การแพทย์แผนไทย อาหารไทย และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม/ความหลากหลายทางชีวภาพ 2) **ศิลปะ** ประกอบด้วย 2 กลุ่มย่อย ได้แก่ ศิลปะการแสดง และทัศนศิลป์ 3) **สื่อ** ประกอบด้วย 4 กลุ่มย่อย ได้แก่ ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ การพิมพ์ การกระจายเสียง และดนตรี 4) **งานสร้างสรรค์และออกแบบ** ประกอบด้วย 5 กลุ่มย่อย ได้แก่ การออกแบบ แฟชั่น สถาปัตยกรรมการโฆษณา และซอฟต์แวร์

2) แนวคิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์¹

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ หมายถึง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีแนวคิดใหม่หรือเป็นการเปลี่ยนแปลงบางอย่างในผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่แล้ว (การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะต้องมีผลให้ผู้บริโภคพึงพอใจผลิตภัณฑ์มากขึ้นกว่าการบริโภคผลิตภัณฑ์เดิม) หรืออาจจะเป็นผลิตภัณฑ์เดิมที่นำเสนอในตลาดใหม่ McCarthy & Pereault, Jr. (Basic Marketing), 1991 - P. 342)

ปัจจุบันสภาพตลาดมีการแข่งขันสูงและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็วทำให้มีผลิตภัณฑ์ใหม่ในตลาดจำนวนมาก ส่งผลให้วงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์สั้นลง ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่จะอยู่รอดได้ในตลาด จึงต้องเป็นผลิตภัณฑ์ที่มี "ความใหม่" ที่แตกต่างและเป็นสาระสำคัญของผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องตรงกับลักษณะความต้องการของผู้บริโภค

จากความหมายของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ จึงอาจจำแนกได้ 3 ลักษณะคือ

1. **Innovative Product** หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่มีใครได้นำเสนอในตลาดมาก่อน หรือเป็นแนวคิดใหม่ที่ผู้บริโภคอาจยังคาดไม่ถึง
2. **Replacement Product of Modify Product** หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการพัฒนาเปลี่ยนแปลงปรับปรุงมาจากผลิตภัณฑ์เดิมที่ขายอยู่แล้วในตลาดทำให้สามารถตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจแก่ผู้บริโภคได้มากกว่าเดิม
3. **Imitative or Me-too Product** หมายถึง ผลิตภัณฑ์ใหม่สำหรับกิจการแต่ไม่ใหม่ในท้องตลาด เกิดจากการที่กิจการเห็นว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการยอมรับและเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคทำให้กิจการมีโอกาสทำกำไรสูง จึงเสนอผลิตภัณฑ์เข้าสู่ตลาดเพื่อขอส่วนแบ่งตลาดบ้าง

¹ ยุกาวาตี สมบูรณ์กุล, **การจัดการผลิตภัณฑ์**, อ้างอิงจาก <http://www.stou.ac.th/stouonline/lom/data/sms/market/Unit4/MENUUNIT4.htm>

ขั้นตอนการพัฒนาผลิตภัณฑ์

เพื่อความมั่นใจว่าผลิตภัณฑ์จะได้รับการยอมรับจากผู้บริโภคและเพื่อลดความเสี่ยงจากการล้มเหลวของผลิตภัณฑ์ใหม่กิจการจึงควรพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. สร้างแนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์
2. การพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาด
3. การวิเคราะห์สภาพธุรกิจ
4. การพัฒนาผลิตภัณฑ์
5. การทดสอบตลาด
6. การแนะนำสินค้าเข้าสู่ตลาด

1. การสร้างแนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์

กิจการจะต้องมีวัตถุประสงค์ชัดเจนในการนำเสนอผลิตภัณฑ์ว่าต้องการอะไร เช่นต้องการสร้างงานสร้างอาชีพ ต้องการขยายตลาด หรืออาจต้องการขยายผลิตภัณฑ์ให้ครบถ้วน เป็นต้น ทั้งนี้เพราะวัตถุประสงค์ที่ต่างกันจะนำไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างกันกลุ่มเป้าหมายของผลิตภัณฑ์ใหม่ต่างไปจากเดิมและกลยุทธ์การตลาดของผลิตภัณฑ์ใหม่ก็จะแตกต่างกันด้วย แนวคิดใหม่ๆ ของผลิตภัณฑ์ อาจมาจากแหล่งแนวคิดต่างๆ กัน เช่นจากรายงานของพนักงานขายจากผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแข่งขัน จากการหาช่องว่างของตลาดปัจจุบันรวมถึงอาจได้แนวคิดใหม่มาจากพ่อค้าคนกลางการระดมแนวคิดของคนในกิจการและแนวคิดส่วนใหญ่ที่ได้มักได้มาจากปัญหาข้อเสนอแนะคำติชมของผลิตภัณฑ์ที่ผู้บริโภค พบเจอในการบริโภคผลิตภัณฑ์นั้นในขั้นตอนนี้กิจการควรจะได้แนวคิดหลายๆ แนวคิดจากแหล่งต่างๆ กัน เพื่อนำไว้กลั่นกรองเลือกเฉพาะแนวคิดที่เหมาะสมสำหรับกิจการ

การประเมินแนวคิด

จุดมุ่งหมายที่ต้องกลั่นกรองแนวคิดหลายๆ แนวคิดในขั้นตอนที่ 2 ก็เพื่อให้เหลือเพียงแนวคิดเดียวที่กิจการประเมินแล้วว่าดีที่สุด เหมาะสมที่สุดสำหรับกิจการและมีโอกาสดีในตลาด เกณฑ์ที่ใช้ในการกลั่นกรองแนวคิดนี้ กิจการต้องสามารถวิเคราะห์ถึงจุดแข็ง จุดอ่อน ลักษณะที่ตลาดที่กิจการกำลังจะเข้าไปและคัดเลือกเอาเฉพาะแนวคิดที่สามารถทำให้กิจการอยู่ในฐานะได้เปรียบคู่แข่งขั้นแนวคิดการผลิตภัณฑ์ใหม่ควรที่จะตอบสนองวัตถุประสงค์ที่กิจการกำหนดไว้ และมีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า สร้างความพึงพอใจแก่ผู้บริโภคเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม ผลิตภัณฑ์ใหม่ไม่ควรทำลายสิ่งแวดล้อมไปแล้วควรปลอดภัยทั้งตัวผู้บริโภคและสังคมโดยรวม

การพัฒนาแนวคิดและการทดสอบแนวคิด

เป็นขั้นตอนที่เกิดขึ้นหลังจากกิจการสามารถคัดเลือกแนวคิดผลิตภัณฑ์ให้เลือกเพียง 1 แนวคิดที่เหมาะสมที่สุดสำหรับกิจการมาทดสอบว่าผู้บริโภคเป้าหมายให้การยอมรับและมีทัศนคติต่อแนวคิดใหม่นี้อย่างไร มีอะไรที่ควรต้องแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติม ก่อนทำการผลิตจริงอย่างไร หากผลการทดสอบแนวคิดใหม่เป็นลบหรือไม่มีโอกาสในตลาด กิจการก็สามารถล้มเลิกแนวคิดผลิตภัณฑ์ใหม่นี้เสียก่อนที่จะลงทุนในกระบวนการผลิตจริง ทำให้ความเสียหายที่เกิดขึ้นมีน้อยลง

แนวคิดที่กิจการทั่วไปมักนำมาทดสอบผลิตภัณฑ์ใหม่ ได้แก่ คุณลักษณะและคุณสมบัติผลิตภัณฑ์ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ใหม่ในสายตาของผู้บริโภค วิธีใช้ / บริโภค ปัญหาที่อาจเกิดจากการใช้ / บริโภคลักษณะของผู้บริโภคที่ควรใช้ / บริโภค ผลิตภัณฑ์ใหม่ รวมถึงการทดสอบเรื่องราคาที่เหมาะสมของผลิตภัณฑ์ใหม่

2. การพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาด

การพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดเป็นการพัฒนาเครื่องมือการตลาดเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดเป้าหมาย ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

1. ขนาด โครงสร้าง พฤติกรรมของตลาดเป้าหมาย
2. การพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาด ในด้านตำแหน่งผลิตภัณฑ์ ราคา การจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด
3. ยอดขายและกำไรตามเป้าหมายในระยะยาว

3. การวิเคราะห์สภาพธุรกิจ

เป็นการวิเคราะห์ว่า แนวคิดใหม่ที่ผ่านการยอมรับจากผู้บริโภคเป้าหมายในขั้นตอนที่ 4 มาแล้วจะสามารถทำกำไรให้กิจการได้มากน้อยเพียงใด ยอดขายของผลิตภัณฑ์ใหม่ควรมีจำนวนเท่าใด ต้นทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้นเป็นอย่างไรรวมถึงมีการวางแผนส่วนประสมการตลาดประกอบด้วย

เมื่อผลวิเคราะห์ปรากฏว่า ผลิตภัณฑ์ใหม่สามารถทำกำไรให้กับกิจการได้แล้ว จึงนำแนวคิดที่ผ่านทดสอบการผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีตัวตนต่อไป

4. การพัฒนาผลิตภัณฑ์

เป็นขั้นตอนที่กิจการต้องผลิตแนวคิดใหม่ออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีตัวตนจำนวนหนึ่ง เพื่อทำการทดสอบความต้องการของผู้บริโภคอีกครั้งว่าแนวคิดที่เคยนำเสนอกับผลิตภัณฑ์ที่มีตัวตนจริง ๆ ที่มีลักษณะเหมือนหรือแตกต่างจากที่ผู้บริโภคต้องการหรือไม่อย่างไร หลายครั้งที่แนวคิดผลิตภัณฑ์ที่ทดสอบครั้งแรกกับการทดสอบผลิตภัณฑ์ที่มีตัวตนจริงในความรู้สึกของผู้บริโภคแตกต่างกัน อาจมีปัญหาในการใช้งานหรืออาจมีรูปร่างรสกลิ่นสีแตกต่างจากที่ผู้บริโภคเคยคิดไว้การตรวจสอบความพึงพอใจจาก

ผู้บริโภคอีกครั้ง จะทำให้กิจการมั่นใจยิ่งขึ้นว่า ผลิตภัณฑ์ที่นำเสนอสู่ตลาดจะเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค

5. การทดสอบตลาด

เมื่อผู้บริโภคพึงพอใจกับรูปลักษณะของผลิตภัณฑ์แล้วขั้นตอนต่อไปที่กิจการจะต้องทำคือ การนำผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นไปทำการทดสอบตลาดว่าผู้บริโภคเต็มใจจะจ่ายเงินซื้อผลิตภัณฑ์ใหม่หรือไม่จากการดำเนินการในขั้นตอนนี้จะทำให้กิจการสามารถพยากรณ์ขนาดของตลาด ทราบแนวโน้มของยอดขายที่จะเกิดขึ้นทราบพฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภคและสามารถกำหนดกลยุทธ์ตลาดที่เหมาะสมกับสถานการณ์จริงได้ถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น การทดสอบตลาดยังช่วยให้กิจการทราบ จุดอ่อน จุดแข็งของบรรจุภัณฑ์ที่ใช้อีกด้วย

ข้อควรระวัง คือ การทดสอบตลาดอาจให้ผลที่คาดเคลื่อนจากสภาพตลาดจริงได้ ทั้งนี้เนื่องจากสถานการณ์ตลาดที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วแต่การทดสอบตลาดจำเป็นต้องอาศัยระยะเวลาหนึ่งว่าจะนำเสนอผลิตภัณฑ์สู่ตลาดจริง ผลการทดสอบตลาดอาจล้าสมัยเสียแล้ว บางครั้งการทดสอบตลาดทำให้คู่แข่งทราบความเคลื่อนไหว และปรับกลยุทธ์ตลาดเสียก่อนที่กิจการจะนำเสนอผลิตภัณฑ์ใหม่สู่ตลาดจริงอย่างไรก็ดีการทดสอบตลาดก็พอที่จะช่วยลดโอกาสที่ผลิตภัณฑ์ใหม่จะล้มเหลวได้ไม่น้อย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิธีการทดสอบตลาดว่าจะทำได้เหมือนบรรยากาศตลาดจริงมากน้อยเพียงใด

หลายกิจการจึงอาจข้ามขั้นตอนการทดสอบตลาดและนำเงินที่ควรจะทำกาทดสอบตลาดไปลงทุนในระยะแนะนำตัวผลิตภัณฑ์ใหม่สู่ตลาดแทนบางรายก็ไม่แน่ใจว่าผลการทดสอบแนวคิดและการทดสอบผลิตภัณฑ์ที่ทำไว้อย่างดีเป็นการเพียงพอแล้ว ไม่จำเป็นต้องทำการทดสอบตลาดให้ความลับของกิจการรั่วไหลและเสียเวลาโดยใช้เหตุ

6. การแนะนำสินค้าเข้าสู่ตลาด

นับเป็นขั้นตอนที่ทำหายความสามารถของผู้บริหารตลาดเป็นอย่างดีเนื่องจากผู้บริหารจะต้องตัดสินใจว่าควรจะนำผลิตภัณฑ์ใหม่ของกิจการวางตลาดเมื่อใด อย่างไร จึงจะเหมาะสม ตรงเวลาที่ผู้บริโภคมีความต้องการผลิตภัณฑ์ และจะต้องกำหนดได้ว่า ใครคือกลุ่มเป้าหมายกลุ่มแรกที่จะบริโภคผลิตภัณฑ์ใหม่นี้ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วกิจการมักมุ่งกลุ่มเป้าหมายกลุ่มแรกเป็นบุคคลที่กล้าเสี่ยงชอบลองของใหม่ มีความเป็นตัวของตัวเอง และมีภาวะผู้นำพร้อมที่จะเป็นแบบอย่างให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม

การนำเสนอผลิตภัณฑ์ใหม่สู่ตลาด จำเป็นต้องใช้เงินงบประมาณจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลิตภัณฑ์ที่มีคู่แข่งที่เข้มแข็งและเป็นคู่แข่งที่มีขนาดใหญ่ และคู่แข่งมีพฤติกรรมการใช้กลยุทธ์ตอบโต้การแข่งขันแบบเผชิญหน้า ในกรณีเช่นนี้กิจการจำเป็นต้องมั่นใจจริงๆ ว่า กิจการมีความพร้อมทั้งกำลังคนและการวางแผนส่วนประสมการตลาดอย่างรอบคอบสอดคล้องกัน ผลิตภัณฑ์ใหม่หลายตัวล้มเหลวเพียง

เพราะช่องทางจัดจำหน่าย หรือผลิตภัณฑ์ยังไม่สมบูรณ์ในขณะที่การส่งเสริมการตลาดทำได้ดี ทำให้สูญเสียโอกาสตลาดไปอย่างน่าเสียดาย กิจกรรมการนำเสนอผลิตภัณฑ์ใหม่ให้สอดคล้องกับกระบวนการยอมรับของผู้บริโภค (Adoption Process) กล่าวคือกิจกรรมควรทราบว่าปัจจุบันผู้บริโภคเป้าหมายสนใจอยากรับรู้ หรือพร้อมแล้วที่จะทดลองใช้ผลิตภัณฑ์ใหม่อย่างไร เพื่อให้กิจกรรมสามารถวางแผนการนำเสนอผลิตภัณฑ์ใหม่ได้ถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น

3) แนวคิดการพัฒนาผู้ประกอบการเยาวชน²

การสร้างงานสร้างอาชีพให้กับกลุ่มเยาวชนเป็นหนึ่งในวิธีในการแก้ไขปัญหาการว่างงาน ปัจจุบันที่จะช่วยให้ผู้ประกอบการรุ่นเยาว์เกิดความเข้มแข็งได้จำเป็นจะต้องมีการอบรมให้ความรู้และการให้คำปรึกษาในเรื่องของการพัฒนาฝีมือ และความคิดในการเป็นผู้ประกอบการ การสร้างแรงบันดาลใจในการพัฒนา การช่วยเหลือด้านการเงินซึ่งสอดคล้องไปกับลักษณะของกิจการ ซึ่งช่วยให้เยาวชนสามารถยืดระยะไปจนพบตลาดของผลิตภัณฑ์

แนวทางการทำงานในการพัฒนาเยาวชนไปสู่ผู้ประกอบการ

1. การฝึกอบรม และแนะนำเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบในลักษณะหลักสูตรผู้ประกอบการ
 - การพัฒนาครูให้เข้าใจเรื่องการสร้างผู้ประกอบการ
 - การพัฒนาหลักสูตรมัธยมศึกษาให้รองรับเรื่องการสร้างผู้ประกอบการ
 - การฝึกอบรมให้กับเยาวชนที่ตกงาน
2. สร้างความเป็นไปได้ในการสนับสนุนการทำงานของ Start up และในด้านการเงิน (micro finance)
 - การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการเงิน(แหล่งเงิน)
 - การสนับสนุนการเริ่มต้นของ SMEs
 - การสนับสนุนการสร้างองค์กรธุรกิจ
 - การฝึกอบรมทักษะทางธุรกิจสำหรับผู้ว่างงาน พร้อมด้วยเงินทุนการเป็นผู้ประกอบการ

ลักษณะของโปรแกรมฝึกอบรม

เนื้อหาการฝึกอบรมควรให้ความสำคัญกับการสร้างมุมมองความคิดการเป็นผู้ประกอบการซึ่งประกอบด้วย

² OECD and the European Commission, Supporting Youth in Entrepreneurship (Summary report of a policy development seminar 22-23 September 2014), อ้างอิงจาก <https://www.oecd.org/cfe/leed/SummaryReportSeminarYouthEntrepreneurshipRev.pdf>

1. กระบวนการ ความรู้ และความเป็นมืออาชีพในการจัดการทางธุรกิจ (เช่น การจัดการด้านสมรรถนะ การจัดการทางการเงิน) : ซึ่งแสดงให้เห็นถึงวิธีการจัดการด้านทรัพยากรที่แตกต่างไปจากผู้ประกอบการรายอื่น
2. ทักษะและทัศนคติ : พฤติกรรม (เช่น เทคนิคความเป็นผู้นำ) คนรุ่นใหม่มีความกระตือรือร้นและความพยายามในการดำเนินธุรกิจ แต่มักยังขาดทักษะที่เหมาะสมและความสามารถในการเป็นผู้นำ
3. การรวบรวมข้อมูลอย่างหลากหลายและมีคุณภาพ (เช่นความสามารถในการสะท้อนความรู้ด้วยตนเองจากการรวบรวมเกิดเป็นความรู้ใหม่) การทำให้เยาวชนคนรุ่นใหม่แตกต่างไปจากคนทั่วไป

การให้ความสนใจกับการทำให้คนหนุ่มสาวสามารถเพิ่มเติมทักษะและสมรรถนะของตนเองได้ตลอด

4. การเพิ่มช่องทางในการประกอบอาชีพ (เพิ่มความสามารถในการ ระดมทรัพยากร) : การเพิ่มเติมช่องว่างในด้าน ทุนทางสังคมและการเงิน นี้เป็นปัญหาเฉพาะสำหรับเยาวชนเพื่อให้ช่วงเวลาในการทำงานสั้นลง
5. การระบุข้อมูลอย่างกว้าง และเครือข่ายทางสังคม บริบททางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม คือสิ่งสำคัญ เช่น ผู้หญิง กลุ่มชนกลุ่มน้อย ผู้มีรายได้น้อยและมีรายได้อ่อน จะเพิ่มความซับซ้อนต่อไปในการพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมและการให้คำปรึกษาสำหรับเยาวชน

ปัจจัยอื่นที่ควรพิจารณาในการพัฒนาและการจัดฝึกอบรมและโปรแกรมการให้คำปรึกษาสำหรับเยาวชน คือวิธีที่ผู้คนเรียนรู้ แนวทางการเรียนรู้ในสถานประกอบการขนาดเล็กมีแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มที่แตกต่างกันในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา

พฤติกรรม – คน การพัฒนาบุคคลทั้งหมด – อะไรที่ผู้ประกอบการควรรู้ มีสูตรที่จะสอนหรือไม่	สมรรถนะ – งาน สิ่งที่ผู้ประกอบการควรจะทำ ผู้ประกอบการทำอะไรได้บ้าง
การจัดการบทบาท เน้นการจัดการในองค์กรและในชุมชนของพวกเขา ความเข้าใจ ความเข้าใจผู้อื่น กลุ่มการเรียนรู้ในปัจจุบัน	การจัดการบทบาทของผู้เรียน มุ่งเน้นไปที่บริบทของแต่ละบุคคล และความสามารถในการสะท้อนให้เห็นวิกฤต (นับแต่ปี 2000)

Source: adapted from Thorpe et al 2007

การพัฒนาเยาวชนสู่การเป็นผู้ประกอบการนั้นเน้นไปที่ **ทักษะ** ของผู้ประกอบการเพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความคิดในการเปลี่ยนแปลงความสามารถจากการให้เยาวชนได้ **สะท้อน** ชี้นำให้เห็นถึงสิ่งที่พวกเขาเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงภายในบริบทนี้ และสุดท้ายคือการสร้าง **ชุมชนการเรียนรู้** ให้เกิดการรวมกลุ่มซึ่งช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่มากกว่าการเรียนรู้ระดับบุคคล

4) ทูทางวัฒนธรรม

“ทุน” (Capital) เป็นคำที่โดยทั่วไปจะเกี่ยวข้องกับทรัพยากร (Resources) สินทรัพย์ (Assets) พันธบัตร (Stocks) หรือสิ่งที่มีคุณลักษณะจับต้องไม่ได้ เช่น อำนาจ หรือ ศักยภาพ และคำว่า “ทุน” โดยปกติทั่วไปมักจะอ้างถึงเฉพาะคุณค่าในทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Value) ของทรัพยากรต่างๆ ที่บุคคลหรือองค์กรเป็นเจ้าของ อย่างไรก็ตามบางครั้ง “ทุน” สามารถใช้ประโยชน์ในการบรรยายคุณลักษณะทางอื่นด้วย โดยอาจเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะอื่น ๆ อันได้แก่ เศรษฐศาสตร์การศึกษา ได้แก่ ทุนทางสติปัญญา (Intellectual Capital) สังคม สิ่งแวดล้อม ความสวยงาม (Aesthetic) หรือทุนวัฒนธรรม Hubley (อ้างใน Harding O. and white L, 2000) ซึ่งได้อธิบายถึง “ทุน” ในมุมมองทางเศรษฐศาสตร์ที่กว้างขวางออกไปเพื่อเป็นการเพิ่มคุณค่าเกี่ยวกับเรื่องนั้นด้วยเช่นกัน หรือทุนทางสังคม ที่มองว่า ทุนทางสังคม คือ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคล ความสัมพันธ์ในครอบครัวความเป็นชุมชนหมู่บ้าน และเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคมในแนวราบและแนวตั้ง ระหว่างบุคคล สถาบัน หรือองค์กร ทั้งในรูปปัจเจกกลุ่ม และรูปเครือข่าย ทั้งนี้รวมทั้งค่านิยม บรรทัดฐานที่สังคมยึดถือ ซึ่งมีผลต่อวิถีชีวิตและวิถีการผลิตในระดับครอบครัว ชุมชน และประชาสังคม (Prachati Kata, 2004)

ส่วนคำว่า “วัฒนธรรม”(Culture) ความหมายโดยรวมคือ วิธีการดำเนินชีวิต (The Way of Life) ของผู้คนในสังคม หรือทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อนำไปช่วยพัฒนาชีวิต ความเป็นอยู่ในสังคม วัฒนธรรมนั้นสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ 1) วัฒนธรรมทางวัตถุ ได้แก่ วัตถุ สิ่งของที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น เครื่องมือ รถยนต์ หนังสือ อาคารบ้านเรือน โบสถ์ วิหาร เป็นต้น และ 2) วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ ได้แก่ ความคิด ความเชื่อ ภาษาถ้อยคำ ค่านิยมประเพณี ศิลธรรม เป็นต้น ระยะต่อมาเนื้อหาของความหมายและการนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม ทั้งนี้จากแนวคิดเรื่อง “วัฒนธรรม”(Culture) กลายเป็นแนวคิดเรื่อง “ทุนทางวัฒนธรรม”(Cultural Capital) ที่เข้ามามีบทบาทและถูกหยิบยกมาใช้ในการพัฒนาอย่างกว้างขวางและมีลักษณะเป็นไปอย่างต่อเนื่องท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจเมื่อปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา สามารถเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการดำเนินงานพัฒนาจนกระทั่งมาถึงปัจจุบัน มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับทุนทางวัฒนธรรมไว้อีกมากมาย อาทิ ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ กล่าวถึงความหมายของทุนทางวัฒนธรรมว่า ทุนทางวัฒนธรรมเกี่ยวข้องกับคุณค่า ความรู้ภูมิปัญญา และงานสร้างสรรค์อันเกิดจากการค้นคว้าและค้นพบโดยผู้ทรงความรู้ในท้องถิ่น รวมทั้งค่านิยมและความเชื่อที่ผูกพันสังคม ทำให้เกิดการจัดระเบียบของสังคมหรือสร้างกฎกติกาที่เป็นคุณต่อสังคมโดยส่วนรวม รวมถึงกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้จากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง

สำนักพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต กล่าวว่า ทุนทางวัฒนธรรม คือ สิ่งที่ดีงามที่คนในอดีตคิดทำขึ้น แสดงออกและสืบทอดด้วยการปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งสิ่งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้

สุนิสา ฉันทรัตนโยธิน กล่าวว่า ทูที่ใช้ในการผลิตสินค้าและบริการที่มีนัยทางวัฒนธรรมเรียกว่า ทูทุนวัฒนธรรม (Cultural Capital)

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ ให้ความหมายของทุนวัฒนธรรมไว้ว่า ทุนวัฒนธรรม หมายถึง ทูที่ใช้ไปในการผลิตสินค้าและบริการที่มีนัยทางวัฒนธรรม สินค้าบริการใดที่มีวัฒนธรรมฝังตัวอยู่สินค้าและบริการเหล่านั้นคือสินค้าวัฒนธรรม (Cultural Products)

David Throsby ให้ความหมายของคำว่าทุนวัฒนธรรม ว่าหมายถึง ทรัพย์สินทางปัญญาที่สั่งสมมาในอดีต มีคุณค่าต่อมนุษย์และความต้องการของสังคมนอกเหนือจากการให้คุณค่าทางเศรษฐกิจ กล่าวโดยสรุป ทุนทางวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่มีคุณค่าและมีมูลค่า ที่สั่งสมมาในอดีตและถ่ายทอดรุ่นต่อรุ่น ทั้งเป็นสิ่งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ โดยนำเอาวัฒนธรรมและภูมิปัญญาเหล่านั้นมาแปลงเป็นสิ่งที่มีคุณค่าและมีมูลค่าที่ส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อวิถีชีวิตและสังคมในที่สุด

โดยภาพรวม ทุนวัฒนธรรม หมายถึง ทรัพย์สินทางปัญญาที่สั่งสมสืบทอดกันมาและยังดำรงอยู่ เป็นสิ่งที่สังคมเห็นคุณค่า เป็นที่ต้องการ และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้แบ่งเป็นหลายรูปแบบ เช่น แบ่งตามรูปลักษณะได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้ ชนิดมีรูปลักษณะสามารถจับต้องได้ อาทิอาหารพื้นถิ่น ชุดประจำชาติ วรรณกรรม และ ชนิดไม่มีรูปลักษณะ ไม่สามารถจับต้องได้ อาทิ ประเพณี ศาสนาภาษา1 หรือแบ่งตามการปรากฏของทุนวัฒนธรรมได้ 3 ประเภท เป็น ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในตัวคนหรือกลุ่มคน อาทิ ความคิด จินตนาการ ความเชื่อ ทุนวัฒนธรรมที่มีรูปลักษณะ อาทิ ภาพวาด เครื่องมือ สิ่งก่อสร้าง และทุนวัฒนธรรมที่มีความเป็นสถาบัน เกิดจากการยอมรับของหลายฝ่าย เช่น สถาบันพระมหากษัตริย์ ประเพณีและทุนวัฒนธรรมชุมชนทรัพย์สินของเศรษฐกิจสร้างสรรค์กิจกรรมร่วมกันในสังคม (Pierre Bourdieu อ้างใน สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ชุดที่ 1 การสำรวจสถานะองค์ความรู้และแนวทางการพัฒนาทุนวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, 2548)

5) แนวคิดการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น (Local History)

การศึกษา ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นการศึกษาตัวตน ที่มา เรื่องราวของชุมชนและท้องถิ่น ศึกษาว่าในอดีตท้องถิ่นต่าง ๆ ได้ทำอะไรได้บ้าง ความสำคัญของผู้คนในท้องถิ่นความสามารถต่าง ๆ ของชุมชนได้หมดไปหรือยัง ถ้าหมดไปจะสร้างขึ้นมาใหม่โดยชุมชนท้องถิ่นนั้นอย่างไร และถ้ายังคงหลงเหลืออยู่จะฟื้นความสามารถเหล่านั้นขึ้นมาได้อย่างไร ซึ่งการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการค้นหาศักยภาพความรู้หรือภูมิปัญญาของท้องถิ่น และเป็นเครื่องมือในการกระตุ้นจิตสำนึกในคุณค่าและความสำคัญของท้องถิ่นของตนเอง ทั้งนี้ในการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อครอบคลุมเรื่องราวต่าง ๆ อย่างกว้างขวางมากที่สุด สามารถแบ่งขอบเขตของการศึกษาออกเป็น 2 แบบ คือ (ยงยุทธ ชูแว่น, 2551)

5.1 การศึกษาประวัติศาสตร์เมือง

เป็นหน่วยการศึกษาที่ยึดถือกันมานาน โดยเมืองในที่นี้หมายถึงเมืองในสมัยจารีตที่อาจพัฒนามาจากชุมชนโบราณหรือเมืองที่สร้างขึ้นมาภายหลังในสมัยที่รัฐไทยเริ่มตั้งศูนย์กลางอำนาจขึ้นมา ในบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่างอย่างน้อยประมาณพุทธศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา เมืองต่าง ๆ ที่อยู่ภายใต้การปกครองหรือตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของศูนย์กลาง จึงมีฐานะเป็น“ท้องถิ่น”หนึ่งแม้ว่าเดิมนั้นอาจเคยเป็นศูนย์กลางมาก่อนก็ตาม ตัวอย่างเช่น “นครศรีธรรมราช” เคยเป็นศูนย์กลางสำคัญแห่งหนึ่งในภาคใต้ ครั้นตั้งแต่ประมาณพุทธศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา “นครศรีธรรมราช” ได้ยอมรับอำนาจของ “ศูนย์กลาง” รัฐไทยบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ด้วยเหตุดังนี้ “นครศรีธรรมราช” จึงมีฐานะเป็นท้องถิ่น แห่งหนึ่งของรัฐไทย เช่นเดียวกับหัวเมืองน้อยใหญ่อื่น ๆ ในพระราชอาณาจักร ดูเหมือนเป็นการง่ายที่กำหนดเมือง เป็นหน่วยของการศึกษา เพราะเมืองต่าง ๆ ทั้งสมัยเก่าและใหม่ต่างมีร่องรอยและตัวตนอยู่อย่างชัดเจน การศึกษาเรื่องราวของเมืองจึงเป็นที่นิยมกันมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมืองในสมัยเก่าที่เป็นอดีตของจังหวัดต่าง ๆ ในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม นักวิชาการมองว่าการที่เราใช้เมืองเป็นหน่วยหรือขอบเขตทางด้านกายภาพ ไม่ได้หมายถึงแต่เพียงว่าศึกษาเฉพาะในเขตกำแพงเมืองหรือเฉพาะตัวจังหวัดแต่อย่างใด หากเราเลือกเมืองเป็นหน่วยการศึกษาเพื่อเป็น “หมุด” สำหรับเริ่มต้นหรือกล่าวอีกในหนึ่งก็คือเลือก “ศูนย์กลาง” ในท้องถิ่นขึ้นเพื่อทำความเข้าใจสังคมเมืองนั้นๆ ซึ่งเมืองดังกล่าวย่อมสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบริเวณ รอบนอกในด้านต่าง ๆ อยู่ด้วย เพราะเมืองจะต้องมีการผลิตและต้องการกำลังคนเพื่อใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ฉะนั้นขอบเขตของเมืองที่ใช้เป็นหน่วยในการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจึงมีความยืดหยุ่นพอสมควร ขึ้นอยู่กับเนื้อหาที่เราต้องการอยากรู้เป็นตัวกำหนดสำคัญ

5.2 การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนท้องถิ่น

การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนในฐานะเป็นประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นเนื้อหาหรือประเด็นใหม่ในสังคมไทยการกำหนดของเขตทางด้านกายภาพของชุมชนขึ้นมาเพื่อเป็นหน่วยทางการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นนั้นทำได้ยากกว่าการศึกษาเรื่องราวของเมืองในประเด็นแรก เพราะชุมชนท้องถิ่นมีกระจายอยู่ทั่วไปและมีขอบเขตข้ามพรมแดนตำบล อำเภอ และจังหวัดในปัจจุบัน นอกจากนี้ชุมชนดังกล่าวถ้ามองจากปัจจุบันแล้วก็มีลักษณะภายนอกที่ใกล้เคียงกันจนไม่อาจแยกออกเป็น “ท้องถิ่น” อย่างเอกเทศได้ ถ้าพิจารณาจากลักษณะของระบบความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรมในอดีตก็จะพบว่าสามารถกำหนดขอบเขตทางด้านกายภาพของชุมชนท้องถิ่นได้ในระดับหนึ่งซึ่งมีอาณาบริเวณที่กว้างขวางพอสมควร ตลอดจนได้ครอบคลุมทั้ง “พื้นที่” และวิถีชีวิตของผู้คนไว้มากมายและหลากหลาย “ท้องถิ่น” ดังกล่าวจึงเป็นเรื่องที่ซับซ้อนและอาจใช้เวลาในการลงไปทำความรู้จักโดยอาจเริ่มจากระดับจุลภาคที่เป็นหมู่บ้านและชุมชนเล็กๆ จากนั้นจึงมองหาคำความสัมพันธ์ของชุมชนในด้านต่างๆ และในที่สุดก็จะสามารถกำหนดขอบเขตของชุมชนในระดับ “ท้องถิ่น” ได้ โดยลักษณะดังกล่าวนี้การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนท้องถิ่นจึงสามารถกำหนดขอบเขตทางด้านกายภาพหรือ “

หน่วย” สำหรับการศึกษาได้อย่างน้อย 3 ระดับ ด้วยกันคือ (1) **ระดับบ้าน** เนื้อหาที่จะศึกษาในระดับบ้านก็เป็นเรื่องราวของประวัติศาสตร์ครอบครัว หรือหมู่บ้านที่มีรายละเอียดเกี่ยวกับการอพยพโยกย้ายการตั้งถิ่นฐานสายสัมพันธ์ ของเครือญาติ การทำมาหากิน ตลอดจนปัญหาอุปสรรคในการดำเนินชีวิต ฯลฯ หรือหมู่บ้าน (2) **ระดับชุมชน**เป็นหน่วยการศึกษาระดับกลางที่ประกอบด้วยเครือข่ายหลายๆ หมู่บ้านรวมกัน หมู่บ้านดังกล่าวนี้มักจะตั้งถิ่นฐานอยู่ในสภาพแวดล้อมหรือระบบนิเวศน์เดียวกันจึงมีการทำมาหากินหรือประกอบอาชีพเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ชุมชน นอกจากนี้การศึกษาในระดับดังกล่าวก็ยังหมายรวมไปถึงชุมชนที่มีศูนย์กลางระดับ “ย่าน” หรือ “ตลาด” ที่ตั้งอยู่ในเมืองขนาดใหญ่และชุมชนที่เป็นชาติพันธุ์ เนื้อหาที่ควรศึกษาในระดับนี้จะประกอบไปด้วยเรื่อง การตั้งถิ่นฐานการทำมาหากินการเมือง การใช้ทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทางด้านสังคม สิทธิชุมชนอำนาจและภูมิปัญญาต่างๆ ความคิดและความรู้สึกที่ประชาชนมีต่อความเปลี่ยนแปลงต่างๆ อันกระทบถึงชีวิตของพวกเขาอีกด้วย (3) **ระดับเครือข่ายชุมชนท้องถิ่น** ศึกษาโดยพิจารณาจากเครือข่ายของหลายๆ ชุมชนที่มีความสัมพันธ์และพึ่งพาอาศัยกันทั้งด้านเศรษฐกิจอันเป็นพื้นฐานสำหรับในการดำรงชีวิตจนเกิดเป็นระบบความสัมพันธ์ทางสังคมที่ลงตัวและ “พอเพียง” ในระดับหนึ่ง ภายในระบบเครือข่ายชุมชนท้องถิ่น หรือ “หน่วย” การศึกษาดังกล่าวจึงจะประกอบไปด้วยชุมชนที่มีความแตกต่างหลากหลายทางด้านสภาพแวดล้อมหรือระบบนิเวศอันจะเป็นพื้นฐานต่อการผลิตในแต่ละชุมชนและด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้ชุมชนต่างก็พึ่งพาอาศัยแลกเปลี่ยนทางด้านเศรษฐกิจซึ่งกันและกัน เช่น ชุมชนชาวประมงแลกเปลี่ยนกับชุมชนชาวนา ชุมชนชาวนาแลกเปลี่ยนกับชุมชนในบริเวณป่าเขา เป็นต้น ขณะเดียวกันภายในเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นก็อาจจะเกิดชุมชนขนาดใหญ่ที่พัฒนาขึ้นมาเป็น “เมือง” สมัยใหม่ได้ และด้วยคุณภาพของความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้เองที่จะทำให้เกิดการสร้างสรรคทางด้านสังคม วัฒนธรรม ประเพณีต่าง ๆ จนมีลักษณะเป็นของท้องถิ่นนั้น หรือแม้จะมีวัฒนธรรมร่วมกับ “ท้องถิ่น” อื่นๆ แต่ก็จะมีรายละเอียดบางอย่างแตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่นจนกลายเป็น “อัตลักษณ์” เฉพาะตัว ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและบริบทด้านต่าง ๆ ดังกล่าว

ทั้งนี้เครื่องมือที่สำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยส่วนใหญ่เน้น “มุขปาถะ” หรือวิธีการที่เรียกว่า **ประวัติศาสตร์บอกเล่า (Oral History)** เป็นการเล่าเรื่องผ่านปากคำจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง เป็นส่วนหนึ่งของ Oral Tradition ประวัติศาสตร์บอกเล่า สามารถบันทึกปากคำหรืออธิบายเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ร่วมสมัยต่างๆ นอกจากนี้ยังอาศัยการสังเกตศึกษาสืบค้นซากร่องรอยเรื่องราวสิ่งสะท้อนที่ซ่อนอยู่ใน **ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือ ภูมิปัญญาชาวบ้าน** หมายถึงความรู้ของชาวบ้านในท้องถิ่น ซึ่งได้มาจากประสบการณ์ และความเฉลียวฉลาดของชาวบ้านรวมทั้งความรู้ที่สั่งสมมาแต่บรรพบุรุษ สืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งระหว่างการสืบทอดมีการปรับ ประยุกต์ และเปลี่ยนแปลงจนอาจเกิดเป็นความรู้ใหม่ตามสภาพการณ์ทางสังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม (ภูมิปัญญาท้องถิ่น - ศูนย์กลางความรู้แห่งชาติ) ภูมิปัญญาเป็นความรู้ที่ประกอบไปด้วยคุณธรรมซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวบ้านในวิถีดั้งเดิมนั้นชีวิตของชาวบ้านไม่ได้แบ่งแยกเป็นส่วนๆ หากแต่ทุกอย่างมีความสัมพันธ์กันการทำมาหากินการอยู่ร่วมกันในชุมชน การปฏิบัติศาสนพิธีกรรม

และประเพณีความรู้เป็นคุณธรรมเมื่อผู้คนใช้ความรู้นั้นเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง คนกับคน คนกับธรรมชาติและคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ(ภูมิปัญญาท้องถิ่น - ศูนย์กลางความรู้แห่งชาติ) ตลอดจนแหล่งเรียนรู้หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศแหล่งความรู้ทางวิชาการและประสบการณ์ ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่เรียนใฝ่รู้ แสวงหาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่องจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ชุดโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดชายแดนภาคใต้, 2550)

นอกจากนี้ในโครงการยังอาศัยแนวคิดการเรียนรู้ชุมชนและการจัดการความรู้ท้องถิ่นเพื่อประกอบการทำงาน โดยพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ในการศึกษาคุณค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีกระบวนการสืบค้นศึกษาคุณค่าเชิงประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องจนถึงกระบวนการจัดการความรู้และความคิดสร้างสรรค์ ไปสู่การต่อยอดและพัฒนาผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ ดังสรุปแผนภาพได้ดังนี้

ทั้งนี้หลักการสำคัญของเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นการเพิ่มคุณค่าของสินค้าและบริการ โดยใช้องค์ความรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ ผนวกกับจุดแข็งในด้านความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติวัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นไทย เชื่อมโยงกับภาคการผลิตทั้งเกษตรอุตสาหกรรม และบริการ อย่างเป็นระบบ เกิดเป็นสินค้าและบริการที่มีความโดดเด่นแตกต่าง และมูลค่า

ทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นทุนวัฒนธรรมจึงเปรียบเสมือน “แก่น” ของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ดังนั้นการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานทุนวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ต้องเริ่มจากความรู้ความเข้าใจรากฐานทางวัฒนธรรม การกลับไปค้นหาคุณค่าทางประวัติศาสตร์และสิ่งที่มีความหมายที่ซ่อนอยู่ในทางวัฒนธรรม เพื่อการพัฒนาต่อยอดสินค้าและบริการที่มาจากทุนวัฒนธรรม เป็นการศึกษาวิเคราะห์สินค้าเพื่อดึงจุดเด่นด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่น่าสนใจมาปรับปรุง โดยอาศัยความคิดสร้างสรรค์ องค์ความรู้และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสินค้า แล้วสร้างค่านิยมเสริมเข้าไป ผ่านกลยุทธ์การตลาดที่เหมาะสม สถานการณ์ มีหลักการสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ (1) การปรับปรุงรูปแบบของสินค้าให้เหมาะสม มีความทันสมัย หรือออกแบบให้เกิดความแปลกใหม่ น่าสนใจ แต่ยังคงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม จะต้องศึกษาจุดเด่นของวัฒนธรรมและนำมาปรับให้กลมกลืนสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย ค่านิยมและวิถีชีวิตของสังคม (2) การสร้างตราสินค้า โดยสร้างนวัตกรรมที่มีเอกลักษณ์และเรื่องราว เป็นการหยิบยกเรื่องราวทางวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับสินค้านำมาเสนอและ (3) ความตั้งใจ และทักษะด้านการบริหารจัดการเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จได้ (นิสวันต์ พิษณุดำรง, ทุนวัฒนธรรม ชุมทรัพย์ของเศรษฐกิจสร้างสรรค์, 2553)

6) แนวคิดการพัฒนาศักยภาพเยาวชน³

ศักยภาพ (Potential) หมายถึงความสามารถในด้านต่าง ๆ ของแต่ละบุคคลที่แสดงออกมาตามความเป็นจริง ซึ่งสามารถปลุกฝังหรือพัฒนาให้เกิดขึ้นได้ตามขีดความสามารถของบุคคลนั้น และถือได้ว่าเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ

แนวคิดการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับจุลภาค และระดับมหภาค

1. ระดับจุลภาค เป็นการเรียนรู้ในระดับเล็ก ประกอบด้วย

- 1.1 การเรียนรู้ของบุคคล (individual learning) คือ การเรียนรู้เกี่ยวกับแนวคิด (concept) ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 1.2 การเรียนรู้เป็นทีม (Team Learning) เป็นรูปแบบการพัฒนาการทำงานเป็นทีมที่มีลักษณะข้ามฝ่ายงาน (Cross functional) การสั่งตนเอง (Self-directed management) และการจัดการความคิดที่แตกต่าง เป็นต้น
- 1.3 องค์การแห่งการเรียนรู้ (Organizational Learning) เป็นการเรียนรู้ระดับสูงสุดในองค์การ ซึ่งมีพื้นฐานมาจากการเรียนรู้ การพัฒนาองค์การให้เป็น “องค์การแห่งการเรียนรู้” ซึ่งจะเน้นในเรื่องการเรียนรู้ในสถานที่ทำงาน (workplace learning) การมีรูปแบบเป็นระบบหรือบูรณาการ การพัฒนาตนเองเป็นบุคคลผู้รอบรู้การมีเป้าหมายร่วมกัน และการบูรณาการเพื่อจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

3

ภาสกร บัวศรี และศักรินทร์ ชาญเลน, รายงานวิจัยรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพและพลังเยาวชนในการเปลี่ยนแปลงชุมชน จังหวัดหนองบัวลำภู, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, (2558), น.16 – 28.

2. **ระดับมหภาค** เมื่อสามารถพัฒนาคนในองค์กรให้เกิดการเรียนรู้ได้ ก็จะก้าวไปสู่ระดับการพัฒนาที่แท้จริง (Developing) ซึ่งประกอบด้วย
 - 2.1 การพัฒนาระดับชุมชนเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ หรือมีเทคโนโลยีของเราเอง เรียกว่า “ภูมิปัญญาชาวบ้าน”
 - 2.2 การพัฒนาระดับภูมิภาค เป็นการพัฒนาด้านวัฒนธรรม หรือการข้ามวัฒนธรรมที่จะเตรียมเข้าไปแข่งขันในระดับโลก พร้อมกันการพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงกลยุทธ์ที่จะเข้าไปแข่งขันในธุรกิจระดับภูมิภาค
 - 2.3 การพัฒนาสู่ระดับโลก เป็นระดับสุดยอดของการพัฒนาสามารถบูรณาการทั้งการเรียนรู้และการพัฒนาเข้ามาเป็นหนึ่งเดียว จนทำให้ประเทศของเราก้าวไปสู่เวทีโลกในระดับนานาชาติแบบนักกลยุทธ์ระดับโลกที่มีความพร้อมด้านศักยภาพของคน เทคโนโลยี การจัดการ และทุน เป็นต้น

ในแง่ของการใช้พื้นที่เพื่อพัฒนาศักยภาพ ในปัจจุบันเป็นความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนที่ผลิตหรือสร้างพื้นที่ขึ้นมา หรือการปรากฏสัญลักษณ์การสื่อสารความหมาย และการใช้พื้นที่เพื่อปฏิบัติการ ทั้งที่แนวคิดเรื่องพื้นที่ทางสังคมมาใช้กับงานด้านเด็กและเยาวชน ซึ่ง จุฬารัตน์ มาเสถียรวงศ์ (2550) กล่าวว่า พื้นที่สำหรับเด็กและเยาวชนมิใช่เพียงพื้นที่สันทนาการสำหรับเด็กเล่น หรือพื้นที่กิจกรรมเท่านั้น แต่หากยังหมายรวมถึงพื้นที่ทางสังคมที่เด็กสามารถเข้าถึงและมีกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่นั้น ๆ เช่น พื้นที่สื่อ พื้นที่การเรียนรู้ ถนน ร้านขายของสำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งพื้นที่เหล่านี้ต้องการการจัดการแบบเฉพาะเพื่อเด็กและเยาวชน อีกทั้งพื้นที่ทางสังคมจะช่วยให้เด็กและเยาวชนได้แสดงออก เรียนรู้ และได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง และจำแนกพื้นที่ทางสังคมออกเป็น 3 แบบ ได้แก่

1. พื้นที่ในเชิงภูมิศาสตร์กายภาพที่เอาสถานที่เป็นตัวตั้ง (Place-Based) หมายถึง พื้นที่ที่มีอาณาบริเวณ เช่น ถิ่นที่อยู่ของชุมชน ศูนย์เยาวชน ศูนย์การค้า หอศิลป์ โรงละคร เป็นต้น
2. พื้นที่เน้นกิจกรรมเป็นตัวตั้ง (Activity-Based) หมายถึง พื้นที่ทางความคิด หรือพื้นที่ปฏิบัติการที่ไม่ขึ้นอยู่กับเวลาและสถานที่แต่มีจุดเน้นหรือเป้าหมายร่วมกันที่จะให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมหรือกิจกรรมเพื่อเด็กและเยาวชน ได้แก่ เวทีประชุมสัมมนา แหล่งเรียนรู้ กลุ่มและขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของเด็กและเยาวชน พื้นที่ค่ายอาสา พื้นที่จัดกิจกรรมเด็กและครอบครัว พื้นที่ในคอลัมน์สิ่งพิมพ์สำหรับเด็ก เป็นต้น
3. พื้นที่เสมือนจริงที่ใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน (Technology-Based) หมายถึง จำลองหรือสมมติเป็นพื้นที่ไร้ขอบเขตพรมแดน

การเปิดโอกาสและเปิดพื้นที่ทางสังคมให้แก่เด็กและเยาวชนในสังคมที่ขาดโอกาส ขาดความรู้ ขาดภูมิคุ้มกัน และขาดการส่งเสริมให้มีบทบาทและมีตัวตนในสังคมอย่างเท่าเทียมกัน เป็นแนวทางที่นักวิชาการที่ทำงานด้านเด็กพบว่าเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันที่มีการหลั่งไหลของวัฒนธรรม ความเชื่อและค่านิยมจากพื้นที่หนึ่งไปยังอีกพื้นที่หนึ่งได้อย่างรวดเร็ว และไม่สามารถปิดกั้นได้ อีกทั้งยังพบว่าเด็กและเยาวชนเองต่างมีความพยายามที่จะสร้างพื้นที่ในการแสดงตัวตนทั้งของกลุ่ม

ทั้งในด้านที่พึงประสงค์ และในด้านที่ก่อให้เกิดปัญหาสังคมด้วยเช่นกัน ดังนั้นแล้วการสร้างพื้นที่ทั้งในด้านกายภาพ พื้นที่ทางความคิด และพื้นที่ทางสังคม ที่ให้เด็กและเยาวชนได้แสดงความสามารถโดยมีกิจกรรมสร้างสรรค์ที่เด็กสนใจและเป็นประโยชน์ต่อชีวิต รวมไปถึงการให้เด็กมีส่วนร่วมในการแสดง แลกเปลี่ยนความคิด ความรู้ ความรู้สึก รวมถึงได้แสดงความสามารถ เมื่อเด็กได้ทำในสิ่งที่ตนเองมีหรือที่ตนเองได้รับการฝึกฝนจากกลุ่มและการอบรมทักษะและความสามารถแล้วจะสร้างความมั่นใจ และสร้างความภาคภูมิใจในตนเอง รวมไปถึงสร้างตัวตนของตนเองในพื้นที่ทางสังคมนั้น ๆ

การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment)

การเสริมสร้างพลังอำนาจเป็นพื้นฐานความสัมพันธ์ที่สำคัญของวิธีการต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การพัฒนาจิตสังคมในกลุ่มประชาชนระดับรากหญ้า เพื่อให้เกิดการเคลื่อนไหวในการริเริ่มการเปลี่ยนแปลงอย่างใดอย่างหนึ่งในชุมชนนั้น ๆ แนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มพลังเป็นรูปแบบการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจ แก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง เกิดความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างเต็มที่ และเน้นความเท่าเทียมระหว่างผู้เรียนและผู้สอน

การเสริมพลัง เป็นการเสริมสร้างความสามารถ เพิ่มพูนศักยภาพของบุคคล ทำให้บุคคลสามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย สามารถควบคุมและจัดการกับวิถีชีวิตของตนเอง มีอิสระในการตัดสินใจ โดยการให้โอกาสและให้การสนับสนุนในทุกด้าน รวมถึงสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาประสิทธิภาพของบุคคล ทำให้บุคคลเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่ารู้สึกพอใจและยึดมั่นกับงานพยายามพัฒนางานให้ดีขึ้น นอกจากนี้การเสริมพลังอำนาจ ยังเป็นกระบวนการ ผลลัพธ์จากกระบวนการ หรือผลิตผลที่เกิดจากการทำงาน และยังเกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หรือความต้องการตลอดจนพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกต่อองค์กรในการบวก

บทที่ 3

แนวทางดำเนินการวิจัย

โครงการศึกษาคุณค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการทำงานโดยเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วมร่วมกับกลุ่มผลิตภัณฑ์ของเยาวชนแบ่งยุทธศาสตร์การทำงานแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

1) ระยะวางแผนและศึกษาข้อมูลภาพรวม (2 เดือน)

1.1) การดำเนินงานร่วมกับทีมวิจัยในพื้นที่ในการพัฒนากรอบความคิดออกแบบการทำงานและวางแผนดำเนินงานศึกษาคุณค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.2) การดำเนินงานสำรวจกวาดจับ (Scan) ข้อมูลพื้นฐานและต้นทุนการทำงานเกี่ยวกับกลุ่มผลิตภัณฑ์ของเยาวชน โดยมีกระบวนการวิจัยภาคสนามในการร่วมกันกับนักวิจัยพื้นที่วิเคราะห์ศักยภาพการจัดการ จัดทำแผนที่ข้อมูลและความเป็นไปได้ของกลุ่มผลิตภัณฑ์ของเยาวชน

1.3) การสรุปข้อมูลพื้นฐาน เสนอแผนที่ข้อมูลและกลุ่มผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นของเยาวชน เพื่อดำเนินงานเชิงลึกนำร่องงานวิจัยสืบค้นคุณค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ระยะต่อไป

2) ระยะดำเนินการนำร่องกรณีศึกษา : วิจัยสืบค้นคุณค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ (6 เดือน)

การคัดเลือกกรณีศึกษาทำงานวิจัยเชิงลึกในการสืบค้นคุณค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดำเนินงานใน 5 กลุ่มผลิตภัณฑ์โดย

2.1) การดำเนินงานสืบค้นหาคุณค่าที่มาของผลิตภัณฑ์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมโดยใช้กระบวนการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นเครื่องมือในการทำงาน เน้นการกระบวนการมีส่วนร่วมของนักวิจัยและชุมชน รวมถึงผู้รู้ผู้เกี่ยวข้องในการร่วมกันสืบค้น ตีความ ค้นหาคุณค่า อัตลักษณ์และความหมายที่มีนัยต่อการสืบทอด ถ่ายทอด หรือการสร้างสรรคผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรม

2.2) การดำเนินการวิเคราะห์องค์ความรู้ คุณค่าและการคัดสรรเพื่อส่งต่อในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงทดลอง โดยนักวิจัยนำองค์ความรู้จากการสืบค้นที่ได้มาผ่านกระบวนการและเวทีตีความ คั้นข้อมูลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ที่เกิดขึ้น พร้อมคัดสรรความรู้คุณค่าสัญญาให้ปรากฏในผลิตภัณฑ์บนฐานทุนทางวัฒนธรรม โดยมีมิติในกระบวนการวิเคราะห์ตีความ

2.3) การพัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยอาศัยการจัดการความรู้บนฐานเศรษฐกิจวัฒนธรรมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่าของทุนทางวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับทรัพยากรในพื้นที่ และบริบททางสังคมวัฒนธรรมท้องถิ่น และศักยภาพที่หลากหลายของเยาวชนในพื้นที่ และสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจที่เป็นรูปธรรมได้

3) ระยะสังเคราะห์องค์ความรู้และสรุปบทเรียนการทำงาน (6 เดือน)

3.1) การดำเนินงานวิเคราะห์และจัดการความรู้ที่ได้จากจากการรวบรวมการสืบค้นคุณค่าและการพัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกรณีศึกษาเชิงลึกรายกรณี

3.2) การดำเนินงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถอดบทเรียนองค์ความรู้ที่ได้จากจากการรวบรวมการสืบค้นคุณค่าและการพัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกรณีศึกษาเชิงลึกในภาพรวม

3.3) สังเคราะห์และสรุปองค์ความรู้จากโครงการวิจัย

3.4) เวทีนำเสนอผลงาน และตลาดนัดผลิตภัณฑ์จากโครงการวิจัย เพื่อการต่อยอดการพัฒนาผลิตภัณฑ์และส่งต่อการตลาด

เครื่องมือการทำงาน

1) ด้านสืบค้นคุณค่า: เครื่องมือของการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น แผนที่ข้อมูลผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นและองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น แผนที่ทุนทางวัฒนธรรมชุมชนการจัดการความรู้ทางวัฒนธรรม เป็นต้น

2) ด้านพัฒนาผลิตภัณฑ์: แผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น การออกแบบและการใช้เทคโนโลยีช่วยในการออกแบบและพัฒนา เครื่องมือการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์และสินค้า/ การจัดการผลิตภัณฑ์ เครื่องมือการจัดการความรู้ (KM) และการถอดบทเรียนการทำงาน

การวิเคราะห์ข้อมูลโครงการนี้มีแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลและองค์ความรู้ในด้าน

1) การวิเคราะห์องค์ความรู้เชิงคุณค่าประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ความรู้เชิงประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ตำนาน เรื่องเล่าที่มาที่มาไป ภูมิปัญญาชุมชน วิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่ถูกถ่ายทอดหรือสืบทอดเป็นการสร้างงานสร้างผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ อาทิ

- ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ชุมชน ประวัติศาสตร์บอกเล่าเกี่ยวกับที่มาที่ไปของสิ่งสร้างที่ถูกถ่ายทอดเป็นผลิตภัณฑ์

- วิถีวัฒนธรรมชุมชน คติชนชาวบ้านที่ซ่อนอยู่ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นชุมชน
- ภูมิปัญญาในการดำเนินชีวิต การดำเนินอาชีพ
- ภูมิสังคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจชาวบ้าน ที่เชื่อมโยงและสัมพันธ์กับการสร้างอาชีพผลิตงาน

2) การวิเคราะห์เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานทุนทางวัฒนธรรม

- มิติเชิงความรู้และคุณค่า: ความรู้เชิงประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ตำนาน เรื่องราวเบื้องหลังผลิตภัณฑ์ ภูมิปัญญาต่างๆ เน้นการสร้างคุณค่าและเรื่องราวจากความรู้ที่สืบค้น ให้สามารถถ่ายทอดปรับเปลี่ยน และสร้างผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นของกลุ่มเยาวชนให้สามารถเป็นสินค้าได้

- **มิติเชิงทักษะ:** พัฒนาทักษะการคิดและการจัดการความรู้ทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์

- **มิติเชิงกระบวนการ:** กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากเข้าถึงภูมิปัญญาและเรียนรู้กระบวนการการออกแบบ (design/ redesign) ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมจากของที่เคยมีอยู่

3) การวิเคราะห์การถอดบทเรียนองค์ความรู้

- ประเด็นเกี่ยวกับองค์ความรู้เชิงคุณค่า
- ประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการสืบค้นคุณค่าที่นำมาสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานทุนทางวัฒนธรรม
- ประเด็นเกี่ยวกับบทเรียนองค์ความรู้ด้านปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จหรือที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 4

ผลการดำเนินงาน

โครงการศึกษาคุณค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ดำเนินการสืบค้นและศึกษาคุณค่าทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สามารถนำมาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเยาวชน และสร้างความตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการส่งเสริมการสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยในระยะ 6 เดือนแรกของโครงการมีผลการดำเนินงาน ดังนี้

4.1) การสืบค้นและศึกษาคุณค่าทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่นที่ถูกนำมาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. การสืบค้นประวัติศาสตร์วัฒนธรรมจังหวัดชายแดนภาคใต้

โครงการศึกษาคุณค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ทำการสืบค้นประวัติศาสตร์วัฒนธรรมจังหวัดชายแดนภาคใต้ (รติยา สาและ, โครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมของปัตตานี ยะลา และนราธิวาส, พ.ศ. 2540, น.28 -58) สามารถแบ่งได้เป็น 5 ช่วงสำคัญได้แก่

1. ช่วงที่ 1 คือยุคก่อนอาณาจักร ซึ่งวัฒนธรรมอันสืบเนื่องจากผู้คน และวัฒนธรรมพื้นถิ่นดั้งเดิม ผ่านการนับถือภูตผีเทวดา
2. ช่วงที่ 2 คือยุคลังกาสุกะซึ่งได้รับวัฒนธรรมจากผู้คนและวัฒนธรรมฮินดู โดยรับอิทธิพลมาจากอินเดียและบาห์ลี เนื่องจากการเป็นพื้นที่ทางผ่านทางการเดินเรือ (โบราณสถาน พระพุทธรูป ศิวลึงค์ ฐานโยนี)
3. ช่วงที่ 3 คือ ยุคลังกาสุกะหลังพุทธศตวรรษที่ 13 ซึ่งมีรากฐานวัฒนธรรมอันสืบเนื่องจากผู้คนและวัฒนธรรมชวา-มลายู ฮินดู-ชวา และฮินดู – พุทธ ซึ่งถือเป็นยุคแห่งการผสมผสานทางวัฒนธรรม
4. ช่วงที่ 4 คือ ยุคตั้งแต่ราชอาณาจักรมลายูอิสลามปัตตานีจนถึงปัจจุบัน โดยมีอิทธิพลศาสนาอิสลามจากอาณาจักรไชเลนทร์และศรีวิชัย โดยสภาพวัฒนธรรมมีอิทธิพลสืบเนื่องจากศาสนาอิสลาม (ตามศาสนบัญญัติ/ ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ไม่ขัดต่อหลักศาสนา/ ตามข้อกฎหมายและกบิลเมือง/ ข้อปฏิบัติสากลที่ไม่ขัดต่อหลักศาสนา) ซึ่งแม้ว่าในภายหลังนครรัฐปัตตานีจะเข้าอยู่ภายใต้ราชอาณาจักรสยามซึ่งประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธก็ตาม ซึ่งอาจด้วยเหตุผลที่สยามเองให้อิสระกับประชากรในการนับถือศาสนา

5. ช่วงที่ 5 คือ ยุคหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 โดยสภาพวัฒนธรรมมีอิทธิพลสืบเนื่องจากปัจจัยทางการเมือง เศรษฐกิจ และความมั่นคง โดยมีความพยายามในการสร้างความเข้าใจเรื่องพหุวัฒนธรรมในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

ยุคสมัยของปัตตานีในอดีตจนถึงปัตตานี ยะลา และนราธิวาสในปัจจุบัน

ราชอาณาจักรมลายู ลังกาสุกะ (อำเภอยะรัง)	ราชอาณาจักรมลายูอิสลาม ปัตตานี (ปัตตานีและรัฐยะลา)	นครรัฐปัตตานี (แบ่งแยก 7 หัวเมือง) ภายใต้ราชอาณาจักรสยาม อิสลาม – พุทธ	ปัตตานีบริเวณ 7 หัวเมือง อิสลาม – พุทธ	มณฑลปัตตานี อิสลาม – พุทธ	หลังเปลี่ยนแปลงการ ปกครอง พ.ศ. 2475 อิสลาม – พุทธ
พุทธศตวรรษที่ 7-20 ฮินดู – ขว ฮินดู – พุทธ - เส้นทางค้าจาก ตะวันออกไปยัง ตะวันตก ผ่านคออคอด - พ.ศ.1000 เริ่มพุทธ ศาสนาพุทธจาก อาณาจักรศรีวิชัย - รับวัฒนธรรมจาก อินเดีย ขว และจีน	1) พ.ศ. 2043 – 2229 (ราชวงศ์ศรีวิชัย) 2) พ.ศ. 2231 – 2272 (ราชวงศ์ศรีวิชัย) 3) พ.ศ. 2319 – 2351 (ปัตตานีก่อนแยก เป็น 7 หัวเมือง) - รับวัฒนธรรมจาก ขว (มลายู) จีน ฮินดู อาหรับและเปอร์เซีย ผ่านการค้า (ตั้งแต่ปลายลังกาสุกะ) (ฝรั่ง เข้า มาแล้วก็ออกไป) - เดิมกษัตริย์เป็นพุทธ แต่ส่วยอิทธิพล ของมอญ (ไชนะบุรี) มีชัยเหนือศรี วิชัย จึงเปลี่ยนมานับถืออิสลาม (พ.ศ.2000) - เป็นศูนย์กลางทางการศึกษาและ วรรณกรรมอิสลามบนคาบสมุทรมลายู	พ.ศ. 2351 – 2444 แบ่งแยกเป็น 7 หัวเมือง คือ ห น อ ง จิ ก ยะรัง ปัตตานี ยะลา สายบุรี รามัน และระ แงะ (เพราะมีกฎหมาย) มี ฐานะเป็นเมืองรอง ลำดับ 3 ขึ้นตรงกับ เมืองสงขลา (เดิม นครศรีธรรมราช) - การตั้งเจ้าเมืองต้อง ได้รับความเห็นชอบจาก กรุงเทพฯ (มีทั้งเจ้า เมืองพุทธและมุสลิม)	พ.ศ. 2445 – 2449 - ส่งข้าหลวงจาก กรุงเทพฯ มาประจำ เป็นหัวหน้าส่วน ราชการ	พ.ศ. 2449 – 2475 - นโยบายการ ปฏิรูปหัวเมือง เหลือ 4 เมือง ได้แก่ ปัตตานี ยะลา สายบุรี ระแงะ (บางนรา/ นราธิวาส)	พ.ศ. 2476 – - แบ่งแยกการปกครองเป็น จังหวัด ตาม พรบ.ระเบียบ บริหารราชการแผ่นดินสยาม พ.ศ. 2476 (ยะลา ปัตตานี นราธิวาส) - ให้ความสำคัญกับความเป็น คนไทยมุสลิม เชื้อชาติไทย สัญชาติไทย ศาสนาอิสลาม - กำหนดนโยบายความมั่นคง ในพื้นที่จชต.ตั้งแต่ พ.ศ. 2521 - ส่งเสริมพื้นที่ 3 จชต. ให้เป็น พื้นที่ท่องเที่ยว

ทุนทางศาสนาซึ่งเป็นการผสมผสานทางวัฒนธรรมของพราหมณ์-ฮินดู พุทธ และอิสลามในพื้นที่ในอดีตได้ส่งต่อมาถึงปัจจุบันในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้โดยสามารถพบเห็นผ่านเครื่องอุปโภค บริโภค ประเพณี โบราณสถาน และโบราณวัตถุ อาทิ (รติยา สาและ, โครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมของปัตตานี ยะลา และนราธิวาส, พ.ศ. 2540, น.28 -58)

- **ความเชื่อเรื่องเขาพระสุเมรุ (ภูหนง/ขุหนง)** หมายถึง “ที่สถิตยแห่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์/ความเป็นสิริมงคล” สามารถพบได้ใน หนังสือ ฝาครอบ ตะเกียงขวาลา ด้ามกริช จะบังเรื่อและบางของเรือกอและ พานบายศรี (บุหงาชีเราะ) การตกแต่ง/จัดเรียงถ้วยสมานหัด (ลักษณะพุ่มพนม) ยอดเรือประเพณีชักพระ โลงศพ เมรุ เป็นต้น
- **พระคิระ** หมายถึง “อำนาจ/เจ้าแห่งขุนเขา/ผู้บันดาล” สามารถพบได้ในลายหน้ากาลของเรือกอและ หนังสือ ด้ามกริช เตนตรีกาหลอ(งานศพ)
- **ศิลปะ การแสดง และนาฏศิลป์** อาทิ ซอขว ปี่ชวา ปี่ไฉน กลองแขก(กลองทน) หม้องใหญ่ หม้องเล็ก(โหม่ง) หนังสือ(ขว/ตะลุง) จามปี กะโต๊ะ โนราห์ มะโย่ง สีละ ว่า เป็นต้น
- **ศาสตราวุธ** อาทิ กริช มีดชะน็อก ขอช้าง มีดลาดิง มีดบาแดะ มีดวาลีอายัม มีดจะโหนง เป็นต้น
- **ภาษา และตัวอักษร** อาทิกอักษรยาวี (บันทึก/กูรอ่าน) อักษรรูมี (ตกแต่ง) คำบาลี-สันสกฤต เป็นต้น

- **การแต่งกาย** อาทิ การโพกศีรษะ ผ้าลิมา(มัดย้อม) ผ้าจวนตานี ผ้าปาเต๊ะ อี๊ยาบ เป็นต้น
- **สถาปัตยกรรม** อาทิการสร้างจั่วบ้านแบบ บลานอ การสร้างระเบียบรอบบ้านแบบ พาไล การทำลวดลายตกแต่งหลังคา ประตู หน้าต่าง ช่องลมด้วยลวดลายรูปทรง เลขาณิต หรือเครือเถา การสร้างมัสยิด/ศาสนสถาน เป็นต้น
- **โภชนาการ** อาทิเตอปปูตู ข้าวพอง (ขมิ้นแ่น) ขนมก้อนน้ำตาล (เตอปปะลูวอ) กะละแม (เตอปปะดอ) เป็นต้น เพื่อเป็นเครื่องเซ่นไหว้ขอพรเทพเจ้า
- **เวชการ** อาทิสมุนไพโร น้ามนต์ มะตือรี การเล่นโต๊ะคริม(นายมนตรี/ทรงเจ้า) เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าทุนในพื้นที่ที่มีรากมาจากศาสนาที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย จากอดีตจนถึงปัจจุบันได้ส่งต่อความเชื่อผ่านมาทางผลิตภัณฑ์ เช่น พานบายศรี (บุหงาชีเระ) ข้าวพอง (ขมิ้นแ่น) ใช้ในการสะเดาะเคราะห์และแก้บนของศิลปินวยัง มีดจะโหลง ซึ่งใช้ลั้มแพะสำหรับพิธีทางศาสนาอิสลาม ฯลฯ ซึ่งทำหน้าที่รับใช้ศาสนา และผลิตภัณฑ์ที่เป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิตผ่านข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ เช่น ผ้าลิมา(มัดย้อม) ผ้าจวนตานี ซึ่งใช้สำหรับการนุ่งห่ม หรือหม้อดินเผาที่ใช้สำหรับพิธีกรรม และหุงต้มอาหาร เป็นต้น ซึ่งในรายละเอียดของการเปลี่ยนแปลงตามวิถีชีวิตเราสามารถพบได้เด่นชัดในพัฒนาการของลวดลายต่างๆ กล่าวคือ

ลวดลายมลายู เมื่อกล่าวถึงจุดเด่นของลวดลายแบบมลายูมีความน่าสนใจตรงที่ช่างจะไม่มีแบบแผนตายตัวในการดำเนินลวดลาย การออกแบบลวดลายจะรังสรรค์ออกมาจากอารมณ์และความรู้สึกทำให้ความหลากหลายถือเป็นเสน่ห์ที่มีคุณค่าของลายมลายู โดยที่ลวดลายมลายูมักจะเป็นการถอดแบบจากธรรมชาติหรือสิ่งที่เห็นแวดล้อมรอบตัวตามถิ่นที่อยู่อาศัยที่มีทั้ง ชุมชนป่า ชุมชนทะเลและชุมชนเมืองเก่า ซึ่งแต่เดิมลวดลายได้รับอิทธิพลจากรายธรรมแถบอินโดนีเซียซึ่งพบมากในลวดลายของเทพในวายุภูลิต(การแสดงเซ็ดหุ่นเงา คล้ายหนังตะลุงของไทย) ต่อมาได้มีการลดทอนดัดแปลงให้อยู่ในกรอบของศาสนาอิสลามแต่ยังรักษากลิ่นอายและความอ่อนช้อยของลวดลายไว้ ภายหลังมีการผสมผสานลายกนกแบบสยามเข้าไปบ้างตามจินตนาการของช่างช่าง ดังนี้

ลวดลายชุมชนเมืองเก่า ลวดลายจะได้รับสืบทอดผสมผสานจากลายกนกทั้งแบบอินโดนีเซียปรับเปลี่ยนลดรูปของตัวละครเป็นมลายูถิ่นเพื่อให้อยู่ในกรอบแบบมุสลิมซึ่งมักจะออกแบบลายเป็นลายดอกไม้ที่อ่อนช้อยสวยงาม

ลวดลายชุมชนคนทะเล ลวดลายถอดแบบมาจากเรือกอลและ การเขียนสีและ การใช้สีดั้งเดิมจะเน้นโทนสีธรรมชาติไม่ฉูดฉาด

ลวดลายชุมชนเขตภูเขา ลักษณะลายจะเป็นการเลียนแบบธรรมชาติเน้นการ ถอดแบบจากดอกไม้ ใบไม้ พืชพรรณตามถิ่นที่อยู่

นอกจากลวดลายที่ปรับเปลี่ยนตามวิถีชีวิตและถิ่นที่อยู่แล้ว การเปลี่ยนแปลงที่เห็น ได้ชัดเราสามารถแบ่งพัฒนาการของลวดลายในพื้นที่ออกได้ตามยุคสมัยซึ่งสามารถแบ่งแยกได้ ดังนี้ (นายรัศมินทร์ นิตีธรรม, ความเป็นมาของดอกลายมลายูถิ่น, (บทความ), 2560.)

ลวดลายโบราณ เป็นลวดลายที่ใช้มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันลวดลาย ชัด ๆ เขียน พัฒนาสู่การแกะสลักลงไม้ และใช้การทอลงวัตถุขึ้นลาย

ซึ่งในปัจจุบันนี้เรายังสามารถพบเห็นลวดลายโบราณนี้ในพื้นที่ได้จากหม้อดินเผาภูบั้งบาเตาะ ตำบลสะก้า อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี ซึ่งยังคงอนุรักษ์และสืบทอดวิธีการผลิตเครื่องปั้นดินเผาโบราณมาแต่โบราณและสืบทอดจนถึงปัจจุบัน ซึ่งลวดลายที่ปรากฏบนหม้อดินเผาภูบั้งบาเตาะจะมีลวดลาย เช่น ลายดอกไม้อย่างมะพร้าว ลายกันหอย ลายเรขาคณิต ลายเมล็ดแตง ลายรวงข้าว ก้างปลา เป็นต้น

ลวดลายยุคลังกาสุกะ เป็นลวดลายที่ได้รับอิทธิพลมาจากศาสนาฮินดู – พราหมณ์ คติความเชื่อเรื่องรูปเคารพ เทพยาดต่างๆ ซึ่งถูกผูกโยงเข้ากับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ส่งผลให้รูปเคารพเทพต่างๆ มีไว้เพื่อการเคารพสักการะ และบวงสรวง ดังเช่น ประติมากรรม “หน้ากาพ” เหนือซุ้มประตู

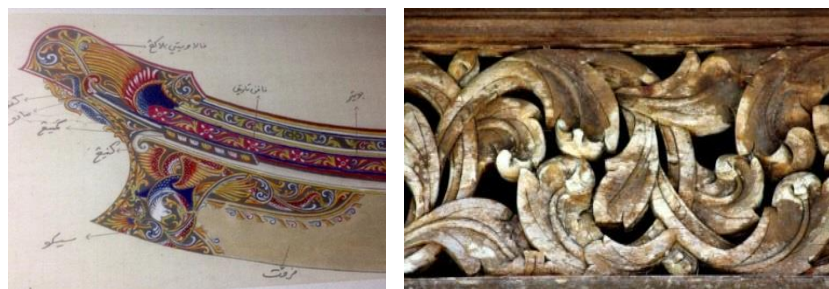
ลวดลายยุคปัตตานี เป็นยุคที่ศาสนาอิสลามเข้ามามีบทบาทและอิทธิพลต่อความเชื่อของผู้คนในแหลมมลายูแทนความเชื่อเทพยดา ส่งผลให้ตัวรูปสักการะถูกลดรูปเลือนหายไปเหลือเพียงลายกนก และถูกปรับแต่งในช่วงเวลาต่อมาเป็นรูปแบบของ “ลายกนก” ประกอบ “ลายเทพพรณไม้” (ลายพรรณพฤกษา)

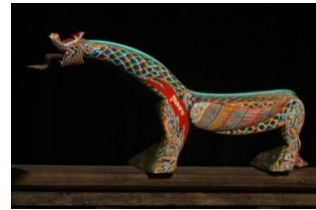
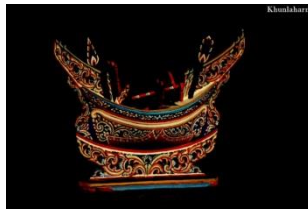
ลวดลายยุคปัตตานีดารุสสลาม เป็นยุคที่ศาสนาเข้ามามีอิทธิพลต่องานศิลปะมากยิ่งขึ้น ในรูปแบบของอักษรหรืออักขระ เช่น ลายอักขระภาษาอาหรับ (อายัต) ลายอักขระจิตรโอองการสำคัญจากคัมภีร์อัลกุรอาน และอักษรนามของศาสนตามูฮัมหมัด เป็นต้น

นอกจากนี้การค้าขายทางทะเลในอดีตส่งผลให้รับอิทธิพลลวดลายชวามาเกิดเป็นลายที่เรียกว่า “ยาวอ” พบจากช่างที่อาศัยอยู่บริเวณริมทะเลมากกว่าในเมือง เช่นลวดลายที่ปรากฏบนเรือกอลและหรือชิ้นส่วนเรือกอลและ

ลวดลายยุคปัตตานีอยู่ใต้การปกครองของสยาม เป็นยุคที่ทางสยามส่งคนเข้ามาอยู่ในพื้นที่ อีกทั้งการคมนาคมสะดวกขึ้นทำให้เกิดการติดต่อซื้อขายต่าง ๆ เป็นไปอย่างง่ายและรวดเร็ว นอกจากนี้ยังมีโครงการต่าง ๆ ของรัฐที่เข้ามาส่งเสริมอาชีพในพื้นที่โดยมีการส่งครูผู้สอนจากภูมิภาคอื่นลงมาให้ความรู้และคำแนะนำในการสร้างสรรคงานฝีมือต่าง ๆ จึงทำให้ลวดลายในยุคนี้ซึมซับเอาลวดลายนอกพื้นที่ เช่นลวดลายกนกของสยาม เข้ามาผนวกกับลวดลายมลายู เป็นต้น ซึ่งสามารถพบเห็นได้จากงานฝีมือต่าง ๆ เช่น ลวดลายกอกและ หรือลวดลายบนที่ขูดมะพร้าวที่เปลี่ยนจากอดีตไป

จะเห็นได้ว่าทุนในพื้นที่ที่ได้กล่าวมามีพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย หากแต่ยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์และความหมาย และเป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงการปรับตัวเพื่อให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เปลี่ยนไป ไม่ว่าจะเป็นถิ่นที่อยู่อาศัย หรือความเชื่อต่าง ๆ เพื่อให้ทุนเหล่านี้ยังคงมีการสืบทอดสืบทอดจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นทุนสำคัญในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ยังคงรักษาภูมิปัญญาและความเชื่อเดิม และตอบโจทย์ความต้องการของตลาด ผ่านกลุ่มเยาวชนที่รวมกลุ่มกันเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตน ซึ่งจะได้กล่าวถึงในส่วนของการสร้างการตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการส่งเสริมการสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต่อไป

กระบวนการในการส่งเสริมการสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งเป้าหมายในการพัฒนากลุ่มเยาวชนคือการสร้างความตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นตนเอง มีกระบวนการดังนี้คือ

1. คัดเลือกกลุ่มเยาวชน
2. ให้กลุ่มเยาวชนศึกษาสืบค้นทุนทางวัฒนธรรม
3. การอบรมเรื่องลวดลายมลายู (พัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้เพื่อนำไปปรับใช้)
4. ศึกษาดูงานทางวิชาการ ประวัติศาสตร์และศึกษาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

5. การจัดเวทีวิพากษ์ และการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับนักออกแบบเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์

ซึ่งกระบวนการข้างต้นเป็นกระบวนการที่มุ่งหวังให้เกิดการตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมให้เกิดกับกลุ่มเยาวชน โดยข้อค้นพบที่เห็นได้เด่นชัด คือ

- ปรับวิถี การแต่งกาย วัฒนธรรม “มลายู”

จากการที่กลุ่มเยาวชนได้ออกร้านเพื่อขายผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของตนเอง เพื่อความเป็นเอกลักษณ์ และความน่าสนใจทางกลุ่มจึงได้ออกร้านด้วยการแต่งกายด้วยชุดมลายูถิ่น และเมื่อมีการออกร้านบ่อยขึ้น และพาเยาวชนรุ่นน้องในกลุ่มได้มาออกร้านด้วย ทำให้กลุ่มเยาวชนเริ่มหันมาใส่ใจกับการแต่งกายมลายูถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นตนเองกันมากขึ้น

- เกิดการรื้อค้น(เก่า) สร้างผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม.(ใหม่)

การหันกลับมามองทุนของตนเองของกลุ่มเยาวชน ทำให้เกิดการสืบค้นองค์ความรู้จากเอกสาร และปราชญ์ชุมชนที่เป็นครูช่างที่มีความรู้ความสามารถในศิลปะและวัฒนธรรมที่สืบทอดมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เช่น การทำหม้อดินเผาหลอดลายโบราณ การวาดหลอดลายกอกและ การแกะสลักหลอดลายมลายู การตีกริชรามัน ฯลฯ การสืบค้นเหล่านี้ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเองแก่กลุ่มเยาวชน อีกทั้งเมื่อได้ผ่านกระบวนการพัฒนาโดยทีมวิจัย เช่น อบรมเชิงปฏิบัติการการแกะหลอดลายมลายู การออกแบบผลิตภัณฑ์กับนักออกแบบที่มีชื่อเสียง การทดลองนำเสนอผลงานผลิตภัณฑ์ การศึกษาดูงาน ฯลฯ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ทำให้กลุ่มเยาวชนเกิดการซึมซับ เห็นโอกาสในการพัฒนาผลงาน และนำมาต่อยอดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อตอบโจทย์ความต้องการของตลาดโดยที่ยังคงไว้ซึ่งกลิ่นอายทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเองได้อย่างดี

- การ “กลับบ้าน” ของคนรุ่นใหม่

การทิ้งถิ่นเพื่อหาโอกาสในการทำงาน สร้างอาชีพสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัวของกลุ่มเยาวชนเป็นเรื่องที่พบเห็นได้ปกติในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้วยข้อจำกัดของพื้นที่ในด้านต่างๆ ทั้งด้านโอกาส และความหลากหลายของอาชีพ การพัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานทุนวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของเยาวชนในการสืบค้นทุนของตน และพัฒนางานผลิตภัณฑ์ ทำให้เกิดรายได้ และ

ทำให้เยาวชนที่เคยหันหลังให้กับท้องถิ่นได้เห็นโอกาส และตัดสินใจกลับมาทำงานพัฒนาผลิตภัณฑ์ก่อให้เกิดอาชีพ และการพัฒนาท้องถิ่นที่ตนเองอยู่อาศัยควบคู่กันไป

- การสร้างกลุ่ม สื่อสารตัวตน สู่คนภายนอก

กลุ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์แต่ละกลุ่มได้ผ่านการสืบค้นและพัฒนางานผลิตภัณฑ์ของตนเองเพื่อขายและสร้างรายได้ จากการทดลองออกร้านขายผลิตภัณฑ์ทำให้กลุ่มเยาวชนได้มองเห็นถึงการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่ม จึงเกิดการรวมกลุ่มผลิตภัณฑ์ทั้ง 6 กลุ่มภายใต้แบรนด์ “อาเนาะกายู” ซึ่งเป็นภาษามลายู แปลว่า ต้นกล้วย เพื่อสื่อถึงกลุ่มเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนใต้ที่รวมตัวกันสร้างงานศิลป์ ที่ใช้ทุนวัฒนธรรมมลายูในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้เพื่อสื่อสารให้กับคนภายนอกได้รับรู้ถึงความงดงามของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของผู้คนในสามจังหวัดชายแดนใต้ผ่านงานผลิตภัณฑ์ต่างๆ

นอกจากนี้แล้วจากกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของเยาวชน ทำให้เห็นถึงการรวมกลุ่มกลไกและการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มในเยาวชนทั้งในระดับกลุ่มและระดับปัจเจกบุคคลบุคคลในโครงการ ดังนี้

- **กลุ่มเยาวชน** กลุ่มเยาวชนในโครงการแต่ละกลุ่มมีการรวมตัวจากความสนใจที่คล้ายกันทั้งในแง่ของความต้องการในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมไม่ให้สาบสูญ ความต้องการมีกลุ่มเพื่อน และความต้องการในการสร้างงานสร้างอาชีพเพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้เพิ่มเติมให้กับครอบครัว ซึ่งกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของโครงการเป็นเหมือนเครื่องมือตั้งต้นการทำงานให้กับกลุ่มเยาวชน

โดยในด้านของการจัดการกลุ่มนั้นนอกจากการร่วมกันศึกษาหาความรู้และพัฒนาทักษะจากครุภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชนของตนเพื่อพัฒนาทักษะ การร่วมกำหนดกฎกติกาของกลุ่ม การแบ่งบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ และแบ่งระดับฝีมือของสมาชิกแล้ว กระบวนการสำคัญอีกประการหนึ่งของการรักษากลุ่มเยาวชนไว้นั้นคือการจัดการด้านกระบวนการกลุ่มผ่านกิจกรรม อาทิ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกและเครือข่าย การสอนงานระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้อง การเลี้ยงอาหารสมาชิก การร่วมประชุม การร่วมออกร้านขายผลิตภัณฑ์ การแบ่งรายได้จากชิ้นงานที่ขายได้ ฯลฯ ซึ่งด้วยกระบวนการจัดการกลุ่มในลักษณะเช่นนี้เองทำให้หลายกลุ่มมีสมาชิกที่สนใจเข้าร่วมเพิ่มมากขึ้น

- **กลุ่มเครือข่ายเยาวชน** จากการทำงานโดยกลุ่มเยาวชนจากขั้นตอนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการทดลองตลาดทำให้ได้ข้อค้นพบว่าการจัดการแบบกลุ่มเครือข่ายช่วยให้มีผลิตภัณฑ์ที่จะเป็นสินค้าที่หลากหลาย อีกทั้งยังช่วยให้เกิดช่องทางในการผสมผสานผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าระหว่างกลุ่มเยาวชน ดังเช่นกรณีของ กลุ่มวาบูนแลซึ่งร่วมกับ

กลุ่มเครื่องปั้นดินเผาบ้านกุบับบาเตาะซึ่งได้ร่วมกันพัฒนาสินค้ากระถางกำยาน และภาชนะใส่เครื่องดื่มร่วมกัน นอกจากนี้การจัดการในรูปแบบเครือข่ายยังช่วยให้เกิดการลดต้นทุนทั้งในแง่ของการจัดการด้านวัตถุดิบ และการออก ร้านขายของ ซึ่งเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ให้กับกลุ่มเยาวชนในโครงการเกิดการรวมตัวกันภายใต้ชื่อกลุ่ม “อาเหาะกายู” (ศรัทธากล้าศิลป์) ในฐานะของการเป็นพื้นที่กลางในการเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่มเยาวชนในโครงการและเครือข่ายซึ่งนำไปสู่การมีเพื่อนทำงานในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรม

- **ปัจเจกบุคคล** จากกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของโครงการส่งผลให้เกิดภาวะผู้นำและผู้ตามในแต่ละกลุ่มโดยธรรมชาติ โดยแกนนำกลุ่มจะนำองค์ความรู้ต่างๆที่ได้รับไปถ่ายทอดสู่สมาชิกกลุ่ม และสมาชิกร่วมเรียนรู้และพัฒนาฝีมือไปพร้อมกับแกนนำ นอกจากนี้สิ่งที่เห็นได้ชัดคือความรับผิดชอบต่อการงานที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากแกนนำกลุ่มและสมาชิกส่วนใหญ่ในทุกๆกลุ่มคือเด็กนอกระบบ ที่หลุดออกจากระบบการศึกษาที่ใช้เวลาว่างส่วนใหญ่ไปกับการจับกลุ่มและดื่มน้ำกระท่อม แกนนำกลุ่มได้ใช้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ดึงกลุ่มเยาวชนเหล่านี้มาเป็นกำลังในการสร้างสรรค์ชิ้นงานเพื่อให้สามารถผลิตงานได้เร็วและจำนวนเพิ่มขึ้นเพื่อเป็นรายได้อีกทางหนึ่งให้แก่สมาชิกในกลุ่ม

นอกจากนี้แล้วพัฒนาการที่เห็นได้ชัดอีกสิ่งหนึ่งคือ พัฒนาการทางด้านการสื่อสาร เนื่องจากเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมดใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาหลัก และใช้ภาษาไทยเป็นภาษารอง ทำให้เยาวชนไม่ค่อยกล้าที่จะพูดหรือใช้ภาษาไทยเท่าไหร่นัก เนื่องจากพูดไม่คล่องและอาจจะสื่อความได้ไม่ชัดเจน แต่หลังจากผ่านกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ต้องมีการนำเสนอการสร้างสรรค์ผลงาน การออกร้านเพื่อขายสินค้า การถอดบทเรียนการเรียนรู้ต่างๆ ทำให้เยาวชนที่จากเดิมสื่อสารไม่ค่อยคล่อง ไม่กล้าสื่อสารเป็นภาษาไทย สามารถสื่อสารได้คล่องขึ้น กล้าที่จะใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนที่พบเห็นได้ในเยาวชนในทุกๆกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์ทรงนกคุ้ม ซึ่งทั้งแกนนำและสมาชิกกล้าที่จะสื่อสารและสื่อความได้อย่างดีมากกว่าช่วงที่เริ่มโครงการ

2. การสืบค้นหากกลุ่มเยาวชนและผลิตภัณฑ์เป้าหมาย

จากการทบทวนความเคลื่อนไหวของการดำเนินงานของเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้และจากข้อมูลในโครงการสำรวจสภาพการณ์และแนวทางการพัฒนาเด็กนอกระบบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ได้ดำเนินงานสำรวจชุมชน 45 ชุมชนในจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส

และสงขลา (มกราคม, 2559) ทำให้ได้ให้ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มเยาวชนซึ่งทำการผลิตผลิตภัณฑ์อยู่บ้างแล้ว โดยแบ่งออกได้เป็น 4 ลักษณะ คือ 1)กลุ่มงานวิถีและศิลปวัฒนธรรม 2) กลุ่มจักสานและภาชนะใช้สอย 3)กลุ่มงานผ้า และ 4)กลุ่มเครื่องเรือน (เฟอร์นิเจอร์) ทั้งนี้จากการรวบรวมเบื้องต้นพบกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่มีความเป็นไปได้ในการทบทวนความพร้อมเพื่อการต่อยอดการทำงาน ดังนี้

ตารางแสดงกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ที่จะทบทวนความพร้อมเพื่อเข้าร่วมโครงการ

กลุ่มผู้ผลิต-พื้นที่ผลิต	ผลิตภัณฑ์ (ลักษณะ ประเภท รูปแบบ)	จุดเด่น /จุดด้อยของ ผลิตภัณฑ์ (หรือกลุ่ม ผู้ผลิต)	ต้นทุน /โอกาสการ ดำเนินงานสืบค้นและ พัฒนาผลิตภัณฑ์
กลุ่มงานวิถีและศิลปวัฒนธรรม			
1. ต.กะรุบี อ.กะป้อ จ.ปัตตานี	 กรงนก	>จุดเด่น • วัตถุดิบหาได้ตามท้องถิ่น • เป็นภูมิปัญญาดั้งเดิม	
2. กลุ่มทำเรือกอลและ บ้านทอน ต.โคก เคียง อ.เมืองจ.นราธิวาส		>จุดเด่น • วัตถุดิบหาได้ตามท้องถิ่น • มีครูภูมิปัญญา • เป็นที่ต้องการของตลาด • มีกลุ่มที่เข้มแข็ง	-มีหน่วยงานภาครัฐ บางส่วนเข้ามาสนับสนุน -มีกลุ่มที่เข้มแข็ง
3. กลุ่มทำกริช บ้าน ตะโล๊ะเหลอ ต.ตะโล๊ะ เหลอ อ.รามัน จ.ยะลา	 กริชปัตตานี	>จุดเด่น • วัตถุดิบหาได้ตามท้องถิ่น • มีครูภูมิปัญญา • เป็นที่ต้องการของตลาด • เป็นของสะสมและของที่ระลึก	-มีหน่วยงานภาครัฐ บางส่วนเข้ามาสนับสนุน -มี โอกาส ออกไป จำหน่ายผลิตภัณฑ์ตาม งานบ่อย -มีกลุ่มที่เข้มแข็ง

กลุ่มผู้ผลิต-พื้นที่ผลิต	ผลิตภัณฑ์ (ลักษณะ ประเภท รูปแบบ)	จุดเด่น /จุดด้อยของ ผลิตภัณฑ์ (หรือกลุ่ม ผู้ผลิต)	ต้นทุน /โอกาสการ ดำเนินงานสืบค้นและ พัฒนาผลิตภัณฑ์
4. ชุมชนบ้านหนองบัว ต. ศาลาใหม่ อ.ตากใบ จ.นราธิวาส กลุ่มตีมีด	มีด 	>จุดเด่น • วัตถุดิบหาได้ตามท้องถิ่น >จุดด้อย • ยังด้อยความรู้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์	-มีพ่อค้าคนกลางมารับถึงที่
5. กลุ่ม วาบูล	 เครื่องประดับ จาก กะลา	>จุดเด่น • วัตถุดิบสามารถหาได้ตามท้องถิ่น • มีเอกลักษณ์ความเป็นมลายู • ต้นทุนในการผลิตต่ำ >จุดด้อย • คนทำได้มีจำนวนน้อย	-มีหน่วยงานบางส่วนเข้ามาสนับสนุน -มีกลุ่มที่เข้มแข็ง
กลุ่มจักสานและภาชนะใช้สอย			
6. กลุ่มเยาวยชนบ้านน้ำใส ต.เกียร์ อ.สุคิริน จ.นราธิวาส	ภาชนะเครื่องใช้จาก ย่านลิเภา	>จุดเด่น • สวยงามมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น • วัตถุดิบหาได้ในท้องถิ่น • ต้นทุนต่ำ	

กลุ่มผู้ผลิต-พื้นที่ผลิต	ผลิตภัณฑ์ (ลักษณะ ประเภท รูปแบบ)	จุดเด่น /จุดด้อยของ ผลิตภัณฑ์ (หรือกลุ่ม ผู้ผลิต)	ต้นทุน /โอกาสการ ดำเนินงานสืบค้นและ พัฒนาผลิตภัณฑ์
7. จักสาน ก้านจาก บ้านละเมาะทะเล ต. ตะลุบัน อ.สายบุรี จ. ปัตตานี	เครื่องจักสาน จาก “ก้านจาก”	>จุดเด่น ● ใช้งานได้จริง ● ยังด้อยความรู้ในการ ออกแบบผลิตภัณฑ์ ● วัตถุดิบหาได้ตาม ท้องถิ่น ● มีภูมิปัญญา ● เป็นที่ต้องการของ ตลาด	-มีหน่วยงานภาครัฐ บางส่วนเข้ามาสนับสนุน -มีกลุ่มที่เข้มแข็ง
8. กลุ่มกระจุต บ้านทอนอามาน ต.โคกเคียง อ.เมือง จ.นราธิวาส	เครื่องจักสาน 	>จุดเด่น -วัตถุดิบหาได้ตามท้องถิ่น -มีภูมิปัญญา -เป็นที่ต้องการของตลาด	-มีหน่วยงานภาครัฐ บางส่วนเข้ามาสนับสนุน -มี โอกาส ออกไป จำหน่ายผลิตภัณฑ์ตาม งานบ่อย -มีกลุ่มที่เข้มแข็ง
9. กลุ่มจักสานไม้ไผ่ บ้านทุ่ง ต.ท่าข้าม อ.ปะนาเระ จ.ปัตตานี	เครื่องจักสานจากไม้ ไผ่ 	>จุดเด่น ● มีภูมิปัญญา ● เป็นที่ต้องการของ ตลาด ● วัตถุดิบหาได้ตาม ท้องถิ่น	-มีหน่วยงานภาครัฐ บางส่วนเข้ามาสนับสนุน - มีโอกาส ออกไป จำหน่ายผลิตภัณฑ์ -มีกลุ่มเข้มแข็ง

กลุ่มผู้ผลิต-พื้นที่ผลิต	ผลิตภัณฑ์ (ลักษณะ ประเภท รูปแบบ)	จุดเด่น /จุดด้อยของ ผลิตภัณฑ์ (หรือกลุ่ม ผู้ผลิต)	ต้นทุน /โอกาสการ ดำเนินงานสืบค้นและ พัฒนาผลิตภัณฑ์
10. กลุ่มทำผ้าซิ่น ม.3 ต.กอลำ อ.ยะรัง จ.ปัตตานี	 ผ้าซิ่น	>จุดด้อย ● ไม่มีที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ ● ยังด้อยความรู้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์	-มีหน่วยงานภาครัฐ บางส่วนเข้ามาสนับสนุน -มีกลุ่มที่เข้มแข็ง
11. บ้านรักกะลา ต.บางมะรวด อ.ปะนาเระ จ. ปัตตานี	 ผลิตภัณฑ์จากกะลา	>จุดเด่น ● วัตถุดิบสามารถหาได้ตามท้องถิ่น ● ใช้ต้นทุนในการผลิตต่ำ >จุดด้อย ● ยุ่งยากในการเคลื่อนย้าย ● ยังด้อยความรู้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์	-มีหน่วยงานภาครัฐ บางส่วนเข้ามาสนับสนุน -มีกลุ่มที่เข้มแข็ง
12. บ้านกูบังบาเดาะ ต.สะก่า อ.มายอ จ.ปัตตานี	 หม้อดินเผา	>จุดเด่น ● ต้นทุนในการผลิตต่ำ ● เป็นภูมิปัญญาดั้งเดิม ● มีครูภูมิปัญญา >จุดด้อย ● ราคาต่ำ ● ไม่มีคนให้ความสนใจสืบทอด ● ผลิตภัณฑ์ขาดความละเอียด	-มีพ่อค้าคนกลางมารับ ถึงที่

กลุ่มผู้ผลิต-พื้นที่ผลิต	ผลิตภัณฑ์ (ลักษณะ ประเภท รูปแบบ)	จุดเด่น /จุดด้อยของ ผลิตภัณฑ์ (หรือกลุ่ม ผู้ผลิต)	ต้นทุน โอกาสการ ดำเนินงานสืบค้นและ พัฒนาผลิตภัณฑ์
กลุ่มงานผ้า			
13. บ้านดอกไม้ยิ้ม ชุมชนห้าแยกกำแพง บาโจย 92/3ถนนสาย 15 ตำบลสะเตง อำเภอก เมือง จังหวัดยะลา	ผ้ามัดย้อม 	>จุดเด่น • ขั้นตอนผลิตทำได้ง่าย • สีสดใสสวยงาม • สามารถนำไปแปรรูปพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย >จุดด้อย • ต้นทุนสูง • ไม่สามารถผลิตวัตถุดิบได้เอง • ขาดความรู้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ • ไม่มีที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ • ยังไม่มีหน่วยงานเข้าไปสนับสนุน	-มีเครือข่ายองค์กร NGO -มีโอกาสดำเนินไปร่วมงานของเครือข่ายบ่อย -มีกลุ่มที่เข้มแข็ง
14. ชุมชนบ้าน ปะปูละ ม.4 ต. แกะรือ อ.รามัน จ.ยะลา	 ผ้าบาติก	>จุดเด่น • สีสดใสสวยงาม • สามารถนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย >จุดด้อย • ต้นทุนสูงวัตถุดิบต้องซื้อมาเกือบทุกอย่าง	-มีหน่วยงานภาครัฐบางส่วนเข้ามาสนับสนุน

กลุ่มผู้ผลิต-พื้นที่ผลิต	ผลิตภัณฑ์ (ลักษณะ ประเภท รูปแบบ)	จุดเด่น /จุดด้อยของ ผลิตภัณฑ์ (หรือกลุ่ม ผู้ผลิต)	ต้นทุน /โอกาสการ ดำเนินงานสืบค้นและ พัฒนาผลิตภัณฑ์
15. บ้านสระมาลา ต.คลองมาโนง อ.เมือง จ.ปัตตานี	หมวกถักโครเชต์ 	>จุดเด่น • มีตลาดรองรับอยู่ตลอด • ไม่ต้องใช้อุปกรณ์ในการผลิตมาก • ทำง่าย >จุดด้อย • ราคาถูก • ทำกันเองโดยที่ไม่มีหน่วยงานมาสนับสนุน • มีขีดจำกัดในการผลิต • ยังด้อยความรู้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์	-มีพ่อค้าคนกลางมารับ ผลิตภัณฑ์ -มีกลุ่มที่เข้มแข็ง
16. กลุ่มบ้านสาวยัง ม.4 ต.กระเสาะ อ.มา ยอ จ.ปัตตานี	 ตัดเย็บเสื้อผ้า	>จุดเด่น สมาชิกในกลุ่มมีความถนัด ที่หลากหลาย >จุดด้อย ไม่มีที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์	-มีหน่วยงานภาครัฐ บางส่วนเข้ามา สนับสนุน-มีกลุ่มที่เข้ม แข็ง
17. กลุ่มมะกรูดหวาน ต.บาราเฮาะ อ.เมือง จ.ปัตตานี	 กระเป๋า	>จุดเด่น • วัตถุดิบหาได้ตามท้องถิ่น • เป็นที่ต้องการของตลาด >จุดด้อย ไม่มีที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์	-มีหน่วยงานภาครัฐ บางส่วนเข้ามาสนับสนุน -มีกลุ่มที่เข้มแข็ง -มีโอกาส ออกจำหน่าย ผลิตภัณฑ์

กลุ่มผู้ผลิต-พื้นที่ผลิต	ผลิตภัณฑ์ (ลักษณะ ประเภท รูปแบบ)	จุดเด่น /จุดด้อยของ ผลิตภัณฑ์ (หรือกลุ่ม ผู้ผลิต)	ต้นทุน โอกาสการ ดำเนินงานสืบค้นและ พัฒนาผลิตภัณฑ์
18. ชุมชน บ้านป่าหลวง (ชมรม เตะกระป๋อง) ต.ยามู อ.ยะหริ่ง จ.ปัตตานี	สมุดทำมือ 	>จุดเด่น • วัตถุดิบสามารถหาได้ตามท้องถิ่น • สวยงามแปลกใหม่ >จุดด้อย ยังด้อยความรู้ในการ ออกแบบผลิตภัณฑ์	-มีหน่วยงานบางส่วนเข้ามาสนับสนุน -มีกลุ่มที่เข้มแข็ง -มีโอกาส ได้ไปจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ตามงาน
กลุ่มเครื่องเรือน (เฟอร์นิเจอร์)			
19. กลุ่มแปรรูปไม้ไผ่ กำ ปงปะลูลกา ต.กะรุบี อ.กะพ้อ จ.ปัตตานี	เฟอร์นิเจอร์จากไม้ไผ่ 	>จุดเด่น • วัตถุดิบหาได้จากท้องถิ่น • เป็นที่ต้องการของตลาด • ราคาไม่แพง • มีกลุ่มผู้นำให้ชุมชน คอยสนับสนุน	-มีกลุ่มที่เข้มแข็ง
20. ม.2 ต.ป่าไร่ อ.แม่ลาน จ.ปัตตานี		>จุดเด่น • วัตถุดิบสามารถหาได้ตามท้องถิ่น • ใช้ต้นทุนในการผลิตต่ำ ใช้งานได้จริง >จุดด้อย • ยุ่งยากในการเคลื่อนย้าย • ไม่มีที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์	-มีหน่วยงานบางส่วนเข้ามาสนับสนุน -มีกลุ่มที่เข้มแข็ง -มีโอกาส ได้ไป ผลิตภัณฑ์ตามงาน

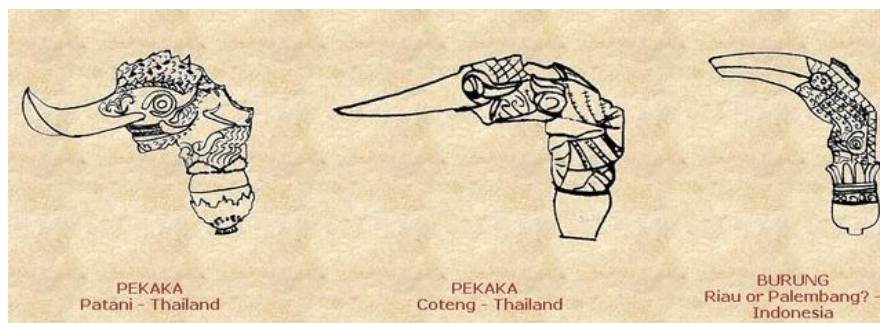
3. การสืบค้นหาต้นทุนความรู้ด้านผลิตภัณฑ์

3.1) กริช

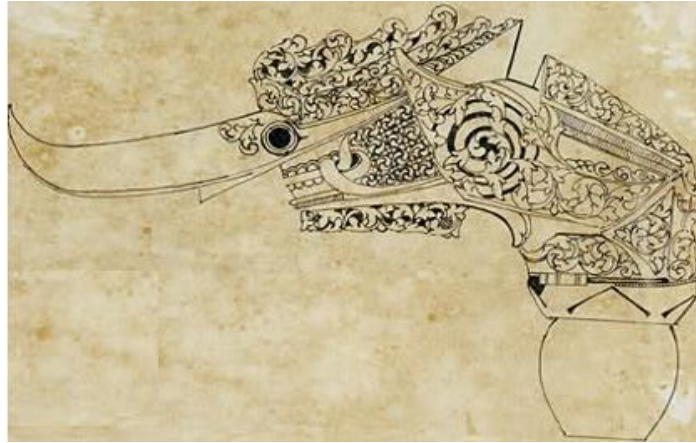
กริช คือ ศาตราวุธ หรือศาตราภรณ์ในวัฒนธรรมอินดู-ชวา เป็นเครื่องศาสตราประกอบพิธีกรรม และพิธีการมีลักษณะปลายแหลมมีขนาดสั้นบ้าง ยาวบ้าง ความยาวเฉลี่ยประมาณ 12-16 นิ้ว รูปตรงแต่ปลายเรียวแหลมเล็กก็มี ตรงกลางป่องก็มี เป็นรูปคดไปคดมาอย่างที่เรียกว่าคดกริชก็มี คดแต่ตอนปลายเพียงคดเดียวก็มี ชาวมลายูถือว่านักรบผู้ใดถือกริชหลายคด ผู้นั้นนับเป็นนักรบผู้ยิ่งใหญ่ และมีอำนาจเหนือกองทัพ มีคมสองคมใช้สำหรับฟัน มีด้ามขนาดสั้นพอเหมาะ แต่การจะกำไว้ในมือได้สะดวก ด้ามและฝักมักแกะสลักเป็นรูปและลวดลายต่างๆ อย่างสวยงาม บางด้ามประดับด้วยเงิน ทองหรือทองแดง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับฐานะผู้เป็นเจ้าของเป็นประการสำคัญ

กริชเริ่มปรากฏในประเทศอินโดนีเซียหรือชวาสมัยอียิปต์ หรือ ปันหยี เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2460 แต่หลักฐานเก่าแก่ที่พบ ณ เทวสถานแห่งหนึ่ง มีอายุเก่าแก่ราว 600 ปี เท่านั้น สำหรับในประเทศไทยนั้น มีปรากฏในจดหมายเหตุ ของลาลูแบร์ ชาวฝรั่งเศส ที่เดินทางเข้ามาในเมืองไทย ในสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ประมาณ พ.ศ. 2236 กล่าวถึงอาวุธของไทยว่ามีกริชมุมอยู่ด้วย และพระเจ้าแผ่นดิน เคยพระราชทานกริช แก่ข้าราชการบริพารใช้เหน็บเอวทางด้านซ้ายก็มี

ด้ามกริชมักแกะเป็นรูปเทพเจ้า เพื่อความศักดิ์สิทธิ์ และหมายถึงอำนาจ มักอยู่ในรูปของยักษ์/ รากษส/ นกพังกะ (พระศิวะปางดุร้าย) แต่อาจมีรูปลักษณะอื่นๆ ได้อีก เช่น สิงห์ คชสีห์ หัวไก่ หัวนก หัวงูจงอาง ฯลฯ ส่วนฝักมักแกะเป็นรูปเรือ หรือฝักมะม่วงหิมพาน ขณะที่ลวดลายบนใบกริช ฝัก และด้าม ประกอบด้วยคติอินดู และอัตลักษณ์ซึ่งแสดงถึงตัวตนของผู้ครอบครอง

กริชรามันห์ จัดอยู่ในกริชสกุลข้างปัตตานี เรียกว่า กริชตะยง (มีเครา)หรือ กริชจอแดง (ไม่มีเครา)รูปลักษณะของด้ามกริชมองดูผิวเผินด้ามกริชจะมีจุกยาวแหลมคล้ายปากนกกระเต็น รูปลักษณะที่แท้จริงคือ ยักษ์ในตัวยาว หรือตัวหนึ่งของชาวที่เคยเข้ามามีอิทธิพลในศิลปกรรมท้องถิ่นของเมืองปัตตานีในอดีต กริชชนิดนี้มีใช้กัน ตั้งแต่พื้นที่ในจังหวัดสงขลาตอนใต้ลงไป

กริชของจังหวัดยะลามีชื่อและประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน คือ กริชเมืองรามันห์ เมื่อประมาณ 200 – 300 ปีก่อน เจ้าเมืองรามันห์ หรืออำเภอรามัน จังหวัดยะลา ในปัจจุบัน ประสงค์จะให้มิกริช เป็นอาวุธคู่บ้านคู่เมือง และต้องการมิกริชประจำตัวด้วยถึงกับเชิญช่างผู้ชำนาญการจากประเทศอินโดนีเซีย มีชื่อว่า ปันไดสาระห์ (ปันได แปลว่า ช่าง สาระห์ เป็นชื่อที่เจ้าเมืองตั้งให้) มาทำกริชที่เมืองรามันห์ในรูปแบบปัตตานีและรูปแบบรามัน ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะ จนกริชรูปแบบนี้ถูกเรียกขานในท้องถิ่นว่า กริชรูปแบบปันไดสาระห์ ตามชื่อของช่างทำกริชชาวชวาหรือ กริชรามันห์ ซึ่งได้รับการสืบทอดต่อกันมาหลายชั่วอายุคน ในพื้นที่ตำบลตะโละหะลอ อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ซึ่งปัจจุบัน อ.ตีพะลี อะตะบู เป็นปราชญ์ผู้เชี่ยวชาญด้านกริชรามันห์ในพื้นที่

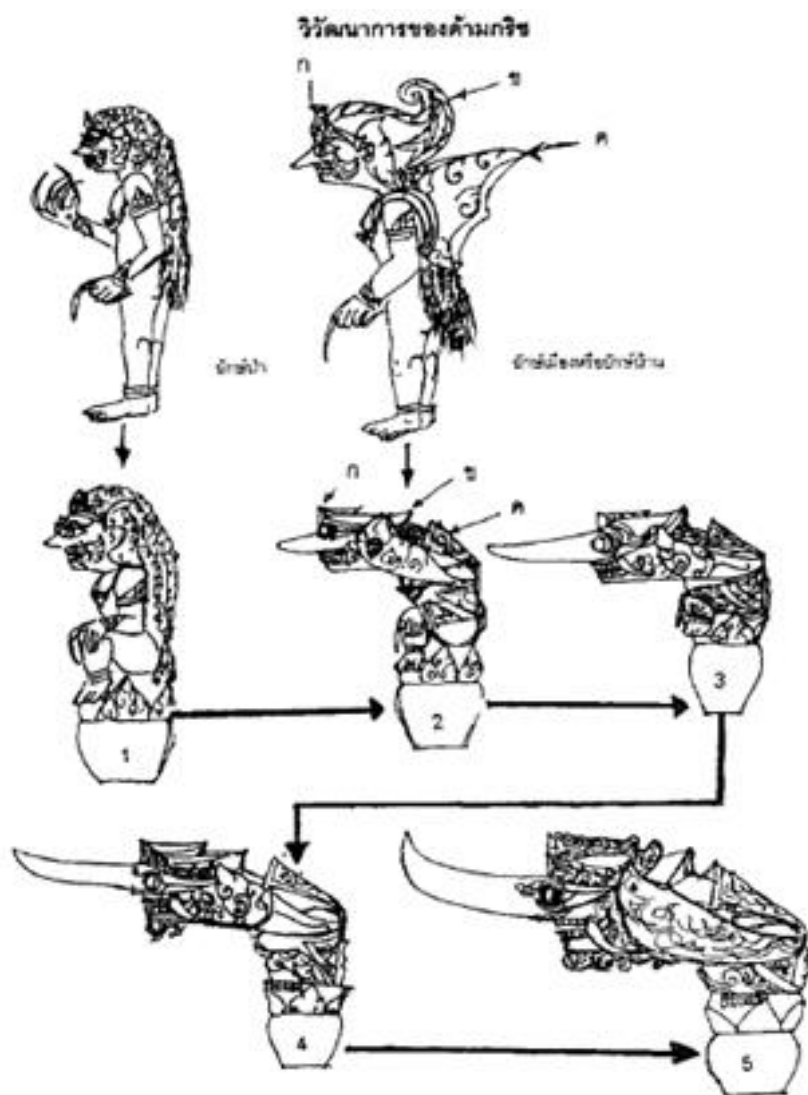

แผนภาพแสดงลำดับการสืบทอดการทำกริชจากป็นไดสาระห์จนถึงอ.ตีพะลี

กริชที่เมืองรามันนิยมทำเป็นหัวนกพังกะมากกว่าชนิดอื่น นกพังกะ คือนกที่มีปีกและตัวสีเขียวปากยาวสีแดงอมเหลือง คอขาวบ้างแดงบ้างซึ่งเป็นการผสมผสานความสามารถของช่างในด้านช่างโลหะ (เหล็ก เงิน ทอง) และงานแกะสลัก (ไม้ เขาสัตว์ งาม) ขณะเดียวกันกริชเองถูกใช้ในพิธีกรรม และโอกาสต่างๆ เช่น แต่งงาน ขึ้นครองเมือง บรรณาการ ผูกเรือน ขวัญข้าว เข้าสู่ศฤการแสดงสละ ทำนํ้ามนตร์ ไสยศาสตร์ การถือนํ้า ฯลฯ

วิวัฒนาการและยุคสมัยของกริช

กริชในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ คือ เครื่องศาสตราวุธซึ่งได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมอินดู-ชวา โดยได้นำเอาคติการบูชาพระศิวะเทพมาบูรณแต่งเป็นวัฒนธรรมกริช ส่งผลให้กริชเป็นอาวุธที่น่ายกย่องนับถือเป็นสิ่งที่น่าเคารพยำเกรงและสักการบูชา นอกจากนี้กริชเองยังมีฐานะในการบ่งบอกถึงฐานะทางสังคมได้อีกด้วย

● ช่วงอาณาจักรลังกาสุกะ

เป็นยุคสมัยซึ่งวัฒนธรรมพราหมณ์ – ฮินดูมีอิทธิพลด้านความเชื่อของคนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไปจนถึงชาว กริขจึงเข้ามามีบทบาทในฐานะของศาสตราวุธ ซึ่งแสดงถึงอำนาจและน่าเกรงขาม โดยมีรูปลักษณะเหมือนจริงมากกว่านามธรรม และมีความเป็นอัตลักษณ์ที่เด่นชัด คือการแกะเป็นรูปยักษ์ (พระไภรวะ (ปาลวะ) เป็นปางดุร้ายของพระอิศวร(พระศิวะ)) และเทพยดาที่ทรงเครื่อง ต่อมาได้มีรูปแบบต่างๆ เข้ามาสวมบทบาทคตินิยม โดยมีด้ามเป็นเทพยดา เทวะนิยม ชันสูงเข้ามาเพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว เช่น พระคณเฑาะพระนารายณ์(พระวิษณุ) พระพรหม พระกาฬและสัตว์หิมพานต์ชั้นสูง โดยที่ลวดลายจะมีไม่มากนักแต่เน้นที่ความชัดเจน

● ช่วงราชอาณาจักรมลายูอิสลามปัตตานี

เป็นยุคสมัยซึ่งอิสลามเข้ามาสวมบทบาทแทน พราหมณ์ – ฮินดู และพุทธซึ่งส่งผลต่อทั้งด้านคติความเชื่อและศิลปะ ซึ่งอิสลามได้ปฏิเสธรูปเคารพสักการะ ซึ่งทำให้หัวกริชแบบเดิมมีการปรับเปลี่ยนและถูกลดทอนรูปลักษณะไป โครงสร้างให้ดูเป็นศิลปะช้อนเร้น สัตส่วน ใบหน้า แขนขา และ เครื่องสวม ใช้ดอกกลาย บุนาเดวอ(ดอกกลายชั้นเทพ) ยกนามธรรม ราวาเซียมาใช้เรียกนามกริช ว่าต่ายง สวมเขี้ยวให้ดูน่าเกรงขามมากขึ้น

● ช่วงนครรัฐปัตตานี

โครงสร้างของกริชมีลดทอนรูปลักษณะเพิ่มเติมมากขึ้นแต่ยังคงโครงสร้างแบบเดิมอยู่เพียง เสริมดอกกลายเป็น ลังกาสุกะ หรือ ดอกกลายเดวา เครือเถาโครงสร้างด้ามกริชเริ่มเชิดงายขึ้น มีลักษณะคล้ายหัวนกฟังกะ โดยใช้ไม้มงคลวัสดุจากสัตว์ เขา งา และกระดูก รวมถึง หินอ่อน เปลือกหอย กัลปังหา เป็นวัสดุที่มีคุณค่าต่อการครอบครอง ดอกกลายเริ่มอ่อนช้อยมากขึ้นเพื่อบ่งบอกถึงศิลปะชั้นสูงสำหรับผู้ชั้นสูงและเป็นดอกกลายตามปรัชญาที่ช้อนเร้นเป็นคติหนึ่ง

• ยุคหัวเมืองปัตตานี

กริชปัตตานีรูปแบบ เจ็ดหัวเมือง จะมี ดอกลาย เฉพาะแต่ละหัวเมือง แต่หาพบได้ ยากในปัจจุบัน ดอกลายนั้นเป็นดอกลาย เฉพาะเท่านั้น เพื่อป้องกันถึง หัวเมืองใน การปกครองของปัตตานี โดยจะพบว่าหัว กริช เอง มี ห น ว ด เ ค ร า ไ ต ค ำ ง น ก พ ัง กะ และยังคงดอกลายเก่าแก่ คือ บุงาเดวา(ดอกลายลังกาสุกะ) ดอกลาย

มลายูปัตตานี(ดอกลายที่แทรกเข้ากับปรัชญา)ดอกลายดอกถิ่น(โดยใช้ดอกลายตามที่ สังเกตจากพืชดอกมงคล)หรือที่เรียกว่า ดอกไม้ประจำถิ่นตน คือป้องกันถึง เอกลักษณะหัว เมืองตนเองและยังมีด้ามกริชทอรูปโดยไม่ได้สวมใส่ดอกลายลงไปเพียงลงริ้วของลายลงไป เรียกกันส่วนใหญ่ว่า เปกกา เรียกรูปแบบว่า ซวาปวย หรือ ด้ามลูกไก่ บางก็เรียกว่า ดากัรกียมักจะใช้สำคัญ เจ้านายชั้นผู้ใหญ่

• ยุคมณฑลปัตตานีจนถึงปัจจุบัน

กริช มณฑลปัตตานี จัดเป็นกริชเฉพาะที่สร้างขึ้น เพียงใช้ดอกลายเดียวกัน เพียงแบ่งชนชั้น ตามลำดับ ชั้น เพียงแค่สามชนิดเพื่อฝาย ต่อการจัดระเบียบการ ปกครอง มาเป็น ตี๋เมืองง บา ตอกาลอ และตี๋ออ ซึ่งถูก จำแนกด้วยลักษณะของ รูปลักษณ์ ด้วยเหตุที่สยามส่ง เสนาบดีมาปกครองหัวเมืองแทนเจ้าเมืองและผนวกหัวเมืองบางส่วนมาเป็นจังหวัด และ มณฑล

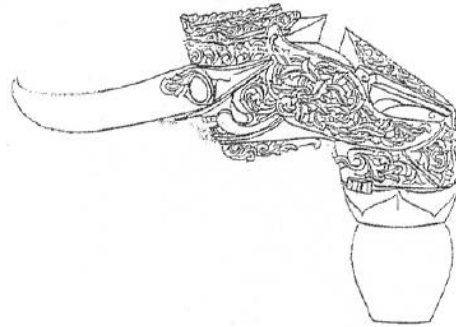

ขณะที่ด้ามกริชถูกใช้ดอกลายเดียวกันแต่ แยกสัดส่วนของดอกลายออกไปเป็นลักษณะ การตัดทอนดอกลายบางส่วนออกไป แต่หยิบจับดอกลายบางตำแหน่งของดอกลายมาปรับใส่ ให้เข้ากับโครงสร้างของด้ามกริช ส่งผลให้ดอกลายมีความละเอียดเพิ่มมากขึ้นกว่ายุค หัวเมืองปัตตานี และหัวกริชสามารถจำแนกออกเป็นสามลักษณะ จวบจนปัจจุบันยังเป็นที่นิยม อยู่ ส่วนกริชมณฑลสงขลา เริ่มมีดอกลายที่อ่อนช้อยและประณีตวิจิตรศิลป์ พร้อมใช้วัสดุที่มี ค่าทางสังคม เช่น ทอง นาค และเงิน

ลักษณะของหัวกริช

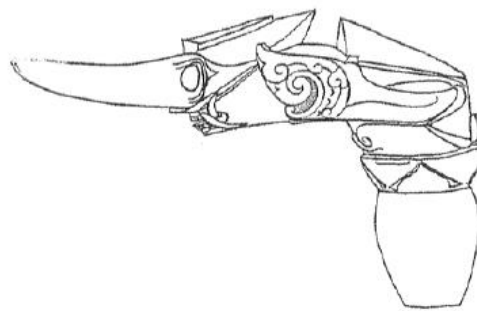
- หัวกริชตัวผู้ (หัวนกฟักกะแบบปัดตานี)

ลักษณะหัวกริชตัวผู้มีลวดลายละเอียดชัดเจน ตูสมบุรณ มีเคราชัดเจน สามารถมองเห็นโครงสร้างและลวดลายต่างๆ ได้ชัดเจน

- หัวกริชตัวเมีย (หัวนกฟักกะแบบสงขลา – นครศรีธรรมราช)

ลักษณะหัวกริชตัวเมียจะแตกต่างไปจากจากหัวกริชตัวผู้ โดยหัวกริชตัวเมียมีความพอมบางกว่า ลวดลายมีไม่มากแต่ต้องชัดเจน

ลายกริช

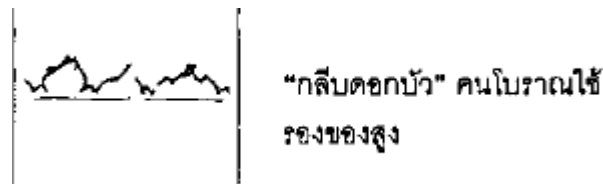
- ลายกนก – มี 2 กนก จะมาประกบกันแสดงถึงความรักและสามัคคี
- ลายสีละ – ความอ่อนช้อย ซึ่งประกอบด้วย ลายท่ารำ ลายแทง และลายไหว้ครู

- ลายไตรรัตน์ – ลายลังกาสุกะเก่าแก่ ให้ความอ่อนช้อย โดยจะจบที่ลายหัวครุ
- ลายดอกพิกุล – มักอยู่บริเวณแก้ม แสดงถึงอำนาจและความสวยงาม

- ลายกลีบบัว – ลายซึ่งแสดงถึงการบูชาเทิดทูน

วัตถุดิบและส่วนประกอบกริชราหมันห์

1. เหล็กกล้า, เหล็กเหน็บ
2. เต้าเผาเหล็ก
3. ค้อนตีเหล็ก
4. คีมจับเหล็ก
5. ไม้มะม่วงป้า, ไม้เสาดำ (สำหรับทำหัวกริชและปอกกริช)
6. มีดแกะสลักไม้

ขั้นตอนการผลิต

การทำใบกริช

1. นำเหล็กมาเผาเพื่อทำเป็นตัวใบกริช
2. ตีเหล็กให้เป็นกริช
3. ทำลายใบกริช

การทำหัวกริช

1. เตรียมไม้ตามขนาดของกริช ตามเนื้อไม้
2. วาดรูปบนไม้
3. ใช้จิกขอตัดภาพรอยขีด
4. ใช้ขวานตกแต่งและใช้ตะไบบึงมาขัดให้เป็นรูปทรง
5. ใช้สว่านและเครื่องมือแกะสลักมาขุดแกะ หรือแกะลวดลายบนหัวกริช

การทำฝักริช

1. เตรียมไม้ขนาด 2*5 นิ้ว ยาว 7 นิ้ว
2. สร้างแบบบนไม้
3. ใช้เลื่อยจิกซอตัดตามรูปที่วาดไว้
4. ใช้ขวานตากและตกแต่งด้วยบั้งและเครื่องมือแกะสลัก
5. ตัวฝักริชเป็นฝักที่มีลักษณะเฉพาะตัว ซึ่งไม่เหมือนกับรูปแบบอื่น ๆ
6. การประกอบปีกฝักกับตัวฝัก

ส่วนประกอบของกริช

หัวกริช

หัวกริชรามันนั้นสามารถแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. หัวกริชอาฆง (ตือมืองง) – เป็นหัวกริชซึ่งเจ้าเมืองใช้ นำเกรงขามมีราศีนานับถือมีลักษณะนัยตามีแวว หน้าผากและหงอนมีหลายชั้นดอกลายหลายชั้น อ่อนช้อย คมชัดสวยงาม จมูกถึงปากโค้ง - เว้า ส่วนคางเป็นมิติสามเหลี่ยม จะพบลายพิรุณบริเวณแก้ม มีกำไลบริเวณขา

2. หัวกริชบอดกาลอ – เป็นหัวกริชที่แม่ทัพหรือนักรบใช้ โดยมีลักษณะหน้าดุตันน่ากลัว ตาโตโพโล่ออกมาจากเบ้าตาอย่างชัดเจน คล้ายงูจงอาง หน้าเงยขึ้นเห็นคอ ด้านล่างเด่นชัด มีดอกลายพอเหมาะ มีเขี้ยวยาว โดยจะพบลายฝักกูดประกอบลวดลาย โดยลายด้านปลายมีความคมชัดลึก

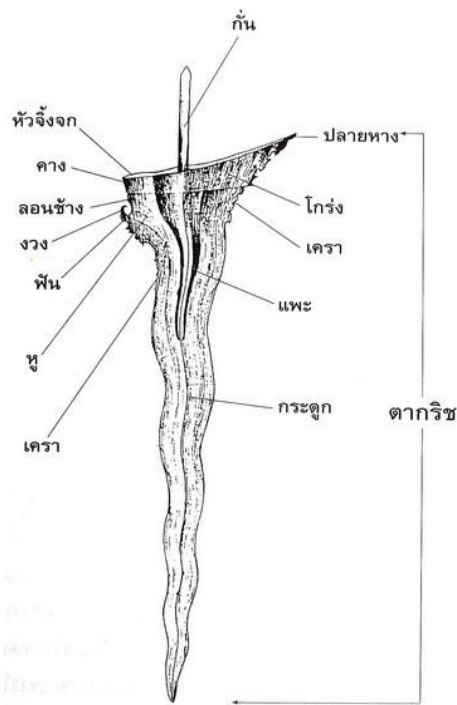

3. หัวกริชตือรือ – เป็นหัวกริชที่บุคลทั่วไปใช้กันมีเอกลักษณ์ดูแล้วน่าสงสารน่าเอ็นดู ดูทุกข์ทรมาน น่าสงสาร คอสั้นก้มเล็กน้อย ไม่แสดงถึงอำนาจ โดยจะมีดอกลายหยาบง่าย ๆ

ใบกริช

ใบกริชหรือดากริชทำด้วยโลหะซึ่งมีส่วนผสมตามความเชื่อของผู้สั่งทำ มีลักษณะด้านโคนกริชกว้าง ปลายเรียวแหลม คมทั้ง 2 ด้านใบ

ใบกริชตาญงเป็นกริชในตระกูลบันไดชำระห์ คือ จะมีรูปทรงที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่ อาเข็ง หรือ อาริง คือ โกร่ง ที่ไม่เหมือนใคร ลักษณะของโกร่ง มีหางจิ้งจก ที่แบนและบานที่ปลาย มีส่วนเว้าที่ขอบบน มีคางของจิ้งจกเห็นได้ชัดเจน และในส่วนของ ขาติด จะสั้นขึ้นให้เหมาะกับสัดส่วนของปีกฝัก จะมีทั้งกริชใบคด และกริช ใบตรง (ใบปรือ) แต่จะมีกริชตรงเป็นส่วนใหญ่ เพราะใช้กับตัวฝักกริชตาญงสะดวกเจาะรูได้ง่ายกริชตาญง จะไม่นิยม ปามอ (ลวดลายบนตากริช) อะไรมากนัก น้ำหนักเบาและบาง มีเหลี่ยมเป็นกระดุกสันกลางกริช เพื่อเสริมความแข็งแรงให้กับตากริชได้ดีเป็น ตาญง ขึ้นพื้นฐาน

คดของกริชนี้ เรียกชื่อว่า "เลาะ" จำนวนคดของกริชจะบ่งบอกถึง ศักดินาของเจ้าของ คือ กริช 3 - 5 คด เป็น กริชของชนชั้นสามัญ กริช 7 คด เป็นกริช ของทหารหรือข้าราชการบริหาร ส่วนกริช 9 คด เป็นกริชของเจ้าเมืองเล็ก และคหบดีชั้นสูง

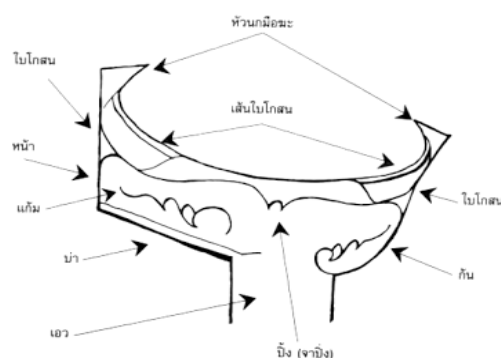
ปลอกสวมกันกริช

ปลอกสวมกันกริชเป็นส่วนกันระหว่างใบกริชกับหัวกริช เพื่อป้องกันไม่ให้หัวกริชแตกร้าวได้ง่ายเมื่อกระแทกกับใบกริช รวมทั้งช่วยประดับให้กริชสวยงามยิ่งขึ้น ยิ่งลวดลายวิจิตรงดงามเท่าใดย่อมสะท้อนถึงคุณค่าของกริชซึ่งประกอบเข้ากับใบกริช และหัวกริชด้วย

ฝักกริช

ฝักกริชคือส่วนที่ห่อหุ้มใบกริช มักมีรูปร่างลักษณะคล้ายเรือก้านฝักมีลักษณะป้อม-มน และยาวฝักมี 2 แบบใหญ่แบบรุ่นเก่าทำจากไม้ชิ้นเดียวนำมาเจาะคว้านและเกลาจนเป็นฝักกริช แบบรุ่นหลังจะทำแบบนำเอาไม้มาต่อเข้าเตี้อยเป็นส่วน ๆ

ขณะเดียวกันการทำกริชนั้นช่างกริชเองจำเป็นจะต้องมีจรรยาบรรณพื้นฐาน ซึ่งอาจารย์ตีพะลี ได้ชี้แจงว่าเปรียบเสมือนข้อบังคับของช่างกริช โดยจรรยาบรรณของช่างกริชนั้นมี 25 ข้อ ดังนี้

1. ก่อนจะลงมือทำกริชแต่ละครั้ง ทั้งผู้ทำและผู้สั่งทำจะต้องทำให้บริสุทธิ์เสมอ ภูมิปัญญาข้อนี้ บ่งบอกถึงการที่ร่วมทำกิจกรรมด้วยกันนั้น จำเป็นจะต้องมีการทำให้มีจิตสำนึกที่ดี มีความนึกคิด ที่จะทำกริชให้ได้สมหวัง คนในสมัยโบราณ ถ้าเป็นมุสลิมทั้งสองฝ่าย ทั้งผู้ทำกริช และผู้สั่งทำกริชจะนัดวันปอซอ (ถือศีลอด) ก่อนสักวันสองวันแล้วแต่กำหนดจึงจะมาลงมือทำกริชขึ้นมา
2. จะไม่ทำกริชขึ้นมาหากไม่มีคนสั่งทำ ภูมิปัญญาบอกว่า ช่างทำกริชจะไม่ทำกริชขึ้นมาตามใจชอบของตัวเอง โดยไม่มีคนสั่งทำทั้งจำนวน และรูปแบบของกริช เพราะช่างทำกริช เป็นเพียงผู้รับใช้บริการเท่านั้น ในสมัยโบราณนั้น ผู้บริหารจัดการในเรื่องกริชนี้เป็นเจ้าเมือง
3. จะไม่ทำอุปกรณ์และเครื่องมือ เกี่ยวกับการล่าสัตว์ป่าหากไม่มีคนสั่งทำ ในสมัยโบราณนั้นสัตว์ป่า เป็นสัตว์คุ้มครองอยู่ภายใต้อำนาจของเจ้าเมือง ฉะนั้นการทำเครื่องมือการล่าสัตว์ป่าอย่างเช่น (สา) , (ตะขอ , กอซอ) สำหรับใช้งานกับช้าง ฯลฯ ถ้าหากไม่มีคำสั่งจากเจ้าเมือง ก็จะทำขึ้นมาไม่ได้
4. ห้ามช่างทำกริชทำกริชให้กับผู้ใด ผู้หนึ่ง โดยไม่มีคนสั่งทำ ในสมัยโบราณช่างกริชจะทำกริชขึ้นมาโดยพลการไม่ได้ และจะทำให้กับผู้ใดผู้หนึ่งโดยไม่มีใครสั่งให้ทำนั้น ถือว่าช่างทำกริชมีจิตใจ ที่ไม่บริสุทธิ์ ประจบสอพลอ แต่จะทำให้กับเจ้าเมืองได้ เพราะถือว่าด้วยความจงรักภักดี
5. ห้ามช่างทำกริชโชว์ผลงาน โดยไม่มีคนสั่งหรือขอดู กริชที่ทำขึ้นมาเสร็จแล้วนั้น ช่างทำกริชจะไม่ให้คนอื่นดู นอกจากเจ้าของกริช ที่สั่งทำเท่านั้นเอง ,หากไม่มีคำยินยอม จากเจ้าของที่สั่งทำ และหากไม่มีใครขอดูแล้วก็ช่างทำกริช ไม่สามารถโชว์กริชที่ตนทำขึ้นมา
6. ห้ามช่างทำกริช รับเงินมัดจำค่าจ้างล่วงหน้า การทำกริชเป็นเรื่องที่ไม่มีข้อผูกมัดใดๆ ทั้งสิ้น จบเรื่องแล้วจบทันทีไม่มีภาระผูกพันซึ่งจะนำไปสู่ทุกข์ต่อไปได้
7. หากมีเด็กและผู้ใหญ่มาสั่งทำกริชพร้อม ๆ กัน จะต้องรับทำของเด็กก่อนเสมอ การทำกริช เป็นการบริการที่สนองความต้องการของผู้น้อย , ผู้ด้อยโอกาสมาก ซึ่งถ้าหากผู้ว่าราชการมาสั่งทำกริชพร้อมๆ กับนายอำเภอ ช่างทำกริช จะให้นายอำเภอก่อนเสมอ ฯลฯ
8. ห้ามช่างทำกริชติดสิ่งเสพติด,ยาเสพติดหรือของมีเมาทุกชนิด ในสมัยโบราณนั้น มีฝิ่นเป็นสิ่งเสพติดซึ่งทำให้เสียคน , เสียงาน , เสียเมือง , หากติดยาเสพติด ฯลฯ ภูมิปัญญา ถือว่าบุคคลที่ติดสิ่งเสพติด เป็นบุคคลที่ห้ามใจตัวเองไม่ได้ ระวังอารมณ์ไม่ได้

ฉะนั้นจึงห้ามช่างทำกริชติดสิ่งเสพติด ปัจจุบันบุหรี เป็นสิ่งเสพติดที่ราคาสูงและเป็นที่ยอมรับกันมาก

9. ห้ามสอนวิชาการทำกริช ให้แก่คนที่ไม่ปกติ หรือคนที่มีประวัติที่ไม่ดี หรือคนที่อยู่ในระหว่างทัณฑ์ การสืบทอดสืบสานวิชาการทำกริชจำเป็นมาก ๆ ที่จะต้องคัดเลือกบุคคล ที่จะสืบสานต่อไป ซึ่งไม่ให้วิชาการทำกริชตกไป ได้แก่บุคคลที่ไม่ปกติ หรือคนร้าย หรือบุคคลที่ยังไม่ชัดเจนว่าเป็นคนดีหรือคนชั่ว
10. ห้ามสอนวิชาการทำกริชให้แก่มุสลิมที่ไม่ละหมาดหรืออ่านอัลกรุอานไม่เป็น ในสมัยโบราณนั้น ถือว่ามุสลิมที่ไม่ละหมาด และอ่านอัลกรุอานไม่เป็นนั้น เป็นคนดิบ ซึ่งจะเปรียบเทียบกับชาวพุทธว่า เป็นคนที่ยังไม่ได้บวชเป็นพระก่อน
11. ห้ามทำกริชที่ลงอักขระหรืออายัตอัล – กรุอานให้แก่ผู้ที่ไม่เป็นมุสลิม ข้อห้ามเหล่านี้เป็นการกำหนด ให้มีการปกป้องรักษาศิลปะการทำการกริช อย่าให้มีคำครหาเข้าใจผิดในการใช้กริชหรือการใช้กริชผิดวัฒนธรรม
12. ห้ามทำกริชให้แก่ผู้ที่สั่งทำเพื่อไปฆ่าคน หรือนำเอาไปใช้ในสิ่งที่ผิดกับหลักศาสนาซึ่งเปรียบเสมือนหลักคำสอนของทุกศาสนาในการไม่ต้องการให้เกิดการฆ่าฟันทำร้ายชีวิต หรือเอาไปใช้กับกิจการซึ่งขัดต่อหลักคำสอนตามศาสนาอิสลาม
13. ห้ามช่างทำกริชนำธาตุเหล็ก หรือของมีค่าทุกชนิด ซึ่งเป็นของลูกค้าผู้สั่งทำกริชไว้ที่บ้านของช่างทำกริช หากไม่จำเป็นจริง ๆ ช่างทำกริช จะรับของมีค่าหรือใบกริชของลูกค้า ที่มาสั่งทำหัวกริช หรือทำฝักกริช ไม่ได้ถ้าหากลูกค้า เอาใบกริชมาสั่งทำฝักช่างทำกริช จะต้องเอาใบกริช มาวัดขนาดบนกระดาด หรือบนกาบหมาก แล้วขีดหรือตัดเป็นใบกริชตามขนาดที่ต้องการแล้ว ให้ใบกริชดังกล่าว กับเจ้าของใบกริช เอากลับไปโดยจะไม่เก็บใบกริชไว้ที่บ้านของช่างกริช และในกรณีอื่น ๆ ก็เหมือนกัน
14. ช่างทำกริชจะต้องมีการจดจำเป็นพิเศษ เกี่ยวกับบัญชีรับจ่ายการทำการกริชให้แก่ผู้สั่งทำให้ชัดเจน ช่างทำกริชจำเป็นมาก ๆ ที่จะต้องมีการจดบันทึก ต้องมีบัญชีรับจ่ายเพื่อให้ลูกค้าผู้สั่ง ทำหายข้องใจและช่างทำกริชเอง ก็สามารถประเมินผลงาน และลำดับคิวในการดำเนินการทำการกริชได้ไม่สับสน
15. ช่างทำกริชห้ามพูดว่าไม่ทัน /ไม่ได้ /ไม่เป็นแต่จะต้องอธิบายให้ลูกค้าเข้าใจเกี่ยวกับงานทำการกริชอย่าให้มีปัญหา ช่างทำกริชเป็นสาขาช่างที่จำเป็นจะต้องมีการพัฒนาที่ไม่มีคำว่าไม่ทัน เพราะการทำการกริชเป็นงานที่ล่าช้ามาก เริ่มตั้งแต่ตีใบมีด, ทำหัวกริช , ทำฝักกริช , และประดับตกแต่ง ซึ่งรวมเวลาในการทำแล้วตกแต่ง ละเล็มประมาณหนึ่งเดือนเป็นอย่างน้อย ฉะนั้น ช่างกริชจำเป็นจะต้องอธิบายให้ลูกค้าที่ไม่เข้าใจ ในกระบวนการทำการกริชให้เข้าใจ ซึ่งลูกค้าบางคนใจร้อน อยากได้กริชเร็ว ๆ
16. การนัดหมายกับลูกค้าอย่าให้มีปัญหา การนัดหมายของช่างทำกริช จะต่างไปจากการนัดหมาย ของสาขาอาชีพอื่น ๆ เพราะการทำการกริชจำเป็นจะต้องมีการรวมสาขาอาชีพหลายสาขามาสมผสนกัน อย่างเช่น ช่างตีเหล็ก , ช่างไม้แกะสลัก , ช่างทอง ,

โหราศาสตร์ และไสยศาสตร์ จะเน้นการนัดหมายต้องมีแค่ประมาณการเท่านั้น

17. การซ่อมโบมิดกริชส่วนที่เป็นกัน / โกร่ง / วงข้าง / ฟันและปลายมิดได้
18. การซ่อมโบมิดกริชหรือดัดแปลงส่วนที่คด ให้เป็นตรงและส่วนที่ตรงให้คดไม่ได้
ช่างทำกริชจะไม่ทำลายศิลปะการทำกริชของคนอื่น ซึ่งถ้าหากกริชตรง ก็จะไม่อนุรักษ์
คงไว้กริชตรงต่อไป แต่ถ้ามองการกริชคด ก็จะทำการกริชคดเล่มอื่นมาใหม่อีก
19. ห้ามเจียรไนหรือลับโบมิดให้คมเด็ดขาด โบมิดแต่ละเล่ม จะมีความคมภายในตัว
อยู่แล้ว และจะมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ฉะนั้นไม่จำเป็นที่จะลับให้คม หรือตกแต่งส่วนที่
ร้าวหรือแหงแต่อย่างใด ประกอบกับโบมิด บางเล่ม จะมีพิษร้ายแรง เนื่องจาก
ส่วนผสมของเนื้อเหล็กมีสารพิษ ที่ทำปฏิกิริยาทางเคมี เมื่อโดนความร้อน จะเกิดควัน
ถ้าหากโดนควันที่เจียรไน จะมีอันตรายกับช่างกริชได้
20. ห้ามแบกหรือหาบถ่านไม้ เข้าไปในโรงตีกริช แต่ให้ลากเข้าไป เป็นมารยาทของคน
ในสมัยโบราณ ซึ่งจะให้เกียรติกับสถานที่ ที่ซึ่งทำกริชเป็นสิ่งที่เชื่อว่าเป็นของสูง
21. ห้ามแสดงอาการ หรือออกเสียงเจ็บปวด ในเมื่อเกิดอุบัติเหตุในระหว่างทำกริช
การทำกริชเป็นเรื่องที่ต้องใช้สมาธิ , ความอดทน และเสี่ยงแก่การที่จะเกิดอันตรายกับ
ช่างได้ตลอดเวลา ฉะนั้น เพื่อให้ไม่ให้เกิดอุบัติเหตุซ้ำใจ จะต้องอดทน ไว้ถ้าหากเกิด
อุบัติเหตุขึ้น พร้อมจะต้องทำใจในการระงับอารมณ์ด้วย
22. ห้ามช่างทำกริชกั๊ยมทรัพย์สิน หรือเงินทองโดยมีดอกเบี้ย ช่างทำกริชเป็นสาขา
อาชีพ ที่ต้องการความอิสระในการทำงาน , เป็นงานฝีมือที่ละเอียดอ่อนมาก , ใช้เวลา
มาก และกำหนดการเสร็จสิ้น ของชิ้นงานแต่ละชิ้นงานไม่แน่นอน ฉะนั้นเพื่ออนุรักษ์
ศิลปะอันสวยงาม ซึ่งไม่มีที่ติเหล่านี้ให้คงอยู่ จึงห้ามไม่ให้ช่างทำกริชใจแตก ใจเสีย มี
หนี้สิน ซึ่งจะนำไปสู่การทำให้ไม่มีสมาธิในการทำงาน
23. ห้ามตีลูกเมียโดยไม่มีเหตุผล ให้ใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาครอบครัว ช่างทำกริชจะตี
ลูกเมีย และสัตว์เลี้ยงไม่ได้หากไม่มีเหตุผล ซึ่งจะต้องเป็นคนใจเย็นมากๆ ไม่ให้วู่วาม มี
เหตุผล จะต้องสร้างมาตรฐานของครอบครัวมีสุข
24. ห้ามบ่นหรือด่าลูกค้าเด็ดขาด ช่างทำกริช จำเป็นต้องสัมผัสกับผู้คนมากมายทุก
ระดับชั้นมีตั้งแต่คนดี และไม่ดีซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องแยกแยะสภาพปัญหาของลูกค้าที่จะทำ
ให้ช่างทำกริชใจแตก ตบะแตก ควบคุมอารมณ์ไม่อยู่ จากการที่ลูกค้าด่าว่าต่าง ๆ นานา
ช่างทำกริชจะต้องฟังคำ กล่าวหาของลูกค้า และต้องพยายามหาคำตอบ และถอด
บทเรียน แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างชาญฉลาด
25. ห้ามกินหรือดื่ม ในขณะที่ตีโบมิดโดยเด็ดขาด ช่างทำกริชต้องการสมาธิมาก ๆ ซึ่ง
ในขณะที่ทำโบมิดนั้น ช่างกริชจะต้องควบคุมทั้งสมาธิ , ทั้งอารมณ์ , ทั้งกำลังกาย
ตลอดจนลมในการหายใจไม่ให้แปรปรวน ในสมัยโบราณหากเป็นช่างกริชที่เป็นมุสลิม
เขาจะปฏิบัติตัวในขณะที่ตีโบมิด เสมือนเขาอยู่ในศีลอด (ปอซอ) ตลอดจนเสร็จจาก
การตีโบมิด

3.2) เครื่องปั้นดินเผาภูบั้งบาเตะ⁴

การปั้นหม้อที่หมู่บ้านภูบั้งบาเตะ ได้มีการทำสืบต่อกันมาหลายชั่วอายุคน เหตุที่มีการทำเครื่องปั้นดินเผาที่มีมาก เพราะดินเหนียวในบริเวณนี้หาง่ายและมีคุณภาพดีเหมาะกับการนำมาปั้นและเผา มีความเป็นเอกลักษณ์ทั้งในด้านรูปทรง ลวดลาย และการเผาที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษอย่างยาวนาน

ในอดีตทุกครั้งที่มีการบุกเบิกหน้าดินเพื่อจะนำดินเหนียวมาปั้นหม้อ ซึ่งอยู่บริเวณตีนเขา กาเตะ จะต้องมีการพิธีเซ่นไหว้โดยนำควายเผือกมาเชือด ณ บริเวณที่จะเปิดหน้าดิน พิธีกรรมเหล่านี้จะมาความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ ฮินดูหรือพุทธ แต่ความเชื่อเหล่านี้ได้หมดไปเมื่อศาสนาอิสลามเริ่มเข้ามามีอิทธิพล ในหมู่บ้านภูบั้งบาเตะ ชาวบ้านภูบั้งบาเตะนิยมปั้นหม้อเป็นส่วนใหญ่ โดยในอดีตจะไม่มีการซื้อขายเพื่อรายได้ แต่จะเป็นการแลกเปลี่ยนสินค้าซึ่งกันและกัน เช่นชาวบ้านอำเภอปะนาเระ ซึ่งเป็นชาวประมง อาศัยอยู่ใกล้ทะเลจะนำปลามาแลกกับหม้อตามขนาดที่ต้องการจากชาวบ้านภูบั้งบาเตะ กระบวนการปั้นหม้อที่มีความเป็นเอกลักษณ์ทั้งในด้านรูปทรง ลวดลาย และการเผา ที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษสืบต่อกันมาอย่างยาวนาน ควรแก่การศึกษาและอนุรักษ์เป็นอย่างยิ่ง

วัตถุดิบ และอุปกรณ์การปั้นหม้อ ประกอบด้วย

1. ดินเหนียว 3 ชนิด (ดินขาว ดินแดง ดินดำ)
2. ทราย
3. น้ำ
4. ไม้กวาด
5. ฟินสำหรับเผา
6. แป้นหมุน
7. ลูกหิน ซีเมนต์
8. กระซอน
9. ไม้ตบลาย

กระบวนการปั้นหม้อตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีกระบวนการ ดังนี้

1. การหาดินนำดินเหนียวที่ได้จากภูเขากาเตะ จะนำไปเก็บไว้ที่บ้านแล้วเอาพลาสติกคลุมไว้เพื่อป้องกันไม่ให้ดินแข็งตัวเร็วเกินไป เพื่อเตรียมเข้าสู่กระบวนการต่อไป
2. การเตรียมดิน นำดินเหนียวที่ได้มากองรวมไว้ที่กลางลานและใช้ไม้ตำดิน (นุโม๊ะ) ตำก้อนดินเหนียวให้เป็นเนื้อเดียวกัน

⁴ วุฒิ วัฒนสิน, หม้อ ที่ภูบั้งบาเตะ, (บทความ), พ.ศ. 2545, อ้างอิงจาก http://soreda.oas.psu.ac.th/show_detail.php?research_id=45,

3. **หวดดิน** นำทราย 1 ส่วนผสมกับดินเหนียว 3 ส่วน นวดให้เข้ากันโดยใช้วิธีการเหยียบ เสร็จแล้วจึงทำแบบเดิมอีก 2-3 เทียว เพื่อให้ดินรวมเป็นเนื้อเดียวกัน แล้วจึงปั้นดินไว้ให้เป็นก้อนรูปทรงสูงปลายเรียว เพื่อให้พร้อมสำหรับขึ้นรูปในขั้นตอนถัดไป
4. **การขึ้นรูป** โดยการดินเหนียวที่ปั้นเป็นก้อนมาขึ้นรูป ซึ่งแป้นหมุนมี 2 ชนิด คือ แป้นหมุนด้วยเท้าหรือใช้คนช่วยหมุนกับแป้นหมุนที่ใช้มอเตอร์ช่วย ปัจจุบันช่างปั้นหม้อภูบึงบาเดานิยมใช้แป้นหมุนด้วยมอเตอร์ ในการขึ้นรูปเพราะสะดวกในการทำงานมากกว่าโดยการขึ้นรูปนั้น จะวางก้อนดินที่หวดแล้วลงบนแป้นหมุนแล้วใช้ฝ่ามือช่วยขึ้นรูปและปั้นให้เป็นรูปทรงที่พึงพอใจ เสร็จแล้ววางทิ้งไว้จนหมาด เพื่อเตรียมตกแต่งลวดลาย
5. **การตกแต่งลวดลาย** หลังจากได้รูปทรงของหม้อที่เหมาะสมแล้ว ใช้ไม้ตบตกแต่งลวดลายรูปทรงภายนอก และใช้ลูกหินเป็นตัวยันเนื้อหม้อดินภายใน ขณะอีกมือหนึ่งจะทำหน้าที่ที่อยู่ด้านนอกตกแต่งจนได้รูปทรงที่สวยงาม
6. **การเผา** การเผาเครื่องปั้นจะใช้วิธีการเผาแบบโบราณโดยการนำหม้อ ที่แตกหรือชำรุดมาจัดวางเป็นฐานบนลานพื้นดินโดยให้มีพื้นที่ว่างระหว่างหม้อเพื่อให้ไฟฟืนได้ จากนั้น จึงจัดวางหม้อซ้อนทับขึ้นไปเรื่อยๆ จนเป็นรูปทรง คล้ายปิรามิด ลักษณะพิเศษในการวางคือจะต้องวางให้กันหม้อชนกัน

หลังจากนั้นจึงเอาฟืนที่เตรียมไว้ ได้แก่ทางมะพร้าว ทางตาล ทางหมาก และเศษไม้ ไล่ 15 เข้าไปในช่องว่างตรงฐานเป็นลำดับแรก ต่อจากนั้นจึงใช้ฟืนสุมไปรอบๆ กองหม้อที่จะเผา แล้วจุดไฟเผา คอยเติมฟืนตลอดเวลา การเผาแบบพื้นบ้านนี้จะใช้เวลาประมาณ 4-5 ชั่วโมง และด้วยวิธีการนี้จะต้องควบคุมร้อนให้พอดีโดยสังเกตจากมะพร้าวสีเขียวที่วางไว้ด้านบนหม้อก่อนที่จะทำการเผา หากลูกมะพร้าวสุกเป็นสีน้ำตาล แสดงว่าหม้อที่เผานั้นสุกแล้ว

ลวดลาย

ลักษณะลวดลายบนเครื่องปั้นดินเผาบ้านกูบ้งบาเจาะ เป็นลวดลายซึ่งเกิดจากการตีลาย โดยนำไม้ซึ่งแกะลายมาตีลงบนหม้อที่ปั้นขึ้นรูปและปล่อยให้หมาดแล้ว โดยลวดลายดังกล่าวเป็นลวดลายโบราณซึ่งมีลักษณะเฉพาะและสืบทอดมาหลายร้อยปี ซึ่งมีปรากฏให้เห็น เช่น ลายดอกไม้ลายก้านมะพร้าว ลายกันหอย ลายเรขาคณิต ลายเมลิ็ดแดง ลายรวงข้าว ก้างปลา ฯลฯ

ปราชญ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องปั้นดินเผาบ้านกูบ้งบาเจาะในพื้นที่ : นางแย๊ะ วาเย่งแห่งบ้านกูบ้งบาเจาะตำบลสะก้า อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี

3.3) กรต่อนกคุ่ม⁵

ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีนิทานพื้นบ้านเกี่ยวกับนกคุ่ม ที่เล่าว่า นกคุ่มกับช้างเป็นเพื่อนกัน และชวนกันเล่นซ่อนแอบกัน โดยที่ช้างเป็นผู้หานกคุ่มเป็นผู้แอบ ขณะที่ช้างตามหา ช้างบังเอิญเหยียบถุ๊กนกคุ่ม ทำให้นกคุ่มจงอยหัก หางขาด และนิ้วขาด แต่ตัวยังปลอดภัย ส่งผลให้ในปัจจุบันนกคุ่มจึงมีลักษณะ จงอยปากสั้น ไม่มีขนหางยาว และมีนิ้วเท้าเหลือเพียง 3 นิ้ว

⁵ วิบูลย์ ลี้สุวรรณ .เครื่องมือเครื่องใช้ไทยประดิษฐ์. กรุงเทพฯ : รามการพิมพ์ , 2551

นอกจากนี้ยังมีตำนานวิญญูภปริตร(ตำนานนกคุ้ม) ซึ่งในอดีตสมัยเมื่อพระพุทธองค์ ยังทรงเสวยพระชาติเป็นพญานกคุ้มโพธิสัตว์ ครั้นเมื่อออกจากโพรงไข่ ก็ได้อาศัยอยู่ในป่าแคว้นมคธ วันหนึ่งพ่อและแม่พญานกคุ้ม พากันออกไปหาอาหาร ปล่อยให้ลูกนกคุ้มอยู่ในรังตามลำพัง ขณะนั้นได้บังเกิดไฟป่า ปรากฏขึ้นมาจากทิศทั้ง 4 รอบรังของลูกนกคุ้ม อยู่ห่างจากรัง 16 กรีส หรือหนึ่งกิโลครึ่ง ขณะนั้นลูกนกคุ้ม ได้รู้ตัวว่าตนตกอยู่ในวงรอบของไฟป่า จึงเหลียวหาบิดามารดา จึงตั้งสัจจะวาจาอธิษฐาน ไฟป่าที่ไหม้มาทั้ง 4 ทิศ ก็ดับลงโดยทันทีหลังนกคุ้มโพธิสัตว์ สิ้นสัจจะวาจาอธิษฐาน (ตำนานวิญญูภปริตร)

ดังนั้นจึงเกิดเป็นความเชื่อเรื่องนกคุ้มว่าเป็นนกที่เป็นสิริมงคล ให้คุณในเรื่องของการแคล้วคลาดจากอุบัติเหตุและภัยอื่นๆ นอกจากนี้ยังให้คุณเรื่องของโชคลาภเงินทอง ทำให้ทำงานสิ่งใดไม่มีอุปสรรคหรือปัญหามาขัดขวางให้รำคาญ

ความเชื่อเรื่องนกคุ้มนี้เอง ซึ่งนำมาสู่กรต่อนกคุ้มซึ่งชาวบ้านนิยมจับมาเลี้ยงไว้ฟังเสียงหรือเพียบต่อนกคุ้ม ซึ่งใช้เป็นนกคุ้มเป็นนกต่อเพื่อให้ร้องเรียก ล่อให้นกคุ้มป่าเข้ามาที่กรต่อนกคุ้ม และเมื่อนกป่าเข้ามาที่กรงก็จะติดกับที่ทำไว้ที่กรต่อนั่นเอง

โดยนกต่อนี้อาจเป็นตัวเมียเพื่อเรียกให้ตัวผู้เข้ามา หรือเมื่อนกตัวหนึ่งชน นกตัวอื่นได้ยินจะเข้ามาหาหรือเข้ามาจิกตีเพื่อแสดงความเป็นใหญ่ ด้วยเหตุนี้ ชาวบ้านจึงจับนกได้โดยใช้นกต่อล่อนกตัวอื่น

กรต่อนกคุ้ม

กรต่อนกคุ้ม เป็นงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ซึ่งได้ผสมผสานทักษะทางช่างที่หลากหลาย อาทิ การแกะสลัก การจักสาน งานไม้ ฯลฯ ขณะที่การต่อกรต่อนกคุ้มให้มีความสวยงาม จะเริ่มจากการแกะสลักหน้ากรงเป็นลวดลายต่างๆ โดยนำย่านลิเภา และใยตาลมาสานเป็นกรงนก มีรูปร่างคล้ายเต้าช้าง กว้างประมาณ 7-8 นิ้ว ลึกประมาณ 10 นิ้ว สูงประมาณ 6 นิ้ว ตัวกรงที่ใช้ขึงนกต่อมักสานถี่ๆ ยาด้วยชั้นเพื่อไม่ให้นกป่ามองเห็นนกต่อ ด้านหน้ามีประตูเปิดปิดได้สำหรับใส่นกต่อ และมีประตูอีกชั้นหนึ่งคลุมด้วยตาข่าย เพื่อใช้ตะปบนกป่าที่เข้ามาหานกต่อ ประตูทั้งสองมีเสาประตูเป็นซี่ไม้กลมๆ 2 ข้าง และมีห่วงเหล็กกลมสวมไว้ข้างละห่วงด้านบนมีเชือกคล้องแทนบานพับ ประตูตาข่ายจะเปิดตั้งฉากกับพื้น โดยเลื่อนห่วงทั้งสองอันไว้ที่หัวกรง ห่วงนี้จะเลื่อนลงมาเมื่อประตูปิดขณะที่นกป่าชนไม้ซี่เล็กๆ ซึ่งค้ำประตูตาข่ายให้เปิดอยู่และจะปิดขึงนกป่าไว้เมื่อนกป่าสะบัดไม้ค้ำประตู

การต่อนกคุ้มมักทำในช่วงใกล้เช้า หรือใกล้ค่ำ ในฤดูผสมพันธุ์ระหว่างเดือนสิงหาคมถึงธันวาคม โดยต้องดักในบริเวณพุ่มไม้โล่งในอาณาบริเวณของนกที่ต้องการจับ โดยเลือกนกตัวเมียที่มีลักษณะตามตำรามาเป็นนกต่อ หันหลังกรงเข้าพุ่มไม้ซึ่งมักมีนกมาประจำ โดยหันด้านหน้าออก เปิดประตูตาข่ายไว้ เมื่อนกป่าได้ยินเสียงนกต่อจะเข้ามาหาหรือต่อสู้กัน กลไกของกรงจะทำให้ฝากรงปิด คนต่อนกจะจับนกป่าได้

ลักษณะนกคุ้มที่นำมาทำนกต่อ

1. ตัวโต ขนตัวขาว
2. ขาแบนสีขาว นิ้วสั้น
3. ขนคอสีดำยาว
4. จงอยปากสั้น

อุปกรณ์การทำการงนกแบบดั้งเดิม

1. ใยตาล นำมาใช้จักสาน โดยทาบให้เส้นใยแตกออกจากกัน ทำให้ได้เส้นใยเสมอกัน
2. ย่านลิเภา นำมาใช้จักสาน ประกอบด้วยชนิดสีเขียวย และสีน้ำตาล โดยที่ย่านลิเภาหนึ่งเส้นแบ่งออกได้เป็นสามเส้น (ถ้าเภาสีน้ำตาลจะแข็งกว่าจึงนิยมมาทำเป็นเส้นตั้ง ส่วนสีเขียวจะอ่อนกว่าจึงนิยมนำมาทำเป็นเส้นนอน)
3. ไม้ หรือเข้าควาย นำมาใช้ทำฐาน และด้านหน้ากรง (ลายประดับ และ กุหลาบ) โดยไม้มักเลือกใช้ไม้เนื้ออ่อน เช่น ไม้ตะเคียน ขณะที่เข้าควาย จะเลือกนำเข้าควายช่วงโคนเขามาต้มเพื่อตัดและตัดรูปทรงให้เป็นแผ่น แล้วจึงตากแห้ง ก่อนนำมาแกะลวดลาย อาทิ ลายมังกรคู่ (เพื่อชม) ลายเถา ลายใบไม้ ลายดอกไม้ เป็นต้น

a. ลวดลายในศิลปกรรมอิสลาม⁶

ลวดลายในศิลปกรรมของอิสลามนั้นมีการประดับบนพื้นผิว และองค์ประกอบของสถาปัตยกรรม และที่ปรากฏบนศิลปะเพื่อการตกแต่งและงานหัตถศิลป์ทั้งงานวาด งานปั้น งานแกะสลัก และการทำให้เกิดรูปรอยด้วยวิธีอื่นๆ โดยอาศัยการผูกลายและการใช้รูปทรงซ้ำๆ ในการออกแบบ ทั้งนี้ ลวดลายในงานศิลปะอิสลามนั้น อาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ

1. ลวดลายเรขาคณิต (Geometric patterns)

ลวดลายในศิลปะอิสลาม มีการใช้เส้นสาย รูปร่างและรูปทรงทางเรขาคณิตอยู่มาก แม้ว่าจะแตกต่างจากลายอาระเบสก็อย่างชัดเจน แต่ในบางครั้งอาจมีการผสมผสานลาย

⁶ ศิลปะแห่งโลกอิสลาม, ลวดลายในศิลปะอิสลาม. หน้า 4-10.

ทั้งสองชนิดเข้าด้วยกัน โดยพบว่าลายเรขาคณิตนั้นเป็นพื้นฐานให้การผูกลายเครือเถา โดยรูปร่างสี่เหลี่ยมจัตุรัสและสี่เหลี่ยมผืนผ้าเป็นพื้นฐานสำคัญ นอกจากนี้เส้นสายอันเกิดจากเครื่องจักรสานก็อาจเป็นลายตระกูลเลขาคณิตนี้ด้วย

1.1. ลายเส้นสอดไขว้อาติ ลายกรอบสอดไขว้ ลายขัดสาน

กระเบื้องเคลือบลายเรขาคณิต

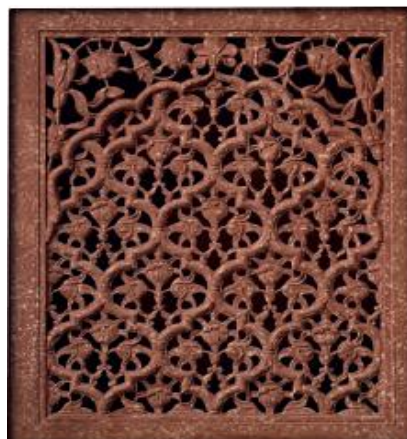
1.2. ลายสี่เหลี่ยมเพิ่มมุมหรือลายดอกเหลี่ยมอาติ ลายเสาประดับดอกเหลี่ยม ลายสี่เหลี่ยมเพิ่มมุม

กระเบื้องโมเสคลายเรขาคณิต

2. ลวดลายพรรณพฤกษา หรือลายเครือเถาต่าง ๆ ที่เรียกว่าลายอาระเบสก์ (Arabesque patterns)

ลายอาระเบสก์เป็นตระกูลลวดลายที่โดดเด่นของศิลปะอิสลามมีลักษณะเป็นเครือเถาที่ขดม้วนเป็นวงต่อเนื่องซึ่งบางครั้งอาจมีการควมรวมหรือวางซ้อนกับลายเลขาคณิต

ช่องแสง ซึ่งใช้ลวดลายเลขาคณิต ผสมผสานลายพรรณพฤกษา

ลายพรรณพฤกษา หรือลายเถา อาทิ ลายก้านขดวงหอย ลายก้านขดสอดไขว้ลายก้าน
ขดออกปลายลายเป็นภาพ ลายใบไม้ประกอบก้านใบม้วนออก ลายพรรณพฤกษาประกอบสัตว์
เป็นลวดลายที่นิยมในศาสนาอิสลาม มักปรากฏให้เห็นกับลวดลายที่ใช้ประดับผนังอาคาร

แผ่นสลักลายอาระเบสก์

ด้ามกริชรูปนก

3. อักษรวิจิตร

พัฒนาการของการประดิษฐ์ตัวอักษรวิจิตรซึ่งนำข้อความมาจากพระคัมภีร์อัลกุรอาน
เป็นหลักนั้นแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันแนบแน่นของศาสนากับงานศิลปะแขนงนี้ซึ่ง
แรงบันดาลใจส่วนหนึ่งคงมาจากข้อห้ามทางศาสนาที่ไม่อาจสร้างรูปเสมือนจริงของ
สิ่งมีชีวิตใดๆ ได้อักษรวิจิตรจึงกลายเป็นรูปแบบหนึ่งของการ
แสดงออกทางสุนทรียศิลป์ที่สำคัญในวัฒนธรรมอิสลาม

ตัวอักษรประดิษฐ์อันวิจิตรงดงามนั้นนับเป็นงานศิลปะอิสลาม
ที่พบเห็นได้ทุกหนแห่งทั้งในงานศิลปวัตถุทางศาสนาต่างๆ เช่น
ธรรมาสน์หรือมิมบาร์ (minbars) และข้าวของเครื่องใช้ใน
ชีวิตประจำวัน

นอกเหนือจากพระคัมภีร์อัลกุรอานข้อความที่ปรากฏอาจมาจากบทกวีชั้นเลิศข้อความ
แสดงความเป็นเจ้าของหรือคำอุทิศถวายอักษรที่ใช้ในการ
เขียนอักษรวิจิตรมีสองชนิดใหญ่ๆ ได้แก่ ตัวKufic เป็นอักษร
อารบิกโบราณที่ใช้ในการคัดลอกพระคัมภีร์และตัวอักษร
Naskh ซึ่งเป็นตัวอักษรประดิษฐ์ที่ใช้ในการเขียนภาษาอาร
บิกส่วนใหญ่ในปัจจุบัน

งานศิลปะทั้ง ภาพเขียนและ
ประติมากรรมที่ปรากฏเป็นอักษรวิจิตร
มักถูกรวมเรียกว่าศิลปะแห่งพระ
คัมภีร์อัลกุรอานหรือ Quranic art

ยุคสมัยของลวดลายมลายูถิ่น⁷

ลวดลายมลายูถิ่นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับอิทธิพลมาจากการเคลื่อนและการเปลี่ยนแปลงทางด้านความเชื่อ ศาสนา สังคมและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่โดยสามารถแบ่งออกเป็นยุคสำคัญได้ดังนี้

• ยุคลังกาสูกะ

ลวดลายต่างๆ ได้รับอิทธิพลมาจากศาสนาฮินดู – พราหมณ์ ดังจะเห็นได้จากคติความเชื่อเรื่องรูปเคารพเทพยดาต่างๆ ซึ่งถูกผูกโยงเข้ากับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ส่งผลให้รูปเคารพเทพต่างๆ มีไว้เพื่อการเคารพสักการะ และบวงสรวง ดังเช่น ประติมากรรม “หน้ากาพ” เหนือซุ้มประตู เพราะเชื่อว่าหน้ากาพจะคอยปกป้องกีดกันสิ่งชั่วร้ายต่างๆ ที่เข้ามาในเคหะสถาน โดยที่ลายโดยรอบจะประกอบด้วย “กนกหรือดอกกลายลังกาสุกะ” หรือ “ดาฮองเดวา” ซึ่งมักจะปรากฏอยู่บนสถานที่หรือสิ่งของใช้ที่ชั้นสูงหรือมีเกียรติเท่านั้น

• ยุคปัตตานี

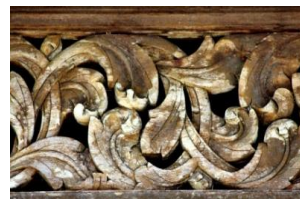

เป็นยุคซึ่งศาสนาอิสลามเข้ามามีบทบาทและอิทธิพลต่อความเชื่อของผู้คนในแหลมมลายูแทนความเชื่อเทพยดา ส่งผลให้ตัวรูปสักการะถูกลดรูปเลือนหายไปเหลือเพียงลายกนก และถูกปรับแต่งในช่วงเวลาต่อมาเป็นรูปแบบของ “ลายกนก” ประกอบ “ลายเทพารักษ์ไม้” (ลายพรรณพฤกษา)

และในระยะต่อมลายลังกาสุกะก็ค่อยๆ หายไปจากสังคมปัตตานีโดยที่ลวดลายที่เป็นใบไม้ต่างๆ ถูกนำเข้ามาแทน ควบคู่ไปกับการนำปรัชญาและความเชื่อของศาสนาอิสลามเข้ามาทดแทน ส่งผลให้ความหมายในงานแกะสลักเริ่มเปลี่ยนไปโดยยึดถือตามคติความเชื่อของศาสนาอิสลาม

• ยุคปัตตานีดารุสลาม

เป็นยุคซึ่งศาสนาเข้ามามีอิทธิพลต่องานศิลปะมากยิ่งขึ้น โดยจะพบว่ามีภาณาลายอักษรภาษาอาหรับ (อายัต) หรือลายอักษรวิจิตรโองการสำคัญจากคัมภีร์อัลกุรอาน หรืออักษรนามของศาสดามุฮัมมัดเข้ามาประดับประดาบนสถานที่ต่างๆ เพื่อความสิริมงคล ขณะที่ลายพรรณไม้ยังคงแฝงไปด้วยความเชื่อจากหลักศาสนา

⁷ นายรัศมีนทร์ นิติธรรม, ความเป็นมาของดอกกลายมลายูถิ่น, (บทความ), 2560.

โดยยุคนี้นี้ได้มีการพัฒนา ลวดลายให้คล้ายลายจากพันธุ์ไม้หรือดอกไม้ขึ้นมา ทดแทนดอกกลายลังกาสุกะเดิม เพื่อให้สอดคล้อง กับความเชื่อของศาสนาที่ไม่อาจจะแกะสลัก หรือ สร้างสิ่งใดให้เสมือนกับที่พระผู้สร้างได้สร้างสรรค์ พืชต่างๆบนจักรวาลนี้ไว้ได้ส่งผลให้การแกะ ลวดลายที่เกิดจากการจินตนาการของช่างแต่ละ คนที่เรียกว่า “ลายมายา” ซึ่งอาจแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล

นอกจากปทานียังได้รับอิทธิพลเรื่องลวดลายจากชาวหรือที่รู้จักกันในภาษาท้องถิ่นว่า “ลายยาวอ” อีกด้วยเช่นกัน จากการติดต่อค้าขายในอดีตและคนจำนวนมากได้เดินทางมาที่นี่เพื่อมา ทำการค้าขาย แต่งงานมีครอบครัว บนมรดกภูมิปัญญาต่างๆที่นำมาค้าขายเช่นผ้าบาติก ก็มีลวดลายบน ผ้าปรากฏอยู่ด้วย และบางคนเป็นช่างแกะสลักเก่ามาอาศัยอยู่ที่นี่เลยได้นำองค์ความรู้เหล่านั้นมา เผยแพร่ด้วย ส่วนใหญ่เราจะพบบางแกะสลักลายชาวหรือยาวอมาจากช่างที่อาศัยอยู่บริเวณริมทะเล มากกว่าในเมือง เช่นลวดลายที่ปรากฏบนเรือกอลและหรือชิ้นส่วนเรือกอลและเก่าๆ งานแกะสลักที่มาจาก คนริมทะเลในปัจจุบันก็ยังคงใช้กาขึ้นโครงลายและแกะในลักษณะของนกท้าวอยู่

• ยุคปัตตานีอยู่ภายใต้การปกครองของสยาม

เป็นยุคซึ่งมีการผสมผสานลวดลาย ลวดลายปัตตานีถิ่นเข้ากับลายไทยอันเนื่องแนวคิด เรื่องชายแดนมีความชัดเจนยิ่งขึ้นและความสะดวก ในการเคลื่อนย้ายของประชากรส่งผลให้ลายไทยเข้า ในพื้นที่ ดังจะเห็นได้จากจิตรกรรมบนเรือกอลและ หรือเครื่องใช้ซึ่งมีลวดลายของสัตว์หิมพานต์เข้ามา เป็นองค์ประกอบของลวดลาย

b. การตกแต่งลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอลและ⁸

“กอลและ” มาจากคำว่า “มอลและ” ที่มาจากภาษามลายูว่า “Kolek”(โกเล็ก) หมายถึง โคลงเคลง หรือล่องลอยจากลักษณะเรือยามอยู่ บนน้ำ ซึ่งส่งผลให้กอลและเป็นเรือที่มีความโดดเด่นในเรื่องของการสู้คลื่นลมแรงและสูงได้ดี คว่า ยาก เพราะมีแคมเรือเล็ก ในอดีตเป็นเรือหาปลาที่ มุ่งออกทะเลเล็กโดยอาศัยการกางใบ นับเป็นหนึ่ง

ธัญญา วัฒนสิน, ลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอลและในจังหวัดปัตตานี, พ.ศ. 2542, น.29-40, อ้างอิงจาก http://soreda.oas.psu.ac.th/show_detail.php?research_id=40

ในสุดยอดความงามแห่งนาวาศิลป์ แต่หลังจากมีเครื่องยนต์เข้ามา ชาวประมงก็เปลี่ยนมาใช้เรือกอลและติดเครื่องยนต์แทนเพื่อความสะดวก รวดเร็ว คล่องตัวส่งผลให้ในปัจจุบันเรือกอลและมี 2 แบบ คือ กอลและ “ห้วยาว” กับกอลและ “ห้วยสั้น” แต่ว่าในตอนหลังเรือกอลและห้วยาวที่ทำให้ห้วยเขียดยาวขึ้นไม่เป็นที่นิยม จึงไม่ค่อยมีคนผลิต เรือกอลและห้วยาวจึงหลงเหลืออยู่น้อยและหาดูได้ยากเต็มที

การตกแต่งลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอล และ เป็นวัฒนธรรมทางศิลปะที่สำคัญอย่างหนึ่งที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของชาวไทยภาคใต้ตอนล่าง ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ใกล้แหล่งน้ำและทะเล ซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพประมงเป็นหลัก เรือกอลและจึงเป็นพาหนะทางน้ำที่เป็นของคู่กับชาวประมงในแถบนี้ สามารถใช้สอยในการทำประมงและการขนส่งสินค้าและนันทนาการ เรือกอลและเป็นเอกลักษณ์ของชาวประมงในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างมาช้านานแล้ว เรือกอลและมีความแตกต่างจากเรือประเภทอื่นๆ โดยสิ้นเชิง โดยเฉพาะในด้านการตกแต่งลวดลายจิตรกรรมบนเรือ เรือกอลและเปรียบดั่งศิลปกรรมที่ทรงคุณค่าชิ้นหนึ่ง มีสีสันฉูดฉาดสะดุดตา มีลวดลายประดิษฐ์ที่มีความประณีต ละเอียดอ่อนสวยงามยิ่งนัก

ช่างเขียนลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอลและ

ช่างเขียนวาดภาพประดับเรือ เป็นช่างพื้นบ้านที่ไม่เคยศึกษาเรียนรู้วิธีการวาดภาพจากสถาบันใดๆ แต่จะอาศัยการฝึกฝนและศึกษาด้วยตนเองเป็นหลัก ผ่านการดูและจดจำ แล้วนำมาฝึก หัดวาดจนมีความชำนาญ แล้วจึงอาสารับจ้างวาดภาพประกอบลวดลายเรือ โดยภาพที่จะนำมาวาดบนเรือนั้นจะมีข้อจำกัดอยู่ในเรื่องความเชื่อทางศาสนา ความศรัทธาโดยเฉพาะตามหลักบัญญัติของศาสนาอิสลาม ที่จะไม่วาดรูปสัตว์ หรือสิ่งมีชีวิต

ลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอลและ เป็นการสร้างสรรค์ทางศิลปะ เพิ่มความสวยงามและเอกลักษณ์ให้กับเรือกอลและ ดังนั้นช่างเขียนจึงต้องมีความสามารถและทักษะในทางสร้างสรรค์สูง หน้าที่ของช่างเขียนจะเริ่มตั้งแต่เมื่อได้มีการระบายสีรองพื้นแล้ว การวาดลวดลายช่างจะคิดราคาแบบเหมาจ่ายเป็นลำๆ ไปตามขนาดความยาวของลำเรือ และประเภทของภาพและลวดลายที่กำหนดให้วาดในกรณีที่ช่างวาดลวดลายจะต้องคิดค้นลวดลายอื่นๆ ที่นอกเหนือจากลวดลายที่เคยวาด และมีความคิดสร้างสรรค์ไว้แล้ว ราคาในการวาดลวดลายจะสูงขึ้นกว่าลวดลายที่วาดอยู่ตามปกติทั่วไปเพราะจะต้องใช้เวลาในการคิดค้นลวดลายเพิ่มเติม ที่นำมาบรรจบวาดเพิ่มความสวยงามให้กับเรือตามประสงค์ของผู้ว่าจ้าง โดยบอกลักษณะของลวดลายแบบย่อๆ เช่น ลายไทยลายอิสลามลายผสมไทย-อิสลามหรืออินโดนีเซียรูปห้วนก ลายดอกไม้ เป็นต้น ส่วนรายละเอียดปลีกย่อย ช่างวาดลวดลายจะเป็นผู้ประดิษฐ์ขึ้นเองการวาดลวดลายจะใช้ช่างเพียงคนเดียวเขียนลวดลายตั้งแต่หัวเรือถึงท้ายเรือ และ

ส่วนประกอบอื่นของเรือ ระยะเวลาที่ใช้ในการเขียนลวดลาย ช่างต่อเรือเป็นผู้จัดหาช่างวาดลวดลายจะวาดเพียงอย่างเดียว

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการวาดลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอลและ

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการวาดลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอลและในปัจจุบัน ได้แก่

1. แปรงทาสี

แปรงทาสีที่ใช้มีขนาดความกว้าง 1", 2", 3", 4" ฯลฯ ใช้สำหรับทาสีรองพื้นเรือให้เป็นแถบสีต่างๆ ตามต้องการ

2. พู่กัน

พู่กันที่ใช้ในการวาดลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอลและจะใช้พู่กันแบนขนาดเบอร์ 12, 14, 16, 18 ฯลฯ สำหรับลากเส้นและระบายสี

3. ดินสอ

ดินสอหรือชอล์คใช้สำหรับการร่างภาพ โดยเฉพาะการร่างภาพบนส่วนประดับของเรือกอลและ ได้แก่ใบหัวเรือ(ดาวะปาลอ)บางา จาปีงแนแบเตมุชะซางอ และรอยแยะเพื่อนำไปนลุลายตามที่ร่างภาพไว้

4. ภาชนะใส่สี

ภาชนะสำหรับใส่สีที่ช่างเขียนใช้เป็นประจำโดยส่วนใหญ่คือ กระป๋องนมที่เป็นวัสดุเหลือใช้ที่ร้านค้าแพกิ้งแล้ว นำมาทำความสะอาดแล้วนำมาเป็นภาชนะใส่สีได้โดยใช้ฝากระป๋องเป็นที่จับซึ่งสะดวกในการถือในขณะที่ปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดีจึงเป็นที่นิยมใช้กันทั่วไปในหมู่ช่างเขียน

5. น้ำมันก๊าด

น้ำมันก๊าดมีประโยชน์ในการเป็นตัวผสมสี(Binder) นำมาผสมกับสีน้ำมันเพื่อให้สีน้ำมันที่จะใช้เหลวขึ้น ทำให้เหมาะสำหรับการวาดลวดลายจิตรกรรมและช่างเขียนจะใช้น้ำมันก๊าดสำหรับล้างแปรงและพู่กันที่ติดสีน้ำมันให้สะอาด

6. ผ้าเช็ดสี

ผ้าเช็ดสี คือ วัสดุที่ทำให้การปฏิบัติงานคล่องตัวและสะอาด โดยจะใช้สำหรับการเช็ดพู่กันให้สะอาดหลังจากล้างพู่กันที่ติดสีน้ำมันกับน้ำมันก๊าดแล้ว และใช้สำหรับการเช็ดสี

7. จานสี

จานสีคือบริเวณที่ใช้ในการผสมสี หากเป็นจิตรกรรุ่นใหม่จะใช้จานสีที่มีการออกแบบสะอาดสวยงามและทันสมัย แต่สำหรับช่างเขียนลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอลและจะใช้ผ้าจากกระป๋องสีน้ำมันเป็นที่ผสมสี โดยที่ช่างเขียนไม่ได้ให้ความสำคัญมากนักกับจานสี อาจเป็นเพราะในการระบายสีจิตรกรรมบนเรือกอลและ ส่วนใหญ่เป็นการ

ไล่หน้าหนักของสี โดยระบายสีทับ เมื่อสีพื้นแห้งแล้วไม่มีการเปลี่ยนสีเพื่อความกลมกลืน ซึ่งจำเป็นต้องใช้จานสีเพื่อการผสมสี

8. สีน้ำมันกระป๋อง

สีน้ำมันกระป๋องเป็นสีน้ำมันประเภทสีเคลือบสังเคราะห์ (Synthetic Enamel) มีคุณสมบัติเป็นสีเชื้อน้ำมัน (Oil Base Color) สามารถผสมกับน้ำมันและล้างออกด้วยน้ำมันได้ สีน้ำมันกระป๋องมีคุณสมบัติพิเศษคือเมื่อระบายสี สีชนิดนี้เมื่อแห้งแล้วจะลื่นเป็นมันวาวและจะเคลือบผิวของไม้ไว้ป้องกันไม่ให้เนื้อไม้โดนน้ำโดยตรงจึงเป็นการรักษาเนื้อไม้ ให้มีอายุการใช้งานนานขึ้น ไม่ผุพัง โดยสีน้ำมันที่ใช้ในการวาด ลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอกและก่อนที่นำไปใช้ต้องผสมกับน้ำมันก๊าดเล็กน้อยเพื่อให้สีน้ำมันเหลวขึ้นเวลาลากสีจึงลื่นไม่ฝืด และเมื่อต้องการล้างสีออกจากปลายพู่กัน จะต้องล้างด้วยน้ำมันก๊าดเช่นกัน

สีน้ำมันที่ใช้ในการตกแต่งลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอกและ โดยทั่วไปจะใช้สี 9 สี ประกอบด้วย

สีกลุ่มที่ 1	ได้แก่	สีขาว (White)
		สีดำ (Black)
สีกลุ่มที่ 2	เป็นสีแท้ (Hue) ได้แก่	เขียว (Green)
		สีแดง (Scarlet)
		สีเหลือง (Yellow)
		สีน้ำเงิน (Blue)
สีกลุ่มที่ 3	เป็นสีแท้ในกลุ่มที่ 2 ผสมกับสีขาว (Tint) ได้แก่	สีเขียวอ่อน (Pale Green)
		สีชมพู (Pink)
		สีเหลืองอ่อน (Pale Yellow)
		สีฟ้า (Sky Blue)

ขั้นตอนการวาดลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอกและ

หลังจากที่ขั้นตอนในการต่อเรือกอกและสำเร็จแล้ว จึงอุตรอยรั้วของลำเรือ ขัดแต่งผิวเนื้อไม้ให้เรียบสวยงาม ขั้นตอนต่อไปคือการวาดตกแต่งลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอกและ ซึ่งถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญและมีความหมายมากต่อการสร้างเอกลักษณ์ของเรือกอกและเป็นขั้นตอนที่ต้องใช้ความสามารถความชำนาญและประณีตละเอียดอ่อนในเชิงจิตรกรรมที่สั่งสมประสบการณ์มาจากบรรพบุรุษ โดยทั่วไปประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นตอนการรองพื้นสี
2. ขั้นตอนร่างภาพ
3. ขั้นตอนระบายสีลวดลายจิตรกรรม

1. ขั้นการรองพื้นสี

ขั้นการรองพื้นสีสำหรับเรือกอลและ ถือว่าเป็นการออกแบบสี (Color Design) ในขั้นตอนแรกแนวความคิดในการออกแบบสีซึ่งเป็นความชอบความต้องการที่ทำสีต่อกันมาจนเป็นวัฒนธรรมทางการออกแบบสีบนเรือกอลและ พอสรุปได้ว่าช่างเขียนจะเน้นการใช้สีที่ตัดกันอย่างรุนแรง (High Contrast) ทั้งนี้เพราะมีความต้องการสีบนลำเรือกอลและดูจุดจาดสะอาดตา ขั้นตอนในการรองพื้นสีบนเรือกอลและ จะปฏิบัติเป็นลำดับ ดังนี้

● กราบเรือด้านบน

สีที่ใช้เป็นสีพื้นบนกราบเรือด้านบน จะเป็นแถบสีขาวตลอดรอบลำเรือ จะเป็นแถบสีใหญ่ประมาณ 2 แถบและแถบสีเล็กประมาณ 7 แถบ และสีที่ใช้สลับกัน ส่วนมากจะเป็นสีที่ตัดกัน และส่วนจะใช้สีแท้ (Hue) ซึ่งเป็นสีในกลุ่มที่ 2

● กราบเรือด้านล่าง

สีที่ใช้เป็นสีพื้นบนกราบเรือด้านล่าง จะเป็นสีที่เจ้าของเรือเป็นผู้กำหนด ว่าต้องการสีอะไร นอกจากบริเวณนี้แล้ว เจ้าของเรือจะให้สิทธิในการเลือกใช้สีของช่างเขียน ส่วนมากนิยมสีแท้ (Hue) สีในกลุ่มที่ 2 อันได้แก่ สีเขียวสีแดง น้ำเงิน แต่ไม่นิยมใช้สีเหลือง

● ท้ายเรือ

จะใช้แถบสีและสีพื้นเหมือนกับส่วยกราบเรือด้านบนและด้านล่าง

● ภายในลำเรือ

สีรองพื้นภายในลำเรือนิยมใช้สีฟ้า (Sky Blue) เป็นส่วนมาก รองลงมาคือสีเขียว แต่ไม่นิยมใช้สีแดงเลยผู้วิจัยคิดว่าอาจจะเป็นเพราะสีแดงภายในลำเรือจะให้ความรู้สึกร้อนและไม่เป็นสุขเพราะส่วนใหญ่ชาวประมงใช้เรือกอลและออกทะเลในเวลากลางวันที่ร้อนระอุอยู่แล้ว

● ใบหัวเรือ (ดาะปางอ)

การใช้สีรองพื้นบนใบหัวเรือจะใช้สีแท้ (Hue) ซึ่งเป็นสีในกลุ่มที่ 2 อันได้แก่สีเขียวสีแดง สีน้ำเงิน โดยคำนึงว่าต้องเข้ากันได้กับสีของลำเรือด้วย

● จาปิง บางา และแนแบงเตะ

การใช้สีรองพื้นบนจาปิงบางาและแนแบงเตะส่วนใหญ่จะต้องเป็นสีเดียวกันเพราะส่วนประดับเรือกอลและส่วนนี้ติดต่อกันและทับกันจนดูเป็นชั้นเดียวกันสีที่ใช้นิยมใช้สีแท้ Hue) ซึ่งเป็นสีกลุ่มที่ 2 อันได้แก่ สีเขียวสีแดงและสีน้ำเงิน

- **ช่างอ และรอแยะ**

การใช้สีรองพื้นบนช่างอและรอแยะ นิยมใช้สีแท้ (Hue) ซึ่งเป็นสีกลุ่มที่ 2 อันได้แก่ สีเขียวสีแดง และสีน้ำเงิน

อย่างไรก็ดีสำหรับการลงสีรองพื้นในทุกส่วนช่างเขียนมักจะต้องลงสีทั้งหมด 3 ชั้น เพื่อให้สีติดทนนานซึมเข้าสู่เนื้อไม้

2. ขั้นตอนการร่างภาพ

ขั้นตอนการร่างภาพเป็นขั้นตอนแรกของการวาดลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอ และ สถาบันทักษิณคดีศึกษา (2529 : 84) กล่าวว่า ส่วนใหญ่จิตรกรเป็นช่างพื้นบ้านไม่เคยร่ำเรียนมาจากสถาบันศิลปะแห่งใดเลย และที่น่าทึ่งคือ บางคนวาดลวดลาย โดยไม่ต้องใช้ดินสอร่างแบบ เริ่มต้นให้ปลายพู่กันป้ายสีวาดลวดลายให้พลีไหว. แสดงให้เห็นว่าช่างเขียนพื้นบ้านเหล่านี้มีความสามารถและความชำนาญเป็นอย่างยิ่ง โดยช่างเขียนจะปฏิบัติตามลำดับดังนี้

- **บนลำเรือกอและ**

ใช้พู่กันร่างภาพลวดลายจิตรกรรมด้วยสีอ่อน ตามลำดับดังนี้คือ กราบเรือด้านบน กราบเรือด้านล่าง บริเวณท้ายเรือ และภายในลำเรือ

- **บนส่วนประดับของเรือกอและ**

ส่วนประกอบของเรือกอและอันได้แก่ ใบหัวเรือ จาปีง บางา แฉะแฉะ ช่างอ และรอแยะ จะมีวิธีการร่างภาพดังนี้คือ ร่างลวดลายจิตรกรรมที่ต้องการลงบนไม้กระดานด้วยดินสอ หลังจากนั้นจึงใช้สวานเจาะในบริเวณช่องไม้ แล้วใช้เลื่อยฉลุไฟฟ้า (Jig-Saw) ฉลุให้เป็นลวดลายตามที่เขียนแบบเอาไว้ ขั้นตอนต่อไปคือลงสีรองพื้น แล้วจึงถึงขั้นตอนร่างภาพครั้งที่สอง (ภาพเดิม) ด้วยสีอ่อนเพื่อเตรียมระบายสีในขั้นตอนต่อไป

3. ขั้นตอนระบายสีลวดลายจิตรกรรม

หลังจากที่ร่างภาพลวดลายจิตรกรรมด้วยสีอ่อนสำเร็จแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการให้สีสันหรือการระบายสีบนลวดลายจิตรกรรมที่เป็นสีอ่อนนั้น วิธีการลงแสง-เงาในลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอและจะมีการลงสีในลักษณะไล่สีน้ำหนักของสี จากอ่อนไปแก่ จะไม่มีการเกลี่ยสีในแต่ละระดับให้กลมกลืนกันแต่จะให้วิธี ลงสีอ่อนก่อนแล้วปล่อยให้สีแห้ง จึงลงสีเข้มเพื่อเป็นเงาต่อไป (โดยไม่เกลี่ยสีเข้าหากัน) ก็จะเกิดน้ำหนักของสีอ่อนแก่ได้ตามต้องการ

ค. ว่าววามแล

ว่าววงเดือน หรือเรียกว่า“วามแลหรือบุหลัน” บูลันแปลว่าดวงจันทร์ เป็นว่าวที่มีรูปดวงเดือนเป็นส่วนประกอบอยู่ตรงกลางลำตัว ทั้งนี้ ตามตำนานซึ่งเล่าสืบต่อกันมาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จะพบว่า“ว่าววงเดือน” เป็นของเล่นเทวดา (แฉวมุดอ) โดยผู้ที่ให้ว่าวแก่แฉวมุดอคือพระบิดาของพระราม (รายอสรามอ) ชื่อชีระหะห์รายอ จึงทำให้ว่าววงเดือนมีรูปเทวดา

ว่าววามแลมีเอกลักษณ์เฉพาะที่การตกแต่งว่าวให้มีลวดลายสวยงามคล้ายกับลายของเรือกอลและ ส่วนประกอบที่สำคัญ คือ ปีก เขา (คล้ายเขาควย) และดวงเดือนซึ่งอยู่ตรงกลางระหว่างปีกและเขา และตอนกลางของลำตัว ว่าววงเดือน มี 2 แบบคือ แบบมีแอก (สะนู หรือ ธนู ทำให้มีเสียงเมื่อปะทะลม) และแบบไม่มีแอก

ทั้งนี้ ว่าววงเดือนมีหลายชนิดมีหลายรูปแบบ และมีการเล่นกันแพร่หลายในพื้นที่ภาคใต้ แต่ในพื้นที่ 3 จังหวัดจะมีการเน้นความสวยงาม รวมทั้งประเภทเสียงดัง ประเภทชั้นสูง ที่สำคัญปัจจุบันมีการจัดทำเพื่อจำหน่ายในรูปแบบของที่ระลึกอีกด้วย

4.2) การคัดเลือกกลุ่มผลิตภัณฑ์และกลุ่มเยาวชนซึ่งโครงการจะให้การสนับสนุน

โครงการศึกษาคุณค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ลงพื้นที่สำรวจพุดคุยกับกลุ่มผลิตภัณฑ์และกลุ่มเยาวชนซึ่งได้ทบทวนความพร้อมไว้ และได้ทำการทำการคัดเลือกกลุ่มเยาวชน เพื่อให้ทุนสนับสนุนการทำงานดังนี้

กลุ่มผลิตภัณฑ์	คำอธิบาย
กรงนกคุ้ม	- เป็นศิลปหัตถกรรมที่หาคนทำได้น้อยในปัจจุบัน - มีความต้องการของตลาดในประเทศเพื่อนบ้านและในประเทศ - กลุ่มเยาวชนแกนนำเป็นกลุ่มเด็กนอกระบบที่มีความเสี่ยง - มีปราชญ์ชาวบ้านพร้อมให้ความรู้
กริชรามันห์	- เป็นศิลปหัตถกรรมต้นตำหรับของพื้นที่อำเภอรามันห์ - มีความต้องการของตลาดในประเทศเพื่อนบ้าน - มีวัดฤดูบรองรับในพื้นที่ - มีปราชญ์ชาวบ้านพร้อมให้ความรู้ - มีโอกาสในการต่อยอดพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่

กลุ่มผลิตภัณฑ์	คำอธิบาย
หม้อดินเผา กูบังบาเดาะ	- เป็นศิลปะหัตถกรรมต้นตำหรับของพื้นที่ซึ่งกำลังจะขาดผู้สืบทอด - มีวัตถุดิบรองรับในพื้นที่ - มีปราชญ์ชาวบ้านพร้อมให้ความรู้ - มีโอกาสในการต่อยอดพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่
กลุ่มรักษะกะลา และลวดลาย กอลและ	- มีกลุ่มเยาวชนซึ่งมีความเข้มแข็ง - มีตลาดรองรับสินค้าทั้งในกลุ่มพัฒนาสินค้าต่อ และ OTOP - มีปราชญ์ชาวบ้านพร้อมให้ความรู้เพื่อต่อยอดพัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานทุนวัฒนธรรม - มีวัตถุดิบรองรับในพื้นที่ - มีโอกาสในการต่อยอดพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่
กลุ่มแกะสลัก ว่าววาบูลัน	- มีกลุ่มเยาวชนซึ่งมีความเข้มแข็ง - มีตลาดรองรับสินค้า และ OTOP - สามารถต่อยอดผลิตภัณฑ์ในรูปแบบอื่นๆ - มีวัตถุดิบรองรับในพื้นที่
กลุ่มแกะสลักไม้ พิพิธภัณฑ์เฉลิม พระเกียรติ ขุนละหาร	- มีปราชญ์พร้อมสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับผลิตภัณฑ์ต่างๆ - มีความสามารถในการหาตลาด - มีโอกาสในการต่อยอดพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่

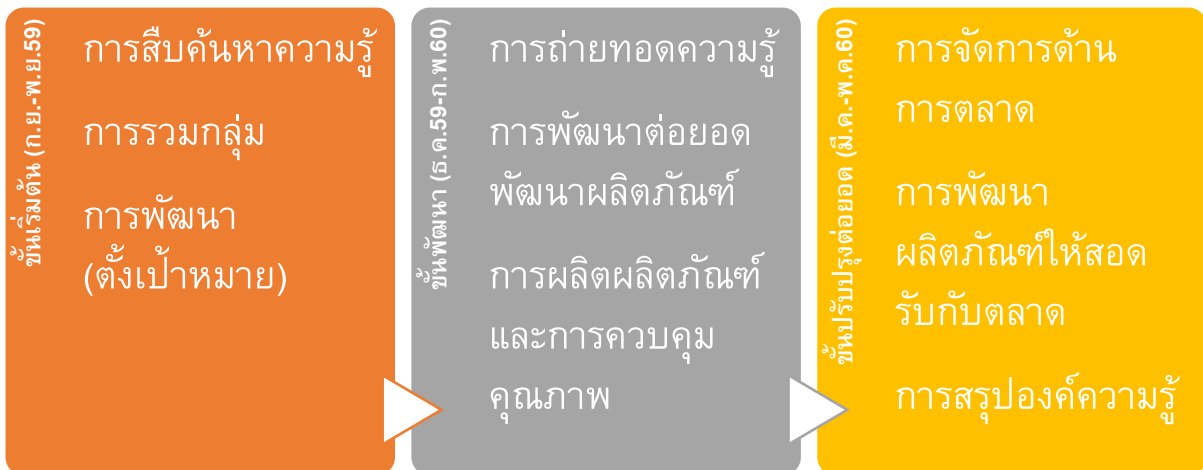
โดยในวันที่ 16 กันยายน 2559 โครงการศึกษาคุณค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้เชิญแกนนำทั้ง 6 กลุ่มร่วมประชุมที่ห้องประชุมชุมชนบ้านป่าหลวง ตำบลยามูอำเภอเยะหริง จังหวัดปัตตานีเพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงาน (ภาคผนวก ก.) ซึ่งมีรายละเอียดประกอบด้วยกลุ่มเยาวชน กลุ่มเป้าหมาย ผลิตภัณฑ์เป้าหมาย และวางแผนการดำเนินงานของแต่ละกลุ่มผลิตภัณฑ์

โดยที่แต่ละกลุ่มผลิตภัณฑ์เองมีผลิตภัณฑ์เป้าหมาย ดังนี้

กลุ่มผลิตภัณฑ์	ผลิตภัณฑ์เป้าหมายแรกเริ่ม
กรงนกคุ้ม	- กรงนกคุ้ม/กรงต่อนก - กรงสัตว์เลี้ยง - โคมไฟ

กลุ่มผลิตภัณฑ์	ผลิตภัณฑ์เป้าหมายแรกเริ่ม
กริชรามันห์	● กริชรามันห์ ● ปากกากริช ● พวงกุญแจ ● Handy Drive
หม้อดินเผา กูบังบาเดาะ	● หม้อดินดั้งเดิมเพิ่มลายลงบนผลิตภัณฑ์อันโนะลก(เล็ก) บูงง(ใหญ่) บรางอ(ปากกว้าง)
กลุ่มรักษะกะลาและ ลวดลายกอลและ	● นาฬิกาเรือนไม้ ● กล้องใส่เครื่องประดับ ● ป้ายไม้บ้านเลขที่ ● โมบายกะลา ● บ้านไม้แขวนกุญแจ ● จานกะลาใส่สบู ● พวงกุญแจกะลา
กลุ่มแกะสลัก ว่าววาบูนแล	● ว่าววาบูนแลกะลาแกะ (สร้อย กรอบรูป) ● กรอบมือไม้แกะ ● ที่วางกูรอ่านสำหรับอ่าน (ฆาฮา)
กลุ่มแกะสลักไม้ พิพิธภัณฑเฉลิมพระ เกียรติ ขุนละหาร	● กรอบช่องลม ● บานเฟี้ยม ● ว่าวเบอร์อามัสแกะ ● กระต่ายขูดมะพร้าวแกะจำลอง

โดยที่แต่ละกลุ่มผลิตภัณฑ์เองมีแนวทางการดำเนินงานสำคัญดังนี้

4.3) การสร้างการตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการส่งเสริมการสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้

4.3.1. การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างการตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรม

โครงการศึกษาคุณค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาทักษะซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้กับกลุ่มเยาวชนทั้ง 6 กลุ่มผลิตภัณฑ์ควบคู่ไปกับการสร้างความตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมให้กับกลุ่มเยาวชน โดยหลังจากสอบถามความต้องการในการพัฒนาทักษะกับแต่ละกลุ่มผลิตภัณฑ์แล้ว จึงได้จัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “ลวดลายและการแกะสลักลวดลายมลายู” ขึ้นในวันที่ 2-3 พฤศจิกายน 2559 ณ พิพิธภัณฑ์ชุมชนละหาร

จังหวัดนราธิวาสโดยได้เชิญวิทยากรซึ่งเป็นปราชญ์ช่างด้านลวดลายและสถาปัตยกรรมมลายูจากรัฐกลันตันประเทศมาเลเซีย คือ อาจารย์ซาฮีดอิบราฮิม มาเป็นวิทยากรให้ความรู้กับกลุ่มเยาวชนจากทั้ง 6 กลุ่มผลิตภัณฑ์ และผู้สนใจในเรื่องลวดลายมลายู จำนวน 43 คนซึ่งในกระบวนการอบรมดังกล่าวเกิดการตระหนักรู้ถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมด้านลวดลายมลายู จากการฟังบรรยายและตอบข้อซักถามโดยวิทยากร แล้วยังมีโอกาสได้ลงมือปฏิบัติในการออกแบบลวดลายและทดลองแกะสลักไม้

โดยสาระที่ได้จากการอบรมดังกล่าวสามารถสรุปได้ ดังนี้

ลวดลายและการแกะสลัก

ศิลปะอยู่ในแต่ละบุคคล โดยไม่จำเป็นต้องอ่านออกเขียนได้ โดยมีมือสามารถสร้างสรรค์งานศิลป์ผ่าน ผ้า ไม้ หรือวัตถุอื่นๆ

สำหรับช่างแกะสลัก การจับมีด การเหลาให้แหลม การสร้างความสวยงาม จำเป็นต้องมีครู มีปราชญ์ หรือพี่เลี้ยงคอยชี้แนะ โดยสำหรับศาสนาอิสลาม องค์อัลเลาะห์ทรงสร้างเทพทูตมาเป็นผู้ส่งสารสร้างความรู้ให้กับกลุ่มคน

ในพื้นที่มลายูนี้จะทำอะไรต้องพิจารณาว่าในพื้นที่เรามีของดีอะไร ในศาสนาอิสลามที่มีข้อห้ามข้อควรไว้อย่างไร ไม่ใช่ว่าเราสามารถทำได้ทุกอย่าง เช่นเดียวกันเมื่อพิจารณาถึงต้นไม้ จะพบว่าถูกกำหนดไว้แล้วตามกฎหมายของธรรมชาติ เช่น เถาว์ลัยเติบโตในลักษณะเลื้อยไปมา ต้นมะพร้าวเจริญทางตรงตั้งสูงขึ้นไป

สำหรับหลักในการวาดลวดลาย หรือร่างลวดลาย ใช้ตัวอักษร S O และ C เป็นโครงในการร่างลาย ช่างที่ทำเรื่องลายต้องกำหนดไว้ก่อนว่าเราจะตัวใดเป็นโครงหลัก และต้องมีสมมาตรของลาย นอกจากนี้ ยังมีลายที่เชื่อมโยงจากท่าทางของสียะ อีก 5 แบบ ได้แก่

- 1) สียะปราฮอตะตะ เป็นลักษณะครึ่งวงกลม (หวายแบ่งครึ่ง/ฝ่าหวาย)
- 2) สียะปาตเฉียงเว้า (ครึ่งวงกลมปาดข้างเดียว)
- 3) สียะซุมมา (วงรี)
- 4) สียะปิ้งกาเบา (เฉียงเว้าสองข้าง/ทรงหลังคา)
- 5) สียะลีปะ (พับแบบอิสระ)

ลวดลายนั้นเกิดขึ้นจากสิ่งแวดล้อมในวิถีชีวิต เช่น ต้นไม้ เถาวัลย์ รูปร่างทางของ เรา การประพฤติปฏิบัติของเรา ฯลฯ โดยที่ลวดลายที่เราสร้างขึ้นเราอาจปรับปรุงได้ตามต้องการ

ลวดลายของแต่ละศาสนา อย่างมลายู อิสลาม พุทธ ฮินดู มีรูปลักษณะที่คล้ายคลึงกัน แต่แตกต่างกันที่ความเชื่อ ซึ่งมาจากการปลูกฝังสิ่งที่นับถือ ลวดลายต่างๆ จะมีสิ่งที่นับถืออยู่ เช่น มุสลิม มีลายอายัดประกอบ ผู้ศรัทธากำลังใจ มุมมองความสวยงาม (คนทำต้องคำนึงถึงผู้ดูด้วย)เมื่อมี หลักการ และมีความรู้ในความเชื่อแล้วจะสามารถอธิบายหรือโน้มน้าวให้ผู้อื่นเกิดความคล้อยตามได้

ลักษณะของลายมลายู ขึ้นแล้วโค้งลง สุดของลายแต่ละเส้นจะโน้มลงสู่ด้านล่าง ซึ่งเป็นปรัชญาที่ว่า “สูงสุดคืนสู่สามัญ” และเป็นการเตือนใจช่างวาดลวดลาย และช่างแกะสลักให้ตระหนักถึง ความเป็นธรรมดา ไม่ยิ่งยโส ต้องมีความอ่อนน้อม และรับฟังคำหรือความคิดเห็นจากผู้อื่น ซึ่งอาจจะมี ลักษณะต่างจากลายไทยที่ปลายของเส้นส่วนใหญ่แล้วจะเชิดแหลมและมีลักษณะชี้ขึ้น

การถ่ายทอดปรัชญาความเชื่อหลักคำสอนมาสู่ชิ้นงาน การใส่วิญญาณลงไปผ่านงาน แกะมลายู เมื่อเราโค่นต้นไม้ ทำให้ต้นไม้จากที่มีชีวิต กลายเป็นไม่มีชีวิต (แผ่นไม้) จะต้องใส่วิญญาณ ของความเป็นมลายูลงไปให้เหมาะสมกับชิ้นงานดังนั้นการตัดต้นไม้หนึ่งต้น ต้องใช้ให้เกิดความคุ้มค่าทั้ง ต้น สามารถนำไปใช้ในงานศิลป์ที่ต่างกัน หรือนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ เช่นตาไม้เหมาะ กับ ศิลป์ชนิดไหน เป็ ลือกไม้ นำมา ทำ หลัง คา ชิ้นไม้ เหมาะ ะกับการ นำมา แกะ เป็นต้น (ตัดต้นไม้แล้วต้องใช้ให้หมดไม่ควรทิ้ง) ขณะเดียวกันการเลือกไม้มาทำงานศิลป์เองต้องเลือก แต่ละส่วนมาใช้ให้เหมาะสมกับงานศิลป์นั้นๆ ศิลปะไม่ใช่แค่การสร้างงานศิลป์เท่านั้น แต่สามารถ นำไปใช้ทำอุปกรณ์เครื่องใช้ได้ เช่น ประติมากรรม หน้าต่าง ฯลฯ

การแกะ

การแกะสลักมี 2 แบบ คือ

- 1) ชอแบะ (ฉลุ) คือการทำให้ทะลุ ทำให้เห็นชัดเจน
- 2) รายนัน (แกะลาย) คือ การแกะบนผิวในลักษณะประติมากรรมที่ไม่ได้ทำให้เกิดรู

ช่างแกะ ในศาสนาอิสลามเชื่อว่าสืบทอดมาจากนบีญัก(โนอา) โดยงานแกะจะสื่อถึง ความเชื่อและความศรัทธาของศิลปินซึ่งการเรียนช่าง ช่างแกะต้องมีทักษะด้านช่างหลายๆ สาขา โดย จะต้องมีความรู้ในสาขา ช่างไม้ ช่างเหล็ก(กริช) รู้ให้รอบ

การแกะลาย ต้องคำนึงถึงการวางตำแหน่ง (Position) ของลายที่วาดลงไป เช่นถ้าวาด ไปไม้เถาวัลย์ ไม่ต้องเหมือนตามของจริง แต่คนทำต้องดัดแปลง คิด และให้ความหมายต่อลายเส้นนั้นๆ และเน้นที่ความเป็นธรรมชาติดอก ใบ ต้องมีใบเล็ก ใหญ่ ดอกตูม ใบสมบูรณ์ ใบไม่สมบูรณ์ เพื่อให้ สมจริงตามธรรมชาติ (ต้องมีเล็กใหญ่ ใส่ระดับ เพิ่มเติมรายละเอียดให้เกิดความสวยงาม สมบูรณ์ ครบถ้วนรายละเอียด)การทำลายต้องมีเอกลักษณ์ สามารถทำให้เข้าใจถึงของจริงได้ เช่น ลายดอกดา หลา ลายดอกบวบ ฯลฯ ลวดลายต้องเหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล

สิ่งที่อัลเลาะห์คิดนั้นมีความหมาย เวลาที่เราจะทำอะไรต้องศึกษาให้นานเพื่อที่จะได้ทำ ได้ดี คือ ถ้ามีประสบการณ์แล้วก็จะสามารถทบทวนได้ว่าสิ่งใดเข้ากันไม่เข้ากันอะไรถูกหรือผิด ถ้ามี ศิลปะเราสามารถหยิบสิ่งต่างๆ รอบตัวมาเป็นลวดลายได้ง่ายกว่าการศึกษาสิ่งไกลตัว ถ้าทำสิ่งที่ง่ายต้อง

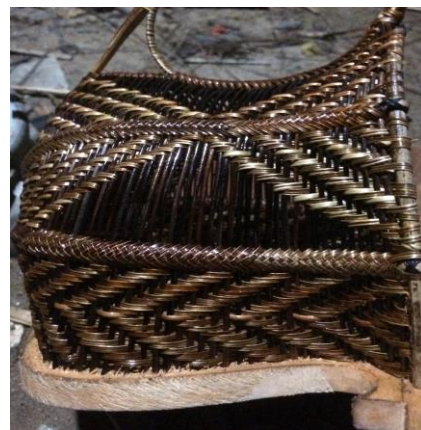
ดูในสิ่งที่คุ้นเคย มีเอกลักษณ์คนทั่วไปก็จะเข้าใจ เช่น เมื่อก่อนยังไม่มีไฟไม่มีพัดลม การทำบ้าน ชองลม ไม่มีก็ปล่อยวางเอาตัวฝักยาวไปปลุกให้มันเลื้อยลมผ่านได้แสงผ่านได้ ประโยชน์สามารถเด็กกินได้ด้วย

ศิลปะที่สอดแทรกอักษรศาสตร์ ต้องเข้าใจความหมายของอักษรอักขระ เข้าใจบริบทของ ภาษา อักษรที่แสดงถึงความยิ่งใหญ่ต้องเขียนใหญ่ การเขียนเล็กทำให้งานศิลปะนั้นขาดความน่าสนใจ เพื่อที่จะได้สร้างสรรค์ศิลปะได้สอดคล้อง ผู้เสพงานศิลปะก็จะรู้สึกถึงความซาบซึ้งลวดลายอักขระต้อง สอดคล้องไปกับเนื้อหา (อ่อนช้อย แข็ง)การผสมอักขระต้องสอดคล้องไปกับหลักการเขียนการอ่าน

4.3.2. การสร้างกลุ่มเยาวชนและชุดความรู้เฉพาะเพื่อการพัฒนาและต่อยอดการ พัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานทุนวัฒนธรรม

นอกจากการให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ และความรู้เรื่อง ลวดลายและการ แกะสลักลวดลายมลายูเพื่อพัฒนาความรู้พื้นฐานให้กับกลุ่มเยาวชนแล้วโครงการศึกษาคุณค่าและพัฒนา ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้กำหนดให้กลุ่มเยาวชนทำการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ของตนเพิ่มเติมผ่านการศึกษาจาก ทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มเยาวชน อาทิ เรื่องเล่า ปราชญ์ชาวบ้านในท้องถิ่น เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ฯลฯ เพื่อให้เกิดการสืบสานและการสร้างความตระหนักถึงคุณค่าทาง วัฒนธรรมผ่านผลิตภัณฑ์บนฐานทุนทางวัฒนธรรม โดยมีชุดความรู้โดยสรุปได้ดังนี้

1. กลุ่มกรงนกคุ้ม

● กลุ่มสมาชิก

ประกอบด้วย

- 1) กลุ่มเยาวชนดำเนินการ จำนวน 10 คน(กลุ่มที่มาทำผลิตภัณฑ์)
- 2) กลุ่มเยาวชนผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 7คน (กลุ่มที่มาช่วยหาวัตถุดิบ สนับสนุนการทำงาน)

- เครื่องมือที่ใช้ในการผลิต

- 1) เลื่อยฉลุ
- 2) มีดแกะสลักไม้
- 3) สี่
- 4) ตะไบขัดไม้
- 5) กระดาษทราย
- 6) แลคเกอร์ขาว
- 7) เมทิลแอลกอฮอล์

- วัตถุดิบที่นำมาใช้ผลิต

- 1) ลวดทองแดง เบอร์ 12, 15 ,18
- 2) เชือกไนลอนสีดำ เบอร์ 14
- 3) ยานลิเกา, ยานลิเกาดำ
- 4) ไม้แผ่นเพื่อแกะลาย ใช้ไม้ที่มีความทนทาน และน้ำหนักเบา เช่น ขุนกระท่อน สัก เป็นต้น
- 5) ตะกั่วถ่วงน้ำหนัก
- 6) ไม้ไผ่เหลาเป็นซี่เล็กๆ

ขั้นตอนการทำงาน	คำอธิบาย	องค์ความรู้
● การหาวัตถุดิบ	ยานลิเกา มีลักษณะเป็นเกลียวชนิดหนึ่ง ขึ้นตามภูเขา เทือกเขา และป่าละเมาะ หวาย, มีลำต้นยาว ผิวเกลี้ยง เหนียว ขึ้นเป็นกอ มีหลายชนิด เช่น หวายตะค้าทอง ซึ่งเป็นหวายชนิดหนึ่งที่หาได้ง่ายตามป่าทั่วไป	การเลือกวัตถุดิบ
● การเตรียมวัตถุดิบ	ยานลิเกา ที่จะนำมาจักสาน จะต้องแก่ได้ขนาด เมื่อเก็บมาแล้วต้องกรีดเปลือกต่างๆที่หุ้มแกนข้างในออก แล้วจักเปลือกเป็นเส้นละเอียด นำไปชุดกับฝากระป๋องที่เจาะรูขนาดต่างๆกัน จนเส้นยานลิเกาเล็ก เรียบและละเอียดตามต้องการ จากนั้นจึงนำมาสานเป็นลวดลายต่างๆ หวาย นำหวายมาตัด เพื่อทำเป็นโครง รูปทรงที่ต้องการ	ยานลิเกาสีน้ำตาลแดง มีความแข็งแรงจึงมักนำมาทำเป็นเส้นตั้ง ส่วนสีเขียวซึ่งอ่อนกว่า มักนำมาทำเป็นเส้นนอน

ขั้นตอนการทำงาน	คำอธิบาย	องค์ความรู้
● การสานชิ้นรูป	การจักรสานลวดลายตามต้องการ	ลายจักรสานที่ใช้ใช้ลาย “กุ่ม” และลาย “บวก”
● การวาดลายลงบนแผ่นไม้ / พื้นผิว	การหาลวดลายที่ต้องการ วาดบนกระดาษแล้วนำแบบที่ออกแบบไว้มาแปะลงบนแผ่นไม้	● การเลือกไม้ นิยมใช้ไม้เนื้ออ่อน เช่น ตะเคียน กระท้อน ฯลฯ ● ลวดลายมักนิยมใช้ลายเถาวัลย์ ลายดอกไม้ใบไม้ หรือลายมังกรคู่ เป็นต้น
● การโกน (แกะเนื้อไม้ส่วนที่ไม่ใช้ออก/ขึ้นรูปไม้)	การตัดทอนเนื้อไม้ และแกะเนื้อไม้เอาส่วนที่ไม่ต้องการออกให้ไม้ที่มีลักษณะรูปร่างที่ใกล้เคียงกับแบบเพื่อให้เกิดรูปทรงตามต้องการ มีความชัดเจนตามลำดับเพื่อจะนำไปแกะสลักลวดลายในขั้นต่อไป การโกนภาพ เช่นการแกะภาพลอยตัวเพื่อให้หุ่นให้ใกล้เคียงกับตัวภาพ	
● การแกะสลักลวดลาย	เริ่มจากการใช้สิ่วที่มีความคม มีขนาดและหน้าของสิ่วต่าง ๆ เช่น สิ่วหน้าตรง หน้าโค้ง และฉอนไม้เป็นเครื่องมือในการแกะสลัก เพื่อทำให้เกิดลวดลายซึ่งต้องใช้ฉอนไม้ในการตอกและใช้สิ่วทำการขุด การปาดและการแกะลวดลายทำให้เกิดความงามตามรูปแบบที่ต้องการ แล้วใช้มีดแกะสลักไม้เพิ่มรายละเอียด ตกแต่งลวดลาย	
● การขัดทำความสะอาด	ตกแต่งตามร่องลายต่างๆโดยใช้กระดาษทรายแบบละเอียดขัดพื้นไม้ให้เรียบเนียน	
● การเก็บงาน	ใช้แลคเกอร์ขาวขัดเงาเพื่อให้เกิดความเงางามแล้วนำมาตากแดดให้แห้ง	

2. กลุ่มกริชรามันห์

● กลุ่มสมาชิก

- 1) กลุ่มเยาวชนดำเนินการ จำนวน 7 คน(กลุ่มที่มาทำผลิตภัณฑ์)
- 2) กลุ่มเยาวชนผู้เกี่ยวข้องจำนวน 2คน(กลุ่มที่มาช่วยหาวัตถุดิบ สนับสนุนการทำงาน)

● เครื่องมือที่ใช้ในการผลิต

- 1) เลื่อยไสไม้ ใช้ไสไม้ให้เป็นแผ่นตามขนาดที่ต้องการ
- 2) เลื่อยจิ๊กซอ ใช้ตัด วัสดุไม้ให้ได้ขนาดรูปทรงที่ต้องการ
- 3) ขวานกลั่นตัน ใช้ถากให้ได้รูปทรงตามแบบ
- 4) ตะไบบุง ใช้ขัด, ฝนให้ได้รูปทรง
- 5) มีดแกะสลัก ใช้แกะสลักสัดส่วนที่เป็นรูปลักษณะ
- 6) ปากกาจับงาน ใช้จับงานที่จะถากจะถางจะขัดแผ่นให้ได้รูปทรง
- 7) เครื่องเจียรระโนไฟฟ้า ใช้เจียรขัดตกแต่งให้ได้รูปทรง
- 8) สว่านเจาะไฟฟ้า ใช้เจาะรูของกัน
- 9) ตะไบขัดทอง ใช้ขัดเหลี่ยมและใช้ทำความสะอาดของร่องแกะสลัก
- 10) สิว ใช้ขึ้นรูปทรงให้ได้ขนาด
- 11) กระดาษทรายขัดไม้ 3 ขนาด ได้แก่ เบอร์ 100 320 และ1,000
- 12) แปรงขัดทองใช้ขัดเงา
- 13) แลคเกอร์สเปรย์ใช้เคลือบเงา

• วัตถุดิบที่นำมาใช้ผลิต

แก่นไม้ โดยจะเป็นแก่นไม้อะไรก็ได้ ซึ่งเป็นไม้ที่มีเนื้อไม้ละเอียดเหนียว และแข็ง เวลาแกะลายแล้วเนื้อไม้ไม่ผุ ไม่เป็นขุย ลายคมชัด และเป็นไม้มงคลตามความเชื่อของคนสมัยโบราณ อย่างเช่นไม้แก้ว ไม้ขนุน ไม้ประดู่หอม ไม้ประดู่ลายเสือ จิวดำ ฯลฯ

ขั้นตอนการทำงาน	คำอธิบาย	องค์ความรู้
1.เตรียมใจให้บริสุทธิ์ เพื่อให้มีสมาธิ	นั่งสมาธิอาบน้ำละหมาด ละหมาดฮาญัต เพื่อสร้างพลังภายในจิตใจให้แน่วแน่ มีความตั้งใจ	ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำสมาธิหรือ แอตตีทิว และ ความปลอดภัยในการทำงาน
2.จะเริ่มต้นลงทำงานด้วยบิสมิลลาฮ	จะเริ่มต้นทำอะไรนั้น จะต้องเริ่มต้นด้วยพระนามของอัลลอฮ	การฝึกฝนให้จิตใจ นึกถึงพระเจ้าตลอดเวลาในการทำงาน แม้ว่าจะอยู่สถานภาพใด
3.ตั้งใจให้ดี	ดูแลสุขภาพกายให้พร้อมในการทำงาน	การมีสติที่ดีนั้นจะอยู่กับร่างกายที่มีสุขภาพดี แข็งแรงไม่มึนเมา
4.เตรียมวัสดุอุปกรณ์และการสร้างแบบ	เตรียมไม้ให้ได้ขนาดแล้ว สร้างแบบตามตำรา แนวคิดที่จะทำ	เลือกไม้ที่เป็นส่วนแก่น โมเดลรูปแบบของผลิตภัณฑ์ รูปแบบของผลิตภัณฑ์ของหัวกริชรูปแบบดีหรือ
5.ลงแบบบนแผ่นไม้แล้วตัดไม้ตามแบบ	ลงแบบบนแผ่นไม้แล้วตัดด้วยจิกขอให้ได้รูปทรง	การใช้เครื่องมือสมัยใหม่และทักษะในการใช้เครื่องมือ

ขั้นตอนการทำงาน	คำอธิบาย	องค์ความรู้
		
6. ตกแต่งให้ได้รูปทรงที่ต้องการ 	ใช้ขวานผ่าถากและตะไบบุง มาขัดฝนแล้วเจียในด้วย เครื่องเจียไฟฟ้าให้ได้ รูปทรง	ความรู้เทคนิคในการใช้ เครื่องมือ เพื่อให้ได้ ผลิตภัณฑ์ที่ดีและรวดเร็ว
7. แกะสลักดอกกลาย 	ลวดลายบนหัวกริชตาม สัดส่วนที่ต้องการแล้วใช้ เครื่องมือแกะสลัก	เรียนรู้เรื่องดอกกลายและ ทักษะในการแกะสลักไม้
8. ขัดเงาและลงแล็กเกอร์	ใช้กระดาษทรายขัดเงาให้ สะอาดและลงแล็กเกอร์	เทคนิคการขัดเงาและความรู้ เรื่องของแล็กเกอร์ที่ใช้ในสมัย โบราณและสมัยใหม่

3. กลุ่มผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาบ้านภูบังบาเต๊ะ

● กลุ่มสมาชิก

- 1) กลุ่มเยาวชนดำเนินการ จำนวน 10 คน(กลุ่มที่มาทำผลิตภัณฑ์)
- 2) กลุ่มเยาวชนผู้เกี่ยวข้องจำนวน 5คน(กลุ่มที่มาช่วยหาวัตถุดิบ สนับสนุนการทำงาน)

● เครื่องมือที่ใช้ในการผลิต

- 1) เครื่องมือขุดดิน
- 2) ไม้ตีดิน
- 3) ไม้กระบอง
- 4) ไม้ไผ่ตัดริมดิน
- 5) แป้นหมุน
- 6) ไม้ตีลาย
- 7) ลูกหินกลม

● วัตถุดิบที่นำมาใช้ผลิต

- 1) ดินเหนียวดำ (ดินกอแล)
- 2) ทราย

ขั้นตอนการทำงาน	คำอธิบาย	องค์ความรู้
1. การหาวัตถุดิบ (ดินเหนียวดำ)	ขุดหาดินเหนียวดำ หรือภาษาถิ่นเรียกว่า ตาเนาะ กอแล เป็นดินเหนียวที่มีคุณสมบัติพิเศษต่างจากดินเหนียวทั่วไป มีที่เดียวในเขตบริเวณนี้ พื้นที่ขุดหาจะอยู่ห่างจากกลุ่มเครื่องปั้นดินเผา	การเลือกดินต้องเลือกดินที่มีเนื้อละเอียดและมีความเหนียว ซึ่งจะทำให้จัดรูปทรงตอนที่ทำได้ดีและมีความละเอียดหรือผิวของ

ขั้นตอนการทำงาน	คำอธิบาย	องค์ความรู้
	ประมาณ 800 เมตร มีเนื้อที่ประมาณ 10 ไร่ ซึ่งต้องขุดลึกถึง 2 เมตร ถึงจะได้ดินเหนียวที่มีสีดำ 	ผลิตภัณฑ์เหนียนและดูสวาย
2. การเตรียมวัตถุดิบ	หลังจากเอาดินมา ที่เป็นก้อนใหญ่ที่ขุดพบ มาทุบตีด้วยไม้ให้มีขนาดก้อนเล็กๆ แล้วจึงตากทิ้งไว้ในที่ร่มให้แห้งโดยใช้เวลาประมาณ 2 วัน 	เพื่อให้ดินที่เตรียมได้มีการระบายน้ำออกจากเนื้อดินเหนียวอย่างพอเหมาะ

ขั้นตอนการทำงาน	คำอธิบาย	องค์ความรู้
3. การผสมดิน	เอาทรายละเอียดมาโปรยรองพื้นแล้วเอาดินเหนียวที่ตากแห้งแล้วมาวางลงบนทรายพร้อมเอาน้ำมาปะพรมให้เปียกพอประมาณ แล้วเอาไม้กระบองหรือเรียกว่า หนูโม๊ะ มาตำดินเหนียวให้ละเอียดให้กลายเป็นเนื้อเดียวกัน 	วิธีการผสมทรายละเอียดและดินเหนียวให้เป็นเนื้อเดียวกัน
4. การเตรียมดิน	 นำเอาดินที่ตำเป็นเนื้อเดียวกันแล้วมานวด โดยนำทราย 1 ส่วน ผสมกับดินเหนียวที่ผ่านการตำมาแล้ว 3 ส่วนมานวดให้เข้ากัน โดยใช้เท้าเหยียบย่ำไปมาให้เนื้อดินเป็นเนื้อเดียวกัน แล้วจึงม้วนแผ่นดินเหนียวยกขึ้นเพื่อ	ขั้นตอนและสัดส่วนของการเตรียมดินในการขึ้นรูปกือโละ

ขั้นตอนการทำงาน	คำอธิบาย	องค์ความรู้
	ทำการนวดดินเหมือนวิธีการเดิมอีก ทำอย่างนี้ประมาณ 2-3 เทียว ดินเหนียวก็จะเข้ากันเป็นเนื้อเดียวกัน	
5. การขึ้นรูป	 หลังจากนวดดินเสร็จแล้ว จึงปั้นขึ้นมาเป็นก้อน รูปทรงสูงปลายเรียว เข้าเล็กน้อย (กือโละ) ทั้งนี้เพื่อความเหมาะสมในการขึ้นรูปในขั้นต่อไป นำดินเหนียวที่ปั้นเป็นก้อนมาขึ้นรูป ซึ่งแป้นหมุนมี 2 ชนิด คือ แป้นหมุนด้วยเท้าหรือใช้คนช่วยหมุนกับแป้นหมุนที่ใช้มอเตอร์ช่วย ปัจจุบันช่างปั้นหม้อกุบังบาเดาะนิยมใช้แป้นหมุนด้วยมอเตอร์ ในการขึ้นรูปเพราะสะดวกในการทำมากกว่า ในขั้นตอนนี้จะได้รูปทรงของหม้อที่ยังไม่สมบูรณ์ นำหม้อที่ได้มาวางทิ้งไว้จนหมาด เพื่อเข้าสู่กระบวนการตกแต่งลวดลาย	วิธีการใช้นิ้วมือและมือในการประคองให้ขึ้นรูปตามความต้องการ และความหนักเบาในการกำหนดรูปทรงของผลิตภัณฑ์นั้นๆ
6. การลงลวดลาย	การปั้นหม้อที่หมู่บ้านกุบังบาเดาะ ได้มีการทำสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคนโดยมี 4 ลายที่เป็นลาย	

ขั้นตอนการทำงาน	คำอธิบาย	องค์ความรู้
	เอกลักษณ์ของชุมชน คือ 1. ลายเม็ดแตงโม 2. ลายจีน 3. ลายกังปลา 4. ลายต้นข้าว โดยจะนำเอาลูกหินปูนด้านในของหม้อบริเวณที่จะตีลาย เพื่อป้องกันไม่ให้หม้อแตกร้าว ก่อนนำไม้ซึ่งแกะลายไว้ตีลงบนหม้อเพื่อให้เกิดลวดลาย 	
7. การเผา	การเผาหม้อดินเผาบ้านกูบั้งบาเจาะมีกระบวนการที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยการนำหม้อ ที่แตกหรือชำรุดมาจัดวางเป็นฐานบนลานพื้นดินโดยให้มีพื้นที่ว่างระหว่างหม้อเพื่อให้ให้ไฟได้ จากนั้น 	วิธีการสังเกตการเผาหม้อว่าสุกหรือยังการสังเกตลูกมะพร้าวสีเขียวที่วางไว้ด้านบนหม้อก่อนที่จะทำการเผา หากลูกมะพร้าวสุกเป็นสีน้ำตาล แสดงว่าหม้อที่เผานั้นสุกแล้ว

ขั้นตอนการทำงาน	คำอธิบาย	องค์ความรู้
	จึงจัดวางหม้อซ้อนทับขึ้นไปเรื่อยๆ จนเป็นรูปทรงคล้ายปิรามิด ลักษณะพิเศษในการวางคือจะต้องวางให้กันหม้อชนกัน. หลังจากนั้นจึงเอาฟืนที่เตรียมไว้ ได้แก่ทางมะพร้าว ทางตาล ทางหมาก และเศษไม้ ใส่เข้าไปในช่องว่างตรงฐานเป็นลำดับแรก ต่อจากนั้นจึงใช้ฟืนสุมไปรอบ ๆ กองหม้อที่จะเผา แล้วเริ่มจุดไฟเผา คอยเติมฟืนตลอดเวลา การเผาแบบพื้นบ้านนี้จะใช้เวลาประมาณ 4-5 ชั่วโมง และด้วยวิธีการนี้ต้องใช้ความชำนาญและประสบการณ์เป็นอย่างยิ่ง เพราะต้องควบคุมความร้อนให้พอดี	
8. การเก็บงาน	เมื่อเสร็จเผาแล้วเช็คความสะอาดผลิตภัณฑ์แล้วเก็บไว้ที่เหมาะสมในที่ร่มเพื่อในการจำหน่าย	

● **ลวดลายบนเครื่องปั้นดินเผาภูบึงบาเตาะ**

ลักษณะลวดลายบนเครื่องปั้นดินเผาบ้านภูบึงบาเตาะ เป็นลวดลายซึ่งเกิดจากการตีลาย โดยนำไม้ซึ่งแกะลายมาตีลงบนหม้อที่ปั้นขึ้นรูปและปล่อยให้หมาดแล้ว โดยลวดลายดังกล่าวเป็นลวดลายโบราณซึ่งมีลักษณะเฉพาะและสืบทอดมาหลายร้อยปี ซึ่งมีปรากฏให้เห็นและมีที่มาของลายบนผลิตภัณฑ์โดยการเล่าการดำรงชีวิตประจำวัน และวัฒนธรรมในช่วงนั้น เช่น

- ลายเมล็ดแตงโม บ่งบอกว่า พื้นที่ในสมัยนั้นมีการเพาะปลูกแตงโมเป็นส่วนมาก สะท้อนความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่

- ลายกากบาท หรือลายจีน เป็นลวดลายซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากลายจีน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ามีชาวจีนมาอาศัยอยู่ในชุมชนนี้

- ลายก้างปลา บ่งบอกว่า ในสมัยนั้นผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผามีการแลกเปลี่ยนกับอาหารทะเลโดยเฉพาะชาวอำเภอปะนาเระมาแลกเปลี่ยนกับเครื่องปั้นดินเผา

- รูปแบบเครื่องปั้นดินเผาภูบั้งบาเตาะ

รูปแบบเครื่องปั้นดินเผาภูบั้งบาเตาะนั้นมีรูปแบบและขนาด ซึ่งสอดคล้องไปกับลักษณะวัฒนธรรมและการทำงาน โดยมีชื่อเรียกและรูปแบบการใช้งานที่แตกต่างกันไปดังนี้

- อาเนาะบาเต (หม้อขนาดเล็ก) ใช้สำหรับเป็นถ้วยขนาดเล็กสำหรับตักน้ำ

- หม้อโละ (หม้อขนาดกลาง) ใช้สำหรับเป็นถ้วยขนาดใหญ่สำหรับตักน้ำ โดยรูปทรงคล้ายอาเนาะบาเตแต่ขนาดใหญ่กว่า

- บูยง (หม้อต้มมีฝา) ใช้สำหรับเก็บน้ำ ต้มน้ำ ต้มยา โดยที่ปากหม้อจะแคบกว่าหม้อบลางอ และมีฝาปิด เพื่อให้อุ่นกันฝุ่นผง และช่วยให้น้ำเดือดได้เร็วขึ้น

- บลางอ (หม้อใหญ่ปากกว้าง) ใช้สำหรับงานครัว เช่น การแกง และ หุงข้าว

4. กลุ่มรักษะกะลาและลวดลายกอและ

● กลุ่มสมาชิก

- 1) กลุ่มเยาวชนดำเนินการ จำนวน 15 คน(กลุ่มที่มาทำผลิตภัณฑ์)
- 2) กลุ่มเยาวชนผู้เกี่ยวข้องจำนวน 20คน(กลุ่มที่มาช่วยหาวัตถุดิบ สนับสนุนการทำงาน)

● เครื่องมือที่ใช้ในการผลิต

- 1) เครื่องเลื่อยยนต์ (ทำการตัดรากไม้)
- 2) โต๊ะเลื่อย (ทำการผ่าไม้)
- 3) เครื่องฉลุตั้งโต๊ะ (ฉลุกะลาทำโมบาย)
- 4) เครื่องเร้าเตอร์ (เพื่อเจาะใส่เครื่องนาฬิกา)
- 5) เครื่องขัดกระดาษทราย (ทำการเก็บรายละเอียด)
- 6) พู่กัน (เพื่อทำการเพ้นท์ลาย)
- 7) เครื่องเจาะสว่านไฟฟ้า (เพื่อเจาะรูนาฬิกา)

● วัตถุดิบที่นำมาใช้ผลิต

1) กะลามะพร้าว

การเลือกกะลามะพร้าวควรเลือกลูกหนานๆและลูกแก่ๆ เพราะถ้ากะลาที่ยังแก่แล้วความเงา ลายก็จะทำให้ดูมีความโดดเด่นจะมีลายอยู่ในตัว และทำให้ผลิตภัณฑ์มีความคงทน ใช้งานได้นาน

2) รากไม้ดำเสา (ไม้กรรเกรา)

โดยการใช้เครื่องเลื่อยยนต์ แล้วไม่ให้เป็นชิ้นๆ เลือกส่วนที่มีลายในตัว เพราะเวลาใส่น้ำยาเคลือบเงาแล้ว จะทำให้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นรากไม้ที่มีลาย ก็จะทำให้มีความสวยงาม

3) เศษไม้(ไม้ที่เกยตื้นมาจากทะเล)

เลือกเศษไม้ที่เป็นไม้เนื้อแข็ง เพราะบางที่ถ้าไม่เลือกที่เป็นไม้ดี ๆ ไม้ที่เคยอยู่ในน้ำ แล้วลอยมาจากทะเล เศษไม้ส่วนใหญ่ก็จะพุงง่าย ทำให้ผลิตภัณฑ์ที่ประดิษฐ์แล้ว ก็อาจจะไม่มีมาตรฐานก็ได้ หรือผลงานออกมาไม่มีคุณภาพ

ขั้นตอนการทำงาน	คำอธิบาย	องค์ความรู้
1) การหาวัตถุดิบ	ส่วนใหญ่วัตถุดิบจะอยู่ในชุมชนของกลุ่มอยู่แล้ว ชุมชนบ้านบางมะรวด ม.1 ต.บ้านกลาง อ.ปะนาเระ จ.ปัตตานี	
2) การเตรียมวัตถุดิบ	-กะลามะพร้าว คัดลูกมะพร้าวที่มีขนาดหนาๆ แก่ๆ แล้วนำไปเก็บไว้ในที่ร่ม -รากไม้ดำเสา (ไม้กรรเกรา) ขุดรากไม้ขึ้นมา เลือกที่มีลายที่สวยงาม ซ้ำและให้เป็นชิ้นๆ แล้ว ล้างโคลนออกจากรากไม้ ล้างให้สะอาด -เศษไม้(ที่เกยตื้นมาจากทะเล)เลือกเศษไม้ที่เป็น ไม้เนื้อแข็ง เพื่อนำมาประกอบทำเป็นที่ใส่ เครื่องประดับ เช่น ไม้ตะเคียน, ไม้มะม่วง เป็นต้น	กะลามะพร้าว- อย่าให้ โดนแดดและฝนเพราะอาจ ทำให้เปราะง่าย การเลือกไม้- ควรเลือก ไม้ที่แห้งพอสมควร เพื่อ ให้ชิ้นไม้มีความแข็งแรง ไม่หด คดหรืองอภายหลัง ประกอบชิ้นส่วนของ ผลิตภัณฑ์
3) การออกแบบ	ออกแบบผลิตภัณฑ์ให้ได้ตามความต้องการ เสียก่อน เช่น นาฬิกาเรือนไม้, กล้องใส่ เครื่องประดับ, โมบาย, ป้ายไม้บ้านเลขที่ ได้ผลิตภัณฑ์มาแล้ว จากนั้นก็ทำการเพ้นท์ลาย และลงบนผลิตภัณฑ์ที่ได้นั้นไว้ในพื้นที่ที่เป็นพื้นที่ ว่าง เพื่อถ่ายทอดความเป็นเอกลักษณ์ลงไป และ สอดคล้องกับวิถีชีวิตของบริบทชุมชนบ้านบางมะ รวดอีกด้วย	ความรู้เรื่องลาย - ลวดลายที่น่า มาตกแต่ง บนเรือกอลและได้แก่ 1)ลวดลายไทย เช่น ลาย กนก 3 ตัว ลายกนกบัว คว่ำบัวหงาย ลายน่องสิงห์ ลายดอกพุดตาล

ขั้นตอนการทำงาน	คำอธิบาย	องค์ความรู้
		2) ลวดลายมลายู ท้องถิ่น เช่น ลายอักษร ประดิษฐ์ ลายพรรณไม้ แบบเถาเลื้อย
4) การวาด ลายบนแผ่น ไม้ พื้นผิว	ขั้นตอนแรกโดยการร่างลายกอลและด้วยดินสอก่อน ตามขนาดความต้องการ หลังจากนั้นก็ทำการลงสี ด้วยพู่กัน ทับบนลายกอลและที่ร่างด้วยดินสอ ลาย จะออกมาขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่นั้น ก็ขึ้นอยู่กับ การร่างด้วยดินสอ หรือพื้นที่ว่างของตัวผลิตภัณฑ์	
5) การเลือกสี	การลงสีหรือผสมสีในการเพ้นท์ลายกอลและนั้น ต้องขึ้นอยู่กับผลิตภัณฑ์ที่เราจะทำการถ่ายทอด อารมณ์ให้สอดคล้องกับผลงานด้วย เช่น ถ้าลง ลายกอลและบนเรือจำลองก็ต้องทำการเพ้นท์ด้วยสีที่ ดูฉูดฉาด สีฉูดฉาด ตามเทรนด์ที่ลูกค้าต้องการ แต่ถ้า งานประเภทคลาสสิกก็อาจจะทำการเพ้นท์หรือผสม สีแค่สีเดียว เป็นสีที่มันตัดกับผลิตภัณฑ์ที่เราจะทำการ เพ้นท์ด้วย บางทีก็ต้องคำนึงถึงรสนิยม ความต้องการของ ลูกค้าสอดคล้องกับผลิตภัณฑ์และผลงานที่ออกมา ด้วย	ความรู้เรื่องสี - จะใช้สี น้ำมันทำให้เป็นสีต่าง ๆ ตามความต้องการ โดยการ ทาสีเรือ นิยมทาเป็นแถบ ๆ มีสีฟ้า แดง เขียว มีการวาด ลวดลายดอกไม้ และมีการ พัฒนาลวดลายอื่นเข้าไป แต่ส่วนมากจะเขียน ลวดลายด้วยสีฉูดฉาด ซึ่ง เขียนเป็นลายไทยหรือลาย อินโดนีเซีย ที่นำมา ประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับเรือ และเริ่มเขียนลายไทยไม่ ต้องร่างแบบ ใช้ปลายพู่กัน ป้ายสีวาดลวดลายไทยให้ พริ้วไหว

ขั้นตอนการทำงาน	คำอธิบาย	องค์ความรู้
6) การเลือก พู่กันในการ เพ้นท์	การเพ้นท์ลายกอกและมีความละเอียดอ่อนการ เลือกพู่กันก็อาจใช้พู่กันที่มีขนาดเล็กสุด หรือขนาด กลาง การเพ้นท์ลายกอกและบนพื้นที่ขนาดใหญ่ส่งผล ให้ลายจำเป็นต้องมีขนาดใหญ่สัมพันธ์ไปด้วยดังนั้น จึงต้องเลือกใช้พู่กันที่มีขนาดใหญ่เพื่อลงสีก่อน แล้วจึงเก็บรายละเอียดด้วยพู่กันที่มีขนาดเล็ก	
7) การเก็บ รายละเอียด ชิ้นงาน	อันดับแรกก็ต้องดูผลิตภัณฑ์ก่อนว่า ต้องขัดให้ม ความเรียบ ไม่ครุคระ จากนั้นก็ทำการเพ้นท์ลาย กอกและบนตัวผลิตภัณฑ์ แล้วเก็บรายละเอียด เช็ด สีที่เลอะออกจากผลิตภัณฑ์ให้หมด	การเช็ดสีก็ต้องเช็ดด้วยทิน เนอร์ หรือแอลกอฮอล์ นำ สำลีชุบทินเนอร์ แล้ว ค่อยๆเช็ดเก็บรายละเอียด ชิ้นงานให้มีความสวยงาม ประณีต

นอกจากนี้กลุ่มเยาวชนบ้านรักษะกลานนอกจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นแล้ว ยังจัดให้มีการอบรมเรื่องลายเรือกอลและและการจัดกิจกรรมให้กับกลุ่มเยาวชนในชุมชนบ้านบางมะรวด โดยได้เชิญอาจารย์มะยานัม อูมาครุภูมิปัญญาช่างลายกอลและมาร่วมถ่ายทอดความรู้เรื่องลวดลายเรือกอลและให้กับกลุ่มเด็ก เยาวชนและผู้สนใจได้มาร่วมเรียนรู้ร่วมกันกับกลุ่มเยาวชนบ้านรักษะกลา

5. กลุ่มแกะสลักว่าววาบูนแล

● กลุ่มสมาชิก

- 1) กลุ่มเยาวชนดำเนินการ จำนวน 7 คน(กลุ่มที่มาทำผลิตภัณฑ์)
- 2) กลุ่มเยาวชนผู้เกี่ยวข้องจำนวน 15คน(กลุ่มที่มาช่วยหาวัตถุดิบ สนับสนุนการทำงาน)

● เครื่องมือที่ใช้ในการผลิต

- 1) สว่าน
- 2) เครื่องเจียร
- 3) เลื่อยจิกซอร์
- 4) เครื่องเราเตอร์
- 5) มีดแกะ
- 6) สี่
- 7) ค้อน

● วัตถุดิบที่นำมาใช้ผลิต

- 1) กะลา เช่น กะลาบุง(หม้อดิน) กะลาตือลออาซอ(ไข่ห่าน)กะลา ปาลอราเยาะ (หัวช้าง)
- 2) ไม้เนื้ออ่อน เช่น ไม้ขนุน ไม้ละมุด ไม้ตำเสา (สำหรับทำหัววาบูนแล)

- ลวดลายที่นำมาใช้

ลายตานิงหรือลายปัตตานีเป็นลายที่ประยุกต์มาจากลายมลายู และลายชาวเป็นลายที่นิยมกันแถบบนบกกรงหัวจุ เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของปัตตานี

ขั้นตอนการทำงาน	คำอธิบาย	องค์ความรู้
1) <u>การหาวัตถุดิบ</u>	กะลา หาได้ตามหมู่บ้านที่มีสวนมะพร้าว เช่น <u>กะลา บูยง หาได้จากร้านชุดมะพร้าว กระสอบละ 20 บาท</u> <u>กะลา ตีลออาซอ หาได้จากสวนในชุมชนลูกละ 20 บาท</u> กะลา ปาลอราเยะหาได้จากสวนชุมชนใกล้เคียง(ภูมิ)ลูกละ 35 บาท ไม้ หาได้จากในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง เช่น ไม้ขนุน ไม้ละมุด ไม้ดำเสาเป็น <u>การส่งไม้จากคนที่แปรรูปไม้</u> ลักษณะของกะลา 	<u>องค์ความรู้มาจากปราชญ์ชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องของการเลือกชนิดวัตถุดิบและความเชื่อในเรื่องของกะลาและไม้ เช่นการเลือกกะลาที่เหมาะสมในการนำมาทำวามูแล คือ กะลาบูยง เพราะกะลาบูยง มีลักษณะคล้าย ๆ กับหม้อดิน (บูยง) มีกันกะลาที่ค่อนข้างเรียบไม่โค้งมากเหมือนกะลาชนิดอื่น ๆ</u> กะลาบูยง เหมาะในการทำงานพวกผลิตภัณฑ์ที่ใหญ่ งานที่ต้องการกะลาที่พื้นเรียบ เช่นงานแกะลายต่างๆที่ใช้กะลาหน้าเดียว กะลาตีลออาซอ เหมาะในการใช้ทำ ผลิตภัณฑ์ของใช้ ของตกแต่ง

ขั้นตอนการทำงาน	คำอธิบาย	องค์ความรู้
	 กะลาลูกด้านซ้ายกะลาดี้อลอลา(ไข่ห่าน) กะลาลูกด้านขวากะลาบูยง (หม้อดิน)	เช่น ผลิตภัณฑ์ที่เป็นทรงวงรี
2) <u>การเตรียมวัตถุดิบ</u>	<u>นำกะลา มาขัดด้วยเครื่องเจียทั้งด้านในและด้านนอกกะลา ผ่าไม้ตามสัดส่วนที่ต้องการ</u>	<u>การขัดกะลา ขั้นแรกจะใช้เครื่องเจียขัดในและนอก จากนั้นจึงขัดกับกระดาษทราย</u>
3) <u>การออกแบบ</u>	<u>ออกแบบร่างแบบลวดลาย – รูปทรง</u>	<u>วาดรูปทรงตามที่ต้องการก่อน จากนั้นนำลายมาใส่ในรูปทรงตามที่ต้องการ</u>
4) <u>การวาดลายลงบนแผ่นไม้ / ฟันผิว</u>	<u>นำแบบที่ออกแบบไว้มาแปะลงบนแผ่นไม้ หรือนำมาตอกสลักกระดาษแข็งต้นแบบให้โปร่ง</u> 	การก็อปปีแบบลงบนเนื้องานหรือผลิตภัณฑ์ที่ต้องการนำมาแกะลาย

ขั้นตอนการทำงาน	คำอธิบาย	องค์ความรู้
5) การแกะสลักลวดลาย	<u>เริ่มจากการใช้ส่วที่มีความคม มีขนาดและหน้าของส่วต่าง ๆ เช่น ส่วหน้าตรง หน้าโค้ง และซ้อนไม้ เป็นเครื่องมือในการแกะสลัก เพื่อให้เกิตลวดลายซึ่งต้องใช้ซ้อนไม้ในการตอกและใช้ส่วทำการขุด การปาดและการแกะลวดลายทำให้เกิดความงามตามรูปแบบที่ต้องการ</u> <u>การขุดพื้น คือการตอกส่วเดินเส้นโดยใช้ส่วที่พอดีกับเส้นรอบนอกของตัวลาย เพื่อเป็นการคัดโคมของลวดลายส่วนใหญ่ทั้งหมดก่อนโดยใช้ซ้อนตอก เวลาตอกก็ควบคุมน้ำหนักให้เหมาะสม สม่่าเสมอเพื่อคมส่วจะได้จมลึกในระยะที่เท่ากันแล้วจึงทำการใช้ส่วหน้าตรง ขุดพื้นที่ไม่ใช่ตัวลายออกให้หมดเสียก่อน ขุดชั้นแรกขุดตื้น ๆ ก่อน ถ้าพื้นยังไม่ลึกพอก็ตอกซ้ำอีกแล้วจึงขุดต่อไปเพื่อให้ได้ช่องไฟที่โปร่งถ้ำ ต้องการนำลวดลายแกะสลักนั้นไปประดับในที่สูงก็ต้องขุดพื้นให้ลึกพอประมาณ เพราะมองไกล ๆ จะได้เห็น การแกะยกชั้นหลังจากที่ทำการขุดพื้นแล้วก็แกะยกชั้น จัดตัวลายที่ซ้อนชั้นกันเพื่อให้เห็นโคมลายชัดเจน ซึ่งก้าวก้าวกันในเชิง</u>	<u>การแกะกะลาและไม้ มีสองแบบ</u> 1 ฉลุ แล้วแกะ 2 แกะโดยไม่ฉลุ การแกะกะลา จะใช้ มีดแกะไม้ มากนัก 1-2 แบบ(ตามความถนัดของแต่ละบุคคล) การแกะไม้จะต่างกับการแกะกะลา แกะไม้จะมีอุปกรณ์ในการแกะ มากน้อย (อุปกรณ์ในแต่ละแบบ ออกแบบมาเพื่ออำนวยความสะดวกในการแกะต่างกันอย่างไร เช่น มีดแกะลาย ส่ว หัวฉลุ) (เดิม ทางกลุ่มจะใช้อุปกรณ์ในการแกะแค่ มีแกะเล่มเดียวและเลื่อยฉลุ/งานเดิมเป็นงานกะลาส่วนใหญ่) - งานที่ต้องการความละเอียด ต้องใช้เครื่องมือเล็ก ๆ อย่างมีดแกะ - งานไม้ งานที่มีดอกลายใหญ่ ๆ จะใช้ ส่วเป็นหลักในการแกะลาย ส่วนมีดแกะจะใช้ในการเก็บรายละเอียด - ส่วจะมีหลายแบบหลาย

ขั้นตอนการทำงาน	คำอธิบาย	องค์ความรู้
	<u>ของการผูกปลายเพื่อปรับระดับความสูงต่ำของแต่ละชั้นมี ระยะ 1 – 2 – 3</u> <u>การแกะแรลาย เริ่มจากการตอกส่วเดินเส้นภายในส่วนละเอียดของลวดลายแล้ว ก็จะใช้ส่วเล็บมือทำการปาดแกะแรลายเก็บแต่งส่วนละเอียด</u>	ขนาด ตามความถนัดของช่างและชิ้นงาน
6) <u>การเก็บงาน</u>	<u>การขัดเงาโดยใช้แลคเกอร์</u> เคลือบมันโดยใช้น้ำมันมะพร้าว	<u>-การเคลือบเงาโดยใช้แลคเกอร์จะทำให้ผลิตภัณฑ์ดูเงางาม</u>

6. กลุ่มแกะสลักไม้พิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติฯ หละหาร

- กลุ่มสมาชิก

กลุ่มเยาวชนดำเนินการ จำนวน 10 คน(กลุ่มที่มาทำผลิตภัณฑ์)

- เครื่องมือที่ใช้ในการผลิต

- 1) ไม้เนื้อแข็ง
- 2) จิ๊กซอ(เลื่อยฉลุ)
- 3) มีดแกะสลักไม้มลายู
- 4) คีมจับไม้
- 5) ชูตเรขาคณิต
- 6) มีดแกะสลักไม้

- วัตถุดิบที่นำมาใช้ผลิต

- 1) ไม้เนื้ออ่อนใช้สำหรับงานแกะสลักที่เป็นมิติ เช่นไม้จำปา ขนุน ประดู่ เป็นต้น
- 2) ไม้เนื้อแข็งสำหรับใช้ในงานฉลุทะลุ เช่น ไม้ตะเคียน ไม้สัก และไม้เต็ง

ขั้นตอนการทำงาน	คำอธิบาย	องค์ความรู้
5.1 การหาวัตถุดิบ	สั่งไม้จากผู้เลื่อยไม้หรือซื้อไม้สำเร็จรูปจากร้านค้าไม้ ตามขนาดต่างๆที่ใช้งาน	
5.2 การเตรียมวัตถุดิบ	โดยการตากไม้ให้แห้งประมาณ 6 เดือน และเมื่อรายการสั่งจึงเลือกไม้ที่เก็บไว้นำมาใช้งานและสั่งไม้ใหม่เข้ามาแทน	ไม้ส่วนใหญ่นำมาผลิตงานจะใช้ไม้ตะเคียน ซึ่งเป็นไม้เนื้อแข็งของที่นี่และยังเป็นไม้คงทนต่อสภาวะอากาศ และในการแกะสลักไม้ให้สวยงามและชิ้นงานออกมาสวยดูมีมนต์ขลัง
5.3 การออกแบบงาน	เมื่อได้รับรายการสั่ง จะออกงานงานให้กับลูกค้าพร้อมความหมายและปรัชญาของชิ้นงานให้กับลูกค้าได้พิจารณา	การออกแบบจากศึกษาจาก ตำแหน่งที่จะวางชิ้นงานสถานที่(บ้าน มัสยิด อาคารสำนักงาน) และหน้าที่การงานของผู้สั่ง เช่นผู้สั่งงาน มีอาชีพการทำงานเป็นผู้นำคน ก็จะเลือกพันธุ์ไม้ที่มีอุปนิสัยที่แสดงถึงความเป็นผู้นำ เช่น ต้นพลู ที่จะเลื้อยขึ้นตลอดเวลาที่มีนิสัยเหมือนกับคนที่เป็นผู้นำคนนำมาแกะสลักหรือประดับประดาในชิ้นงาน, ตำแหน่งในการวางชิ้นงานจะมีการออกแบบลวดลายหรือเลือกอายุต่อลักรูอ่านแกะให้เหมาะสมกับตำแหน่งที่จะวาง, สถานที่เช่นบนมัสยิด จะสื่อความหมายของชิ้นงานที่เกี่ยวกับความเชื่อด้านศาสนาเป็นต้น เช่น ลายบวบ ลายวาว ลายถั่ว ผักยาว ลายผักกูด ฯลฯ
5.4 เขียนลายบนกระดาษและแกะกระดาษ	เมื่อลูกค้าเลือกแบบ จะเขียนลายและแกะกระดาษเพื่อนำมาติดบนชิ้นงานเพื่อทำการลอกลาย	
5.5 ลอกลายบนไม้	ทำการลอกลายจากกระดาษลงบนชิ้นงาน	
5.6 ฉลุหรือแกะ	ช่างจะทำการฉลุหรือแกะตามชนิดของงานที่ได้สั่ง	

ขั้นตอนการทำงาน	คำอธิบาย	องค์ความรู้
5.7 ทำความสะอาดชิ้นงาน	ขัดและเก็บงานตามชอกต่าง ๆ ให้ปราศจากสิ่งสกปรกและสิ่งอื่นที่ไม่ควรติด	

จากกระบวนการสร้างกลุ่มเยาวชนและชุดความรู้เฉพาะเพื่อการพัฒนาและต่อยอดการพัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานทุนวัฒนธรรมโดยใช้กระบวนการสืบค้นทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ช่วยให้นักเรียนเกิดความตระหนักเห็นคุณค่าของผลิตภัณฑ์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มตนมากยิ่งขึ้น โดยจะเห็นได้จาก การที่กลุ่มเยาวชนสามารถนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบของตนเพื่อการพัฒนาต่อไป

4.4) การพัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานทุนวัฒนธรรม : สืบทอด คงอยู่ ร่วมสมัย

ภายหลังจากให้แต่ละกลุ่มผลิตภัณฑ์ได้ทดลองทำผลิตภัณฑ์ต้นแบบโดยนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้เรื่องลวดลายมลายูมาปรับใช้กับผลิตภัณฑ์ โครงการศึกษาคุณค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้จึงได้ดำเนินการต่อยอดเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานทุนทางวัฒนธรรม โดยจัดให้มีเวทีนำเสนอผลิตภัณฑ์ และเสวนาในหัวข้อ การพัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานทุนวัฒนธรรม : สืบทอด คงอยู่ ร่วมสมัยเมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2559 โดยได้รับเกียรติจาก คุณอรเลขา เฟื่องพริ้ง จากสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (OKMD) คุณพิมรา อินทวิทยนันท์ จากบริษัท ขจี ชีวิตพอเพียง จำกัด คุณบุษยรัตน์ ผัดผล จากแบรนด์รวยบุญผ้าธรรมชาติจังหวัดน่าน ร่วมเป็นวิทยากร และผู้ให้ข้อคิดเห็นต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเยาวชนที่ร่วมโครงการ

โดยในการนี้ทีมวิจัยเองได้ให้กลุ่มเยาวชนได้วิเคราะห์สิ่งที่ตนได้เรียนรู้จากข้อคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและประโยชน์ที่ได้รับจากการรับฟังการเสวนาบทเรียนจากการดำเนินงานที่ผ่านมา และการประเมินสถานการณ์และวางแผนกลยุทธ์ด้วย SWOT โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านผลิตภัณฑ์

กลุ่ม	ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Product)	ด้านการกำหนดสถานะ/ตำแหน่งทาง การตลาด (Position)	ด้านการกำหนด พื้นที่ขาย(Market Place)
กรรณ คุ่ม	● การทำของชิ้นเล็กแต่มีมูลค่า อาทิ ของใช้เครื่องประดับ ● ความละเอียด	● ตลาดกลุ่มบน – สินค้าต้องมีคุณภาพ ความละเอียดพิถีพิถันมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ● ตลาดกลางถึงล่าง – ควรเน้นที่ความสวยงามราคาไม่แพง และทำได้ครั้งละจำนวนมากๆ อาจเป็นสินค้าชิ้นเล็กที่หยิบใช้ง่าย	● ก า ร ใ ช้ สื่ อ อินเทอร์เน็ต ● การทำโบรชัวร์ ● การขายของใน OTOP/งานแฟร์ของรัฐ
บ้าน รักษ์ กะลา	● การแบ่งสินค้าเป็นกลุ่ม (พรีเมียม /ทั่วไปราคา ย่อมเยา) ● โทนสีและขนาดของผลิตภัณฑ์ต้องร่วมสมัย ตอบโจทย์ลูกค้า ● บรรจุภัณฑ์ – เป็นส่วนเสริมสร้างมูลค่าให้กับสินค้า ● การกำหนดราคาให้สอดคล้องกับชิ้นงาน	● ควรแบ่งสินค้าออกเป็นกลุ่มพรีเมียม(นักสะสม)/กลุ่มทั่วไป	● ก า ร ใ ช้ สื่ อ อินเทอร์เน็ตเช่น Facebook instgram ฯลฯ ● การขายของในงาน OTOP/งานแฟร์ของรัฐ ● ขาย ณ ที่ทำการของกลุ่ม
กริชรา มันท์	● การพัฒนาสินค้าให้มีความหลากหลายมากขึ้น แต่ยังคงอัตลักษณ์ไว้	● การทำให้สินค้ามีความหลากหลายมากขึ้นเพื่อให้สามารถขายได้คล่องขึ้น	● การผลิตสินค้าตามสั่ง ● ก า ร ใ ช้ สื่ อ อินเทอร์เน็ต

กลุ่ม	ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Product)	ด้านการกำหนดสถานะ/ตำแหน่งทาง การตลาด (Position)	ด้านการกำหนด พื้นที่ขาย(Market Place)
วาบวแล	- การผสมผสานร่วมพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมกับเครือข่ายเป็นสินค้าใหม่ที่มีมูลค่าสูงขึ้น - การผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาเดิมกับการออกแบบสิ่งใหม่ๆให้สอดคล้องต่อความต้องการของตลาด		- รับออเดอร์ทั่วไป - ขายตามงาน เช่น งานประจำปี ต่างๆ - ขายออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก
ภูบั้งบา เดาะ	การผลิตสินค้าให้มีความหลากหลายควบคู่ไปกับการฝึกฝนต่อยอดความรู้ให้กับเยาวชนคนรุ่นใหม่	การแบ่งกลุ่มเป้าหมาย เช่นผลิตภัณฑ์ใช้ประจำวันร้านในชุมชน – เป็นของที่ระลึก ในโลกโซเชียลเฟสบุ๊ก - เป็นผลิตภัณฑ์ที่ระดับบ้าน	ขายตามงาน เช่น งานประจำปี ต่างๆ
บ้านขุน ละหาร	- การให้ความสำคัญกับต้นทุนการผลิต - ขนาด น้ำหนักและรูปลักษณะที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย	การทำสารคดีสั้นเพื่อสร้างสร้างเสน่ห์และความน่าสนใจให้กับสินค้า	การทำ Showroom ใกล้พิพิธภัณฑ์

โดยในแง่ของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ จะพบว่า สินค้าบนฐานทุนทางวัฒนธรรมจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องปรับให้สอดคล้องกับยุคสมัย และความต้องการของตลาด (ผู้ซื้อ) ทั้งในแง่ของขนาด น้ำหนัก รูปลักษณะ และประโยชน์ใช้สอยโดยอาจนำผลิตภัณฑ์จากภายในกลุ่มมาผสมผสานกันเพื่อพัฒนาเป็นสินค้าชนิดใหม่ และใส่ใจกับการเก็บรายละเอียดของชิ้นงานทั้งในแง่ของความสะอาดและความละเอียดของลวดลายให้มากขึ้นเพื่อให้สินค้าเกิดความสวยงามและมีมูลค่า

ด้านการกำหนดสถานะ/ตำแหน่งทางการตลาด (Position) กลุ่มผลิตภัณฑ์แต่ละกลุ่มควรพัฒนาสินค้าให้สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดในสองรูปแบบ คือ 1.สินค้าระดับ Premium

(กลุ่มเฉพาะ) ซึ่งเป็นสินค้าซึ่งมีเอกลักษณ์ ละเอียดและมีเรื่องราวหรือตำนานประกอบ และ 2.สินค้าทั่วไป ซึ่งมีราคาถูกสามารถขายได้ทุกวัน โดยอาจเป็นของใช้ เครื่องประดับ หรือของฝากขนาดเล็ก ที่ทำให้ผู้ซื้อสามารถตัดสินใจซื้อได้ง่าย

การกำหนดพื้นที่ขาย(Market Place) จุดเน้นด้านการตลาด โดยเบื้องต้นเน้นไปที่การสร้างตลาดในพื้นที่ อาทิ ในชุมชน หน่วยงานราชการในพื้นที่ งานแสดงสินค้า งาน OTOP เป็นต้น ขณะเดียวกันควรมีการเตรียมผลิตสินค้าเพื่อนำมาขายในงานระดับประเทศ เช่น งาน OTOP งาน IICF ฯลฯ นอกจากนี้ควรมีการทำการตลาดในรูปแบบใหม่ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนา 4.0 โดยการนำสื่อโซเชียลมีเดียมาใช้ในการพัฒนาเรื่องการตลาด อาทิ Facebook Instagram เป็นต้น เพื่อสร้างฐานลูกค้าให้ขยายตัวมากขึ้น

2. บทเรียนการดำเนินงานที่ผ่านมา

กลุ่ม	วิธีการในการสร้างกลุ่มผลิตภัณฑ์	ความรู้และทักษะที่ได้จาก	
		การศึกษาทุนทางวัฒนธรรมและการพัฒนาผลิตภัณฑ์	บทเรียนจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์
กรรณกุ่ม	การรวมกลุ่มวัยรุ่นในหมู่บ้าน	- ความรู้เกี่ยวกับลวดลายต่าง ๆ ที่อาจารย์ทางมาเลเซียได้บรรยายไว้ - การผสมผสานลายโบราณกับลายปัจจุบันมาใช้ด้วยกัน - การสร้างผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างจากรูปแบบเดิมเพื่อให้เหมาะกับยุคสมัย - การแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างสมาชิกในแต่ละ	- การเลือกวัตถุดิบให้สอดคล้องกับสินค้า - การกำหนดราคาให้สอดคล้องกับความละเอียดและประเภทสินค้า - ควรมีการแบ่งกลุ่มสินค้า (พรีเมียม/สินค้าราคาถูก)

กลุ่ม	วิธีการในการสร้างกลุ่มผลิตภัณฑ์	ความรู้และทักษะที่ได้จาก	
		การศึกษาทูลทางวัฒนธรรมและการพัฒนาผลิตภัณฑ์	บทเรียนจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์
กลุ่มที่นำมาประยุกต์ใช้			
บ้านรักกะลา	- การนำภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ต่อยอดพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีอยู่เดิม - ยกระดับภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชน ให้คนในชุมชนเห็นถึงความสำคัญของวัฒนธรรมลายกอลและเพื่อที่จะสืบสานให้กับคนรุ่นหลังต่อไป	- การอนุรักษ์วัฒนธรรมลายกอลและ รักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี - การสร้างอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ - เพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ - นำวัฒนธรรมเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนอีกด้วย - เป็นผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย นำวัฒนธรรมลายกอลและลงสู่งานหัตถกรรม - เกิดเรื่องเล่า(Story)ของผลิตภัณฑ์ เพื่อเป็นจุดยืนในการจำหน่ายสินค้าที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม - สร้างงานสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชน - การสร้างผลิตภัณฑ์ในหลายๆรูปแบบ เช่น ในรูปแบบเกมส์ และการกำหนดกลุ่มเป้าหมายได้	- การกำหนดราคาควรมีเกณฑ์ให้ชัดเจน สัมพันธ์กับต้นทุน โดยไม่ควรกำหนดราคาขายให้สูงจนเกินไป - ควรคำนึงถึงความต้องการของผู้ซื้อที่กำลังซื้อน้อยด้วย - การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความละเอียดและ คำนึงถึงกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่ม	วิธีการในการสร้างกลุ่ม ผลิตภัณฑ์	ความรู้และทักษะที่ได้จาก	
		การศึกษาทูลทาง วัฒนธรรมและการพัฒนา ผลิตภัณฑ์	บทเรียนจากการ พัฒนาผลิตภัณฑ์
		อย่างชัดเจน	
		รู้ถึงประเภทของลาย จาก การที่ได้ไปศึกษาเพิ่มเติม ที่พิพิธภัณฑ์ขุนละหารคือ	
กริชรามันห์	- การเป็นสำนักกริช สามารถดึงดูดผู้ที่สนใจ ศาสตร์การทำกริชให้ เข้ามาร่วมกลุ่ม - กระบวนการพูดคุย ร่วมกันพัฒนาสินค้า	การพัฒนาสินค้าให้มี ความหลากหลาย เพื่อ ตอบโจทย์ตลาดและลูกค้า (Premium /ทั่วไป)	- การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ให้สอดคล้องกับยุค สมัยและความ ต้องการของตลาด - การพัฒนาเรื่องบรรจุ ภัณฑ์ และเรื่องเล่า ประกอบสินค้าเพื่อ สร้างมูลค่าให้กับ สินค้า
วาบูนแล	- กลุ่มเยาวชนมีแนวคิด ร่วมกันในด้านความ ต้องการรายได้ และ อาชีพ - ความต้องการอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น	- องค์ความรู้ในการเลือก กะลา - องค์ความรู้ด้านการ แกะสลักกลดลาย	- การสร้างความเข้าใจ และการอนุรักษ์ภูมิ ปัญญาทางวัฒนธรรม ในท้องถิ่น - การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ที่คำนึงถึงคุณค่าทาง วัฒนธรรม - การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ที่มองถึงทิศทางของ ตลาดสากล
ภูบั้งบาเดาะ	การจัดตั้งกลุ่มหม้อ- เครื่องปั้นดินเผาภูมิ ปัญญาท้องถิ่นในตำบล	- ความเข้าใจเรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น - การสืบทอดภูมิปัญญา	การปรับผลิตภัณฑ์ ให้สอดคล้องกับ ความต้องการของ

กลุ่ม	วิธีการในการสร้างกลุ่ม ผลิตภัณฑ์	ความรู้และทักษะที่ได้จาก	
		การศึกษาทูลทาง วัฒนธรรมและการพัฒนา ผลิตภัณฑ์	บทเรียนจากการ พัฒนาผลิตภัณฑ์
	● ความต้องการทางอาชีพ โดยทำเป็นอาชีพหลัก/เสริม สร้างรายได้ให้ครอบครัว	ท้องถิ่นการทำหม้อดิน	ตลาด
บ้านขุนละ หาร	● การรวมกลุ่มครูภูมิปัญญา ● การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ	● การศึกษาข้อมูลความรู้จากครูภูมิปัญญา	● สร้างความหลากหลายในผลิตภัณฑ์และสร้างขนาดของผลิตภัณฑ์ให้หลากหลายเพื่อง่ายต่อการจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวได้มาเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ ตลอดจนมีการออกแบบที่ร่วมสมัยมากขึ้นภายใต้ที่ยังคงรักษาเอกลักษณ์ของตัวตนอยู่

สำหรับบทเรียนการทำงานพบว่า วิธีการสำคัญในการสร้างกลุ่มผลิตภัณฑ์ นั้นเกิดจากการรวมตัวของกลุ่มเยาวชนซึ่งต้องการมีรายได้ และมีอาชีพ ควบคู่ไปกับความต้องการในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนให้คงอยู่ โดยใช้กระบวนการพูดคุยหารือร่วมกันเพื่อก่อตัวกันขึ้นเป็นกลุ่มร่วมเรียนรู้เพื่อรับการถ่ายทอดทักษะจากครูภูมิปัญญาในท้องถิ่น และการสานความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่มเพื่อรักษากลุ่มและเชิญชวนผู้มีความสนใจเข้ามาร่วมกลุ่มเพิ่มเติม

ในด้านความรู้และทักษะที่ได้จากการศึกษาทูลทางวัฒนธรรมและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ สิ่งทีกลุ่มเยาวชนได้รับจากกระบวนการวิจัย ประกอบไปด้วย

- 1) ทักษะในการสืบค้นข้อมูลผ่านกระบวนการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและการใช้วัฒนธรรมเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน
- 2) ความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับการผลิต ผลิตภัณฑ์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากครู/ปราชญ์ภูมิปัญญาไม่ให้เป็นสูญ
- 3) ความเข้าใจเรื่องความต้องการของตลาดและการพัฒนาสินค้าให้สอดคล้องกับยุคสมัยเพื่อนำมาต่อยอดการพัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

ขณะที่กลุ่มเยาวชนเองได้รับบทเรียนจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์ อาทิ

- **การสร้างกลุ่มเยาวชนเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วยการสร้างเป้าหมายร่วม และการรักษาความสัมพันธ์ของกลุ่มเยาวชน**

ภูมิปัญญาวัฒนธรรมท้องถิ่นมีคุณค่าในแง่ของการเป็นงานหัตถกรรมซึ่งยึดเหนี่ยวเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของคนในแต่ละท้องถิ่น แต่มักขาดผู้สืบทอดดำรงรักษาให้คงอยู่คู่ไปกับชุมชน ส่งผลให้ภูมิปัญญาวัฒนธรรมท้องถิ่นไม่น้อยต้องสูญหายไป

การที่กลุ่มเยาวชนมีเป้าหมายร่วมกันโดยต้องการมีอาชีพ และรายได้ โดยใช้ภูมิปัญญาวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นเครื่องมือในการสร้างรายได้ ย่อมช่วยให้เกิดการอนุรักษ์สืบทอดภูมิปัญญาวัฒนธรรมท้องถิ่นไม่ให้เป็นสูญ และยังช่วยให้เกิดกระบวนการสืบค้นข้อมูลของกลุ่มเยาวชน ซึ่งนำไปสู่ถ่ายทอดความรู้และทักษะจากครู/ปราชญ์ภูมิปัญญาในพื้นที่ให้กับกลุ่มเยาวชน

- **การเลือกวัตถุดิบให้สอดคล้องกับประเภทของผลิตภัณฑ์**

การเลือกไม้มงคล หรือไม้เนื้อแข็งเพื่อนำมาใช้กับงานแกะสลัก การทำความสะอาดไม้หรือกะลา ก่อนนำมาใช้แกะสลัก เป็นอีกปัจจัยหนึ่งซึ่งช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า ขณะเดียวกันการคำนึงถึงปัจจัยเรื่องขนาด น้ำหนัก และความสมบูรณ์ของวัตถุดิบก็เป็นอีกปัจจัยสำคัญในการที่ผู้ซื้อจะตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าได้

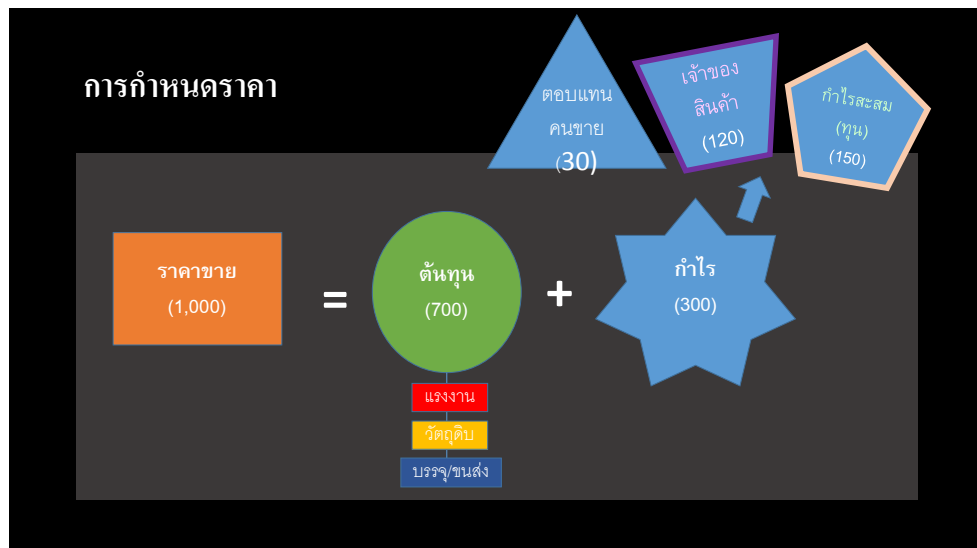
- **การออกแบบผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและยุคสมัย**

งานหัตถกรรมดั้งเดิมแม้มีคุณค่าในเชิงหัตถศิลป์ แต่ด้วยรูปแบบดั้งเดิมมาแต่ครั้งอดีตนั้นย่อมมีข้อจำกัดอยู่บ้าง โดยหากจะนำมาผลิตในเชิงพาณิชย์ย่อมตอบสนองความต้องการของตลาดได้เพียงเฉพาะกลุ่ม เนื่องจากสภาพตลาดสินค้าหัตถศิลป์ในปัจจุบันประกอบไปด้วยผู้ชื่นชอบงานหัตถศิลป์ในรูปแบบดั้งเดิม และหัตถศิลป์ที่สอดคล้องกับยุคสมัย มีเอกลักษณ์ความเป็นตัวตน และสามารถใช้งานได้ในชีวิตประจำวัน

ดังนั้นศึกษาตลาดและความต้องการของผู้ซื้อ ย่อมช่วยให้กลุ่มเยาวชนการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและยุคสมัยได้มากยิ่งขึ้น

- **การกำหนดราคาให้สอดคล้องกับประเภทสินค้าและความละเอียด**

การกำหนดสินค้าของกลุ่มเยาวชนชนนั้น มักใช้อารมณ์ความรู้สึกในการตัดสินใจกำหนดราคาการกำหนดราคาโดยอ้างอิงกับต้นทุนการผลิต ความสะอาด และความละเอียดของชิ้นงาน ย่อมทำให้ได้ราคาขายซึ่งเป็นเหตุเป็นผล ซึ่งทำให้ผู้ซื้อตัดสินใจได้ง่ายขึ้น

- **การพัฒนาสินค้าด้วยการแบ่งกลุ่มสินค้า (สินค้าพรีเมียม/สินค้านำราคาสูง) เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดและผู้ซื้อ**

การผลิตสินค้าบนฐานทุนทางวัฒนธรรมซึ่งมีมูลค่าสูง (Premium) เพียงอย่างเดียวย่อมส่งผลต่อสภาพคล่องของแต่ละกลุ่มผลิตภัณฑ์ ดังนั้นการผลิตสินค้าลักษณะทั่วไปในลักษณะของที่ระลึก ของใช้ หรือเครื่องประดับที่มีมูลค่าไม่สูง แต่มีเอกลักษณ์เข้ากับยุคสมัย ซึ่งใช้เวลา ทรัพยากรในการผลิต และความละเอียดที่น้อยกว่าสินค้ามูลค่าสูง ย่อมทำให้สินค้ากลุ่มนี้เป็นสินค้าซึ่งมีสภาพคล่องมากกว่า

- **การผสมผสานผลิตภัณฑ์ระหว่างกลุ่มเยาวชนเพื่อนำไปสู่สินค้าชนิดใหม่ สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าได้**

ผลิตภัณฑ์บางประเภทอาจมีรูปแบบยังไม่ค่อยสวยงาม ซึ่งส่งผลให้มีมูลค่าไม่สูงหรือไม่ได้รับการสนใจจากผู้ซื้อ การผสมผสานผลิตภัณฑ์ต่างประเภทจากต่างกลุ่มผลิตภัณฑ์เข้าด้วยกัน เช่น การผสมผสานผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาเข้ากับผลิตภัณฑ์กะลาแคะเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ คือกระถางกำยาน ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และยุคสมัยย่อมทำให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าของทั้งสองกลุ่มผลิตภัณฑ์ และสามารถดึงดูดผู้ซื้อให้เข้ามาสนใจสินค้าได้ดียิ่งขึ้นดังเช่นผลิตภัณฑ์ซึ่งแต่ละกลุ่มเยาวชนได้พัฒนาเพิ่มเติมขึ้น

กลุ่มผลิตภัณฑ์	ผลิตภัณฑ์เป้าหมายแรกเริ่ม	ผลิตภัณฑ์พัฒนาเพิ่มเติม
กรงนกค้ำ	● กรงนกค้ำ/กรงต่อนก ● กรงสัตว์เลี้ยง ● โคมไฟ	● โคมไฟกรงนก ● นาฬิกากรงนก ● พัดใบกะพ้อ ● กระจาดสานจากฟองหญ้า ● ปิ่นเขาควยย่านลิเภาประดับ
กริชรามันห์	● กริชรามันห์ ● ปากกากริช ● พวงกุญแจ ● Handy Drive	● หัวกริช ● โลหะรูปพรรณ
หม้อดินเผา กูบังบาเดาะ	● หม้อดินดั้งเดิมเพิ่มลายลงบนผลิตภัณฑ์ อันโนะลก(เล็ก) ญุง(ใหญ่) บรางอ(ปากกว้าง)	● แจกันดินเผา ● ฐานโคมไฟ ● แก้วน้ำ ● เชิงเทียน
กลุ่มรักษะกะลาและ ลวดลายกอลและ	● นาฬิกาเรือนไม้ ● กล้องใส่เครื่องประดับ ● ป้ายไม้บ้านเลขที่ ● โมบายกะลา ● บ้านไม้แขวนกุญแจ ● จานกะลาใส่สบู ● พวงกุญแจกะลา	● กล้องนามบัตร ● กล้องดินสอไม้กรรเกรา ● ที่ตั้งมือถือ ● แผ่นไม้วาดรูป ● ลายกอลและบนแผ่นไม้ ● จานรองกำลาลายมลายู
กลุ่มแกะสลัก ว่าววาบูนแล	● ว่าววาบูนแลกะลาแกะ (สร้อย/ กรอบรูป) ● กรอบมือไม้แกะ ● ที่วางกูรอ่านสำหรับอ่าน (ชาฮา)	● โคมสาย ● ตะเกียงกำยาน ● โคมเทียนหอม ● โคมไฟกะลาแกะ ● ชุดกาน้ำชากะลา ● ขวดสบูจากกะลา ● สมุดทำมือแกะลาย

กลุ่มผลิตภัณฑ์	ผลิตภัณฑ์เป้าหมายแรกเริ่ม	ผลิตภัณฑ์พัฒนาเพิ่มเติม
กลุ่มแกะสลักไม้ พิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติ ขุนละหาร	• กรอบช่องลม • บานเฟี้ยม • วาวเบอร์อำมสแกะ • กระต่ายขูดมะพร้าวแกะจำลอง	• โคมไฟฉลุลายเขาลี้ม • ช่องลมอักษรวิจิตร(อายุต) • แผ่นไม้แกะลายธรรมชาติ • แท่นไม้ตกแต่งลายมลายู

ตัวอย่างผลิตภัณฑ์ซึ่งกลุ่มเยาวชนพัฒนาเพิ่มเติม

- การพัฒนาเรื่องบรรจุภัณฑ์ และเรื่องเล่าประกอบสินค้าเพื่อสร้างมูลค่าให้กับสินค้า

การทำบรรจุภัณฑ์และเรื่องเล่าประกอบสินค้า อาทิ ตำนาน นิทานพื้นบ้าน หรือประวัติศาสตร์ ถือเป็นอีกหนึ่งหนทางที่ช่วยสร้างภาพลักษณ์ของสินค้า ซึ่งช่วยดึงดูดและเพิ่มความสนใจในตัวสินค้าให้มีมากขึ้น อีกทั้งยังช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับตัวสินค้าให้มีสูงขึ้นด้วย

3. การประเมินสถานการณ์และวางแผนกลยุทธ์ด้วย SWOT

	ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ	ปัจจัยที่ขัดขวางความสำเร็จ
ปัจจัยภายใน	จุดแข็ง (Strength) ● มีภูมิปัญญาในชุมชน(กู๋บั้งบาเตะ/ รั้งกะละ/ ขุนละหาร) ● มีกลุ่มเยาวชนในชุมชน (กู๋บั้งบาเตะ/ วาบูล/ รั้งกะละ) ● มีวัตถุดิบในพื้นที่ (กู๋บั้งบาเตะ/ รั้งกะละ/ นกคุ้ม) ● สินค้ามีอัตลักษณ์โดดเด่น(กริช/ วาบูล/ ขุนละหาร/ นกคุ้ม) ● กลุ่มเข้มแข็ง มีความรู้ความชำนาญ (กริช) ● ต้นทุนในการผลิตต่ำ (วาบูล) ● สินค้าได้รับมาตรฐาน มผช./OTOP (รั้งกะละ) ● เป็นสินค้าร่วมสมัย (รั้งกะละ) ● สินค้าลักษณะเดียวกันในตลาดยังมีน้อย (ขุนละหาร)	จุดอ่อน (Weakness) ● ยังไม่เข้าใจสภาพความต้องการของตลาด ผลิตภัณฑ์ไม่หลากหลาย(กู๋บั้งบาเตะ/ ขุนละหาร) ● ขาดทุนทรัพย์และเครื่องมือในการผลิต เพื่อให้ได้ตามความต้องการของลูกค้าและตลาด (กู๋บั้งบาเตะ/ กริช) ● การสร้างชิ้นงานต้องใช้เวลา (กริช/ วาบูล/ นกคุ้ม) ● มีเยาวชนที่สนใจสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นน้อย (กริช/ วาบูล/ ขุนละหาร) ● สินค้า หรือ ผลิตภัณฑ์ ไม่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายเท่าที่ควร (นกคุ้ม) ● เยาวชนยังขาดความชำนาญ (วาบูล/ รั้งกะละ/ นกคุ้ม) ● ขาดองค์ความรู้เรื่องตลาด (รั้งกะละ) ● ราคาขายสูง ต้องสั่งทำ(ขุนละหาร) ● ความขัดแย้งภายในกลุ่ม(กู๋บั้งบาเตะ)

ปัจจัยภายนอก	โอกาส (Opportunity)	อุปสรรค (Threat)
	● กลุ่มเยาวชนสนใจเข้าร่วม(กุ่มบั้งบาเตาะ/ วาบุญแล) ● เป็นผลิตภัณฑ์ที่ต้องการของตลาด (กุ่มบั้งบาเตาะ) ● มีตลาดและกลุ่มเป้าหมายค่อนข้างชัดเจน (กริช) ● สินค้าสอดคล้องกับวิถีชีวิตคนมลายู (วาบุญแล) ● โอกาสในการผสมผสานผลิตภัณฑ์เข้าเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ (รักษะกะลา) ● ภาครัฐให้การสนับสนุน (รักษะกะลา/ นกคุ่ม)	● เวลาว่างของสมาชิก/สมาชิกกับปราชญ์ไม่ตรงกัน(รักษะกะลา) ● วัตถุดิบแพง(กริช) ● ขาดตลาดและช่องทางจัดจำหน่ายรองรับ (กุ่มบั้งบาเตาะ/ วาบุญแล/ นกคุ่ม) ● สินค้านอกพื้นที่ราคาถูกกว่า (ขุนละหาร)

จากการวิเคราะห์สถานการณ์และวางแผนกลยุทธ์ด้วย SWOT Analysis พบว่า

จุดแข็ง ที่เป็นปัจจัยหลักที่สามารถทำให้กลุ่มเยาวชนไปสู่ความสำเร็จ คือ การมีแรงงานที่เป็นกลุ่มเยาวชนในพื้นที่ การมีภูมิปัญญาในชุมชนซึ่งสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับกลุ่มเยาวชน การมีวัตถุดิบซึ่งสามารถหาได้ในพื้นที่ซึ่งทำให้มีต้นทุนที่ถูกกว่าการออกไปหาจากนอกพื้นที่ และสินค้าผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเยาวชนซึ่งมีอัตลักษณ์โดดเด่นจากความเป็นสินค้าทางวัฒนธรรม

ขณะที่ **จุดอ่อน** ที่เป็นปัจจัยขัดขวางความสำเร็จ คือ กลุ่มเยาวชนที่มีความสนใจในการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นยังคงมีน้อย เยาวชนรุ่นใหม่ที่จะมาร่วมกลุ่มยังขาดทักษะความชำนาญซึ่งจำเป็นต้องใช้เวลาในการฝึกฝน และการสร้างชิ้นงานต้องใช้เวลาเนื่องจากการเป็นผลิตภัณฑ์หัตถศิลป์เองต้องใช้เวลาในการผลิต อีกทั้งกระบวนการผลิตยังพึ่งพาเทคโนโลยีน้อย

ในด้าน **โอกาส** ที่เป็นปัจจัยหลักที่สามารถทำให้กลุ่มเยาวชนไปสู่ความสำเร็จ คือ การที่นโยบายภาครัฐในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการนำนวัตกรรม และนวัตกรรมมาเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ ซึ่งน่าจะช่วยให้ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเยาวชนมีช่องทางในการทำตลาดได้

สำหรับ **อุปสรรค** ที่เป็นปัจจัยขัดขวางความสำเร็จ คือ การขาดตลาดและช่องทางจัดจำหน่ายรองรับเนื่องจากในพื้นที่เองสินค้าทางวัฒนธรรมมีตลาดที่ค่อนข้างจำกัด ขณะเดียวกันการสนับสนุนด้านการส่งเสริมการตลาดให้กับสินค้าของกลุ่มเยาวชนโดยหน่วยงานในพื้นที่เองยังคงมีอยู่อย่างจำกัด

4.5) การทดสอบตลาด

โครงการศึกษาคุณค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ดำเนินการหาตลาดเพื่อให้กลุ่มเยาวชนได้มีโอกาสทดสอบตลาด และรับฟังการสะท้อนความคิดเห็นต่อผลิตภัณฑ์จากผู้ซื้อ โดยได้รับความอนุเคราะห์จากบริษัท ขจี ชีวิตพอเพียง จำกัด ในการประสานงานกับทางศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ (องค์การมหาชน) ในการเปิดโอกาสให้กลุ่มเยาวชนของโครงการได้เข้าร่วมออกบูทในงานเทศกาลนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมนานาชาติ 2560 (International Innovative Craft Fair – IICF 2017) ช่วงวันที่ 23 – 26 มีนาคม 2560 ณ ฮอลล์ 103-104 ศูนย์แสดงสินค้านานาชาติ BITEC บางนา

ซึ่งในขั้นตอนการทดลองตลาดในงาน IICF 2017 นี้ โครงการฯ ได้เตรียมความพร้อมให้กับตัวแทนกลุ่มเยาวชนที่ไปร่วมออกบูททั้งในด้านการเตรียมความพร้อมและได้กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้จากการออกบูทขายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเยาวชน ซึ่งประกอบด้วย

1) การเตรียมความพร้อมก่อนออกงาน

1.1) ขั้นเตรียมงาน

- การติดต่อประสานงานกับ ที่พัก รถตู้สำหรับเดินทาง และสถานที่จัดงาน
- การเตรียมสินค้า และตั้งซื้อร้าน
- การเตรียมอุปกรณ์ตกแต่งบูท
- การแบ่งหน้าที่ของตัวแทนกลุ่มเยาวชนที่มาออกบูท

1.2) ชั้นระหว่างงาน

- วิธีการพูดคุยนำเสนอสินค้ากับลูกค้า

2) การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้

2.1) ชั้นเตรียมงาน

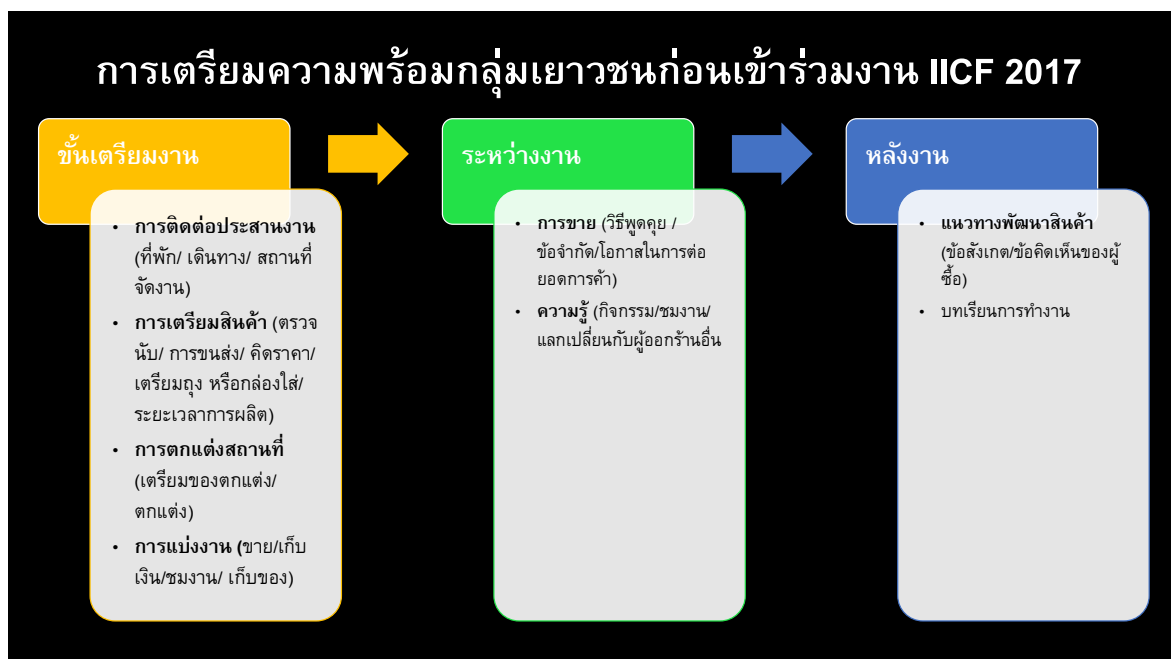
- การเตรียมความพร้อมก่อนออกงานแสดงสินค้า

2.2) ชั้นระหว่างงาน

- ความรู้ที่ได้จากการออกร้าน
- การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผู้อออกร้านอื่น
- ความรู้ที่ได้จากการร่วมกิจกรรมในงาน
- ข้อคิดเห็นของผู้ซื้อของผลิตภัณฑ์

2.3) ชั้นหลังงาน

- การสรุปบทเรียนเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาการทำงานและการออกร้านในโอกาสต่อไป

โดยในโอกาสนี้เอง โครงการฯ ได้ให้กลุ่มเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมวางแผนการทำงาน เพื่อเตรียมการออกร้านในงาน ICF 2017 ด้วย อาทิ การคัดเลือกผลิตภัณฑ์ที่จะนำไปออกร้าน การจัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับออกร้านและตกแต่งร้าน การตั้งซื้อร้าน การแบ่งหน้าที่ การประสานงานเรื่องการเดินทาง เป็นต้นซึ่งภายหลังการทดสอบตลาดทดลองออกร้านในงาน ICF 2017 ตัวแทนกลุ่มเยาวชน

ทั้ง 6 กลุ่มสามารถขายสินค้าให้กับผู้เข้าร่วมชมงานได้เป็นจำนวนถึง 38,280 บาท (สามหมื่นแปดพันสองร้อยแปดสิบบาทถ้วน) โดยมียอดขายรายวันดังตารางต่อไปนี้

ตารางแสดงยอดขายสินค้ารายวันและยอดขายสินค้ารวมงาน IICF 2017

ของร้านอาเภาะกาย (ศรัทธากล้าศิลป์)

รายการรายได้ (บาท)	วามูแล	รักษะกะลา	นกคุ่ม	กุ่มบึงบา เดาะ	ขุนละหาร	กริช รามันห์	รวม
ยอดขาย 23/3/2560	500	300	250	0	2,500	0	3,550
ยอดขาย 24/3/2560	1,500	150	0	140	0	0	1,790
ยอดขาย 25/3/2560	470	420	630	380	0	1,000	2,900
ยอดขาย 26/3/2560	10,950	3,560	2,590	720	1,700	10,560	30,080
ยอดรวม	<u>13,420</u>	<u>4,430</u>	<u>3,470</u>	<u>1,240</u>	<u>4,200</u>	<u>11,560</u>	<u>38,320</u>
สัดส่วน(%)	<u>35.02%</u>	<u>11.56%</u>	<u>9.06%</u>	<u>3.24%</u>	<u>10.96%</u>	<u>30.17%</u>	<u>100.00%</u>

นอกจากนี้โครงการฯ ยังได้ทำการสอบถามผู้เข้าร่วมชมงาน IICF 2017ซึ่งได้เข้ามาชมและเลือกซื้อสินค้าในบูทร้านอาเภาะกายของกลุ่มเยาวชนเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเยาวชนทั้ง 6 กลุ่ม เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นข้อมูลให้กับกลุ่มเยาวชนในการต่อยอดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ซึ่งโดยภาพรวมผู้เข้าชมบูทมีความเห็นว่าสินค้าของร้านอาเภาะกายมีเอกลักษณ์ โดยหากให้ความสำคัญเพิ่มเติมกับเรื่องความสะดวกและการเก็บรายละเอียดของสินค้าจะทำให้สินค้าน่าดึงดูดมากขึ้น ขณะเดียวกันน่าจะปรับเรื่องการออกแบบสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และยุคสมัย รวมทั้งการเพิ่มรูปแบบของสินค้าให้มีความหลากหลายมากขึ้นหรือเป็นสินค้าเครื่องใช้ซึ่งสามารถใช้ได้ในชีวิตประจำวัน โดยอาจพัฒนาเรื่องบรรจุภัณฑ์ และเรื่องเล่า(คำอธิบาย) ประกอบสินค้าเพิ่มเติมควบคู่ไปด้วย จะช่วยให้สินค้าน่าสนใจมากขึ้น ขณะที่รายละเอียดรายการกลุ่มเป็นไปตามข้อสรุปดังตารางดังนี้

สรุปข้อคิดเห็นของผู้เข้าชมบูทร้าน “อาเนาะกายู”
ในงาน IICF 2017 ต่อผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเยาวชน

กลุ่ม	ข้อคิดเห็น
วาบูนแล	• สินค้ามีความเป็นหัตถศิลป์ค่อนข้างชัดเจน มีการปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น • ควรให้ความสำคัญกับเรื่องความสะอาด และความละเอียดของชิ้นงานให้มากขึ้น • สัดส่วนชิ้นงานกับอุปกรณ์ประกอบ ควรปรับให้มีความสัมพันธ์กัน
รักษะกะลา	• การปรับรูปแบบสินค้าที่มีสไตล์ เป็นของซึ่งใช้ได้ในชีวิตประจำวัน แต่ยังคงความเป็นธรรมชาติโดยยังคงเน้นไปที่ลวดลายและสีของไม้ตามธรรมชาติ • การเลือกชิ้นไม้ควรคำนึงถึงความสมบูรณ์ของชิ้นไม้ หรือดำเนินการซ่อมแซมให้เหมาะสม • ควรมีการปรับชิ้นงานให้เหมาะสมกับประโยชน์การใช้งาน
นกคุ้ม	• สินค้ามีความเป็นหัตถศิลป์ค่อนข้างชัดเจน มีการเพิ่มสินค้าเพื่อให้สินค้าเปิดกว้างมากขึ้นไปสู่สินค้าซึ่งมีรูปลักษณ์ สามารถใช้ได้ในชีวิตประจำวัน หรือเป็นของฝากได้ • การเลือกใช้วัสดุควรเลือกใช้วัสดุจากธรรมชาติ • ควรต่อยอดผลิตภัณฑ์ซึ่งมีความเฉพาะตัวไปสู่สินค้าเครื่องประดับ/ของใช้
กูปังบาเดาะ	• รูปลักษณ์และเทคโนโลยีการผลิตเครื่องปั้นดินเผา กูปังบาเดาะมีความเป็นเอกลักษณ์ โดยจะพบว่ากระถางใบเล็กซึ่งมีราคาถูกได้รับความนิยมอย่างมาก โดยผู้ซื้อส่วนใหญ่นิยมซื้อไปใส่ต้นไม้ ขณะที่สินค้าที่ตั้งใจพัฒนาเพิ่มเติมยังไม่ตอบโจทย์เท่าที่ควร • ควรมีการพัฒนาเตาเผาความร้อนสูงเพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้กับสินค้า • สินค้ารูปลักษณ์เก่าขนาดเล็กซึ่งสามารถซื้อง่ายขายคล่อง
ขุนละหาร	• ลักษณะสินค้ามีความเฉพาะตัวในด้านลวดลาย การเลือกใช้วัสดุ และการใช้งานในลักษณะของประดับตกแต่ง โดยสินค้าซึ่งต่อยอดเพิ่มเติมน่าจะต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับตลาด และความต้องการของผู้ซื้อ • การลงสีหรือการเคลือบควรเลือกลงให้สีหรือเคลือบบางเพื่อให้ยังคงเสน่ห์ลายเนื้อไม้ • การให้ความละเอียดของชิ้นงาน
กริชรามันห์	• มีความเฉพาะตัวทั้งในแง่ของผลิตภัณฑ์ราคาและกลุ่มเป้าหมาย • การปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์เพื่อขยายฐานผู้ซื้อให้มากขึ้นและลดมูลค่า เพื่อให้ผู้

กลุ่ม	ข้อคิดเห็น
	ซื้อสามารถเข้าถึงกรีซในหลายรูปแบบ • การมีคู่มือหรือคำอธิบาย Story Telling และบรรจุภัณฑ์จะช่วยเสริมมูลค่าสินค้าและทำให้สินค้าน่าดึงดูดมากขึ้น

4.6) การศึกษาดูงานกลุ่มเยาวชน กลุ่มผลิตภัณฑ์ และศึกษาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ รัฐกลันตัน และรัฐตรังกานู ประเทศมาเลเซีย

โครงการศึกษาคุณค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนากลุ่มเยาวชนให้มีความเข้มแข็งสามารถยืนระยะต่อไปได้ ควบคู่ไปกับการพัฒนามุมมองและทัศนคติต่อการผลิตผลิตภัณฑ์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมทั้งในแง่ของการเลือกใช้วัตถุดิบและการพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ให้มีความเป็นเอกลักษณ์และมีเรื่องเล่าความเป็นมาประกอบกับชิ้นงานของกลุ่มเยาวชนทั้ง 6 กลุ่มที่เข้าร่วมโครงการ จึงได้จัดให้มีกิจกรรมศึกษาดูงานกลุ่มเยาวชน กลุ่มผลิตภัณฑ์ และศึกษาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และในพื้นที่รัฐกลันตัน และรัฐตรังกานู ประเทศมาเลเซียในช่วงระหว่างวันที่ 1-3 พฤษภาคม พ.ศ.2560 โดยให้ทีมวิจัยพื้นที่บ้านพิราบชาวกลุ่มเยาวชนเข้าร่วมการศึกษาดูงานในครั้งนี้ (โดยกลุ่มเยาวชนให้ส่งตัวแทนกลุ่มละ 2-3 คน)

การศึกษาดูงานกลุ่มเยาวชน และกลุ่มผลิตภัณฑ์ในพื้นที่จังหวัดปัตตานีและนราธิวาส

โดยในวันที่ 1 พฤษภาคม 2560 ช่วงเช้าโครงการฯ ได้นำกลุ่มเยาวชนทั้ง 6 กลุ่มไปพบกับกลุ่มสายบุรีลุดเกอร์ (นักเฝ้ามองแห่งสายบุรี) ซึ่งเป็นกลุ่มเยาวชนในพื้นที่อำเภอสายบุรีซึ่งรวมตัวกันทำกิจกรรมในพื้นที่ด้วยความรักพื้นที่ มากกว่า 4 ปี โดยมีเป้าหมายที่จะสร้างพลังของคนในพื้นที่ให้คนในพื้นที่เข้าใจพื้นที่มากขึ้น และร่วมกันสร้างบรรยากาศที่น่าอยู่ของพื้นที่อำเภอสายบุรี โดยการสร้างกระแสท่องเที่ยวเมืองเก่าและการสื่อสารผ่าน Fanpage Facebook สายบุรีลุดเกอร์ ซึ่งนำเอาภาพวิถีชีวิต และสภาพแวดล้อมของพื้นที่มาเล่าเรื่อง รวมถึงความพยายามในการสร้างกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ให้กับคนในพื้นที่โดยให้กลุ่มต่างๆ ในพื้นที่มาร่วมกันทำงาน โดยใช้ความเป็น “ชุมชนของเรา” เช่น การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมเก่าแก่ในพื้นที่กิจกรรมกีฬา กิจกรรมชุมชนถนนคนเดิน ฯลฯ โดยไม่แบ่งแยกศาสนาหรือชาติพันธุ์ ซึ่งช่วยสร้างกระแสสังคมภายในและคนภายนอกให้กลับมามองสายบุรีใหม่ในแง่ของพื้นที่น่าท่องเที่ยว น่าอยู่ แทนที่สถานการณ์ความไม่สงบของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งทำให้คนไม่ไว้วางใจกัน และช่วยลดกระแสคนพุทธ-มุสลิมมีปัญหา

ช่วงบ่ายโครงการฯ ได้พากลุ่มเยาวชนไปยังศูนย์ทำเรือกอลและจำลอง บ้านทอนอามานอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาสเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานในการพัฒนากลุ่มผลิตภัณฑ์ โดยศูนย์ทำเรือกอลและจำลองบ้านทอนอามานนั้นก่อตั้งขึ้นมาแล้ว 15 ปี โดยมีเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนในชุมชนในเรื่องยาเสพติดผ่านการสร้างอาชีพให้

กลุ่มเยาวชน โดยชี้ให้เห็นว่าการทำงานช่วยให้มีกินไม่เหมือนพวกติดยาโดยหยิบยกผลิตภัณฑ์ซึ่งในหมู่บ้านที่มีอยู่แล้วคือเรือกอลและมาทำเป็นเรือกอลและจำลองโดยดึงเด็กในชุมชนมาร่วมเรียนรู้ สอนเขียนลายให้เรียนรู้จากคนที่เคยทำและครูภูมิปัญญาในพื้นที่ โดยกลุ่มเองมีการตั้งกฎกติการ่วมกันให้สมาชิกต้องร่วมกันปฏิบัติ เช่น การติดต่อขาย/รับงานกับบุคคลภายนอกต้องผ่านกลุ่ม ชั่งงานซึ่งขายได้ต้องหักกำไรส่วนหนึ่งเป็นกองกลางเพื่อใช้ในการบริหารจัดการกลุ่ม ห้ามสมาชิกยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ทุกคนในกลุ่มสามารถแสดงความคิดเห็นได้ตลอด เป็นต้น

ในด้านการจัดการศูนย์ทำเรือกอลและจำลองให้กลุ่มเยาวชนจับกลุ่มกันทำงาน มีการแบ่งสายงานเป็นกลุ่มดีโครงการเรือ กับกลุ่มเขียนลาย สอดคล้องไปตามความชำนาญของเยาวชนในแต่ละกลุ่ม ซึ่งช่วยให้ระยะเวลาในการทำงานลดน้อยลง นอกจากนี้ยังมีการแบ่งระดับฝีมือ(ลักษณะชิ้นงาน) เป็น A-C เพื่อให้ง่ายต่อการคิดราคาชิ้นงาน และจัดให้ผู้ชำนาญงานแล้วจำนวน 3 คน มาเป็นผู้คอยตรวจสอบคุณภาพชิ้นงานซึ่งสมาชิกได้จัดส่งมายังศูนย์ฯ โดยหากงานไม่ได้คุณภาพก็จะส่งกลับไปให้สมาชิกแก้ไขให้สมบูรณ์ ซึ่งด้วยกระบวนการจัดการเช่นนี้เองจึงทำให้ศูนย์ทำเรือกอลและจำลองบ้านทอนอามานมีหน่วยงานเข้ามาให้การสนับสนุนการทำงานไม่น้อย เช่นพัฒนาชุมชนอำเภอ กศน. ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน เป็นต้น และด้วยคุณภาพและมาตรฐานสินค้าเองช่วยให้ศูนย์มีลูกค้าช่วยบอกต่อซึ่งทำให้ขายสินค้าได้อย่างสม่ำเสมอ

การศึกษาฐานแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ รัฐกลันตัน และรัฐตรังกานู ประเทศมาเลเซีย

Spirit of Wood Bachok รัฐกลันตัน

เป็นพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของเอกชนซึ่งอนุรักษ์บ้านแบบมลายูปัตตานีและรวบรวมเอาโบราณวัตถุเอาไว้ อาทิ กริช เครื่องปั้นดินเผาจากกูบังบาเตาะ ชิ้นส่วนจากเรือกอลและโบราณ ฯลฯ มาจัดแสดงรวมทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เข้าชม อาทิ กิจกรรมการเขียนลาย กิจกรรมการทำผ้าบาติก เป็นต้น เพื่อให้เกิดการสืบทอดภูมิปัญญาต่อไปยังคนรุ่นหลัง

Burhan Seni Kayu Warisan

รัฐตรังกานู เป็นกลุ่มผลิตภัณฑ์โรงงานผลิตเฟอร์นิเจอร์จากไม้เก่าตามธรรมชาติ (ใช้ไม้ซึ่งแห้งตามธรรมชาติ ไม่ผ่านการบ่มหรืออบ) โดยแนวคิดที่ได้จากกลุ่มคือ ในมาเลเซียกฎหมายค่อนข้างเข้มงวด ช่างไม้จึงเลือกใช้ไม้จากการซื้อไม้สำเร็จรูปร้านค้า ซึ่งเมื่อคิดต้นทุนแล้วยังมีค่าใช้จ่ายที่ถูกกว่าการหาต้นไม้ แล้วจ้างคนมาตัดและแปรรูปไม้

เอง โดยทางกลุ่มจะเลือกหาซื้อแผ่นไม้ในช่วงฤดูแล้งมาเก็บไว้ในที่ร่มไม่ให้ตากแดดหรือโดนฝนโดยตรงโดยไม่เลือกซื้อไม้อ่อนหรือในฤดูฝนเนื่องจากไม้อาจหดหรือผิดรูปได้เมื่อไม้แห้งเต็มที่ในภายหลัง ซึ่งในขั้นการผลิตนั้นจะพบว่าในมาเลเซียเองนั้นไม่ค่อยเหลือช่างฝีมือเท่าใดแล้ว จึงต้องหาช่างมาจากอินโดนีเซียซึ่งมีความคล้ายเหมือนกับมาเลเซียทั้งในด้านศาสนา วัฒนธรรมและภาษา ทำให้มีความเข้าใจในวัฒนธรรมและศิลปะลังกาสุกะได้ง่ายกว่าช่างชาติอื่นๆ นอกจากนี้ในการกำหนดราคาสินค้านั้นทางกลุ่มใช้วิธีการคิดราคาตามชิ้นงานโดยหาราคาตลาดมาเปรียบเทียบในการกำหนดราคาเพื่อให้สามารถขายสินค้าได้ตลอดและมียอดสั่งซื้อเข้ามา

Pasak Seni Pertukangan Kayuรัฐ

ตรังกานู ของอาจารย์จามัล ครูช่างแกะสลัก ลวดลายมลายู โดยเปิดโอกาสให้กลุ่มเยาวชน ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การทำงานกับอาจารย์จามัลภายหลังที่อาจารย์ ได้มาอบรมให้ความรู้เรื่องลวดลายมลายูและการแกะสลักให้กับกลุ่มเยาวชน

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งรัฐตรังกานู

เป็นพิพิธภัณฑ์แห่งรัฐซึ่งรวบรวมเอา โบราณวัตถุ (ซึ่งเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต เช่น กริช เครื่องประดับ เครื่องแต่งกาย) โบราณวัตถุที่เกี่ยวข้องกับสุลต่านแห่งรัฐและ อาคารสถาปัตยกรรมแบบมลายูตอนบนไว้ ให้ผู้สนใจเข้ามาศึกษา โดยให้กลุ่มเยาวชนได้ เยี่ยมชมงานโบราณวัตถุเพื่อหาแรงบันดาลใจ และศึกษาเกี่ยวกับลวดลายของผลิตภัณฑ์ ที่เกี่ยวข้องกับงานผลิตภัณฑ์ของแต่ละกลุ่ม

จากการศึกษาดูงานกลุ่มเยาวชน กลุ่มผลิตภัณฑ์ และศึกษาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ รัฐกลันตัน และรัฐตรังกานู ประเทศมาเลเซีย ทำให้กลุ่มเยาวชนในโครงการ ได้มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การสร้างกลุ่มเยาวชน กลุ่มผลิตภัณฑ์ และได้ศึกษาวัฒนธรรมผ่านการได้รับชม และพูดคุยกับผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งช่วยเพิ่มประสบการณ์ให้กับตัวแทนกลุ่มเยาวชนในแต่ละกลุ่มนำไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนเองต่อไป

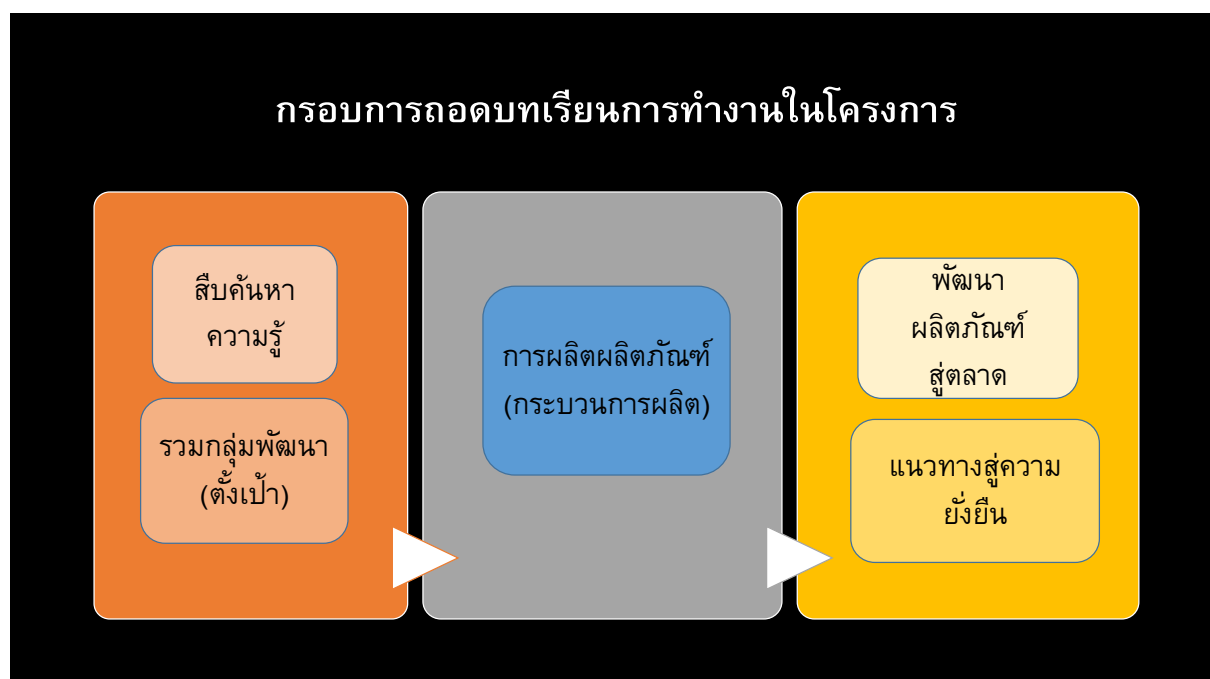
ผลิตภัณฑ์ซึ่งได้รับการพัฒนาเป็นสินค้าของแต่ละกลุ่มผลิตภัณฑ์

กลุ่มผลิตภัณฑ์	ผลิตภัณฑ์เป้าหมาย แรกเริ่ม	ผลิตภัณฑ์พัฒนาเพิ่มเติม	ผลิตภัณฑ์ปลายทาง
กรงนกคุ่ม	- กรงนกคุ่ม/กรงต่อนก - กรงสัตว์เลี้ยง - โคมไฟ	- โคมไฟ - นาฬิกากรงนก - พัดใบกะพ้อ	ผลิตภัณฑ์ย่านลิภา ถัก (สร้อยคอ หัว แหวน เป็นต้น)

กลุ่มผลิตภัณฑ์	ผลิตภัณฑ์เป้าหมาย แรกเริ่ม	ผลิตภัณฑ์พัฒนาเพิ่มเติม	ผลิตภัณฑ์ปลายทาง
		• กระดาษสานจากฟ่อนหญ้า • ปิ่นเขาควยย่านลิเภาประดับ	• กรงนกคุ่มอนุรักษ์
กริชรามันห์	• กริชรามันห์ • ปากกากริช • พวงกุญแจ • Handy Drive	• หัวกริช • โลหะรูปพรรณ	• หัวกริชดือรอบแบบรามันห์
หม้อดินเผา กูบังบาเดาะ	• หม้อดินดั้งเดิมเพิ่มลายลงบนผลิตภัณฑ์อันโนะลก(เล็ก) บูง (ใหญ่) บรางอ (ปากกว้าง)	• แจกันดินเผา • ฐานโคมไฟ • แก้วน้ำ • เชิงเทียน	• หม้อเคลือบ • หม้อดินเผาดั้งเดิมเสริมลายให้ชัดเจน
กลุ่มรักษะกะลา และลวดลายกอ และ	• นาฬิกาเรือนไม้ • กล้องใส่เครื่องประดับ • ป้ายไม้บ้านเลขที่ • โหมบายกะลา • บ้านไม้แขวนกุญแจ • จานกะลาใส่สับ • พวงกุญแจกะลา	• กล้องนามบัตร • กล้องดินสอไม้กรรเกรา • ที่ตั้งมือถือ • แผ่นไม้วาดรูป • ลายกอและบนแผ่นไม้ • จานรองกำลาลายมลายู	• ลำโพงประดิษฐ์จากไม้ • ทัพพีกะลา
กลุ่มแกะสลัก ว่าววาบูน	• ว่าววาบูนแกะลายแกะ (สร้อย กรอบรูป) • กรอบมือไม้แกะ • ที่วางกูรอ่านสำหรับอ่าน (ฆาฮา)	• โคมสาย • ตะเกียงก่ายาน • โคมเทียนหอม • โคมไฟกะลาแกะ • ชุดกาน้ำชากะลา • ขวดสับจากกะลา • สมุดทำมือแกะลาย	• โคมไฟแกะลายมลายู • ว่าววาบูนแกะลายมลายู • ร้านอาเนาะกายู

กลุ่มผลิตภัณฑ์	ผลิตภัณฑ์เป้าหมาย แรกเริ่ม	ผลิตภัณฑ์พัฒนาเพิ่มเติม	ผลิตภัณฑ์ปลายทาง
กลุ่มแกะสลักไม้ พิพิธภัณฑสถาน พระเกียรติ ขุนละหาร	• กรอบช่องลม • บานเฟี้ยม • วาวเบอร์อามัสแกะ • กระต่ายขูดมะพร้าว • แกะสลักจำลอง	• โคมไฟลุลายเข้าลิ้ม • ช่องลมอักษรวิจิตร (อายัต) • แผ่นไม้แกะลายธรรมชาติ • แท่นไม้ตกแต่งลายมลายู	• ช่องลมอักษรวิจิตร

4.7) การถอดบทเรียนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่ม เยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้

• ด้านการสืบค้นหาความรู้

กลุ่มเยาวชน	ประเด็นสำคัญ
วาบูนแล	• องค์ความรู้เรื่องลายตานิง (ลายปัตตานี) ในพื้นที่ซึ่งเป็นลายประยุกต์มาจากลายมลายู และชาว ยังคงมีอยู่ในพื้นที่ ดังเห็นได้จากลวดลายที่เป็นนิยมแกะอยู่บนกรงนก ซึ่งเป็น

กลุ่มเยาวชน	ประเด็นสำคัญ
	เอกลักษณ์เฉพาะของปัตตานี ในกลุ่มช่างทำกรรنگ จะเรียกกรรنگนี้ว่า “กรรنگทรงปัตตานี” ส่งผลให้ในพื้นที่ยังมีครุภูมิปัญญาเรื่องลายที่จะถ่ายทอดความรู้ให้กับกลุ่มเยาวชน ● องค์ความรู้เรื่องว่าววาบูนแล หรือว่าววงเดือนสืบทอดตามตำนานซึ่งเล่าสืบทอดกันมาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ผ่านเรื่อง แดวอมุดอ ซึ่งใช้ว่าววงเดือนในการละเล่น ที่สืบทอดต่อกันมาในปัจจุบัน
บ้านรักษะกะลา	● เรือกอลและเป็นเรือประมงที่ใช้ในแถบจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง นิยมทาสีแล้วเขียนลวดลายด้วยสีฉูดฉาดเป็นลายไทยหรือลายอินโดนีเซีย ซึ่งในปัจจุบันแม้ว่าจำนวนช่างในพื้นที่เริ่มลดน้อยลง เนื่องจากจำนวนเรือที่ลดน้อยลง แต่ยังคงมีครุภูมิปัญญาที่จะถ่ายทอดความรู้ให้กับกลุ่มเยาวชนได้
กรรنگคุ่ม	● กรรنگคุ่ม หรือเพียนคุ่มเป็นงานหัตถศิลป์เครื่องดักจับสัตว์ ซึ่งผสมผสานระหว่างงานช่างระหว่างงานจักสานและงานแกะสลักไม้เข้าด้วยกันซึ่งในปัจจุบันยังคงมีครุภูมิปัญญาที่จะถ่ายทอดความรู้ให้กับกลุ่มเยาวชนซึ่งทำให้ได้ชิ้นงานที่สมบูรณ์แตกต่างไปจากที่ประเทศมาเลเซียซึ่งขาดช่างซึ่งมีทักษะที่หลากหลาย ทั้งในด้านงานช่างสานและช่างไม้
กูบังบาเตาะ	● เป็นเครื่องปั้นดินเผาซึ่งสืบทอดกระบวนการผลิตแบบโบราณทั้งในด้านการปั้น ตีลาย และการเผามากกว่า 300 ปี โดยวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตนั้นเป็นวัตถุดิบซึ่งมีอยู่เฉพาะในชุมชนบ้านกูบังบาเตาะกระบวนการปั้นหม้อที่มีความเป็นเอกลักษณ์ทั้งในด้านรูปทรง ลวดลาย และการเผา ที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษสืบทอดกันมา โดยในปัจจุบันยังคงหลงเหลือครุภูมิปัญญาอยู่เพียง 2 ท่าน จึงนำมาสู่ความพยายามในการสืบทอดการผลิตเครื่องปั้นดินเผากูบังบาเตาะ
ขุนละหาร	● ตัวพิพิธภักดีบ้านขุนละหารมีการรวมตัวของผู้มีองค์ความรู้หลายด้านๆ อาทิ ด้านลวดลายมลายูถิ่น ด้านแกะแบบ ด้านแกะสลักและด้านความหมายและปรัชญาของงานมลายูถิ่น เป็นต้น ที่รวมตัวกันเพื่อสืบสานงานแกะสลักของมลายูในชายแดนใต้ ซึ่งนับว่าปัจจุบันงานลักษณะแบบนี้กำลังจะสูญหายไปจากสังคม ทำให้สามารถอนุรักษ์และเสนอทางเลือกให้กับคนในท้องถิ่นได้จัดซื้อไปประดับประดาสถานที่ต่างๆ

กลุ่มเยาวชน	ประเด็นสำคัญ
	เพื่อให้เกิดความสริมงคลและมีคุณค่าต่อตัวเองและสร้างงานสร้างอาชีพให้กับทางกลุ่ม
กริชรามันท์	เป็นศาสตราจารย์ซึ่งผสมผสานความสามารถของช่างที่หลากหลาย อาทิ ด้านช่างโลหะ (เหล็ก เงิน ทอง) และช่างงานแกะสลัก (ไม้ เขาสัตว์ งาม) ซึ่งแต่โบราณกริชเองถูกใช้ในพิธีกรรม และโอกาสต่างๆ เช่น แต่งงาน ขึ้นครองเมือง บรรณาการ ผูกเรือน ขวัญข้าว เข้าสู่นัด การแสดงสืละ ทำน้ำมนตร์ ไสยศาสตร์ การถือน้ำ ฯลฯ โดยในปัจจุบันหัวกริชรามันท์สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะคือคือมีองงบอดการอ และคืออซึ่งในปัจจุบันยังคงมีครุภูมิปัญญาเรื่องกริชในพื้นที่คือ อ.ตีพะลี อะตะบู

จากบทเรียนการทำงานของกลุ่มเยาวชนทั้ง 6 กลุ่ม จะเห็นได้ว่า ในขั้นตอนการสืบค้น และศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมหลังจากที่มวิจัยได้ให้ข้อมูลความรู้พื้นฐานบางส่วน และความรู้เกี่ยวกับการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและ กลุ่มเยาวชนยังได้นำกระบวนการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไปใช้ในการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมผ่านการศึกษาข้อมูลความรู้จากการสอบถามผู้รู้ในพื้นที่ชุมชน และการขอรับการถ่ายทอดความรู้จากครุภูมิปัญญาในพื้นที่ของตน โดยที่บางกลุ่มเองได้เปิดกว้างให้ครุภูมิปัญญาอบรมให้ความรู้กับเยาวชนในชุมชนอื่นซึ่งมีได้อยู่ในโครงการด้วย เพื่อให้รู้ถึงขั้นตอนการเลือกวัตถุดิบ ลวดลายที่เหมาะสมกับชิ้นงาน และกระบวนการขั้นตอนการผลิตผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มเพื่อสืบสานองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

• ด้านการพัฒนากลุ่ม

กลุ่มเยาวชน	ประเด็นสำคัญ
วาบูนแล	- กลุ่มวาบูนแลมีการรวมตัวกลุ่มเยาวชนโดยมีเป้าหมายร่วมกันในการต้องการหารายได้เพิ่มเติมให้กับครอบครัว โดยเน้นไปที่การผลิตงานหัตถกรรม ซึ่งจากสมาชิกจำนวน 2 คนเมื่อแรกเริ่มในปัจจุบันมีสมาชิกถึง 20 คน - กระบวนการทำงาน และการทำกิจกรรมร่วมกันช่วยรักษาสมาชิกของกลุ่มไว้
บ้านรักษ์กะลา	กลุ่มบ้านรักษ์กะลามีแนวคิดในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยต้องการให้คนในชุมชนหรือกลุ่มเยาวชนมีส่วนร่วมในสร้างสรรค์งาน หลังจากการประกอบอาชีพหลักจากการ

กลุ่มเยาวชน	ประเด็นสำคัญ
	ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว จากราກไม้และเปลือกหอย โดยเน้นวัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งกลุ่มพยายามนำเสนอและถ่ายทอดเอกลักษณ์หรือกลิ่นอายของท้องถิ่นลงสู่ตัวผลิตภัณฑ์ อาทิ ลายเรือกอกและ ลายชวา เป็นต้น โดยได้จัดกิจกรรมอบรมให้กับเด็กและเยาวชนในชุมชน โดยเชิญครูภูมิปัญญามาอบรมให้ความรู้เรื่องลายกอกและให้กับกลุ่มเด็กและเยาวชน ส่งผลให้ในปัจจุบันกลุ่มมีสมาชิกอยู่ 15 คนและกลุ่มเยาวชนร่วมเรียนรู้อีกกว่า 20 คน ● การจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้ การร่วมทำกิจกรรมทางศาสนา และกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มและชุมชน รวมทั้งการมีรายได้เข้ามาสู่กลุ่ม
กรรณกุ่ม	● กลุ่มผลิตภัณฑ์กรรณกุ่มมีเป้าหมายในการสืบทอดอนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านการทำกรรณกุ่มไม่ให้สาบสูญไป และต้องการสร้างงานสร้างอาชีพให้กับกลุ่มเยาวชนทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษาในพื้นที่โดยในปัจจุบันมีกลุ่มสมาชิกอยู่ 15 คน ● การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และสอนงานกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม
ภูบึงบาคะ	● กลุ่มได้จัดตั้งกลุ่มในรูปแบบคณะกรรมการ โดยมีแนวคิดที่จะต้องสืบทอดภูมิปัญญาการทำเครื่องปั้นดินเผา และพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดในปัจจุบัน ซึ่งจะช่วยให้สามารถรักษาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้ได้แล้ว ยังสามารถสร้างงานสร้างอาชีพให้กับกลุ่มเยาวชน โดยในปัจจุบันมีสมาชิกกลุ่มเยาวชนดำเนินการจำนวน 10 คน และกลุ่มที่มาช่วยหาวัตถุดิบ สนับสนุนการทำงาน และร่วมเรียนรู้อีก 6 คน ● มีการแบ่งงานและหน้าที่กันในกลุ่ม
ขุนละหาร	● การเป็นพื้นที่เรียนรู้ และอนุรักษ์วัฒนธรรมมลายูท้องถิ่น ได้นำไปสู่การเป็นศูนย์เรียนรู้และถ่ายทอดความรู้ด้านลวดลายมลายูถิ่น ด้านแกะแบบ และด้านแกะสลัก โดยในปัจจุบันมีสมาชิกเด็กและเยาวชนดำเนินการ จำนวน 10 คน และร่วมเรียนรู้อีก 5 คน

กลุ่มเยาวชน	ประเด็นสำคัญ
กริชรามันห์	● กลุ่มมีความต้องการในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาในการทำกริชรามันห์ไม่ให้สาบสูญผ่านการถ่ายทอดความรู้ในการทำกริชและจรรยาบรรณของช่างกริชไปสู่คนรุ่นหลัง ปัจจุบันมีสมาชิกดำเนินการ จำนวน 20 คน และสมาชิกร่วมเรียนรู้อีก 5 คน ● การนำหลักจรรยาบรรณช่างกริช 25 ข้อมาใช้ และกำหนดระดับขั้นการพัฒนาทักษะจากช่างกริชฝึกหัดไปสู่ช่างกริชชำนาญการ ● มีกิจกรรมรวมกลุ่มมาพบปะอย่างต่อเนื่อง และการจัดสรรคำสั่งซื้อเพื่อสร้างรายได้ให้กับสมาชิก ผ่านระบบสหกรณ์โดยสหกรณ์รามันห์จำกัดช่วยดำเนินการการตลาด และยังเปิดตลาดทางออนไลน์ด้วย

จากบทเรียนการทำงานของกลุ่มเยาวชนทั้ง 6 กลุ่ม จะเห็นได้ว่า ในด้านการพัฒนากลุ่มผลิตภัณฑ์ เกิดจากการรวมตัวของกลุ่มเยาวชน หรือคนในชุมชนซึ่งเห็นถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น และความต้องการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเหล่านั้นไม่ให้สาบสูญ ประกอบกับความต้องการในการหารายได้เพิ่มเติมให้กับครอบครัวจึงนำมาสู่การรวมกลุ่มผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเยาวชน โดยในกระบวนการพัฒนากลุ่มนั้นเกิดขึ้นจากการมีกระบวนการถ่ายทอดความรู้จากครูภูมิปัญญาและจากรุ่นพี่ไปสู่รุ่นน้อง การทำงานร่วมกัน การกำหนดกฎกติกาของกลุ่มร่วมกัน และการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ขณะที่เรื่องราวได้ของกลุ่มที่ได้จากการขายผลผลิตของกลุ่มซึ่งนำมาสู่รายได้ของสมาชิก เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ช่วยรักษาสมาชิก และช่วยทำให้บุคคลภายนอกที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสนใจที่จะเข้าร่วมกับกลุ่ม

ในปัจจุบันทั้ง 6 กลุ่ม ได้ร่วมกันจัดตั้งร้านออนไลน์ เพื่อเป็นพื้นที่กลางในการให้แต่ละกลุ่มมาตั้งขายผลิตภัณฑ์ ส่งผลให้กลุ่มมีสินค้าที่หลากหลายและช่วยเพิ่มช่องทางในการขายผลิตภัณฑ์ให้กับทั้ง 6 กลุ่มด้วย

ด้านการผลิตผลิตภัณฑ์

กลุ่มเยาวชน	ประเด็นสำคัญ
วาบูนแล	● กลุ่มมีการแบ่งหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม โดยแบ่งตามความชำนาญ โดยให้สมาชิกรุ่นใหม่หรือยังไม่มีทักษะ ทำงานซึ่งต้องอาศัยความชำนาญน้อย ส่วนสมาชิกซึ่งมีทักษะสูงทำงานซึ่งต้องอาศัยความชำนาญสูง ● การนำงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนไปจัดหาปัจจัยการผลิต เช่น เครื่องเจาะ เครื่องฉลุ วัสดุดิบ เป็นต้น
บ้านรักษะกะลา	● กลุ่มมีกระบวนการในการศึกษาเรียนรู้จากครูภูมิปัญญา และแบ่งบทบาทหน้าที่ในการทำงานโดยดำเนินการทั้งระบบแบ่งจำนวนชิ้นงานให้สมาชิกทำ และระบบสถานงาน โดยให้สอดคล้องกับชนิดงาน โดยให้มีคนคอยตรวจสอบความเรียบร้อยของชิ้นงาน ● การนำงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนการจัดประชุม อบรมกลุ่มเยาวชน และจัดหาปัจจัยการผลิต เช่น เลื่อยจิ๊กซอ เครื่องเจาะ วัสดุดิบ เป็นต้น
กรรณกุ่ม	● กลุ่มให้สมาชิกร่วมกันผลิตผลิตภัณฑ์ ● การนำงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนไปจัดประชุมกลุ่มเยาวชนกับครูภูมิปัญญา และจัดหาปัจจัยการผลิต เช่น ไม้ อุปกรณ์แกะสลัก เป็นต้น
กูบังบาเดาะ	● กลุ่มมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ของสมาชิกโดยครูภูมิปัญญาและสมาชิกที่มีความชำนาญเป็นผู้ปั้นและขึ้นรูปผลิตภัณฑ์ขณะที่เยาวชนคนรุ่นใหม่ในกลุ่มมีส่วนช่วยในการหาวัสดุดิบและตกแต่งลวดลาย
ขุนละหาร	● กลุ่มดำเนินการแบ่งงานให้กับสมาชิก ตามลักษณะของชิ้นงานและความถนัดของของสมาชิก โดยมีคนคอยตรวจสอบความเรียบร้อยของชิ้นงาน ● การนำงบประมาณสนับสนุนที่ได้ไปใช้จัดหาทรัพยากรการผลิต อาทิ ชุตมีดแกะสลัก ไม้ กระดาษลอกลาย เป็นต้น
กริชรามันห์	● กลุ่มมีการแบ่งระดับของชิ้นงานและฝีมือของช่าง เพื่อให้เหมาะสมกับกำลังซื้อของผู้สั่งทำ โดยช่างกริชแต่ละคนจะทำงานตามคำสั่งซื้อซึ่งทางกลุ่มได้พิจารณา ● การนำงบประมาณสนับสนุนที่ได้ไปพัฒนากระบวนการผลิต เช่น พัฒนาเตาเผาเหล็ก ฯลฯ

จากบทเรียนการทำงานของกลุ่มเยาวชนทั้ง 6 กลุ่ม จะเห็นได้ว่า ในด้านการผลิตผลิตภัณฑ์ในทุกกลุ่มมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ให้กับสมาชิกในกลุ่มร่วมดำเนินการ และมีการแบ่งระดับฝีมือของสมาชิกในกลุ่มให้สอดคล้องกับความต้องการชิ้นงานและคำสั่งซื้อ โดยเฉพาะกลุ่มบ้านรักษะกะลา

และกลุ่มเครื่องปั้นดินเผาภูบั้งบาเตาะได้มีครูภูมิปัญญามาร่วมถ่ายทอด และลงมือผลิตผลิตภัณฑ์ร่วมกับกลุ่มเยาวชน นอกจากนี้ยังพบอีกว่าในทุกกลุ่มเยาวชนเองได้มีกระบวนการในการถ่ายทอดความรู้และทักษะในการผลิตจากรุ่นพี่(ทำเป็น) ไปสู่รุ่นน้อง (เริ่มทำ) อีกด้วย

● ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และแนวคิดด้านการตลาด

กลุ่มเยาวชน	ประเด็นสำคัญ
วามูแล	● มีการศึกษาตลาดผ่านสื่อออนไลน์จากคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมี การพัฒนารูปลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ● การทำเรื่องราว (Story) ประกอบกับผลิตภัณฑ์ ● การปรับปรุงเรื่องความละเอียดและความสะอาดของชิ้นงาน ● จัดตั้งร้านอาเนาะกายูเพื่อเป็นช่องทางทางการตลาดและหน้าร้านสำหรับ ผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ● พัฒนาช่องทางการขายและตลาดผ่านการออกงาน และสื่อออนไลน์
บ้านรักษะลา	● มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง อาทิ การพัฒนาความรู้เรื่อง ลวดลายกอลและ การพัฒนาดอกลายมลายู การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เป็นต้น ● การทำเรื่องราว (Story) ประกอบกับผลิตภัณฑ์ ● การปรับปรุงเรื่องความละเอียดและความสะอาดของชิ้นงาน ● การแสวงหาพันธมิตรร่วมกันออกแบบ และพัฒนาผลิตภัณฑ์ ● ร่วมจัดตั้งร้านอาเนาะกายูเพื่อเป็นช่องทางทางการตลาดและหน้าร้าน สำหรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม
กรงนกคุ้ม	● การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายมากขึ้น ซึ่งช่วยลดระยะเวลา ในการผลิตให้น้อยลง เล่น ปั้น และห้วแหวนจากย่านลิเภา พัดใบกะพ้อ ตะกร้าจากฟองหญ้า เป็นต้น
ภูบั้งบาเตาะ	● ได้พัฒนาความสำคัญของผลิตภัณฑ์ด้านวัฒนธรรมและเอาเอกลักษณ์ใน ชุมชนมาลงในผลิตภัณฑ์พร้อมการออกแบบตามที่ตลาดต้องการและได้มี การพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมกับภาคีเครือข่าย เช่น ได้ผลิตเครื่องปั้นดินเผา ผสมกะลาและพัฒนาการเคลือบผลิตภัณฑ์เพื่อขยายตลาด ● การพัฒนาวิธีการบรรจุภัณฑ์สำหรับการขนส่งเพื่อป้องกันผลิตภัณฑ์ เสียหาย
ขุนละหาร	● กลุ่มนำความรู้เรื่องลายที่ได้จากการอบรมเรื่องลวดลายมลายูข้อคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิ และการดูงานในพื้นที่มาเลเซียมาพัฒนาลวดลายและ รูปร่างของผลิตภัณฑ์

กลุ่มเยาวชน	ประเด็นสำคัญ
กริชรามันห์	- การพัฒนาผลิตภัณฑ์กริชรามันห์ เน้นไปที่รูปแบบโครงสร้างของกริชรามันห์ให้สอดคล้องไปกับรูปแบบดั้งเดิมของกริชรามันห์โบราณ - การพัฒนากระบวนการผลิตกริชรามันห์ ผ่านการใช้เครื่องมือสมัยใหม่ซึ่งช่วยทำให้การผลิตทำได้เร็ว และปลอดภัยยิ่งขึ้น แต่ยังคงสอดคล้องกับคติความเชื่อดั้งเดิม - การจัดตั้งสหกรณ์รามันห์จำกัดช่วยดำเนินการการตลาด และยังเปิดตลาดผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ด้วย

จากบทเรียนการทำงานของกลุ่มเยาวชนทั้ง 6 กลุ่ม จะพบว่า ในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และแนวคิดด้านการตลาด กระบวนการในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผ่านการเปิดโอกาสให้กลุ่มเยาวชนได้นำเสนอผลิตภัณฑ์ และการให้ผู้ทรงคุณวุฒิ (ภาคเอกชน นักออกแบบ กลุ่มยิววิสาหกิจที่ประสบความสำเร็จ) ให้ข้อคิดเห็นต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเยาวชน ช่วยให้แต่ละกลุ่มมองเห็นช่องทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการสร้างเรื่องราวประกอบผลิตภัณฑ์ เพื่อให้กลุ่มเยาวชนเองสามารถจัดการและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เกิดความหลากหลายทั้งในแง่ของ 1) ผลิตภัณฑ์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมดั้งเดิม และ 2) ผลิตภัณฑ์นวัตกรรมซึ่งอาศัยฐานทุนทางวัฒนธรรม และการจัดวางสินค้าให้สอดคล้องต่อความต้องการของตลาด (มีดีไซน์) และกำลังซื้อของผู้ซื้อ (ราคาที่หลากหลาย) รวมทั้งยังช่วยเพิ่มเติมความสามารถหรือมุมมองในการพัฒนากระบวนการผลิตและจัดการผลิตภัณฑ์ให้กับกลุ่มเยาวชนได้อีกด้วย ดังตัวอย่างกรณีของ กลุ่มเครื่องปั้นดินเผาบ้านกุบังบาเตะที่พัฒนาเรื่องวิธีการบรรจุภัณฑ์เพื่อป้องกันผลิตภัณฑ์เสียหาย กลุ่มกริชรามันห์ที่นำเครื่องทุ่นแรงสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการผลิต หรือการที่หลายกลุ่มเองได้ร่วมกันผลิตชิ้นงานเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับชิ้นงาน การนำเอาสื่อออนไลน์มาพัฒนาให้เกิดช่องทางขายเพิ่มเติม เป็นต้น

นอกจากนี้ยังพบอีกว่าการพัฒนาให้ความรู้กับกลุ่มเยาวชนผ่านการอบรมเรื่องลดละยวมลายู และการจัดกิจกรรมศึกษาดูงานให้กับตัวแทนกลุ่มเยาวชนทั้ง 6 กลุ่ม ยังช่วยให้กลุ่มเยาวชนเองมีความรู้และความเข้าใจเรื่องดอกลายมลายูเพิ่มขึ้น สามารถนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาชิ้นงาน และสามารถถ่ายทอดความรู้ต่อไปยังสมาชิกในกลุ่มของตนต่อไป

• ด้านการดำเนินการไปสู่ความยั่งยืน

กลุ่มเยาวชน	ประเด็นสำคัญ
วาบูแล	- หาช่องทางตลาดที่รองรับผลิตภัณฑ์มากขึ้น - การสร้างเครือข่ายกลุ่มงานแลกเปลี่ยนระหว่างกันผ่านร้านอาเนาะกายู - สร้างสื่อสร้างกระแสการบริโภคงานภูมิปัญญาท้องถิ่น

กลุ่มเยาวชน	ประเด็นสำคัญ
บ้านรักษะกะลา	● พยายามเข้าใจ เข้าถึง ความรู้สึกของสมาชิกในกลุ่มหรือการเอาใจเขามาใส่ใจเรานั่นเอง ● การสร้างแรงจูงใจ เช่น ค่าตอบแทน การจัดเลี้ยงเล็กๆน้อยๆให้บ่อยๆ เพราะเป็นการสร้างกระบวนการ การมีส่วนร่วมโดยอัตโนมัติ ● การประชุมทุกๆอาทิตย์ เพื่อได้ซักถามถึงปัญหาของสมาชิกแต่ละคน ด้วยว่า มีปัญหาอะไรบ้าง เพื่อที่จะแก้ปัญหาลงไปด้วยกัน ● การทำบัญชี รายรับ-รายจ่าย หรือบัญชีครัวเรือน เพื่อที่จะได้รู้ว่าในแต่ละเดือนสรุป รายรับ-รายจ่ายแล้ว ยอดคงเหลือเท่าไร ● การเข้าหาปราชญ์ชาวบ้านในชุมชน หรือเข้าหานักออกแบบที่มีองค์ความรู้และความสามารถ ในวิถีชีวิตความเป็นมลายู เพื่อที่จะสร้างเรื่องเล่า(Story)ให้กับผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นอีกด้วย ● การผสมผสานหลายๆวัตถุดิบมารวมกัน เช่น กะลามะพร้าว,เซรามิค, รากไม้,หรือหอยาลิเกา, เป็นต้น เป็นการเพิ่มเสน่ห์ให้กับผลิตภัณฑ์ และที่สำคัญคือการสร้างมูลค่าเพิ่ม ยกระดับผลิตภัณฑ์เพื่อสู่ตลาดสากล ● การสร้างภาคีเครือข่าย เป็นอีกหัวข้อหนึ่งที่สำคัญในการที่จะทำให้กลุ่มเกิดความยั่งยืน และกว้างขวางมากยิ่งขึ้น เช่น ร้านอาเนาะกายู การร่วมงานกับนักออกแบบในพื้นที่ เป็นต้น
กรรณกุ่ม	● การพัฒนาผลิตภัณฑ์ซึ่งใช้เวลาในการผลิตน้อยเพิ่มเติมเพื่อให้กลุ่มมีรายได้อย่างสม่ำเสมอ
กูบังบาเดาะ	● แนวทางการผลิตผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาโดยขายประวัติความเป็นมาของผลิตภัณฑ์ ● การอนุรักษ์วิธีขั้นตอนการผลิตในสมัยโบราณเช่นการเผาและการเคลือบผลิตภัณฑ์ ● การเชิญชวนกลุ่มเยาวชนให้มาร่วมสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ● การส่งผลิตภัณฑ์บางส่วนไปขายยังร้านอาเนาะกายู
ขุนละหาร	● การพัฒนาให้พิพิธภัณฑ์เฉลิมราชย์บ้านขุนละหารให้เป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาและศิลปะมลายูในพื้นที่ และแหล่งเรียนรู้
กริชรามันห์	● การมีกิจกรรมรวมกลุ่มพบปะอย่างต่อเนื่อง เพื่อจัดสรรคำสั่งซื้อ วางแผนการออกร้าน และจัดกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้กริชเป็นที่รู้จักกับคนทั่วไป

กลุ่มเยาวชน	ประเด็นสำคัญ
	● การปลูกฝังเรื่องความปลอดภัยในการทำงานให้กับสมาชิก มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือสมัยใหม่ และใส่ใจต่อสุขภาพของตนเองมากยิ่งขึ้น ● ร่วมเป็นเครือข่ายร้านอาเนะกายู

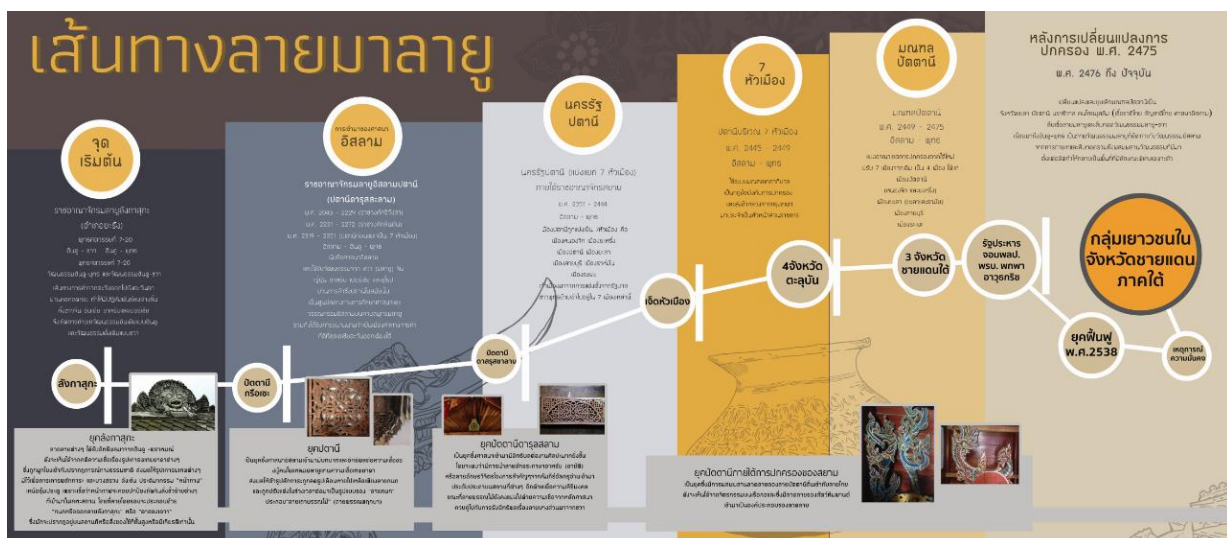
จากบทเรียนการทำงานของกลุ่มเยาวชนทั้ง 6 กลุ่ม จะพบว่า ในด้านการดำเนินการไปสู่ความยั่งยืน กลุ่มเยาวชนเองได้มีแนวทางในการทำงานร่วมกันทั้งในรูปแบบของการจัดกิจกรรมประชุมปรึกษาหารือและการพัฒนาการทำงานร่วมกันผ่านการพัฒนาพื้นที่ขายผลิตภัณฑ์ภายใต้ชื่อ “ร้านอาเนะกายู” ควบคู่ไปกับการพัฒนาช่องทางการค้าอื่น และการสร้างภาคีนอกกลุ่มในโครงการ

นอกจากนี้ในด้านผลิตภัณฑ์มีเป้าหมายเพิ่มเติมไปจากการผลิตผลิตภัณฑ์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมดั้งเดิม และ การผลิตผลิตภัณฑ์นวัตศิลป์ซึ่งอาศัยฐานทุนทางวัฒนธรรม โดยเน้นไปกพัฒนากระบวนการผลิตโดยใช้เครื่องทุ่นแรง และพัฒนาผลิตภัณฑ์เพิ่มเติมทั้งในลักษณะผลิตภัณฑ์ซึ่งใช้เวลาในการผลิตน้อย หรือการสร้างเรื่องราวประวัติความเป็นมาประกอบให้กับผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ผ่านการศึกษาหาความรู้จากครุภูมิปัญญาในชุมชน

ขณะเดียวกันในแง่ของกลุ่มเยาวชนเอง การชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของการเข้ามาร่วมกลุ่มทั้งในแง่ของการมีรายได้ หรือผลตอบแทนในลักษณะอื่นๆ ซึ่งจะช่วยให้เด็กและเยาวชนในพื้นที่ โดยเฉพาะกลุ่มเด็กนอกระบบเกิดความสนใจที่จะเข้ามาทำงานร่วมกันในการศึกษาและสืบทอดภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนให้คงอยู่ต่อไป

4.8) การนำเสนอผลงานและผลิตภัณฑ์จากโครงการวิจัย

จากการดำเนินงานในการสืบค้นและศึกษาคุณค่าทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่น และสร้างความตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยใช้กระบวนการส่งเสริมการสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรม ได้นำมาสู่การออกแบบ ผลิต และพัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้แล้ว โครงการศึกษาคุณค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ทำการประสานงานร่วมกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเปิดพื้นที่ในการนำเสนอผลงาน และผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเยาวชนในโครงการ รวมทั้งการสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้ให้กับคนในพื้นที่เกี่ยวกับมุมมองความเปลี่ยนแปลงด้านประวัติศาสตร์ และการสร้างความตระหนัก ความเข้าใจ และชี้ให้เห็นถึงคุณค่าของมรดกด้านภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมซึ่งเกิดจากการหลอมรวมทางวัฒนธรรมผ่านความเชื่อทางศาสนาฮินดู – พุทธ – อิสลาม และความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยผ่านการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ลังกาสุกะ => ปตานีดาสุละมา => นครรัฐปตานี => ปตานี 7 หัวเมือง => มณฑลปัตตานี => จังหวัดชายแดนภาคใต้) ผ่านเนื้อหาเส้นทางของลายมลายู และกรีซในยุคสมัยต่างๆ

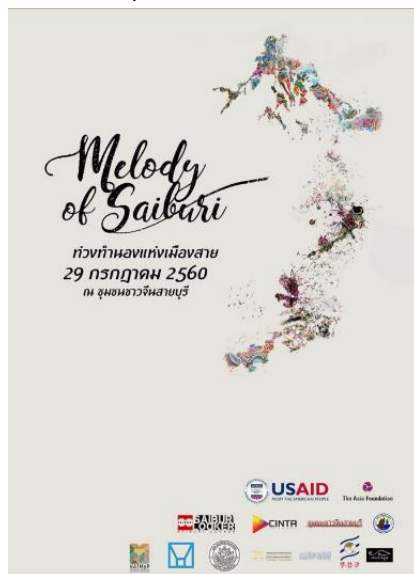
แผนภาพสรุปความองค์ความรู้เรื่องลวดลายมลายูในยุคสมัยต่าง ๆ ในพื้นที่จังหวัดชายแดน

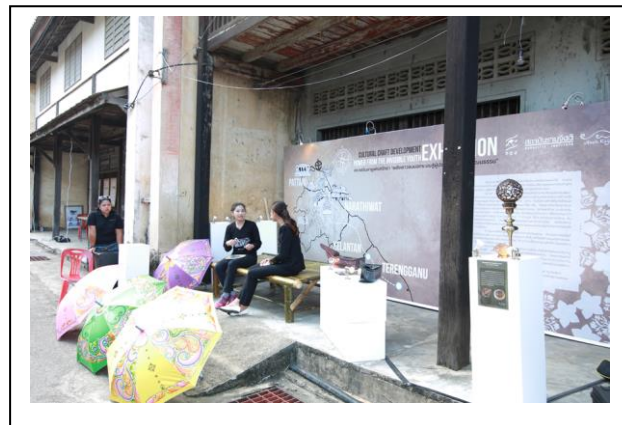
โดยในการนำเสนอผลงาน และผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเยาวชนในโครงการศึกษาคุณค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ นี้ โครงการฯได้ทำการนำเสนอผ่านช่องทางต่าง ๆ ในพื้นที่ ดังนี้

1) งานท่งทำนองแห่งเมืองสาย (Melody of Saiburi)

กิจกรรมท่งทำนองแห่งเมืองสาย (Melody of Saiburi) โครงการฯได้ร่วมมือกับกลุ่มสายบุรีลูกเกอ์ กลุ่มเยาวชนในพื้นที่ซึ่งรวมตัวกันเพื่อปลูกชีวิตให้กับพื้นที่จังหวัดปัตตานี และพื้นที่อำเภอสายบุรีผ่านรูปถ่าย และกิจกรรมในพื้นที่เพื่อปลูกความมีชีวิตชีวาให้กับเมืองและชุมชนในพื้นที่

ซึ่งในงานดังกล่าว โครงการฯ ได้จัดนิทรรศการการพัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมจากฝีมือของเยาวชนนอกระบบการศึกษา (Cultural Craft Development Exhibition Power from The Invisible Youth) เพื่อให้กลุ่มเยาวชนในโครงการนำเสนอผลงาน และผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเยาวชนด้วย

2) งาน Spark U มหกรรมเยาวชนสร้างสรรค์ (ปลุก ใจ เมือง “ใต้ลมหายใจ”)

การร่วมมือของกลุ่มเยาวชนในพื้นที่ และการสร้างแรงบันดาลใจในการจัดกระบวนการสื่อและพื้นที่สร้างสรรค์ ในการพัฒนาสุขภาวะของเด็ก เยาวชน ครอบครัว และชุมชน ซึ่ง Spark U เป็นกระบวนการให้เยาวชนมาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเป็นพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเยาวชน

ซึ่งในการนี้เองกลุ่มเยาวชนในโครงการฯ ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดงานและร่วมนำเสนอผลงาน และผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเยาวชนด้วย

จากการดำเนินในการสืบค้นและศึกษาคุณค่าทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่น ร่วมกับกลุ่มเยาวชน จะพบว่า ทนุภูมิปัญญาและมรดกทางวัฒนธรรมในพื้นที่ จากยุคหลังการสละ ยุคนครรัฐปัตตานี ยุคผสมผสานเข้ากับศิลปกรรมไทย มาสู่ยุคปัจจุบัน ยังคงได้รับการสืบทอด เชื่อมต่อองค์ความรู้ทางหัตถศิลป์ โดยคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ผ่านวิถีชีวิต ข้าวของ เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน การค้าขายแลกเปลี่ยน การเชื่อมโยงวัฒนธรรมระหว่างคนในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และระหว่างคนไทย – มาเลเซีย (ปาลิส กลันตัน ตรังกานุ) ดังจะเห็น ได้จากการมีทุนมนุษย์ซึ่งเป็นครุภูมิปัญญา และปราชญ์ชาวบ้านซึ่งพร้อมถ่ายทอดความรู้ทาง หัตถศิลป์ให้กับคนรุ่นต่อไปได้ ขณะเดียวกันปัจจัยที่มีผลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อทั้งด้าน ปรัชญาความคิด ศิลปะและวัฒนธรรมในพื้นที่ล้วนเกิดขึ้นจากเหตุการณ์ทางการเมือง การ ปกครอง และปัจจัยด้านศาสนา ดังจะเห็นได้ชัดเจนจากวิวัฒนาการในด้านลวดลายที่มี วิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา

ขณะที่การพัฒนากระบวนการการให้ความรู้เพิ่มเติมทั้งในด้านประวัติศาสตร์ใน พื้นที่ การจัดอบรมเรื่องลวดลายมลายูโดยครุภูมิปัญญาผู้เชี่ยวชาญ การมีเวทีแลกเปลี่ยนรับฟัง ข้อคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิและนักออกแบบ และกระบวนการในการให้กลุ่มเยาวชนได้ศึกษาดู งานทั้งจากในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และในประเทศมาเลเซีย ถือเป็นกระบวนการสำคัญ ซึ่งมีอิทธิพลต่อกลุ่มเยาวชนทั้งในแง่ของการผลิตผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองตลาด (ผู้ซื้อ) ควบคู่ ไปกับการอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นซึ่งสะท้อนตัวตนของความเป็นสินค้า ของคนมลายู ให้มากกว่าการผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการของคนผลิต ซึ่งได้ถูกนำมาใช้เป็น แนวคิดในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชน ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทั้งในด้านความละเอียดของชิ้นงาน และตำนาน เรื่องเล่าประกอบผลิตภัณฑ์และชิ้นงานซึ่งสามารถสร้างมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ได้

ในแง่ของการสร้างกลุ่ม จะพบว่า การสร้างเป้าหมายร่วมกันของกลุ่มเยาวชนในการร่วมอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน ความต้องการมีกลุ่มเพื่อน และความต้องการในการสร้างรายได้เพิ่มให้กับครอบครัวของกลุ่มเยาวชนถือเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญซึ่งทำให้เยาวชนตัดสินใจเข้าร่วมตัวเป็นกลุ่มเยาวชน ขณะที่การมีกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มเยาวชน อาทิ การอบรมให้ความรู้กับกลุ่มเยาวชน (การถ่ายทอดความรู้จากครูภูมิปัญญา และจากฐานที่ผู้รู้ในท้องถิ่น) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกและเครือข่าย การเลี้ยงอาหาร การร่วมประชุม การร่วมออกร้านขายผลิตภัณฑ์ ฯลฯ ถือเป็นกระบวนการสำคัญที่ทำให้สมาชิกในกลุ่มได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน ร่วมกันตัดสินใจ เกิดเป็นความความผูกพันระหว่างสมาชิกกับสมาชิก และสมาชิกกับกลุ่ม

ด้านช่องทางตลาดและทุนถือเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความยั่งยืนให้กับกลุ่มเยาวชนได้ โดยในด้านของทุนจะเป็นเครื่องมือสำคัญให้กับกลุ่มเยาวชนในโครงการฯ ให้สามารถยืนระยะการทำงานงานต่อไปได้ทั้งในด้านในการพัฒนาทักษะฝีมือของสมาชิก ด้านอุปกรณ์เพิ่มเติมซึ่งช่วยพัฒนากระบวนการผลิต และช่วยปรับระยะเวลาในการผลิตให้สั้นลง และการหาตลาดและพื้นที่ขายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเยาวชน ขณะที่ช่องทางการตลาดนั้นเป็นปัจจัยที่ช่วยหนุนเสริมให้เกิดการเร่งสร้างรายได้ให้กับกลุ่มเยาวชน ซึ่งจากข้อค้นพบของโครงการจะพบว่าผู้ประกอบการ องค์กรภาคี หรือหน่วยงานในพื้นที่นั้นมีขีดความสามารถในการหนุนเสริมการสร้างตลาดผลิตภัณฑ์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมให้กับกลุ่มเยาวชนได้อย่างจำกัด กลับกันกับหน่วยงานส่วนกลาง หรือผู้ประกอบการจากกรุงเทพมหานครที่สามารถช่วยส่งเสริมช่องทางการขายให้กับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเยาวชนได้มากกว่า

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้เกิดการการพัฒนาเยาวชน ทั้งในแง่ของการนำทุนความรู้มาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรม และช่วยเสริมสร้างศักยภาพของกลุ่มเยาวชนในการนำเอาทุนความรู้มาต่อยอดพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้กับกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในโครงการฯ ไปสู่การเป็นผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมนั้นคือ 1) การมีทุนความรู้ 2) การมีผู้รู้ในการถ่ายทอดทักษะการผลิตผลิตภัณฑ์บนฐานทุนทางวัฒนธรรม 3) การต่อยอดพัฒนากลุ่มเยาวชนและผลิตภัณฑ์ 4) การจัดการภายในกลุ่มเยาวชน และ 5) ทุนในการต่อยอดพัฒนาและช่องทางการตลาด

บทที่ 5

บทสรุป ข้อเสนอแนะ

โครงการศึกษาคุณค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีวัตถุประสงค์ในเพื่อสืบค้นและศึกษาคุณค่าทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่นที่ถูกนำมาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้และสร้างการตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการส่งเสริมการสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และนำความรู้ที่ได้มาสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับคุณค่าที่ถูกนำมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งนี้ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาสามารถสรุปภาพรวมได้ดังนี้

ภาพรวมข้อค้นพบ

จากการดำเนินงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ทีมวิจัยได้ร่วมกับกลุ่มเยาวชนเครือข่ายพิราบขาวชายแดนใต้ และแกนนำทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาในพื้นที่ในการสำรวจสืบค้น ตามการเรียนรู้จาก "เรื่องเล่าคนต้นเรื่อง" ที่ภูมิปัญญาและจากแหล่งเรียนรู้พื้นบ้านพื้นถิ่นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พร้อมกับการวิเคราะห์ต้นทุนความรู้และแลกเปลี่ยนความคิดร่วมกับเครือข่ายภาคีทางวัฒนธรรม นักวิชาการประวัติศาสตร์ นักออกแบบสินค้าจากวัฒนธรรมจากภาคอุตสาหกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างองค์ความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานวัฒนธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะในมิติของการเรียน"คุณค่า" ทางวัฒนธรรมให้กลายเป็นสินค้าที่มีมูลค่าเชิงเศรษฐกิจ การสร้างนักสืบสานสร้างงานวัฒนธรรม ผู้ประกอบรุ่นใหม่ที่มีสำนึกร่วมทางวัฒนธรรมที่มีภูมิคุ้มกันและเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ได้ข้อค้นพบที่น่าสนใจนั้นคือ

1. ต้นทุนทางวัฒนธรรม

ข้อค้นพบเบื้องต้นจากการดำเนินงานวิจัยที่สำรวจและประเมินสภาพต้นทุนทางวัฒนธรรมพบว่า มีต้นทุนทางวัฒนธรรมหลากหลายด้าน อย่างน้อยมี 5 มิติ ได้แก่ ทุนวิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม เศรษฐกิจการค้า ภูมิสังคมทรัพยากร ความเชื่อและคติ โดยทุนทางวัฒนธรรมเหล่านี้สะท้อนให้เห็นได้ผ่านเป็น "คน" หรือตัวบุคคลหรือทุนมนุษย์ "ความรู้" ที่มีทั้งในเชิงข้อมูล (Information) ความรู้ (Knowledge) องค์ความรู้เชิงภูมิปัญญาท้องถิ่น (Folk Wisdom/Local Wisdom) รวมถึงต้นทุนเกี่ยวกับ "ของ" (product) ที่มีหลากหลายรูปแบบทั้งที่เป็นของต้นแบบหรือตัวแบบ/ร่างแบบที่ประกอบขึ้น, ผลงาน, ผลิตภัณฑ์, สินค้าตลอดจน "เครื่องมือ/เทคโนโลยี" (Tool/Technology) ต่างๆ ทั้งเรื่องการแกะสลัก การปั้น การจักสาน เป็นต้น ซึ่งมีความพยายามรวบรวมองค์ความรู้ต่างๆ เหล่านี้ในพื้นที่โดยผ่านภูมิปัญญาและการจัดการของพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน รวมถึงความร่วมมือของนักวิชาการวัฒนธรรม นักวิชาการและนักวิจัยในหน่วยงานสถาบันต่างๆ

ทั้งนี้ในแง่องค์ความรู้ ภูมิปัญญาหรือตัวความรู้ทางวัฒนธรรมที่น่าสนใจจะเป็นองค์ความรู้ที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและการเมืองการปกครองในพื้นที่

ยุคสมัยของปัตตานีในอดีตจนถึงปัตตานี ยะลา และนราธิวาสในปัจจุบัน

ราชอาณาจักรมลายูลังกาสูกะ (อำเภอยะรัง)	ราชอาณาจักรมลายูอิสลามปัตตานี (ปัตตานีและรัฐยะลา)	นครรัฐปัตตานี (แบ่งแยก 7 หัวเมือง) ภายใต้ราชอาณาจักรสยาม - พุทธอิสลาม - พุทธ	ปัตตานีบริเวณ 7 หัวเมืองอิสลาม - พุทธ	มณฑลปัตตานีอิสลาม - พุทธ	หลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475อิสลาม - พุทธ
พุทธศตวรรษที่ 7-20 ฮินดู - ขวาว ฮินดู - พุทธ - เส้นทางการค้าจากตะวันตกออกไปยังตะวันออกผ่านคอคอ - พ.ศ.1000 เริ่มพุทธ - พ.ศ.1300 รับอิทธิพลศาสนาพุทธจากอาณาจักรศรีวิชัย - รับวัฒนธรรมจากอินเดีย ขวาว และจีน	1) พ.ศ. 2043 - 2229 (ราชวงศ์ศรีวังสา) 2) พ.ศ. 2231 - 2272 (ราชวงศ์กัณห์) 3) พ.ศ. 2319 - 2351 (ปัตตานีก่อนแยกเป็น 7 หัวเมือง) - รับวัฒนธรรมจาก ขวาว (มลายู) จีน ญี่ปุ่น อาหรับและเปอร์เซีย ผ่านการค้า (ตั้งแต่ปลายลังกาสุกะ) (ฝรั่ง เข้ามาแล้วก็ออกไป) - เดิมทีฮินดูเป็นพุทธ แต่ด้วยอิทธิพลของมละกา (โซเลนทร์มีชัยเหนือศรีวิชัย) จึงเปลี่ยนมานับถืออิสลาม (พ.ศ.2000) - เป็นศูนย์กลางทางการศึกษาและวัฒนธรรมอิสลามบนคาบสมุทรมลายู	พ.ศ. 2351 - 2444 แบ่งแยกเป็น 7 หัวเมือง คือ ห น อ ง จิ ก ยะหริ่ง ปัตตานี ยะลา สายบุรี รามัน และระแงะ (เพราะมีกบฏ) มีฐานะเป็นเมืองรองลำดับ 3 ขึ้นตรงกับเมืองสงขลา (เดิม นครศรีธรรมราช) การตั้งเจ้าเมืองต้องได้รับความเห็นชอบจากกรุงเทพฯ (มีทั้งเจ้าเมืองพุทธและมุสลิม)	พ.ศ. 2445 - 2449 - ส่งข้าหลวงจากกรุงเทพฯ มาประจำเป็นหัวหน้าส่วนราชการ	พ.ศ. 2449 - 2475 - นโยบายการปฏิรูปหัวเมือง - ยุบ 7 หัวเมืองเหลือ 4 เมือง ได้แก่ ปัตตานี ยะลา สายบุรี ระแงะ (บางนรา/นราธิวาส)	พ.ศ. 2476 - - แบ่งแยกการปกครองเป็นจังหวัด ตาม พระระเบียบบริหารราชการแผ่นดินสยาม พ.ศ. 2476 (ยะลา ปัตตานี นราธิวาส) - ให้ความสำคัญกับความเป็นคนไทยมุสลิม เชื้อชาติไทย สัญชาติไทย ศาสนาอิสลาม - กำหนดนโยบายความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดตั้งแต่ พ.ศ. 2521 - ส่งเสริมพื้นที่ 3 จังหวัด ให้เป็นพื้นที่ท่องเที่ยว

โดยมีการสืบทอดผ่านภูมิปัญญา อาทิ กริชรามันที่มีการปรับตัวด้านองค์ความรู้ที่ผ่านประวัติศาสตร์และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมมาอย่างต่อเนื่องเป็นตัวอย่างของภูมิปัญญาและมรดกทางวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นภูมิปัญญา ประวัติศาสตร์ที่ถูกซ่อนอยู่ในลวดลายรูปทรงของกริชที่พาดผ่านยุคสมัยการเปลี่ยนแปลงต่างๆ แต่ยังคงคุณค่าสืบทอดไปจนถึงปัจจุบัน หรืออีกตัวอย่างคือ "ว่าวเบอร์อามัส" ที่ผูกโยงวิถีประเพณีและการละเล่นว่าวของเจ้านายสมัยก่อนกำลังจะสูญสลายเพราะการละเล่นไม่ได้ถูกสืบสานต่อ แต่ยังคงหลงเหลือภูมิปัญญาการผูกว่าวและลวดลายเฉพาะแบบ ขณะที่ "ว่าววาบแล" หรือว่าววงเดือนซึ่งเป็นการละเล่นว่าวของชาวบ้านในจังหวัดชายแดนภาคใต้มากกว่า 500 ปีเป็นสมบัติของท้องถิ่น แต่กลับถูกขึ้นทะเบียนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศมาเลเซียแม้ว่าจะมีจุดร่วมทางวัฒนธรรมกับชนมลายูในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้การสร้างผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมที่จะแปรเป็นสินค้าด้วยรูปลักษณ์ของว่าววงเดือนถูกจำกัด ต่างจากว่าวเปอร์มัสที่กำลังเผชิญ "วิกฤต" การเสื่อมสลายหากไม่มีการเรียนรู้ สืบสานหรืออนุรักษ์ไว้ ขณะเดียวกันก็เผชิญกับ "โอกาส" ด้วยพื้นที่ยังคงมีองค์ความรู้ผู้ถ่ายทอดและผู้สนใจอยู่มาก รวมถึงโอกาส ในการทำให้เป็นมรดกของพื้นที่ด้วยความพยายามที่จะขอจดสิทธิบัตรทางปัญญาของภูมิปัญญาในพื้นที่ซึ่งจะเป็นการคุ้มครองทั้งมรดกทางวัฒนธรรมและการถูกนำไปใช้เป็นทุนทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างมูลค่าทางตลาดวัฒนธรรมต่อไปได้ เช่นเดียวกับกับกรณีตัวหนังและการละเล่นหนัง "ว้ายมลายูหรือหนังปัตตานี" ที่กำลังเผชิญสถานการณ์และช่องว่างของการฟื้นฟูอนุรักษ์และสืบทอด ตลอดจนการใช้ทุนวัฒนธรรมดังกล่าวจากหนังปัตตานีไปสร้างสรรค์งานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งทั้ง "ว่าวเบอร์อามัส" และ "ว้ายมลายู" จะไม่เพียงเป็นโอกาสด้านภูมิปัญญาเฉพาะในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ หากแต่จะเปิดทางการเรียนรู้ในฐานะ "สื่อวัฒนธรรม" หรือ "ทูตทางวัฒนธรรม" สำหรับประชาคมอาเซียนได้อีกด้วย

นอกจากนี้ยังมีกลุ่มที่เป็นภูมิปัญญาที่รวมกันเป็นกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มอาชีพจักสาน กลุ่มอาชีพเครื่องไม้ กลุ่มช่างแกะสลักในพื้นที่ปัตตานี ยะลาและนราธิวาส รวมถึงลักษณะผู้สร้างหรือภูมิปัญญาที่ไม่รวมกลุ่มอย่างเป็นทางการ เป็นตัวบุคคล เช่น ภูมิปัญญาการพิมพ์ผ้าบาติก ภูมิปัญญาช่างเขียนลายมลายู เป็นต้น ข้อน่าสังเกตคือ ภูมิปัญญาไม่ว่าจะเป็นกลุ่มหรือตัวบุคคลภูมิปัญญาที่มีองค์ความรู้อยู่ แต่ขาดกลุ่มผู้สานต่อและสืบสานนับเป็นเรื่องที่พึงเผื่อระวังในการสูญสลายขององค์ความรู้และภูมิปัญญา

เพราะส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงวัยและการส่งเสริมหรือสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้และสานต่อทั้งในแง่การเรียนรู้ท้องถิ่นและการตลาดการอาชีพด้วย ขณะเดียวกันลักษณะของผลิตภัณฑ์หรือชิ้นงานโดยส่วนใหญ่ยังเป็นลักษณะการทำงานวัฒนธรรมแบบงานฝีมือ (craft culture) โดยใส่ใจในคุณภาพของชิ้นงานทุกชิ้นทุกชุดมากกว่างานเชิงปริมาณแบบอุตสาหกรรม

อย่างไรก็ดี ประเด็นที่น่าสนใจที่เกี่ยวข้อง กลุ่มผู้สร้างผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาเหล่านี้ โดยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่ยึดโยงกับการสร้างวัฒนธรรมในระดับชุมชน หมู่บ้าน และมีลักษณะเป็นสำนักวิชาหรือแหล่งเรียนรู้จะมีองค์ความรู้และภูมิปัญญาที่สร้างงานทางวัฒนธรรมที่ทำให้ผลิตภัณฑ์หรือผลงาน รวมถึงแหล่งของภูมิปัญญาท้องถิ่นเหล่านั้นสามารถยกขึ้นเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications หรือ GI) ซึ่งเป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่งที่สามารถได้รับการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้อีกด้วย อาทิ กริชรามันห์ หม้อดินเผากูบังบาเดาะ เป็นต้น

2. ต้นทุนชุมชน กลุ่ม/บุคคล ผู้รู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ สืบสาน และสร้างสรรค์งานทางวัฒนธรรม

โดยเมื่อวิเคราะห์ต้นทุนทางวัฒนธรรมแล้ว จะเห็นได้ว่าลักษณะของการดำเนินงานวัฒนธรรมในพื้นที่นั้น มีการดำเนินการในหลากหลายรูปแบบโดยในสายโซ่กระบวนการเรียนรู้ สืบสานและสร้างงานทางวัฒนธรรม พบกลุ่มคนทำงานวัฒนธรรมที่น่าสนใจต่อการวิเคราะห์จุดแข็งและศักยภาพการทำงานใช้วัฒนธรรมเป็นทุนทางเศรษฐกิจสังคม นั่นคือ

1) กลุ่ม "ผู้สร้าง ผู้ถ่ายทอด" ซึ่งมีทั้งที่เป็นปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ ผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม รวมถึงแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ตัวอย่างเช่น

- กลุ่มผู้สร้างผู้ถ่ายทอดที่มีลักษณะเป็น "สำนัก" อาทิ "สำนักกริชรามันห์" ซึ่งมีอาจารย์ตีพะลี อะตะบูมีลักษณะเป็นเสมือนสำนักวิชาที่รวมทั้งภูมิปัญญาเกี่ยวกับกริชรามันห์ ตั้งแต่ความรู้เชิงประวัติศาสตร์ การปรับตัวทางวัฒนธรรมของกริช การออกแบบพัฒนาลวดลาย ไปจนถึงการสร้างผลิตภัณฑ์ตามขนบวิถึวัฒนธรรม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มกริชรามันห์นี้ มีต้นทุนทางวัฒนธรรมที่มีศักยภาพในการสร้างการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและการสร้างผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมทั้งในระดับท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอรามันห์ และสามารถสร้างการเรียนรู้ร่วมกับชาติประชาคมอาเซียนทั้งมาเลเซีย สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย ด้วยองค์ความรู้ร่วมทางวัฒนธรรม

ขณะที่กลุ่มที่มีลักษณะเป็น "บ้าน" เช่น กลุ่มเครื่องปั้นดินเผากูบังบาเดาะ ในพื้นที่กูบังบาเดาะ อ.มายอ จ.ปัตตานี เป็นของกลุ่มภูมิปัญญาเครื่องปั้นดินเผาโบราณ ซึ่งครูภูมิปัญญาส่วนใหญ่อายุเกิน 70 ปีขึ้นไป แต่ยังคงรักษาภูมิความรู้และความเชี่ยวชาญในกระบวนการปั้นเครื่องปั้นดินเผาและเทคนิคการเผา และหุงเครื่องปั้นดินเผาแบบโบราณ ซึ่งกลุ่มนี้ในเบื้องต้นมีข้อสังเกตว่ายังขาดผู้สืบสานงานทั้งที่เป็นคนวัยแรงงานและกลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่ แต่จากการเข้าร่วมโครงการพบว่ากลุ่มเยาวชนได้เข้ามาร่วมเรียนรู้กระบวนการผลิตและสร้างสรรค์งาน กลุ่มที่มีลักษณะเป็น "แหล่งเรียนรู้" เช่น พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านขุนละหาร ซึ่งมีลักษณะเป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้

และภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมต่างๆ ที่ยังคงมีผู้ถ่ายทอดและผู้สร้างงานทางวัฒนธรรมได้ โดยมีทั้งที่เป็น ผู้รู้ ปราชญ์ ศิลปิน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งนี้ในแง่ตัวองค์ความรู้และภูมิปัญญาที่สำคัญถือเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมที่มีนัยยะต่อการสร้างการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและสร้างเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้

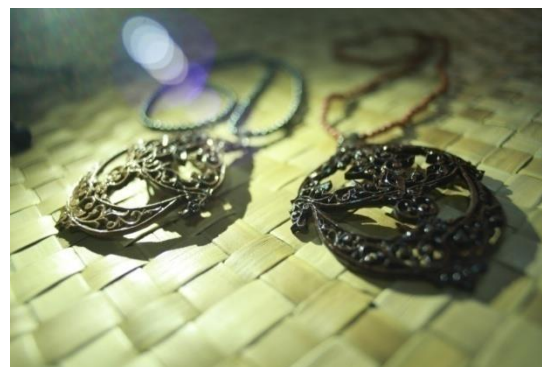
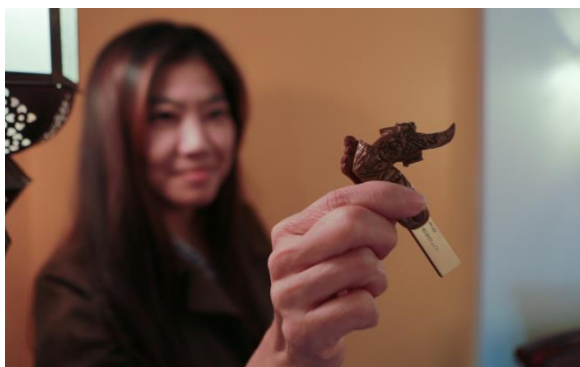
2) กลุ่มผู้สืบสาน (กลุ่มเยาวชน ผู้เรียนรู้) ในกลุ่มที่พบนี้จะสัมพันธ์กับกลุ่มผู้สร้างผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาในข้างต้นด้วยพบว่า

(1) กลุ่มเยาวชนที่ศักยภาพสามารถสืบสานงานภูมิปัญญาในบางกลุ่มที่มีสำนักวิชาที่เข้มแข็งเช่นกลุ่มกสิกรรมนั้นจะมีผู้สืบสานที่เป็นเยาวชนคนรุ่นใหม่อย่างเด่นชัด หรือในกลุ่มที่เยาวชนลุกขึ้นมาเป็นผู้สร้างงานและสืบสานภูมิปัญญาเอง เช่น กลุ่มเยาวชนตะกั่วป่าและสลักว่าววาบูนแล กลุ่มกรรณกุ่ม ที่มีการเรียนรู้ในองค์ความรู้ภูมิปัญญาและมีศักยภาพในพัฒนาผลงาน ซึ่งเยาวชนกลุ่มนี้เมื่อให้ความรู้และแนวคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์ไป ย่อมสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้เข้ากับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มได้

(2) กลุ่มเยาวชนนอกกรอบที่มีความเป็นไปได้ที่จะมาเรียนรู้หรือสืบสานงานแต่รอการต่อเชื่อมกับกลุ่มผู้สร้างผู้ถ่ายทอด ในบางพื้นที่ เช่นในพื้นที่ปนาเร มีภูมิปัญญาที่สามารถเขียนลายเรือแต่ขาดผู้สืบสานอย่างเป็นทางการ ในขณะเดียวกันในพื้นที่ที่มีกลุ่มเยาวชนที่พยายามสร้างงานโดยเยาวชนเพื่อเยาวชน เช่น กลุ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์จากกะลาและไม้พื้นบ้าน ซึ่งเป็นกลุ่มเยาวชนที่มีความสนใจต่อภูมิปัญญาแต่ยังหาจุดเชื่อมต่อการเรียนรู้และสานงานไม่ได้

(3) กลุ่มผู้เสพงานทางวัฒนธรรม /ผู้บริโภคสินค้า ผลิตภัณฑ์ ผลงานทางวัฒนธรรม ซึ่งพบเห็นได้ทั่วไป แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของ "ภูมิปัญญา และผลิตภัณฑ์" ทางวัฒนธรรม ข้อสังเกตคือผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็น (1) ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ที่อยู่ในวิถีวัฒนธรรมชาวบ้านทั่วไป เช่น เสื้อทอไบเตยหนาม เสื้อผ้า กระบุงกระจาดตะกร้า (2) กลุ่มผู้บริโภคหรือผู้เสพงานทางวัฒนธรรมในเฉพาะแบบตามรสนิยมและนักสะสม เช่น นักแข่งว่าว ผู้สะสมกริช คนเลี้ยงนกและแข่งนก คนสะสมของที่ระลึก เป็นต้น จะเป็นเฉพาะกลุ่มและบริโภคหรือเสพผลิตภัณฑ์เฉพาะแบบโดยคนกลุ่มนี้จะคัดสรรผลงานทางวัฒนธรรมจากแหล่งผลิตหรือ "ผู้ขาย" ที่รู้จักกันในแวดวง ซึ่งรวมไปถึงช่องทางใหม่ๆ ที่กำลังเกิดขึ้น เช่น ตลาดนัด ตลาดออนไลน์ เป็นต้น ทั้งนี้ในการดำเนินงานให้วัฒนธรรมเป็นทุนทางเศรษฐกิจอาจต้องวิเคราะห์ "ผู้บริโภค" เพื่อการสร้างงานทั้งในระดับมวลชนและระดับเฉพาะกลุ่มอีกด้วย ในแง่ของ micro

trend นั้นชี้ว่า จะมีกลุ่มผู้บริโภคที่ยังไม่ตัดสินใจหรือลังเลต่อสินค้าทางวัฒนธรรมซึ่งมักเป็นคนรุ่นใหม่ที่กำลังค้นคว้าความชอบและทางเลือกใหม่ๆ กับกลุ่มผู้บริโภควัฒนธรรมเฉพาะแบบ (niche consumer) ที่มีนัยต่อการค้นหาหรือนิยมหรือสไตล์ทางวัฒนธรรม (Cultural style รวมถึง Subculture style รวมถึงการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมเพื่อตอบสนองกับผู้บริโภคไม่ว่าจะเป็นกลุ่มผู้บริโภคมวลชนและกลุ่มผู้บริโภคเฉพาะทั้งที่ตัดสินใจแล้วหรือยังลังเลอยู่ก็ตาม อาทิ การดึงเอาทุนทางวัฒนธรรมมาใช้ในการออกแบบ ผลิตและสร้างสรรค์ข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ ที่ดึงเอาอัตลักษณ์หรือรูปแบบที่สะท้อนวิถีวัฒนธรรมมาใช้ในวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะในกลุ่มงานเกี่ยวกับงานออกแบบของใช้ของประดับต่างๆ เช่น ลวดลาย รูปจำลอง เป็นต้น

3. การต่อยอดการพัฒนาของกลุ่มเยาวชนและผลิตภัณฑ์เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานวัฒนธรรม จากการดำเนินงานพบว่า

- **"กลุ่มผู้จัดการทางวัฒนธรรม"** ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้รู้ในพื้นที่วัฒนธรรม ตลอดจนนักวิชาการ นักวิจัย ซึ่งอาศัยการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการจัดการข้อมูลและความรู้ทางวัฒนธรรม อย่างไรก็ตามกลุ่มคนเหล่านี้กระจายตัวอยู่ในลักษณะที่เป็นนักวัฒนธรรมในหน่วยงานทางวัฒนธรรมท้องถิ่น วัฒนธรรมจังหวัด เป็นต้น กลุ่มผู้จัดการทางวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้และครูภูมิปัญญา กลุ่มองค์กรที่มีผู้สนใจงานทางวัฒนธรรมที่อยู่ตามองค์กรต่างๆ และกลุ่มนักวิชาการ นักวิจัยในสถาบันต่างๆ เป็นต้น โดยภาพรวมพบว่ากลุ่มผู้จัดการทางวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่เป็นผู้จัดการความรู้ทางวัฒนธรรม มากกว่าผู้จัดการด้านการตลาดทางวัฒนธรรม และที่สำคัญคือยังขาด **"ผู้เชื่อมต่อและจัดการพื้นที่ทางวัฒนธรรม/ตลาดวัฒนธรรม"** ซึ่งเชื่อมระหว่างการทำงานเชิงถ่ายโอนทุนวัฒนธรรมไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือนวัตกรรมทางวัฒนธรรมใหม่ ของที่มีส่วนใหญ่มักเป็นลักษณะสินค้าท้องถิ่นหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ที่ช่วยในเรื่องเศรษฐกิจท้องถิ่นทั่วไป มากกว่าก้าวไปสู่การยกระดับคุณค่าและมูลค่าของผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมในระดับที่สูงขึ้น

- **หน่วยวิชาการและหน่วยบ่มเพาะผู้ประกอบการ** มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างให้เกิดกลุ่มอาชีพ หรือผู้ประกอบการทางวัฒนธรรม ให้กับชุมชนและกลุ่มเยาวชน ซึ่งไม่เพียงเฉพาะการค้นหากลุ่มเยาวชนซึ่งมีความตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น และพร้อมที่จะเรียนรู้เพื่อนำมา

เป็นอาชีพเพื่อสร้างรายได้ มาส่งเสริมพัฒนาให้ความรู้ทั้งในด้านผลิตภัณฑ์ การตลาดและการพัฒนาทักษะเพียงเท่านั้น ยังรวมไปถึงการจัดกระบวนการให้มีการศึกษาดูงาน การให้คำปรึกษา การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานร่วมกับเครือข่าย เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิและนักออกแบบ เพื่อสร้างแรงจูงใจและพัฒนาศักยภาพให้กับกลุ่มเยาวชนในการปรับเปลี่ยนมุมมองทัศนคติ การจัดการกลุ่ม และพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีเอกลักษณ์และสามารถตอบสนองความต้องการของตลาด ซึ่งด้วยกระบวนการบ่มเพาะในลักษณะดังกล่าวนี้เองได้ช่วยพัฒนาให้กลุ่มเด็กนอกระบบกลายเป็นผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมซึ่งมีทักษะและความสามารถในการจัดการผลิตผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการตลาดได้ต่อไป

- **ผู้ประกอบการทางวัฒนธรรม** มีความพยายามส่งเสริมและสร้างผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมอยู่ในพื้นที่ แต่ถึงกระนั้นในวิถีชีวิตของชุมชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ การประกอบการทางวัฒนธรรมจะถูกผูกโยงบนความเชื่อความศรัทธาต่อศาสนาและการดำเนินชีวิต ซึ่งการส่งเสริมผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมจำเป็นต้องคำนึงถึงบริบทดังกล่าวให้เป็น “จุดเด่น” มากกว่า “ข้อจำกัด” ในการประกอบการทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับตลาดเศรษฐกิจวัฒนธรรมที่ต้องการผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมที่มากพอต่อการสร้างเศรษฐกิจและสร้างรายได้บนฐานทุนทางวัฒนธรรม ซึ่งในพื้นที่มีโอกาสร้างผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมที่ไม่ใช่เติบโตเฉพาะในตลาดท้องถิ่น แต่่น่าจะมีโอกาสขยายต่อไปในตลาดอาเซียนหรือตลาดสากลได้ ซึ่งจำเป็นต้องมีกระบวนการวิเคราะห์ร่วมระหว่างผู้เกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าว

- ขณะเดียวกันมีความเป็นไปได้ของการเกิดและเติบโตในกลุ่มผู้ประกอบการยุคใหม่หรือผู้ประกอบการรุ่นใหม่ โดยเฉพาะเยาวชนนอกระบบในพื้นที่ที่หลุดจากระบบโรงเรียน มีเวลาว่างมีความต้องการการรวมกลุ่มทำกิจกรรมที่สนใจตามสไตล์วัยรุ่นที่กำลังค้นหาตนเองและทางเลือกที่สนใจ อย่างไรก็ตามมีกลุ่มเยาวชนที่พยายามรวมกลุ่มกันทำเรื่องอาชีพ เช่น กลุ่มเยาวชนสืบสานกริชรามันห์ กลุ่มกะลาแคะวาญแล กลุ่มบ้านรักษ์กะลา และกลุ่มกรงนกคุ้มซึ่งเดิมเป็นกลุ่มที่กำลังเผชิญวิกฤตของการศึกษาและวิกฤตกำลังในตลาดแรงงาน แต่ในทางตรงกันข้ามกลับพบเห็นความพยายามสร้างตนเองจากจุดเล็กๆของการสร้างงานสร้างอาชีพจากคนต่อกลุ่ม และกลุ่มต่อเครือข่ายที่มีแนวโน้มจะเติบโต และอาจขยายผลสู่กลุ่มอื่นๆได้ซึ่งน่าจะเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างในการดึงพลังเยาวชนมาสู่การเรียนรู้และการสร้างงานสร้างอาชีพบนฐานทุนทางวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและบริบททางสังคมวัฒนธรรมทั้งที่จะมีนัยต่อการสร้าง “ภูมิคุ้มกันชีวิต” ให้กับเยาวชนนอกระบบแล้ว ซึ่งจะสามารถพัฒนาไปสู่การสร้างผู้ประกอบการรุ่นใหม่สำหรับพื้นที่ตลาดวัฒนธรรมสร้างสรรค์ได้ในอนาคต โดยมีข้อสังเกตต่อการสร้างผู้ประกอบการเยาวชนคือการทำงาน “สร้างพื้นที่สร้างโอกาส” ในการเข้าไปค้นหาจุดเด่นและหนุนเสริมพัฒนาศักยภาพเยาวชน และเพื่อให้กลุ่มเล็กๆเหล่านี้เป็น “แม่เหล็ก” ของดึงดูดเครือข่ายเยาวชนที่ตกหล่นจากระบบการศึกษา มาการสร้างพลังการเปลี่ยนแปลงในกลุ่มเยาวชนบนฐานวัฒนธรรมที่ขยายผลต่อไป

4. การจัดการภายในกลุ่มเยาวชน กลไกและการเปลี่ยนแปลง

จากกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของเยาวชน ทำให้เห็นถึงการรวมกลุ่มกลไกและการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มในเยาวชนทั้งในระดับกลุ่ม และระดับปัจเจกบุคคลในโครงการ ดังนี้

- กลุ่มเยาวชน** กลุ่มเยาวชนในโครงการแต่ละกลุ่มมีการรวมตัวจากความสนใจที่คล้ายกันทั้งในแง่ของความต้องการในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมไม่ให้สาบสูญ ความต้องการมีกลุ่มเพื่อน และความต้องการในการสร้างงานสร้างอาชีพเพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้เพิ่มเติมให้กับครอบครัว ซึ่งกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของโครงการเป็นเหมือนเครื่องมือตั้งต้นการทำงานให้กับกลุ่มเยาวชน

โดยในด้านของการจัดการกลุ่มนั้นนอกจากการร่วมกันศึกษาหาความรู้และพัฒนาทักษะจากครูภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชนของตนเพื่อพัฒนาทักษะ การร่วมกำหนดกฎกติกาของกลุ่ม การแบ่งบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ และแบ่งระดับฝีมือของสมาชิกแล้ว กระบวนการสำคัญอีกประการหนึ่งของการรักษากลุ่มเยาวชนไว้นั้นคือการจัดการด้านกระบวนการกลุ่มผ่านกิจกรรม อาทิ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกและเครือข่าย การสอนงานระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้อง การเลี้ยงอาหารสมาชิก การร่วมประชุม การร่วมออกร้านขายผลิตภัณฑ์ การแบ่งรายได้จากชิ้นงานที่ขายได้ ฯลฯ ซึ่งด้วยกระบวนการจัดการกลุ่มในลักษณะเช่นนี้เองทำให้หลายกลุ่มมีสมาชิกที่สนใจเข้าร่วมเพิ่มมากขึ้น

- **กลุ่มเครือข่ายเยาวชน** จากการทำงานโดยกลุ่มเยาวชนจากขั้นตอนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการทดลองตลาดทำให้ได้ข้อค้นพบว่าการจัดการแบบกลุ่มเครือข่ายช่วยให้มีผลิตภัณฑ์ที่จะเป็นสินค้าที่หลากหลาย อีกทั้งยังช่วยให้เกิดช่องทางในการผสมผสานผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าระหว่างกลุ่มเยาวชน ดังเช่นกรณีของ กลุ่มวาบูนแลซึ่งร่วมกับกลุ่มเครื่องปั้นดินเผาบ้านกุบังบาเดาะซึ่งได้ร่วมกันพัฒนาสินค้ากระถางก่ายาน และภาชนะใส่เครื่องดื่มร่วมกัน นอกจากนี้การจัดการในรูปแบบเครือข่ายยังช่วยให้เกิดการลดต้นทุนทั้งในแง่ของการจัดการด้านวัตถุดิบ และการออกร้านขายของ ซึ่งเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ให้กับกลุ่มเยาวชนในโครงการเกิดมาร่วมตัวกันภายใต้ชื่อกลุ่ม “อาเนาะกายู” (ศรัทธากล้าศิลป์) ในฐานะของการเป็นพื้นที่กลางในการเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่มเยาวชนในโครงการและเครือข่ายซึ่งนำไปสู่การมีเพื่อนทำงานในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรม

- **ปัจเจกบุคคล** จากกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของโครงการส่งผลให้เกิดภาวะผู้นำและผู้ตามในแต่ละกลุ่มโดยธรรมชาติ โดยแกนนำกลุ่มจะนำองค์ความรู้ต่างๆที่ได้รับไปถ่ายทอดสู่สมาชิกกลุ่ม และสมาชิกร่วมเรียนรู้และพัฒนาฝีมือไปพร้อมกับแกนนำ นอกจากนี้สิ่งที่เห็นได้ชัดคือความรับผิดชอบต่องานที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากแกนนำกลุ่มและสมาชิกส่วนใหญ่ในทุกๆกลุ่มคือเด็กนอกระบบ ที่หลุดออกจากระบบการศึกษาที่ใช้เวลาว่างส่วนใหญ่ไปกับการจับกลุ่มและตม้นน้ำกระท่อม แกนนำกลุ่มได้ใช้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ดึงกลุ่มเยาวชนเหล่านี้มาเป็นกำลังในการสร้างสรรค์ชิ้นงานเพื่อให้สามารถผลิตงานได้เร็วและจำนวนเพิ่มขึ้นเพื่อเป็นรายได้อีกทางหนึ่งให้แก่สมาชิกในกลุ่ม

นอกจากนี้แล้วพัฒนาการที่เห็นได้ชัดอีกสิ่งหนึ่งคือ พัฒนาการทางด้านการสื่อสาร เนื่องจากเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมดใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาหลัก และใช้ภาษาไทยเป็นภาษารอง ทำให้เยาวชนไม่ค่อยกล้าที่จะพูดหรือใช้ภาษาไทยเท่าไหร่นัก

เนื่องจากพูดไม่คล่องและอาจจะสื่อความได้ไม่ชัดเจน แต่หลังจากผ่านกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ต้องมีการนำเสนอการสร้างสรรค์ผลงาน การออกร้านเพื่อขายสินค้า การถอดบทเรียนการเรียนรู้ต่างๆ ทำให้เยาวชนที่จากเดิมสื่อสารไม่ค่อยคล่อง ไม่กล้าสื่อสารเป็นภาษาไทย สามารถสื่อสารได้คล่องขึ้น กล้าที่จะใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนที่พบเห็นได้ในเยาวชนในทุกๆกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์กรงนกคุ้ม ซึ่งทั้งแกนนำและสมาชิกกล้าที่จะสื่อสารและสื่อความได้อย่างดีมากกว่าช่วงที่เริ่มโครงการ

5. เยาวชนกับการตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรม

กระบวนการในการส่งเสริมการสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งเป้าหมายในการพัฒนากลุ่มเยาวชนคือการสร้างความตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นตนเอง มีกระบวนการดังนี้คือ คัดเลือกกลุ่มเยาวชน ให้กลุ่มเยาวชนศึกษาสืบค้นทุนทางวัฒนธรรม การอบรมเรื่องลวดลายมลายู (พัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้เพื่อนำไปปรับใช้) ศึกษาดูงานทางวิชาการ ประวัติศาสตร์และศึกษาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ การจัดเวทีวิพากษ์ และการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับนักออกแบบเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์

ซึ่งกระบวนการข้างต้นเป็นกระบวนการที่มุ่งหวังให้เกิดการตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมให้เกิดกับกลุ่มเยาวชน โดยข้อค้นพบที่เห็นได้เด่นชัด คือ

- ปรับวิถี การแต่งกาย วัฒนธรรม “มลายู”

จากการที่กลุ่มเยาวชนได้ออกร้านเพื่อขายผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของตนเอง เพื่อความเป็นเอกลักษณ์ และความน่าสนใจทางกลุ่มจึงได้ออกร้านด้วยการแต่งกายด้วยชุดมลายูถิ่น และเมื่อมีการออกร้านบ่อยขึ้น และพาน้องๆเยาวชนในกลุ่มได้มาออกร้านด้วย ทำให้กลุ่มเยาวชนเริ่มหันมาใส่ใจกับการแต่งกายมลายูถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นตนเองกันมากขึ้น

- เกิดการรื้อค้น(เก่า) สร้างผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม.(ใหม่)

การหันกลับมาลงทุนของตนเองของกลุ่มเยาวชน ทำให้เกิดการสืบค้นองค์ความรู้จากเอกสาร และปราชญ์ชุมชนที่เป็นครูช่างที่มีความรู้ความสามารถในศิลปะและวัฒนธรรมที่สืบทอดมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เช่น การทำหม้อดินเผา ลวดลายโบราณ การวาดลวดลายกอก และ การแกะสลักลวดลายมลายู การตีกริชรามัน ฯลฯ การสืบค้นเหล่านี้ทำให้

เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเองแก่กลุ่มเยาวชน อีกทั้งเมื่อได้ผ่านกระบวนการพัฒนาโดยทีมวิจัย เช่น อบรมเชิงปฏิบัติการการแกะสลักลายมลายู การออกแบบผลิตภัณฑ์กับนักออกแบบที่มีชื่อเสียง การทดลองนำเสนอผลงานผลิตภัณฑ์ การศึกษาดูงาน ฯลฯ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้กลุ่มเยาวชนเกิดการซึมซับ เห็นโอกาสในการพัฒนาผลงาน และนำมาต่อยอดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อตอบโจทย์ความต้องการของตลาดโดยที่ยังคงไว้ซึ่งกลิ่นอายทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเองได้อย่างดี

- การ “กลับบ้าน” ของคนรุ่นใหม่

การทิ้งถิ่นเพื่อหาโอกาสในการทำงาน สร้างอาชีพสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัวของกลุ่มเยาวชนเป็นเรื่องที่พบเห็นได้ปกติในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้วยข้อจำกัดของพื้นที่ในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านโอกาส และความหลากหลายของอาชีพ การพัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานทุนวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของเยาวชนในการสืบค้นทุนของตน และพัฒนางานผลิตภัณฑ์ ทำให้เกิดรายได้ และทำให้เยาวชนที่เคยหันหลังให้กับท้องถิ่นได้เห็นโอกาส และตัดสินใจกลับมาทำงานพัฒนาผลิตภัณฑ์ก่อให้เกิดอาชีพ และการพัฒนาท้องถิ่นที่ตนเองอยู่อาศัยควบคู่กันไป

- การสร้างกลุ่ม สื่อสารตัวตน สู่นกภายนอก

กลุ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์แต่ละกลุ่มได้ผ่านการสืบค้นและพัฒนางานผลิตภัณฑ์ของตนเองเพื่อขายและสร้างรายได้ จากการทดลองออกร้านขายผลิตภัณฑ์ทำให้กลุ่มเยาวชนได้มองเห็นถึงการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่ม จึงเกิดการรวมกลุ่มผลิตภัณฑ์ทั้ง 6 กลุ่มภายใต้แบรนด์ “อาเนาะกายู” ซึ่งเป็นภาษามลายู แปลว่า ต้นกล้า เพื่อสื่อถึงกลุ่มเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนใต้ที่รวมตัวกันสร้างงานศิลป์ ที่ใช้ทุนวัฒนธรรมมลายูในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ เพื่อสื่อสารให้กับคนภายนอกได้รับรู้ถึงความงดงามของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของผู้คนในสามจังหวัดชายแดนใต้ผ่านงานผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ

6. ทุนสำหรับการต่อยอดพัฒนาและช่องทางการตลาด

โดยเมื่อพิจารณาการทำงานของกลุ่มเยาวชนในโครงการจะพบว่า การดำเนินงานในโครงการนั้น แม้ว่าจะมีส่วนช่วยในการพัฒนาผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมโดยใช้ฐานคิดและกระบวนการจากงานวิจัย ซึ่งเข้าไปหนุนเสริม และเพิ่มเติมความรู้ทางประวัติศาสตร์และเรื่องลวดลาย ทักษะในการผลิตการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และด้านการตลาดให้กับกลุ่มเยาวชน แต่ก็ยังเป็นเพียงจุดเริ่มต้นของการขับเคลื่อน

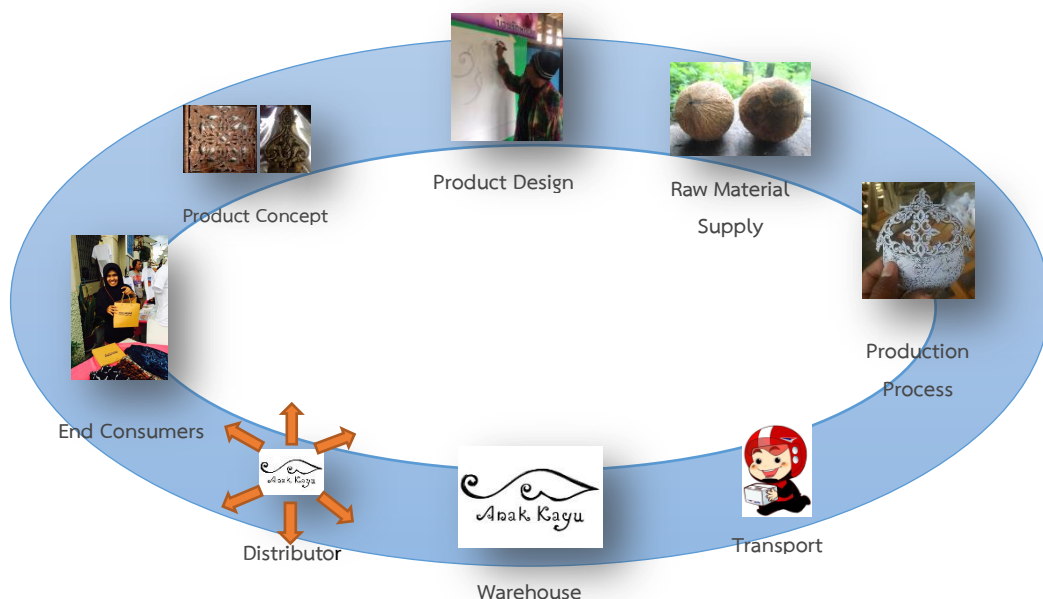
การนำทุนทางวัฒนธรรมมาพัฒนาสร้างให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจ และช่วยแก้ปัญหาเยาวชนนอกระบบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้

จะเห็นได้ว่ากลุ่มเยาวชนเหล่านี้มีความสามารถในการขยายผลการทำงานต่อไปยังกลุ่มเยาวชนต่าง ๆ ในพื้นที่ในการขับเคลื่อนแนวคิดในการนำเอาทุนทางสังคม วิถีชีวิต วัฒนธรรม และทรัพยากรทางธรรมชาติในพื้นที่มาพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้นไปยังกลุ่มเยาวชนนอกระบบและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่

ขณะเดียวกันปัจจัยด้านทุนยังคงเป็นข้อจำกัดในการพัฒนาและรักษากลุ่มเยาวชนที่เข้ามาร่วมกันผลิตผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมเอาไว้ เพราะคงไม่อาจปฏิเสธได้ว่าสิ่งที่โครงการได้ดำเนินการไปนั้นถือเป็นเพียงงานระยะตั้งต้นเท่านั้น การที่กลุ่มจะเข้มแข็งและขยายแนวคิดและวิธีการทำงานต่อไปได้ กลุ่มเยาวชนจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ที่จะทำให้สามารถยืนระยะต่อไปได้เพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เทคนิคกระบวนการผลิตที่ช่วยร่นระยะเวลาการทำงาน และหีบห่อบรรจุภัณฑ์ที่จะช่วยสร้างมูลค่าและลดระยะเวลาการทำงาน ซึ่งเหล่านี้ยังคงถือเป็นข้ออ่อนของงานในระยะนี้ ขณะเดียวกันปัจจัยเรื่องช่องทางการตลาดเองถือเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะช่วยยืนระยะของกลุ่มต่อไปได้นั้น คือ การมีคำสั่งซื้อและยอดขาย ซึ่งในประเด็นดังกล่าวจากบทเรียนของโครงการจะพบว่า การสนับสนุนจากหน่วยงาน หรือการซื้อขายสินค้าทางวัฒนธรรม ในพื้นที่ยังคงไม่ได้ให้ความสนใจ เว้นเฉพาะแต่ภาชนะเครื่องปั้นดินเผาบ้านกูบังบาเตาะซึ่งเมื่อนำมาทำเป็นภาชนะใส่เครื่องดื่มกลับได้รับความนิยมอย่างมาก ขณะที่การลองตลาดออกร้านในงาน IICF 2017 ที่ศูนย์การแสดงสินค้าไบเทค ตลอดจนคำสั่งซื้อจากนักออกแบบและกลุ่มผู้ประกอบการที่เข้ามาร่วมเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในโครงการ จะพบว่าในกลุ่มนี้มีแนวโน้มความสามารถในการทำตลาดที่ดีกว่าแต่ด้วยระยะเวลาที่จำกัดทำให้ยังไม่สามารถทำยอดขายที่สูงได้

7. การเพิ่มมูลค่าจากคุณค่าบนฐานทุนวัฒนธรรม

จากโครงการวิจัยสามารถสรุปภาพรวมของ ห่วงโซ่อุปทาน หรือ Supply Chain ในการพัฒนาคุณค่าของผลิตภัณฑ์บนฐานทุนวัฒนธรรมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยเยาวชนในพื้นที่ ได้ดังนี้

- Product Concept (แนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์)

ในการสร้างแนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์บนฐานทุนวัฒนธรรมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทีมวิจัยได้ดำเนินการทบทวนข้อมูล สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติม และแสวงหากลุ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์จนได้ 6 กลุ่ม อันประกอบไปด้วยองค์ความรู้ที่หลากหลาย เช่น ลวดลายกอลและ การแกะสลัก การปั้นหม้อและขึ้นลายโบราณ การผลิตกรีซ เป็นต้น จากนั้นจึงได้ให้แต่ละกลุ่มร่วมศึกษาองค์ความรู้ภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนเพิ่มเติม พัฒนาผลิตภัณฑ์ และทบทวนองค์ความรู้ร่วมกัน จนได้เป้าหมายร่วมกันในการที่ต้องการองค์ความรู้เพิ่มเติมในเรื่องของลวดลายมลายู ทีมวิจัยจึงได้จัด Workshop เรื่องลวดลายมลายูโดยมีปราชญ์จากประเทศมาเลเซียเป็นวิทยากรให้ความรู้ เพื่อปรับพื้นฐานและสร้างความเข้าใจ ตลอดจนความหมายในเรื่องลวดลายมลายู ที่กลุ่มเยาวชนจะนำไปใช้เป็นฐานในการผลิตงานของทุก ๆ กลุ่มต่อไป

- Product Design

หลังจากที่ทุกกลุ่มได้เติมเต็มพื้นฐานในการผลิตงาน และตั้งเป้าหมายร่วมกันในการที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยยังคงไว้ซึ่งคุณค่าทางวัฒนธรรม และการสร้างความสามารถในการผลิตผลิตภัณฑ์เข้าสู่ตลาดได้ นำไปสู่การทดลองออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์จนได้ต้นแบบของผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาออกมา ทีมวิจัยจึงได้จัดให้ทุก ๆ กลุ่มได้นำเสนอผลงานต้นแบบผลิตภัณฑ์แก่ผู้ทรงคุณวุฒิอันประกอบไปด้วยตัวแทนจาก บริษัทฯ จี ซีวิตพอเพียง ศูนย์ความรู้กินได้ (จาก OKMD) รวบรวมผู้ทรงคุณวุฒิ (กลุ่มวิสาหกิจชุมชน) ซึ่งทำให้แต่ละกลุ่มได้รับข้อเสนอแนะสำหรับการที่จะกลับไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มตนเองให้ตอบโจทย์ตลาด และยังคงไว้ซึ่งคุณค่าทางวัฒนธรรมให้ดียิ่งขึ้น หลังจากการถอดบทเรียนจากเวทีดังกล่าวทำให้ได้ข้อสรุปร่วมกันจากทุก ๆ กลุ่มในการที่จะเติมความรู้ในเรื่องของการออกแบบ ทีมวิจัยจึงได้เชิญนักออกแบบจาก **Lotus Arts de Vivre** ซึ่งมีความ

เชี่ยวชาญในการสร้างสรรค์ผลงานจากวัตถุดิบท้องถิ่นให้มากมูลค่า มาให้ความรู้และแนะนำเรื่องการออกแบบให้แก่กลุ่มเพื่อนำไปพัฒนางานให้ตอบโจทย์ตลาดและคงไว้ซึ่งคุณค่าทางวัฒนธรรมของตนเองต่อไป โดยออกมาในรูปแบบการเป็นสินค้า “พรีเมียม” และสินค้า “ทั่วไป”

- Raw Material Supply (การจัดหาวัตถุดิบ)

ในเรื่องของวัตถุดิบในการสร้างผลิตภัณฑ์ของแต่ละกลุ่ม เกือบทั้งหมดเป็นวัตถุดิบที่หาได้ในท้องถิ่นตนเองไม่ว่าจะเป็น กะลามะพร้าว ย่านลิเภา ดินสำหรับปั้นหม้อ เป็นต้น โดยส่วนใหญ่จะเป็นวัตถุดิบที่หาได้ตามธรรมชาติ หรือซื้อจากวิสาหกิจชุมชนหรือเยาวชนในพื้นที่ ซึ่งนอกจากจะทำให้มีต้นทุนที่ต่ำมากแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมและสร้างอาชีพให้กับวิสาหกิจชุมชนและเยาวชนในพื้นที่อีกด้วย นอกจากนี้ยังมีการผสมผสานผลิตภัณฑ์ระหว่างกลุ่มเพื่อลดต้นทุนในการจัดหาวัตถุดิบและเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม เช่น ตะเกียงกำยาน ที่ใช้เครื่องปั้นดินเผาจากกลุ่มภูบึงบาเตาและกะลาแกะจากกลุ่มวายุแล เป็นต้น โดยจะใช้วัตถุดิบจากนอกพื้นที่เท่าที่จำเป็นเท่านั้น จะมีวัตถุดิบบางอย่างที่ใช้สำหรับประกอบเป็นชิ้นงานที่ต้องมีการสั่งมาจากนอกพื้นที่ เช่น หลอดพร้อมหัวปัม สำหรับทำที่ใส่สบู์เหลว เป็นต้น

- Production Process (กระบวนการเกี่ยวกับการผลิต)

การดำเนินการผลิต แต่ละกลุ่มผลิตภัณฑ์ดำเนินการผลิตชิ้นงานตามที่แต่ละกลุ่มได้ออกแบบไว้ แต่จะมีการสร้างชิ้นงานร่วมกันทำให้เกิดการเชื่อมโยงแต่ละกลุ่มเข้าด้วยกัน เช่น ที่วางกำยาน ซึ่งจะใช้ฐานวางจากกลุ่มหม้อดินเผา แต่ฝากำยานเป็นกะลาแกะลวดลายมลายูจากกลุ่มวายุแล เป็นต้น

ในกระบวนการผลิต จากงบประมาณที่สกว.ได้ให้สนับสนุนในแต่ละกลุ่มได้มีการประยุกต์กระบวนการผลิตโดยการนำเครื่องทุ่นแรงมาช่วย เช่น การใช้เครื่องฉลุ-แกะในกลุ่มวายุแล การใช้เครื่องขัด-ไสไม้ไฟฟ้าในกลุ่มบ้านรักษะกะลา การใช้มีดแกะสลักสำหรับช่างไม้ในกลุ่มพิพิธภัณฑสถานบ้านขุนละหาร เป็นต้น ซึ่งทำให้ระยะเวลาในการผลิตผลิตภัณฑ์ต่อชิ้นลดน้อยลง สามารถเพิ่มมูลค่าการผลิตโดยรวมให้สูงขึ้น

- Transport

กลุ่มผลิตภัณฑ์ในแต่ละกลุ่มมีการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ซื้อในพื้นที่ในลักษณะของการออกร้านอาเนาะกายูเพื่อให้จัดส่งมอบไปถึงลูกค้าในพื้นที่อย่างทั่วถึง

ขณะเดียวกันสำหรับลูกค้าซึ่งไม่ได้อยู่ในพื้นที่กลุ่มเลือกใช้รูปแบบของการซื้อจำนวนมากแล้วลดค่าจัดส่ง เพื่อเพิ่มโอกาสในการขายผลิตภัณฑ์ได้มากขึ้น

- Warehouse

จากการดำเนินงานจนถึงช่วงของการทดลองตลาดโดยการนำสินค้าของแต่ละกลุ่มออกขายในงาน IICF 2017 ณ ไบเทค บางนา ทำให้เกิดการรวมกลุ่มผลิตภัณฑ์ทั้ง 6

กลุ่มเข้าด้วยกันในแบรนด์ “อาเนาะกายู” เพื่อเป็นศูนย์รวมในการรวมสินค้าและนำสู่ตลาด ปัจจุบัน ร้าน “อาเนาะกายู” ตั้งอยู่ที่หลังที่ทำการไปรษณีย์ อ.ยะหริ่ง จ.ปัตตานี

- **Distributor (การกระจายสินค้า)**

นอกจากร้านอาเนาะกายูที่เป็นแหล่งรวบรวมสินค้าของทั้ง 6 กลุ่มแล้ว ยังมีการกระจายสินค้าไปยังพื้นที่ของทั้งกลุ่มผ่านการออกงานของแต่ละกลุ่มด้วย กล่าวคือ มีข้อตกลงร่วมกัน เมื่อกลุ่มผลิตภัณฑ์ใดได้มีโอกาสออกงานขายผลิตภัณฑ์จะมีการนำสินค้าผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอื่นๆ ไปนำเสนอด้วย เพื่อเป็นการกระจายโอกาสทางการตลาดและประชาสัมพันธ์ถึงกลุ่มอาเนาะกายูอีกทาง

- **สินค้าไปถึงมือผู้บริโภคสุดท้าย (End Consumers)**

ในบางกลุ่มได้มีการทำการสื่อสารผ่านช่องทาง Online เช่น Facebook Line ฯลฯ เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ และสื่อสารกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่ม เพื่อสร้างการเข้าถึงให้กับผู้สนใจ รวมทั้งเป็นช่องทางในการติดต่อสั่งซื้อสินค้า และการผลิตตามคำสั่งเฉพาะ (Tailor-made)

นอกจากนี้ยังได้เป็นพันธมิตรกับ บริษัทหจก ชีวิตพอเพียง เพื่อเป็นอีก หนึ่งช่องทางในการกระจายสินค้าผ่านหน้าร้านหจก ซึ่งตั้งอยู่ที่อาคารโกลเด้นเพลซ พลาซ่า ชั้น 1 อีกด้วย

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ : “ช่องว่าง และโอกาส” ที่ต้องการความร่วมมือ หนุนเสริม และสานต่อ

ข้อค้นพบจากงานวิจัยในเบื้องต้นที่กล่าวไปนั้นมีส่วนสำคัญยิ่งที่ทำให้เห็นแผนที่ทุนทางวัฒนธรรม จุดแข็งจุดอ่อน ช่องว่างและโอกาสต่อยอดการทำงานซึ่งมีนัยต่อการออกแบบและปรับแผนการทำงานในการศึกษาคุณค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อเป็นกลไกหนุนเสริมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในมิติวัฒนธรรม โดยมีข้อเสนอแนะจากการทำงานตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา เพื่อการพัฒนาต่อยอดดังนี้

1) **การสร้างพื้นที่เรียนรู้ทางวัฒนธรรม (culture space) ผ่านลักษณะต่าง ๆ** การสร้างตลาดทางวัฒนธรรมที่สามารถเป็นช่องทางค้าขายผลิตภัณฑ์หรือสินค้าวัฒนธรรม ทั้งในแง่การสร้าง “พื้นที่ทางวัฒนธรรม” เช่น ตลาดนัดวัฒนธรรม ถนนวัฒนธรรม ชุมชนการผลิตสร้างหรือถ่ายทอดวัฒนธรรม ฯลฯ รวมถึงไปการสร้าง “เส้นทาง” (pathway) หรือ “ประตู” การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการค้าทางวัฒนธรรม ให้เป็นเส้นทาง จุดสับหรือจุดเชื่อมต่อระหว่างกลุ่มทุนทางวัฒนธรรม กับกลุ่มผู้ขาย /ผู้ประกอบการ และผู้บริโภค/ผู้ซื้อ โดยเฉพาะกับผลผลิตจากภูมิปัญญาวัฒนธรรมที่เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ที่ยึดโยงระหว่างภูมิสังคมวัฒนธรรมในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ที่เชื่อมโยงไปสู่ตลาดอาเซียน

ซึ่งจากการทดลองเปิดพื้นที่ทางวัฒนธรรมพบว่า การสร้างกระแสให้พื้นที่เกิดความสนใจ และตื่นตัวในทางวัฒนธรรมนั้น ต้องใช้ระยะเวลาและความต่อเนื่อง จากความร่วมมือในการเปิดพื้นที่ทางวัฒนธรรม และตลาดวัฒนธรรมร่วมกับกลุ่มสายบุรีลูกเกอร์ ในงานท่งทำนองแห่งเมืองสาย (Melody of Saiburi) เป็นความร่วมมือในหลายภาคส่วนทั้งจากกลุ่มสายบุรีลูกเกอร์ ชุมชนชาวจีนในสายบุรี คณะสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร ฯลฯ จะเห็นได้ว่าการมีภาคีในการร่วมมือกันเปิดพื้นที่ทางวัฒนธรรมเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้ประสบความสำเร็จได้มาก ซึ่งจะเห็นได้จากเมืองานมีความหลากหลายมีทั้งการจัดนิทรรศการความรู้เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมในพื้นที่ นิทรรศการเกี่ยวกับเส้นทางวัฒนธรรมมลายู และการออกร้านผลิตภัณฑ์บนฐานทุนวัฒนธรรมจากกลุ่ม กล้าศิลป์ “อาเนาะกายู” พร้อมทั้งการแสดงสาธิตการสานกรงนกคุ้ม การแกะสลักกะลา ฯลฯ สร้างความสนใจให้กับผู้คนในเมืองสายบุรีเป็นจำนวนมาก ผู้คนสนใจร่วมงานและจับจ่ายงานผลิตภัณฑ์จากฝีมือของน้องๆเยาวชนที่มาออกร้านกันอย่างคึกคัก นับเป็นบรรยากาศที่ดีที่ทำให้มองเห็นแนวทางในการที่จะพัฒนาและสร้างพื้นที่และตลาดทางวัฒนธรรมในพื้นที่ต่อไป

ขณะเดียวกันกลไกการมีส่วนร่วมสร้าง “พื้นที่วัฒนธรรม” อาจก้าวไปสู่การเปิดเส้นทางการค้าวัฒนธรรมในหลากหลายลักษณะ เช่น เปิดช่องทางการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Social media) เพื่อเป็นช่องทางการจัดการค้าและประกอบการทางวัฒนธรรมไร้พรมแดนผ่านชุมชนเสมือนที่เป็นพื้นที่และช่องทางการตลาดในวัฒนธรรมบริโภคยุคใหม่

2) การส่งเสริมผู้จัดการทางวัฒนธรรม /ผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมที่เข้าใจในคุณค่าอัตลักษณ์ และการสร้าง“จุดขาย”ที่สร้างแบรนด์สร้าง “เรื่องเล่า” (story) ของสิ่งของหรือสินค้าที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่ม (value added) ภายใต้จุดยืนสำนักร่วมทางวัฒนธรรมที่ชัดเจน ซึ่งจะทำให้ผู้สร้างหรือผู้ประกอบการยุคใหม่จะไม่ผลิตหรือส่งเสริมการบริโภคสินค้าวัฒนธรรมแบบฉาบฉวยหรือมกง่าย เช่น การเข้าร่วมชมการแสดงการละเล่นต่างๆ การแปรรูปและออกแบบผลิตภัณฑ์ ฯลฯ ผ่านตลาดหรือเส้นทางวัฒนธรรมจัดขึ้นร่วมกันที่ไม่เพียงมุ่งหวังการเผยแพร่และจัดจำหน่ายสินค้าแต่ด้วยกลไกการพัฒนาแบบ “การค้าที่เป็นธรรม”(Fair Trade) ที่ทั้งผู้สร้างงานผู้ผลิตและผู้บริโภคจะได้รับความเป็นธรรมและคุณภาพในผลิตภัณฑ์นั้นๆ และในกระบวนการจัดการตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ จะไม่ก่อให้เกิดการทำลายวิถีชีวิต ทรัพยากรและจิตวิญญาณของวัฒนธรรมชุมชน แต่จะนำไปสู่เพื่อสร้างสรรค์วัฒนธรรมการใช้ชีวิต (living culture) ของคนรุ่นใหม่ในสังคมพหุวัฒนธรรม (multicultural) อย่างเท่าทัน

จากที่กล่าวมานั้น จะเห็นได้ว่า การดำเนินงานได้ให้ข้อค้นพบ แง่คิด และข้อเสนอต่อการทำงาน ใช้วัฒนธรรมเป็นทุนเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นชายแดนภาคใต้ที่มีนัยต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ทั้งภาคนโยบายและหน่วยงานทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่ที่จะเข้ามาร่วมเป็นผู้ร่วมขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ ในผลักดันการใช้ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อต่อยอดในการพัฒนาประเทศ และยังเน้นการส่งเสริมวิจัย อาทิ การนำทุนทางวัฒนธรรมมาเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ พร้อม ๆ กับการใช้เครื่องมือทางการเรียนรู้วัฒนธรรมในการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม แก้ไขปัญหาสังคมตามแนวนโยบายส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจบนฐานวัฒนธรรมที่สามารถเชื่อมต่อและต่อยอดการทำงานต่อไปได้ ไม่ว่าจะเป็นในมิติของการ “สร้างหน้าต่างแห่งโอกาส” ของการเรียนรู้ และการสร้างงานให้กับกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ผ่านกิจกรรม “พื้นที่วัฒนธรรม” (cultural space) ในรูปแบบต่าง ๆ จนถึงการเป็น “ผู้ร่วมเชื่อมต่อ” (co-connector) ร่วมระหว่างภาคีทางวัฒนธรรมรวมถึงกลุ่มภาคประกอบการและการตลาดสำหรับผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมซึ่งต้องเชื่อมโยงกับกลไกการพัฒนาหลายฝ่าย รวมถึงการเป็นฝ่ายหนุนเสริมกลไกการทำงานในพื้นที่ทั้งในระดับภูมิปัญญาพื้นบ้านจนถึงระดับชุมชนท้องถิ่น และเครือข่ายให้โอกาสถ่ายทอด เรียนรู้ต่อยอดและสร้างสรรค์ต่อเนื่องได้

ข้อสังเกตและข้อคิดบางประการที่กล่าวมานี้ น่าจะช่วยให้เห็นโอกาสการทำงานในระดับพื้นที่ อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป โดยหวังว่าการหนุนเสริมจากภาคีร่วมต่าง ๆ ผ่านความร่วมมือและการเรียนรู้ที่ต่างใช้จุดแข็งและศักยภาพของแต่ละภาคีมาเป็นพลังการทำงานจะช่วยให้การขับเคลื่อนงานไม่เพียงจะช่วยตอบโจทย์การค้นหาคูณค่าภูมิปัญญาและองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม แต่ยังสร้างกลไกการทำงานทางวัฒนธรรมในการพัฒนาเยาวชน การสร้างงานสร้างเศรษฐกิจ ตลอดจนการสร้างโอกาสของการเรียนรู้ และสร้างงานสำหรับรองรับประชาคมอาเซียนที่ไม่เพียงแต่ในเสาด้านมิติทางเศรษฐกิจ แต่รวมถึงเสาด้านมิติทางสังคมและวัฒนธรรมที่จะนำกลับไปสู่การเรียนรู้ “การศึกษาเพื่อความเข้าใจในประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม” เพื่อการอยู่ร่วมกัน และเสาด้านมิติความมั่นคงของชีวิตและอนาคตในระยะยาวอีกด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนา

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

1. เสนอให้เกิดความร่วมมือขององค์กรขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์เศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยใช้วัฒนธรรมเป็นฐาน ผ่านกลไกความร่วมมือระหว่างหอการค้าในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) รวมถึงสถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองโกตาบารู เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมาอยู่ และความร่วมมือในการส่งเสริมการค้าและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งจะนำไปสู่การ

พัฒนาสินค้าและตลาดสินค้าวัฒนธรรมซึ่งจะช่วยให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก และการสร้างความเข้าใจด้านสังคม วัฒนธรรม และศาสนาที่สอดคล้องไปกับยุทธศาสตร์สามเหลี่ยมมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ของรัฐบาล

2. **ข้อเสนอสำหรับกระทรวงวัฒนธรรม** เสนอให้มีการส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้จากการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรม การเปิดพื้นที่ทางวัฒนธรรม และการหนุนเสริมตลาดทางวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมุ่งเน้นการใช้วัฒนธรรมเป็นทุนสร้างเยาวชนในฐานะคนไทยมลายูและพลเมืองอาเซียน การใช้กระบวนการเรียนรู้และสร้างงานสร้างอาชีพบนฐานทุนทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างความมั่นคงในระยะยาว
3. **ข้อเสนอสำหรับกระทรวงศึกษาธิการ**
 - เสนอให้ร่วมดำเนินการส่งเสริมการเรียนรู้ท้องถิ่นให้กับเด็กเยาวชนนอกระบบโดยผ่านกระบวนการสร้างกลุ่มการเรียนรู้ทางเลือกให้กลุ่มเยาวชนนอกระบบการศึกษาได้เรียนรู้บนฐานองค์ความรู้ท้องถิ่น (ประวัติศาสตร์ กระบวนการผลิต) ไปพร้อมกับการสร้างงานสร้างอาชีพผ่านกระบวนการเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้ ศูนย์การเรียนรู้ และกลุ่มภูมิปัญญาต่างๆ ซึ่งสอดคล้องไปกับหลักการเรียนรู้ตามอัธยาศัย และเป็นอีกกลไกสำคัญในการดึงเด็กและเยาวชนซึ่งอยู่ในภาวะเสี่ยงให้กลับเข้ามาสู่โลกการเรียนรู้
 - เสนอให้กำหนดนโยบายให้สถาบันการศึกษาทั้งในระดับอาชีวศึกษา และอุดมศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมในการต่อยอดความรู้และพัฒนากระบวนการผลิตให้กับกลุ่มเยาวชน และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อต่อยอดภูมิปัญญาและส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานทุนทางวัฒนธรรม ซึ่งนอกจากจะช่วยเพิ่มมูลค่าและลดระยะเวลาในการผลิตแล้ว ยังตอบโจทย์ความเป็นสถาบันการศึกษาเพื่อท้องถิ่นได้อีกด้วย
4. **ข้อเสนอสำหรับกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์** การส่งเสริมและเปิดพื้นที่ให้เด็กนอกระบบได้เข้ามามีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งในการวางแผนการพัฒนาชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัวและชุมชน
5. **ข้อเสนอสำหรับกรมพัฒนาชุมชน** การส่งเสริมการสร้างงานสร้างอาชีพในชุมชนบนฐานทุนวัฒนธรรม ซึ่งในหลายชุมชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ดำเนินการอยู่ โดยยึดหลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ทั้งในแง่ของการพัฒนาความรู้ การสร้างกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจจากต้นน้ำถึงปลายน้ำ การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อไปสู่ระดับมาตรฐาน (ฮาลาล / สากล) และการจัดหาตลาดรองรับสินค้า ในลักษณะที่เป็นการดำเนินการช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจประชาชนในพื้นที่

ข้อเสนอระดับพื้นที่

1. **ระดับจังหวัด** ควรส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ อาทิ พิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น วัฒนธรรมจังหวัดในประเทศไทยและมาเลเซียเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ภายใต้มิติวัฒนธรรมมลายูร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้เกิดการนำทุนทางวัฒนธรรมมาเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ควบคู่ไปกับการใช้เครื่องมือทางการเรียนรู้วัฒนธรรมในการสร้างภูมิคุ้มกันและแก้ไขปัญหาสังคมตามแนวนโยบายส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจบนฐานวัฒนธรรม ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างอาชีพให้กับให้กับคนในพื้นที่ทั้งในมิติการค้า และการท่องเที่ยว อีกทั้งยังช่วยขับเคลื่อนกระบวนการในการศึกษา และอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมจากยุคungskาสูกะ-ปัตตานีในพื้นที่ให้คงอยู่ต่อไป
2. **ระดับท้องถิ่น และชุมชน** ควรส่งเสริมให้มีการเปิดพื้นที่ทางวัฒนธรรม และหนุนเสริมให้เกิดตลาดทางวัฒนธรรมในพื้นที่เพื่อให้เกิดแหล่งเรียนรู้ พร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ให้เป็นผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมในอนาคต ซึ่งจะช่วยให้เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพให้กับกลุ่มเยาวชนในพื้นที่ และการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นมิให้สาบสูญ

ข้อเสนอสำหรับงานวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรม

1. การพัฒนารูปแบบการวิจัยเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบ ผู้วิจัยควรให้ความสำคัญกับความต้องการและความสนใจของกลุ่มเยาวชน เพื่อให้ง่ายต่อการดึงความสนใจของกลุ่มเยาวชนนอกระบบให้เข้ามาสู่กระบวนการวิจัยและพัฒนา โดยที่การพัฒนาเยาวชนผ่านกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมนี้ นอกจากจะใช้กระบวนการดึงความสนใจด้วยการสร้างอาชีพ และการสร้างรายได้แล้ว กระบวนการสร้างความรู้ผ่านการถ่ายทอดความรู้ของครูภูมิปัญญา ซึ่งช่วยให้เกิดกลุ่มเรียนรู้ ร่วมคิด ร่วมลงมือทำ ซึ่งพัฒนาขึ้นเป็นเครือข่ายเยาวชนร่วมเรียนรู้
2. การศึกษาคุณค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมมลายู อาจหยิบยกนำไปขยายผลเป็นงานวิจัยซึ่งเป็นประเด็นร่วมระหว่างหน่วยงานของไทยและมาเลเซียได้ เพื่อที่ความเป็นวัฒนธรรมมลายูนั้น จะได้ไม่ถูกจำกัดเฉพาะชนชาติใดชนชาติหนึ่ง แต่จะเป็นของกลุ่มชนในพื้นที่ทั้งไทยและมาเลเซีย ซึ่งจะช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมให้กับประชาชนบริเวณพื้นที่ชายแดนของทั้งสองประเทศ อีกทั้งงานวิจัยในลักษณะความร่วมมือระหว่างประเทศนี้ อาจนำมาซึ่งการเปิดพื้นที่วัฒนธรรมและตลาดวัฒนธรรมร่วมในพื้นที่ชายแดนของทั้งสองประเทศได้ต่อไปอีกด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. โจทย์การวิจัยพัฒนากลไกการผลิตกลไกการตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์นวัตกรรมสำหรับกลุ่มเยาวชนเพื่อการต่อยอดการพัฒนาสู่การเป็นผู้ประกอบการ ที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาอาชีพและรายได้ให้กับกลุ่มเยาวชนนอกระบบอย่างยั่งยืน
2. โจทย์การวิจัยต่อยอดองค์ความรู้สู่กลุ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์กลุ่มอื่นๆในหลายๆพื้นที่ เพื่อให้เกิดการสร้างเครือข่ายและเกิดการรวมตัวของกลุ่มเยาวชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานทุนวัฒนธรรมอย่างเข้มแข็งต่อไป
3. โจทย์วิจัยพัฒนาการตลาดในรูปแบบต่างๆโดยเฉพาะ e-commerce เพื่อทำการตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์ของพื้นที่ให้ตอบโจทย์ความต้องการกลุ่มลูกค้าข้ามวัฒนธรรม พัฒนาศักยภาพ และเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มในการสร้างความเข้มแข็งในฐานทุนวัฒนธรรมศักยภาพในการสร้างผลิตภัณฑ์ เพื่อให้เกิดความมั่นคงในการพัฒนา เพื่อให้สามารถและสามารถเป็นตัวอย่างในการขยายผลสู่กลุ่มอื่นๆต่อไป
4. โจทย์วิจัยรูปแบบการพัฒนาของกลุ่มเยาวชนนอกระบบจากการศึกษาคุณค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นต้นแบบสำหรับการพัฒนาและปรับใช้กับการพัฒนาของกลุ่มเยาวชนในพื้นที่ภูมิภาคอื่นๆเพื่อให้เกิดการขยายผลในวงกว้างต่อไป

ภาคผนวก

ศรัทธา กล้าศิลป์... อาเนาะกาย
โดยจิรศักดิ์ อุดหนุน และคณะ

จุดเริ่มต้นจากข้อค้นพบจากงานวิจัยศึกษาสภาพการณ์เด็กและเยาวชนนอกระบบชายแดนใต้เมื่อปีพ.ศ. 2558 – 2559 ภายใต้งาน “ยุทธศาสตร์การพัฒนาเชิงพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้แบบมีส่วนร่วม” โดยการสนับสนุนคณะกรรมการทำงานขับเคลื่อนการจัดการความรู้เพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและทรัพยากรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยความร่วมมือระหว่างกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและภาคีขับเคลื่อน พบว่าปัจจัยสำคัญที่เด็กและเยาวชนนอกระบบในพื้นที่ต้องการมากคือเรื่องการส่งเสริมอาชีพในพื้นที่ โดยพบว่าเด็กที่หลุดออกจากระบบเมื่อไม่สามารถประกอบอาชีพในพื้นที่หรือชุมชนได้ จะหันหลังให้ชุมชนและออกไปหางานทำนอกพื้นที่ โดยเฉพาะไปเป็นแรงงานในประเทศเพื่อนบ้าน อีกกลุ่มหนึ่งใช้ชีวิตไปวันๆ อยู่กับการจับกลุ่มกันเสพยาเสพติดโดยเฉพาะน้ำกระท่อม โดยจะรวมกลุ่มตามพื้นที่ป่าของหมู่บ้าน โดยรู้จักกันในนาม “ฉก.” และรวมกลุ่มกันดื่มน้ำกระท่อมโดยหาเงินมาจากการรับจ้างทำงานรายวัน

งานวิจัย “โครงการศึกษาคุณค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนใต้” โดยสถาบันรามจิตติ ภายใต้การสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย เกิดขึ้นโดยหวังที่จะใช้งาน “Craft หรืองานหัตถกรรม” ที่ใช้ทุนวัฒนธรรมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ที่มีราก

ทางวัฒนธรรมที่ยาวนานในพื้นที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการดึงเด็กและเยาวชนนอกระบบในพื้นที่ให้หันกลับมามองรากของตนเอง ให้เห็นถึงคุณค่าและความงามในบ้านของตนเองที่สามารถใช้เป็นทุนเปลี่ยนเป็นอาชีพเพื่อสร้างรายได้ และความมั่นคงในชีวิต โดยไม่ทิ้งบ้านเกิดเพื่อไปประกอบอาชีพนอกพื้นที่ หรือใช้ชีวิตวันๆวนเวียนอยู่กับการดื่มน้ำกระท่อม และจมอยู่กับสภาพที่ไร้ซึ่งอนาคต

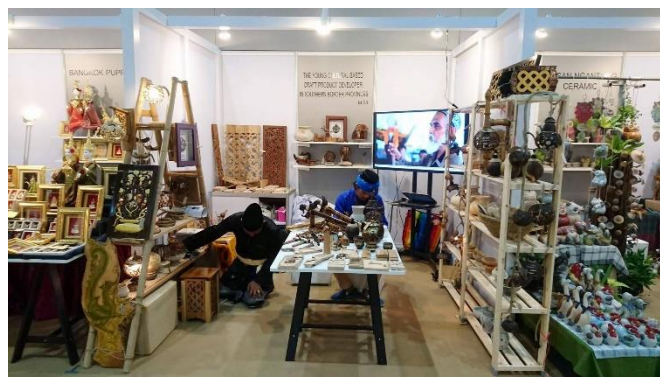
งานวิจัยเริ่มด้วยการค้นหาทุนวัฒนธรรมในพื้นที่และกลุ่มเยาวชนในพื้นที่ที่มีศักยภาพในการรวมกลุ่มเยาวชนนอกระบบ จนพบกลุ่มที่มีศักยภาพในการทำงานพร้อมด้วยทุนทางวัฒนธรรมที่น่าสนใจ

ประกอบไปด้วย กลุ่มกรงนกคุ้ม กลุ่มกริชรา มันธ์ กลุ่มผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาบ้านกุ่ม บาดะ กลุ่มรักษะกะลาและลวดลายกอล และ กลุ่มแกะสลักว่าววามูแล และกลุ่มแกะสลักไม้ พืชพันธ์เฉลิมพระเกียรติขุนละหาร เมื่อได้ กลุ่มแล้วจึงได้พาพวกเขาลงลึกไปถึงรากทาง วัฒนธรรมมลายูที่อยู่ในพื้นที่มาอย่างยาวนาน

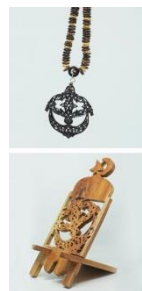

ผ่านการศึกษาและสืบค้นจากมรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชน องค์ความรู้ที่ได้รับการสืบทอดจากครู ภูมิปัญญา และเพิ่มเติมความรู้เรื่องลวดลายมลายู ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการโดย **USTAZ JAMAL ALIAS** บรมครูด้านการแกะลวดลายมลายูจากประเทศมาเลเซีย เพื่อให้ทุกคนตระหนักถึงคุณค่าและความงามของงาน “หัตถศิลป์” ที่ทุกคนต้องช่วยกันรักษา พัฒนาและต่อยอดให้ดียิ่งขึ้นต่อไป นอกจากนี้ ยังได้รับการแนะนำการออกแบบอย่างใกล้ชิดจากคุณ Sri นักออกแบบจาก Lotus Arts De Vivre เพื่อให้ น้องๆเยาวชนทุกกลุ่มได้มีไอเดียในการพัฒนางานผลิตภัณฑ์ของตัวเองให้ร่วมสมัยโดยไม่ทิ้งตัวตนและ รากวัฒนธรรมของตนเอง

ทำแล้วต้องได้ขาย ประสบการณ์มีค่ามากกว่าคำสอน เป็นคำที่ยังคงทันสมัยอยู่เสมอ การที่จะให้น้องๆเยาวชนทุกกลุ่มได้เข้าใจถึงคุณค่า ความสามารถ และจุดที่ตัวเองยืนอยู่ในขณะนั้นได้ดี ที่สุด คือการให้ทุกคนได้ไปลองตลาดจริง ได้นำของ นำงานที่พัฒนาจริงๆไปวางขายจริงๆ และด้วยความอนุเคราะห์ประสานงานให้จาก คุณพิมรา อินทรวินันท์ บริษัท ขจีชีวิตพอเพียง จำกัด **ศรัทธา กล้าศิลป์ “อาเนาะกายู”** จึงได้ถือกำเนิดขึ้นมาและพางานของทุกๆคนไปลองตลาดที่ใหญ่มากจาก ความอนุเคราะห์ของศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ ในงาน เทศกาลนวัตกรรมศิลป์นานาชาติ 2560 (International Innovation Craft Fair 2017) ณ ศูนย์แสดงสินค้าฯไบเทค บางนา ช่วงระหว่างวันที่ 23 – 26 มีนาคม 2560 น้องๆเยาวชนได้ประสบการณ์ที่มีค่ามากมายมหาศาลจากการได้มาออกร้านครั้งนี้ เนื่องจากทุกกลุ่มต้องทำทุกอย่างและเตรียมการทุกอย่างเองหมดไม่ว่าจะเป็นรายงานสินค้าที่จะนำไป ออกร้าน การขนส่งสินค้า การออกแบบตกแต่งร้านให้น่าสนใจ ฯลฯ นอกจากนี้การได้เห็นได้สัมผัสสินค้า จากร้านระดับแนวหน้าที่มาออกร้านนั้นทำให้ทุกคนตระหนักถึงจุดยืนของตนเองว่า ยังมีเรื่องที่ต้อง พัฒนาอีกมากทั้งความปรารถนาในการผลิต การประเมินกำลังการผลิตเพื่อรองรับการสั่งของจำนวนมากๆ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ทำให้พวกเขาเติบโต และเห็นทิศทางที่ควรจะมีมุ่งหน้าไปจากการกลับมาถอดบทเรียน จากการออกร้านในงานใหญ่นี้ว่า แบรรณที่ทุกคนร่วมกันสร้างนั้นมีจุดแข็งและจุดด้อยอะไรที่ต้อง พัฒนาต่อไป

จนถึงวันนี้้อง ๆ เยาวชนจากทั้ง 6 กลุ่มยังคงรวมกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่น พัฒนางานของตนเองอย่างต่อเนื่อง และเปิดตัว แสดงให้พื้นที่สามจังหวัดได้สัมผัสกับงานหัตถกรรมที่เต็มไปด้วยรากทางวัฒนธรรม และความงดงามอ่อนช้อยของลวดลายมลายู และลวดลายโบราณที่สืบทอดมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ต้นกล้าต้นนี้ยังรวมตัวกันกล้าที่จะแสดง กล้าที่จะนำเสนอ กล้าที่จะเติบโตในงานศิลป์ บนเส้นทางวัฒนธรรมมลายูที่งดงาม พร้อมทั้งขยายกล้าพันธุ์ที่งดงามทางศิลป์นี้ต่อไปที่ราบที่ลมหายใจยังมีด้วย ศรีธรา กล้าศิลป์ “อาเนาะกายู”

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการไปใช้ประโยชน์

งาน Spark U มหกรรมเยาวชนสร้างสรรค์ (ปลุกใจ เมือง “ได้ลมหายใจ”)

การร่วมมือของกลุ่มเยาวชนในพื้นที่ และการสร้างแรงบันดาลใจในการจัดกระบวนการสื่อและพื้นที่สร้างสรรค์ ในการพัฒนาสุขภาพของเด็ก เยาวชน ครอบครัว และชุมชน ซึ่ง Spark U เป็นกระบวนการให้เยาวชนมาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเป็นพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเยาวชน ซึ่งในการนี้เอง กลุ่มเยาวชนในโครงการฯ ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดงานและร่วมนำเสนอผลงาน และผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเยาวชนด้วย

งาน มหกรรมศิลปวัฒนธรรม ครั้งที่ 25 @มอ.ปัตตานี 4-12 กันยายน 2560

กลุ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมแสดงนิทรรศการ ออกร้าน และสาธิตการสร้างชิ้นงานผลิตภัณฑ์ในงาน

รายละเอียดผลการดำเนินงานของโครงการตามแผนงานโดยสรุป

กิจกรรม (ตามแผน)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ (ตามแผน)	ผลการดำเนินงาน	หมายเหตุ*
1. ระยะวางแผนและศึกษาข้อมูลภาพรวม 1.1 การประชุมพัฒนากรอบความคิดและวางแผนดำเนินงานร่วมกับทีมวิจัยในพื้นที่	- แผนการดำเนินงานระหว่างทีมวิจัยหลักและทีมวิจัยในพื้นที่ - แนวทางการเลือกกลุ่มเยาวชนและผลิตภัณฑ์เพื่อลงพื้นที่สำรวจต้นทุนการทำงานของของกลุ่มเยาวชนในพื้นที่	- แผนการดำเนินงานระหว่างทีมวิจัยหลักและทีมวิจัยในพื้นที่ - รายชื่อกลุ่มเยาวชนและผลิตภัณฑ์ที่จะลงพื้นที่ศึกษาต้นทุนการดำเนินงานจำนวน 20 กลุ่ม	
1.2 การดำเนินงานสำรวจกวาดจับ (Scan) ข้อมูลพื้นฐานและต้นทุนการทำงานจัดทำแผนที่ข้อมูลและความเป็นไปได้ของกลุ่มผลิตภัณฑ์ของเยาวชน	- ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจในการคัดเลือก	- สามารถคัดเลือกกลุ่มเยาวชนและผลิตภัณฑ์ที่จะให้ทุนสนับสนุนจากเกณฑ์	- เกณฑ์ – มีต้นทุนภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม มีปราชญ์ภูมิปัญญาให้ความรู้ มีกลุ่มเยาวชน
1.3 การประชุมสรุปข้อมูลพื้นฐาน เสนอแผนของกลุ่มผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นของเยาวชน	- แผนการดำเนินงานของแต่ละกลุ่มผลิตภัณฑ์	- ข้อเสนอโครงการย่อยของแต่ละกลุ่มเยาวชนและผลิตภัณฑ์ที่จะให้ทุนสนับสนุน - แผนการดำเนินงานของแต่ละกลุ่มผลิตภัณฑ์	
2. ระยะดำเนินการนำร่องกรณีศึกษา : วิจัยสืบค้นคุณค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ 2.1 การดำเนินงานสืบค้นหาคูณค่าที่มาจากผลิตภัณฑ์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมโดยใช้กระบวนการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็น (ลงพื้นที่รายกลุ่ม 5 กลุ่ม/5 พื้นที่) 2.2.กิจกรรมประชุมระดับ	- ข้อมูลความรู้พื้นฐานทุนทางวัฒนธรรมผ่านกระบวนการสืบค้นทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของแต่ละกลุ่มเยาวชนและผลิตภัณฑ์	- กลุ่มเยาวชนเกิดความตระหนักเห็นคุณค่าของผลิตภัณฑ์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มตนมากยิ่งขึ้น จากกระบวนการสืบค้นทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ซึ่ง	- กระบวนการสืบค้นทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นช่วยให้เกิดชุดความรู้และองค์ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการผลิตผลิตภัณฑ์

กิจกรรม (ตามแผน)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ (ตามแผน)	ผลการดำเนินงาน	หมายเหตุ*
พื้นที่ร่วมกันวิเคราะห์องค์ความรู้ คุณค่าและการคัดสรร เพื่อส่งต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงทดลองรายพื้นที่ (วิเคราะห์รายกลุ่มกรณีศึกษา 5 กลุ่ม/5 พื้นที่)		ช่วยให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการผลิต ผลิตภัณฑ์ของตนเพื่อการต่อยอดได้ดียิ่งขึ้น	
2.3 การพัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานทุนทางวัฒนธรรม โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ (ร้อยเรียงฐานความรู้ วัฒนธรรมสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์) - ประชุมปฏิบัติการ เพื่อออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ (พัฒนาแผน-แนวคิดผลิตภัณฑ์) - การลงพื้นที่ติดตามการสร้าง-พัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานความรู้เชิงวัฒนธรรม(รายพื้นที่) - การนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากฐานความรู้ทางวัฒนธรรม (วิพากษ์เพื่อการปรับปรุง)	- กลุ่มเยาวชน และผู้สนใจมีความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมาของวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับศาสนา และลวดลายมลายูมากขึ้น	- กลุ่มเยาวชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมาของวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับศาสนา และลักษณะของลวดลายมลายู โดยสามารถนำไปต่อยอดพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบของแต่ละกลุ่มได้	
2.4. การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเป็นสินค้าตอบสนองตลาด - การผลิตผลิตภัณฑ์เพื่อการค้า - การหาตลาดรองรับ	-	-	

กิจกรรม (ตามแผน)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ (ตามแผน)	ผลการดำเนินงาน	หมายเหตุ*
3.ระยะสังเคราะห์องค์ความรู้และสรุปบทเรียนการทำงาน (3เดือน) 3.1 การดำเนินงานวิเคราะห์และจัดการความรู้ที่ได้จากกระบวนการสืบค้นคุณค่าและการพัฒนาผลิตภัณฑ์รายกรณี (ชุดความรู้ภูมิปัญญา และแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานทุนวัฒนธรรมเพื่อการค้า)	องค์ความรู้จากการดำเนินโครงการวิจัย	องค์ความรู้ประวัติศาสตร์ในมิติทางวัฒนธรรมของสามจังหวัดชายแดนใต้ และองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบทั้ง 6 กลุ่ม	
3.2 แลกเปลี่ยนเรียนรู้และถอดบทเรียนองค์ความรู้ที่ได้จากกระบวนการสืบค้นคุณค่าและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในภาพรวม (การจัดการความรู้ฐานวัฒนธรรม-การจัดการเครือข่ายชุมชน-การพัฒนาสินค้าพื้นบ้านสู่สินค้าฐานทุนวัฒนธรรม-แนวทางการจัดการด้านการตลาด)	ต้นแบบ / ตัวแบบผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น 5 กลุ่ม ผลิตภัณฑ์ที่สามารถต่อยอดการพัฒนาได้	ได้ต้นแบบ/ตัวแบบผลิตภัณฑ์บนฐานทุนวัฒนธรรม 6 กลุ่มประกอบไปด้วย - กลุ่มกรรณภูมิ - กลุ่มกริชรามันห์ - กลุ่มผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาบ้านกูบังบาเตาะ - กลุ่มรักษะกะลาและลวดลายกอละ - กลุ่มแกะสลักว่าววาบูน - กลุ่มแกะสลักไม้พิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติขุนละหาร	
3.3 สังเคราะห์และสรุปองค์ความรู้จากโครงการวิจัย	เครือข่ายการเรียนรู้และเครือข่ายผู้ผลิตในกลุ่มเยาวชนที่สร้างงานสร้างอาชีพบนฐานทุนทางวัฒนธรรม	ได้ข้อค้นพบต้นทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่ การต่อยอดพัฒนากลุ่มเยาวชนทั้ง 6 กลุ่ม กระบวนการจัดการภายในกลุ่มเยาวชน และการรวมกลุ่มสร้างแบรนด์การค้าของตนเอง	

กิจกรรม (ตามแผน)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ (ตามแผน)	ผลการดำเนินงาน	หมายเหตุ*
3.4 เวทีนำเสนอผลงาน และตลาดนัดผลิตภัณฑ์จาก โครงการวิจัย เพื่อการต่อยอด การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และส่งเสริมการตลาด	ภาคีความร่วมมือที่ เชื่อมโยงการสร้างอาชีพสู่ การต่อยอดการพัฒนา ศักยภาพ อาชีพ และ การตลาด และผลิตภัณฑ์	เกิดการร่วมมือกับกลุ่ม เยาวชนในพื้นที่ คือ กลุ่ม Saiburi Looker และเบญจ เมธา ในการเปิดพื้นที่ วัฒนธรรมนำเสนอผลงาน ดำเนินงานวิจัยผ่าน นิทรรศการ และการออกร้าน พร้อมการสาธิตการสร้าง ชิ้นงานผลิตภัณฑ์ต่างๆในงาน “Melody of Saiburi” ณ ย่าน ชุมชนจีนในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี	

ภาคผนวก ก.

โครงการซึ่งขอรับทุนสนับสนุนการทำงานพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานทุนทางวัฒนธรรม
ของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้

โครงการ แกะสลักไม้ประดับอาคาร

ความเป็นมา

ในอดีตงานแกะสลักไม้ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มักจะแฝงไปด้วยความหมายและปรัชญาที่เป็นหลักความเชื่อของศาสนาอิสลามที่ผู้คนในท้องถิ่นนับถือ นอกจะแกะเพื่อความสวยงามแล้ว ไม้แกะสลักเหล่านั้นยังเป็นเครื่องราง หรือในภาษามลายูถิ่นเรียกว่า “อาซีมัต” ไว้ป้องกันภัยอันตรายต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นกับบ้านและผู้ที่อยู่อาศัย ซึ่งงานแกะสลักไม้ที่ใช้ประดับประดาอาคารบ้านเรือนในปัจจุบัน ส่วนใหญ่จะซื้อมาจากทางภาคเหนือของประเทศไทย

ซึ่งองค์ความรู้ดั้งเดิมที่กล่าวมาข้างต้น เริ่มสูญหายไปจากท้องถิ่น ทำให้ในระยะหลังๆ คนในท้องถิ่นเริ่มตัดขาดกับองค์ความรู้ในอดีต และในปัจจุบันทางพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นชุมชนละหารได้ทำการเก็บรวบรวมขององค์ความรู้เหล่านั้นขึ้นมาใหม่อีกครั้ง เพื่อจะมีการริเริ่มงานแกะสลักไม้ที่แฝงด้วยความหมายและปรัชญาขึ้นมาใหม่ เพื่อให้ผู้คนในท้องถิ่นหันมาสนใจงานแกะสลักของท้องถิ่นมากยิ่งขึ้นและยังสามารถสร้างรายได้และสร้างอาชีพให้กับเยาวชนที่อยู่รอบๆ ชุมชนชุมชนละหารด้วย

หากไม่มีการสืบสานในปัจจุบัน องค์ความรู้ก็จะถูกแช่แข็งอยู่แต่ในพิพิธภัณฑ์ ไม่สามารถนำมาต่อลมหายใจให้กับมรดกภูมิปัญญาได้ และทำให้คนในท้องถิ่นยังคงใช้ลวดลายที่มาจากภาคเหนือของประเทศไทยต่อไป ไม่สามารถสร้างจิตสำนึกให้หับคนในท้องถิ่นและไม่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่นได้ จึงเห็นควรว่า ควรจะมีการเรียนรู้งานแกะสลักไม้ของกลุ่มเยาวชนไปพร้อมๆ กับการทำงานของพิพิธภัณฑ์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษา เรียนรู้คุณค่าและแหล่งที่มาของลวดลายภูมิปัญญาพื้นบ้านในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อพัฒนาทักษะการแกะลายเพื่อพัฒนาอาชีพให้กับกลุ่มเยาวชน
3. เพื่อสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านการพัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานทุนวัฒนธรรม

กลุ่มเป้าหมาย

- กลุ่มเยาวชนที่สนใจในพื้นที่ จำนวน 15 - 20 คน

ระยะเวลาดำเนินการ

การดำเนินงาน	ปี 2559				ปี 2560				
	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.
ระยะที่ 1									
ประชุมสมาชิกกลุ่ม	/								
ศึกษานูมีปัญญาด้าน - ความหมายและปรัชญา - งานแกะสลักความรู้เรื่องวัตถุดิบ (ไม้ กะลา)	/	/	/						
สรุปผลการทำงานระยะที่ 1			/						
ระยะที่ 2									
ฝึกอบรมและพัฒนาเรื่องลวดลายให้กับ กลุ่มเยาวชน (ลงมือทำ)				/	/	/			
ออกแบบ พัฒนาผลิตภัณฑ์และผลิต				/	/	/			
สรุปผลการทำงานระยะที่ 2						/			
ระยะที่ 3									
การจัดการด้านการตลาดเพื่อรองรับ ผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม - ลองตลาด - ออกงานOTOP - ตลาดนอกพื้นที่						/	/	/	/
สรุปบทเรียนการทำงาน แนวทางการ ต่อยอดเพื่อสร้างความยั่งยืนของกลุ่ม									/
สรุปผลการทำงานระยะที่ 3									/

การพัฒนาผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์ที่คาดว่าจะพัฒนาเพิ่มเติม อาทิ

- เชิงชาย ,
- ช่อลม
- จั่ว

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. กลุ่มจำนวนเยาวชนที่มีทักษะและความรู้ด้านการแกะสลายภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. สามารถผลิตสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการของตลาดสามารถสร้างงานสร้างอาชีพให้กับกลุ่มเยาวชน

ที่ปรึกษาโครงการ

นายเฉลิมชัย โสวิรัตน์

ผู้รับผิดชอบโครงการ

1. นายรัศมินทร์ นิตีธรรม
ที่อยู่..... 60/4 ม 7 ต.ละหาร อ.ยี่งอ จ.นราธิวาส
เบอร์ติดต่อ..... 0896569957..... อีเมล..... rasmin_niti@hotmail.com
2. นายชูฮารี อาแว
ที่อยู่..... 223 ม. 1 ต.มะรือโบตก อ.ระแงะ จ.นราธิวาส
เบอร์ติดต่อ..... 0639430710..... อีเมล.....
3. นายเซ็ง อาแว
ที่อยู่..... 271 ,ม.7 ต.โคกเคียน อ.เมือง จ.นราธิวาส
เบอร์ติดต่อ..... 0817487674..... อีเมล.....
4. นายออลัม สะอู
ที่อยู่..... 20 ม.7 ต.ละหาร อ.ยี่งอ จ.นราธิวาส
เบอร์ติดต่อ..... 088 344 5569..... อีเมล.....

งบประมาณดำเนินการ

รายการ	จำนวนเงิน
ค่าใช้จ่ายในการสืบค้นความรู้และฝึกอบรม ค่าวิทยากร $500 \times 10 = 5,000$ บาท ค่าอาหาร 60 บ.*15 คน 10 วัน = 9,000 บาท	14,000 บาท
ค่าใช้จ่ายในการผลิต ค่าวัตถุดิบใช้แกะสลัก -แผ่นไม้ สำหรับแกะสลัก $200 \times 15 = 3000$ -มีดแกะสลัก 5ชุดๆละ 2,500 บาท =12,500	15,500 บาท
ค่าใช้จ่ายในการจัดการตลาดและพัฒนาผลิตภัณฑ์ จักรขอลู 3 เครื่อง (3X2000) 6,000 บาท เครื่องฉลุน้ำมันแบบตั้งพื้น 2 เครื่อง(2X4,500) 9,000บาท กบไฟฟ้า 3,000 บาท	18,000 บาท
ค่าใช้จ่ายในการประชุมและสรุปบทเรียน	2,500 บาท
อื่น ๆ (โปรดระบุ).....	-
รวม (ห้าหมื่นบาทถ้วน)	50,000 บาท

โครงการ ผลิตภัณฑ์ทรงนกคุ้ม(ยี่อเบาะปูญ๊ะ)

ความเป็นมา

ชุมชนบ้านกอลอกาปะห์เป็นชุมชนที่เก่าแก่ชุมชนหนึ่งในอำเภอกะพ้อ จังหวัดปัตตานี มีต้นตำหรับการทำและสานกรงนกคุ้มในรูปแบบต่าง ๆ หลายชนิด และที่โดดเด่นที่สุดเป็นการสานกรงนกคุ้มด้วยวัสดุจากธรรมชาติ เช่น หวาย ฝอยจากต้นตาล ญวนลิเภา และแผ่นไม้ซึ่งนำมาสานประกอบเข้ากันเป็นรูปทรงที่สวยงามคล้ายรูปทรงตัวช้าง มีการแกะสลักลวดลายต่างที่สวยงาม เป็นที่ชื่นชอบของคนในพื้นที่

แต่เมื่อสถานการณ์ในพื้นที่เปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่พัฒนาขึ้นจึงส่งผลให้จำนวนช่างกรงนกคุ้มและครุภูมิปัญญาลดน้อยถอยลง ซึ่งอาจส่งผลให้ภูมิปัญญาด้านการทำกรงนกคุ้มสาบสูญไป

ดังนั้นกลุ่มเยาวชนบ้านกอลอกาปะห์ ตำบลกะรุปี อำเภอกะพ้อ จังหวัดปัตตานีจึงได้เสนอโครงการ ผลิตภัณฑ์ทรงนกคุ้ม(ยี่อเบาะปูญ๊ะ) เพื่อเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และสืบสานภูมิปัญญาด้านการทำกรงนกคุ้มให้คงอยู่ จะช่วยให้เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพให้กับกลุ่มเยาวชนทั้งในและนอกระบบการศึกษาในพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์

- เพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มอาชีพเยาวชนบ้านกอลอกาปะห์
- เพื่อการสืบสานภูมิปัญญาการผลิตสานกรงนกคุ้มให้เยาวชนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้
- เพื่อพัฒนาและขยายโอกาสให้กับเยาวชนได้มีรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์

กลุ่มเป้าหมาย

- เยาวชนนอกระบบบ้านกอลอกาปะห์ จำนวน 10 -15 คน
- ผู้คนในชุมชนและกลุ่มคนที่สนใจ จำนวน - คน
- ปราชญ์/ครุภูมิปัญญาในชุมชน

ระยะเวลาดำเนินการ

การดำเนินงาน	ปี 2559				ปี 2560				
	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.
ระยะที่ 1									
ประชุมกลุ่มเพื่อวางแผนการดำเนินงาน	/	/							
จัดหาอุปกรณ์			/						
ฝึกอบรมเยาวชนกลุ่มเป้าหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่ม • การทำงานไม้ (ก๊วนง กรง) • การสานลาย (ลายคู่ ลายข้าวหลาม) • การออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์			/	/	/				
สรุปผลการทำงานระยะที่ 1			/						
ระยะที่ 2									
ผลิตผลิตภัณฑ์						/			
ออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่อยอด						/	/		
สรุปผลการทำงานระยะที่ 2						/			
ระยะที่ 3									
เผยแพร่ข้อมูลผ่านโซเชียลเน็ตเวิร์ค							/		
การเปิดตลาดจำหน่ายผลิตภัณฑ์							/	/	
สรุปทบทวนการทำงาน แนวทางการต่อยอดเพื่อสร้างควมยั่งยืนของกลุ่ม									/
สรุปผลการทำงานระยะที่ 3									/

การพัฒนาผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์ที่คาดว่าจะพัฒนาเพิ่มเติม อาทิ

- โคมไฟโดยใช้ฐานลายจากลายกรงนกคุ้ม
- กรงนกย่อขนาด
- กรงใส่สัตว์ชนิดต่างๆ เช่น แมว กระรอก หนู เป็นต้น

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- เยาวชนนอกระบบบ้านกอลอกาปะห์ได้รับการพัฒนาทักษะอาชีพเป็นกลุ่มองค์กรที่เข้มแข็ง
- การอนุรักษ์การผลิตผลิตภัณฑ์โดยใช้วัตถุดิบและวัสดุเหลือใช้ที่มีอยู่ในชุมชน
- สามารถผลิตสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการของตลาดสามารถสร้างงานสร้างอาชีพให้กับกลุ่มเยาวชน

ที่ปรึกษาโครงการ

นายอับดุลรอมนัน มูฮัมมะ

ผู้รับผิดชอบโครงการ

1.นาย มะนัสรี สาแม

ที่อยู่ 54 ม.6 ต.กะรุบี อ.กะป้อ จ.ปัตตานี

เบอร์ติดต่อ 099-029-7010 อีเมล

2.นาย รอเฟียอี มูฮัมมะ

ที่อยู่ 55 ม.6 ต.กะรุบี อ.กะป้อ จ.ปัตตานี

เบอร์ติดต่อ อีเมล

3.นาย อารอฟัต สาแม

ที่อยู่ 2 ม.6 ต.กะรุบี อ.กะป้อ จ.ปัตตานี

เบอร์ติดต่อ อีเมล

4.นาย ฟุซาฮุดดีน การี

ที่อยู่ 78 ม.6 ต.กะรุบี อ.กะป้อ จ.ปัตตานี

เบอร์ติดต่อ อีเมล

5.นาย มุตากีน การิ

ที่อยู่ 78 ม.6 ต.กะรุบี อ.กะป้อ จ.ปัตตานี

เบอร์ติดต่อ อีเมล

6.นาย วาเฮะ สะแม

ที่อยู่ 64 ม.6 ต.กะรุบี อ.กะป้อ จ.ปัตตานี

เบอร์ติดต่อ อีเมล

7.นาย อับดุลเราะมาน มุฮัมมัด

ที่อยู่ 55 ม.6 ต.กะรุบี อ.กะป้อ จ.ปัตตานี

เบอร์ติดต่อ 080-036-2493 อีเมล

8.นาย ดอเลาะ แด

ที่อยู่ 95 ม.6 ต.กะรุบี อ.กะป้อ จ.ปัตตานี

เบอร์ติดต่อ อีเมล

9.นส มายีตะห์ สาแม

ที่อยู่ 54 ม.6 ต.กะรุบี อ.กะป้อ จ.ปัตตานี

เบอร์ติดต่อ อีเมล

10.นาย มะรือเซะ ตาเยะ

ที่อยู่ 11 ม.6 ต.กะรุบี อ.กะป้อ จ.ปัตตานี

เบอร์ติดต่อ อีเมล

11.นาย พัตตา มะมิง

ที่อยู่ 31/1 ม.6 ต.กะรุบี อ.กะป้อ จ.ปัตตานี

เบอร์ติดต่อ อีเมล

12.นาย อีรฟาน มะมิง

ที่อยู่ 31/1 ม.6 ต.กระบุรี อ.กะป้อ จ.ปัตตานี

เบอร์ติดต่อ.....อีเมล

13.นาย ยุฟรี โบกิดา

ที่อยู่ 66 ม.6 ต.กระบุรี อ.กะป้อ จ.ปัตตานี

เบอร์ติดต่อ.....อีเมล

14.นาย มุฮัมมัด ฟิตรี

ที่อยู่ 2 ม.6 ต.กระบุรี อ.กะป้อ จ.ปัตตานี

เบอร์ติดต่อ.....อีเมล

15.นาย อัสฮัน เจะเล็ง

ที่อยู่ 58 ม.6 ต.กระบุรี อ.กะป้อ จ.ปัตตานี

เบอร์ติดต่อ.....อีเมล

งบประมาณดำเนินการ

รายการ	จำนวนเงิน	
ค่าใช้จ่ายในการสืบค้นความรู้และฝึกอบรม	5000	บาท
ค่าใช้จ่ายในการผลิต	7000	บาท
ค่าใช้จ่ายในการจัดการตลาดและพัฒนาผลิตภัณฑ์ เครื่องฉลุไฟฟ้า กบไม้ไฟฟ้า สว่างไฟฟ้า เลื่อยวงเดียว เครื่องขัดกระดาษทราย มีดแกะไม้ จัดทำสถานที่ในการ จัดทำ	25000	บาท
ค่าใช้จ่ายในการประชุมและสรุปบทเรียน	5000	บาท
อื่น ๆ (โปรดระบุ)...ค่าเดินทาง อาหาร-เครื่องดื่ม	8000	บาท
รวม (ห้าหมื่นบาทถ้วน)	50,000	บาท

โครงการ ผลิตภัณฑ์กริชรามันห์ (หัวกริช)

ความเป็นมา

กลุ่มกริชรามันห์ ก่อตั้งเมื่อ ปี 2542 โดยหน่วยพัฒนาเคลื่อนที่ กอ.รมน.ภาค 4 มีสมาชิกเริ่มแรกจำนวน 20 คน มีคณะครูปราชญ์ จำนวน 5 คน ได้แก่ นายตีพะลี อะตะบู ประธานลุ่มภูมิปัญญา นายมาหามะเย็ง พุดารอ นายมะไซมิง นิรุปี นายสะมะแอ โม และนายอับดุลดาติม สุหลง โดยในปัจจุบันได้มีกริชรามันห์เองได้รับความสนใจจากตลาดนัดสะสมกริชในภูมิภาคมลายูอย่างมาก อีกทั้งยังสามารถต่อยอดนำลวดลาย หรือรูปแบบหัวกริชไปพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ได้อีกมาก

ขณะเดียวกันจากข้อมูลสภาวะการณ์เด็กนอกระบบการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เองพบว่าในปัจจุบันมีเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาในพื้นที่ถึงกว่าร้อยละ 60 ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการบูรณาการเข้าไปพัฒนาอาชีพ หรือส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อสร้างโอกาสและความมั่นคงในชีวิตให้กับเยาวชนกลุ่มนี้ในระยะยาว

ดังนั้นเพื่อเป็นการสืบสานภูมิปัญญาทางด้านวัฒนธรรมด้านการทำกริชรามันห์ให้คงอยู่ต่อไป และเพื่อเป็นการพัฒนาทักษะอาชีพให้กับกลุ่มเยาวชนนอกระบบในพื้นที่ให้สามารถต่อยอดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ที่จะนำมาซึ่งรายได้และโอกาสการมีงานทำให้กับเยาวชนในพื้นที่ จึงนำมาสู่การพัฒนาข้อเสนอโครงการผลิตภัณฑ์กริชรามันห์ (หัวกริช)

วัตถุประสงค์

1. พัฒนาชุดความรู้และหลักสูตรการทำกริช
2. เพื่อพัฒนารูปแบบของหัวกริชรามันห์ให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป
3. เพื่อพัฒนารูปแบบใบกริช(ตากริช)และฝักกริช
4. เพื่อถ่ายทอดความรู้และพัฒนาทักษะการทำกริชให้กับกลุ่มเยาวชน

กลุ่มเป้าหมาย

- กลุ่มเยาวชนที่สนใจ ในพื้นที่ จำนวน 10 - 20 คน
- กลุ่มเยาวชนที่สนใจนอกพื้นที่ จำนวน 5 – 15 คน

ระยะเวลาดำเนินการ

การดำเนินงาน	ปี 2559				ปี 2560				
	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.
ระยะที่ 1									
จัดประชุมชี้แจงคณะทำงาน พร้อมรับ สมัครเยาวชนที่สนใจ	/								
จัดประชุมที่มววิจัย และจัดร่างหลักสูตร และตำรา(ภูมิปัญญาเกี่ยวกับเยาวชน)	/	/							
ดำเนินการให้ความรู้กับกลุ่มเยาวชน			/	/	/	/	/	/	
ศึกษารูปแบบ - ไม่ - เหล็ก - กฎหมาย			/	/					
สรุปผลการทำงานระยะที่ 1			/						
ระยะที่ 2									
ฝึกปฏิบัติเพื่อพัฒนาทักษะการทำกริช รูปแบบของกริช และผลิตภัณฑ์อื่นบน ฐานทุนจากกริช (180 ชม.)			/	/	/	/	/	/	
พัฒนารูปแบบการทำกริช และ ผลิตภัณฑ์เกี่ยวเนื่อง			/	/	/	/	/	/	
จัดนิทรรศการกริช				/					
สรุปผลการทำงานระยะที่ 2						/			
ระยะที่ 3									
จัดการด้านการตลาด				/	/	/	/	/	
สรุปบทเรียนการทำงาน แนวทางการ ต่อยอดเพื่อสร้างที่ยั่งยืนของกลุ่ม และจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรการทำ กริช									/
สรุปผลการทำงานระยะที่ 3									/

การพัฒนาผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์ที่คาดว่าจะพัฒนาเพิ่มเติม อาทิ

- กริขปากกา
- พวงกุญแจ
- handy drive
- ปีน้ปากผม

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. การสืบสานการทำหัวกริชและอัตลักษณ์ของหัวกริชมั่นให้กับเยาวชนในพื้นที่
2. หลักสูตรการทำกริชตามแบบต้นตำหรับกริชมั่น
3. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่โดยอาศัยรูปแบบหัวกริชเพื่อสร้างรายได้ให้กับเยาวชนในพื้นที่

ที่ปรึกษาโครงการ

นายตีพะลี อะตะบู

ผู้รับผิดชอบโครงการ

1. นายซุลฟาการ์ อะตะบู
ที่อยู่ 54/1 หมู่2 ต.ตะโละฮาลอ อ.รามัน จ.ยะลา .
เบอร์ติดต่อ 090-4824151 อีเมล tipali_Atabu@hotmail.com .
2. นายมัสซอร์รัน มะกนิ
ที่อยู่.....:
เบอร์ติดต่อ..... อีเมล.....:
3. นายสุกรี สระอเย็ง
ที่อยู่.....:
เบอร์ติดต่อ..... อีเมล.....:
4. นายบุรฮัน มะสีละ
ที่อยู่.....:
เบอร์ติดต่อ..... อีเมล.....:
5. นายชาญานิน มะดีเยาะ
ที่อยู่.....:
เบอร์ติดต่อ..... อีเมล.....:

งบประมาณดำเนินการ

รายการ	จำนวนเงิน
ค่าใช้จ่ายในการสืบค้นความรู้และฝึกอบรม - ค่าเดินทางเข้าร่วมประชุม อบรมต่างๆ	3,000 บาท
ค่าใช้จ่ายในการผลิต - ไม้ 2"X4" - เหล็กสำหรับตีขึ้นรูป	6,000 บาท
ค่าใช้จ่ายในการจัดการตลาดและพัฒนาผลิตภัณฑ์ อุปกรณ์ทำหัวกริช - ขวาน - ตะไบบึง (สี่เหลี่ยม สามเหลี่ยม วงกลม) - ชุตมีดแกะสลัก - สเปร์เล็คเกอร์ อุปกรณ์ทำใบกริช - เครื่องเจียมือ - เครื่องเจียลูกหมู - สว่านเจาะ - ใบเลื่อย(4 ขนาด) เอกสารชุดความรู้และหลักสูตรการทำกริช - ค่าจัดพิมพ์เอกสาร	35,000 บาท
ค่าใช้จ่ายในการประชุมและสรุปบทเรียน	5,000 บาท
อื่น ๆ (โปรดระบุ) – ค่าติดต่อประสานงาน	1,000 บาท
รวม (ห้าหมื่นบาทถ้วน)	50,000 บาท

โครงการ ผลิตภัณฑ์กอบและบ้านบางมะรวด

ความเป็นมา

ชุมชนบ้านบางมะรวดเป็นชุมชนริมทะเล ชื่อชุมชนมาจากคำว่า ลูวะห์(เพี้ยนเป็นบวะห์)บ้านบางมะรวดมีคลองเล็กๆซึ่งไหลลงสู่ทะเล ชาวบ้านเรียกว่า “บาง”หรือลูกบาง เรียกรวมๆกันว่า “บางมะรวด” คนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง

กลุ่มบ้านรักษะละมีแนวคิดสร้างงานภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่ออยากให้คนในชุมชนหรือกลุ่มเยาวชนมีส่วนร่วมในสร้างสรรค์งาน หลังจากการประกอบอาชีพหลักได้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว จากรากไม้และเปลือกหอย โดยเน้นวัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งกลุ่มพยายามนำเสนอและถ่ายทอดเอกลักษณ์หรือกลิ่นอายของท้องถิ่นลงสู่ตัวผลิตภัณฑ์ อาทิ ลายเรือกอบและ ลายชวา เป็นต้น เพื่อเพิ่มเสน่ห์และเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ อีกทั้งยังเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น และช่วยสร้างงานสร้างอาชีพให้กับกลุ่มเยาวชนในพื้นที่ ซึ่งสามารถเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยเสริมศักยภาพให้กับกลุ่มเด็กและเยาวชนทั้งในและนอกระบบในพื้นที่ให้ไกลห่างจากปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ได้ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนากลุ่มเยาวชนให้มีทักษะความรู้ความสามารถในงานภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นโดยใช้ฐานทางภูมิปัญญาชุมชน

กลุ่มเป้าหมาย

- กลุ่มเยาวชนบ้านรักษะละจำนวน20 คน
- กลุ่มเยาวชนที่สนใจจำนวน5- 20 คน
- ประชาชนชุมชน

ระยะเวลาดำเนินการ

การดำเนินงาน	ปี 2559				ปี 2560				
	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.
ระยะที่ 1									
ประชุมกลุ่มเป้าหมายโดยครูภูมิปัญญา	/								
อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวและลวดลายกอและ		/	/						
แบ่งกลุ่มพัฒนาทักษะการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เรียนรู้ลวดลายต่างๆ เช่น ลายกอและมลายู ลายกอและชาว (พัฒนาทักษะพื้นฐาน) - เขียนลาย (ชาว ไทย ยาวอประยุกต์) - ใช้พู่กัน - เขียนสี - อื่น ๆ		/	/						
สรุปผลการทำงานระยะที่ 1				/					
ระยะที่ 2									
ออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์				/	/	/			
ดำเนินการเพื่อผลิต ผลิตภัณฑ์จากวัตถุดิบในชุมชน					/	/			
สรุปผลการทำงานระยะที่ 2						/			
ระยะที่ 3									
ทดลองตลาด				/	/	/	/	/	
พัฒนาผลิตภัณฑ์				/	/	/	/	/	
สรุปบทเรียนและแนวทางการต่อยอดเพื่อสร้างความยั่งยืนของกลุ่ม									/
สรุปผลการทำงานระยะที่ 3									/

การพัฒนาผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์ที่คาดว่าจะพัฒนาเพิ่มเติม อาทิ

- นาฬิกาจากรากไม้
- ป้ายบ้านเลขที่
- กล่องใส่เครื่องประดับลายกอกและ/ลายฉลุ
- แก้วน้ำดื่มจากไม้สนุนไพร ไม้ศิริมงคล
- โมบาย

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. กลุ่มเยาวชนผู้รู้และสามารถสืบทอดลายเรือกอกและ
2. สามารถสร้างงานสร้างอาชีพให้กับกลุ่มเยาวชน
3. ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับมาตรฐาน OTOP และสามารถก้าวสู่ตลาดสากล

ที่ปรึกษาโครงการ

นายมะยานัม อูมา (ปราชญ์ภูมิปัญญาด้านลวดลายกอกและ)

ผู้รับผิดชอบโครงการ

1. นายสาเหซุไลมัน อันอตับ
ที่อยู่: 27/5 ม.1 ต.บ้านกลาง อ.ปะนาเระ จ.ปัตตานี
เบอร์ติดต่ออีเมล: syedsulaiman.hanani@gmail.com
2. นายพิรमान ยะโกะ
ที่อยู่: 88/1 ม.1 ต.บ้านกลาง อ.ปะนาเระ จ.ปัตตานี
เบอร์ติดต่ออีเมล:-
3. นายมาลีกี มะยูโซ๊ะ
ที่อยู่: 184/6 ม.1 ต.บ้านกลาง อ.ปะนาเระ จ.ปัตตานี
เบอร์ติดต่ออีเมล: -

งบประมาณดำเนินการ

รายการ	จำนวนเงิน
ค่าใช้จ่ายในการสืบค้นความรู้และฝึกอบรม	
ค่าวิทยากร $500 \times 10 = 5,000$	5,000 บาท
ค่าเครื่องเสียง $500 \times 10 = 5,000$	5,000 บาท
ค่าอาหาร 70 บ.*20 คน 10 วัน = 14,000	14,000 บาท
ค่าใช้จ่ายในการผลิต	6,000 บาท
ค่าวัสดุติดปกก่อนพื้นลายกอลและ	
-นาฬิกากระดาษไม้	
-แก้วน้ำดื่มสมุนไพร	
-ป้ายบ้านเลขที่	
-กล่องใส่เครื่องประดับ	
-โมบาย	
ค่าใช้จ่ายในการจัดการตลาดและพัฒนาผลิตภัณฑ์	
เลื่อยตัดไม้ขนาดกลาง	5,000 บาท
โต๊ะเลื่อย 10 นิ้ว	6,500 บาท
โต๊ะพับอเนกประสงค์ 3 ตัว	4,500 บาท
ค่าอุปกรณ์ (ฟูก้น กระดาษA4 สี ฯลฯ)	1,000 บาท
ค่าใช้จ่ายในการประชุมและสรุปบทเรียน	3,000 บาท
รวม (ห้าหมื่นบาทถ้วน)	50,000 บาท

โครงการ ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา(กือโละ)

ความเป็นมา

กูบังบาเตาะ มีที่มาจากหนองน้ำที่แรดเล่นอยู่ ชาวบ้านจึง เรียกบริเวณนี้ว่า “กูบังบาเตาะ แปลเป็นภาษาไทยว่า “หนองแรด” โดยชุมชนแห่งนี้มีชื่อเสียงมาช้านานในเรื่องเครื่องปั้นดินเผา เนื่องจากดินเหนียวในชุมชนแห่งนี้มีคุณสมบัติเหมาะสมสามารถนำมาทำเครื่องปั้นดินเผาซึ่งเป็นภาชนะที่สำคัญและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในรุ่นก่อน อาทิ หม้อน้ำละหมาด หม้อน้ำมนต์ ภาชนะเครื่องอุปโภคในชีวิตประจำวัน ฯลฯ ส่งผลให้ชุมชนกูบังบาเตาะจึงมี คุรุภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาอยู่จำนวนมาก

แต่เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไปและเริ่มมีการนำวัสดุอื่นมาทำเป็นภาชนะย่อมส่งผลให้ความนิยมในภาชนะดินเผาลดน้อยลงไปอย่างมาก อีกทั้งกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่เองก็ไม่คิดจะสืบทอด ส่งผลให้ในปัจจุบันเหลือเพียงผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนเท่านั้นที่ยังคงสืบสานภูมิปัญญาการทำภาชนะเครื่องปั้นดินเผา กูบังบาเตาะ

ดังนั้นเพื่อให้ภูมิปัญญาการทำเครื่องปั้นดินเผา กูบังบาเตาะต้องสาบสูญไป กลุ่มเยาวชนบ้านกูบังบาเตาะจึงมีแนวคิดที่จะต้องการสืบสานภูมิปัญญาการทำเครื่องปั้นดินเผา และพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดในปัจจุบัน ซึ่งจะช่วยให้อาชีพภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้ได้แล้ว ยังสามารถสร้างงานสร้างอาชีพให้กับกลุ่มเยาวชนอีกด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสืบค้นและเรียนรู้รากเหงาความเป็นมาของเครื่องปั้นดินเผาในชุมชน
2. เพื่อพัฒนากลุ่มเยาวชนให้มีทักษะความรู้ความสามารถในงานภูมิปัญญาท้องถิ่นและสืบสานของดีในชุมชน
3. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นโดยใช้ฐานทางภูมิปัญญาชุมชนให้สอดคล้องกับยุคสมัยและความต้องการของผู้บริโภค

กลุ่มเป้าหมาย

- กลุ่มเยาวชนในชุมชน จำนวน 10 คน
- กลุ่มคนที่สนใจ จำนวน 5 – 20 คน
- ปราชญ์/คุรุภูมิปัญญาในชุมชน

ระยะเวลาดำเนินการ

การดำเนินงาน	ปี 2559				ปี 2560				
	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.
ระยะที่ 1									
ประชุมกลุ่มเพื่อวางแผนการดำเนินงาน	/								
ศึกษาประวัติ ความเชื่อเกี่ยวกับการใช้เครื่องปั้นดินเผา		/	/						
ศึกษาดูงาน		/	/						
สรุปผลการทำงานระยะที่ 1			/						
ระยะที่ 2									
ลงมือปฏิบัติ				/	/	/			
ออกแบบ พัฒนาและผลิตผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับยุคสมัย				/	/	/			
สรุปผลการทำงานระยะที่ 2						/			
ระยะที่ 3									
ทดลองตลาด						/	/	/	/
ปรับปรุงผลิตภัณฑ์						/	/	/	/
สรุปบทเรียนการทำงาน แนวทางการต่อยอดเพื่อสร้างความยั่งยืนของกลุ่ม									/
สรุปผลการทำงานระยะที่ 3									/

การพัฒนาผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์ที่คาดว่าจะพัฒนาเพิ่มเติม อาทิ

- หม้อดินดั้งเดิมเพิ่มลายลงบนผลิตภัณฑ์
- ชุดกาต้มน้ำ
- ชุดของตกแต่ง เช่น แจกัน โคมไฟ เป็นต้น

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. การสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการผลิตเครื่องปั้นดินเผาภูมิปัญญาเตา
2. เยาวชนสามารถพัฒนาและผลิตสินค้าบนฐานทุนวัฒนธรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดได้

ที่ปรึกษาโครงการ

นางแย้ม วาเย็น

ผู้รับผิดชอบโครงการ

1. ชื่อ นายมายโซ แซ่เซ้ง
ที่อยู่ 30 ม.4 ต.สะก้า อ.มายอ จ.ปัตตานี
เบอร์ติดต่อ 081-7385480 อีเมล maisoseng2519@gmail.com
2. ชื่อ นายชาการ์ ยูโซ๊ะ
ที่อยู่ 108/3 ม.4 ต.สะก้า อ.มายอ จ.ปัตตานี
เบอร์ติดต่อ 063-580 7767 อีเมล _____
3. นายชูเฟียน ดีอราซอ
ที่อยู่ 135/2 ม.4 ต.สะก้า อ.มายอ จ.ปัตตานี
เบอร์ติดต่อ _____ อีเมล _____
4. นายอาหามะ สาแม๊ะ
ที่อยู่ 76 ม.4 ต.สะก้า อ.มายอ จ.ปัตตานี
เบอร์ติดต่อ 093-593 7719 อีเมล _____

งบประมาณดำเนินการ

รายการ	จำนวนเงิน
ค่าใช้จ่ายในการสืบค้นความรู้และฝึกอบรม	
-ค่าไวไฟลทำสื่อ	3,000 บาท
- ค่าฝึกอบรม จำนวน 5 วัน	30,000 บาท
ค่าใช้จ่ายในการผลิต	3,000 บาท
ค่าใช้จ่ายในการจัดการตลาดและพัฒนาผลิตภัณฑ์	
ค่าเครื่องปั้นดิน จำนวน 2 เครื่อง	9,000 บาท
ค่าใช้จ่ายในการประชุมและสรุปบทเรียน	5,000 บาท
อื่น ๆ (โปรดระบุ).....	- บาท
รวม (ห้าหมื่นบาทถ้วน)	50,000 บาท

โครงการ ผลิตภัณฑ์ว่าววาบูนแล(ผลิตภัณฑ์กะลา)

ความเป็นมา

บ้านป่าหลวงเป็นชุมชนที่มีขอบเขตของชุมชนจำกัด(มีแม่น้ำล้อมรอบ)มีทางเข้าหมู่บ้านทางเดียว เป็นชุมชนที่มีขนาดใหญ่ไม่ใหญ่มาก อาชีพส่วนใหญ่จะอยู่กับทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เช่น การทำเกษตร การประมง เลี้ยงปลา ซึ่งเป็นอาชีพที่ไม่ผูกมัดกับเวลา ทำให้คนในชุมชนมีเวลาว่างมากพอ

ผลิตภัณฑ์วาบูนแล(แกะลายบนกะลา)กับเยาวชนบ้านป่าหลวง เริ่มต้นมาจากการที่เยาวชนมีเวลาว่างจากการช่วยเหลืออาชีพของครอบครัวมารวมกลุ่มจัดตั้งกลุ่มงานหัตถกรรมท้องถิ่นตั้งแต่ปี2548 มีสมาชิก 20 คน และเกิดการพัฒนากิจกรรมการแกะลายต่างๆ เช่น แกะลายบนกรงนกกรงหัวจุก แกะลายลงบนไม้และด้ามกริช จากจำนวนสมาชิกทั้งหมด 20 คน มีเพียง 4 คนเท่านั้นที่สามารถแกะลายได้

การแกะลายว่าววาบูนแล มาจากการพัฒนาชิ้นงานผลิตภัณฑ์ของกลุ่มที่ต้องการให้เกิดการเพิ่มมูลค่าให้กับวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น อาทิ กะลามะพร้าว ไม้ต่างๆ แก่นไม้ เป็นต้น โดยการผสมผสานกับวัฒนธรรมของท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยให้เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพให้กับกลุ่มเยาวชนทั้งในและนอกระบบการศึกษาในพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์

4. เพื่อศึกษา เรียนรู้คุณค่าและแหล่งที่มาของลวดลายภูมิปัญญาพื้นบ้านในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
5. เพื่อพัฒนากิจกรรมการแกะลายเพื่อพัฒนาอาชีพให้กับกลุ่มเยาวชน
6. เพื่อสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านการพัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานทุนวัฒนธรรม

กลุ่มเป้าหมาย

- กลุ่มเยาวชนที่สนใจในพื้นที่ จำนวน15 - 20 คน

ระยะเวลาดำเนินการ

การดำเนินงาน	ปี 2559				ปี 2560				
	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.
ระยะที่ 1									
ประชุมสมาชิกกลุ่ม	/								
ศึกษาภูมิปัญญาด้าน - ว้าว - การแกะลวดลาย (กอลและ บาหลีมลายู) - ความรู้เรื่องวัตถุดิบ (ไม้ กะลา)	/	/	/						
สรุปผลการทำงานระยะที่ 1			/						
ระยะที่ 2									
ฝึกอบรมและพัฒนาเรื่องลวดลายให้กับกลุ่มเยาวชน (ลงมือทำ)				/	/	/			
ออกแบบ พัฒนาผลิตภัณฑ์และผลิต				/	/	/			
สรุปผลการทำงานระยะที่ 2						/			
ระยะที่ 3									
การจัดการด้านการตลาดเพื่อรองรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม - ลองตลาด - ออกงานOTOP - ตลาดนอกพื้นที่						/	/	/	/
สรุปทบทวนการทำงาน แนวทางการต่อยอดเพื่อสร้างความยั่งยืนของกลุ่ม									/
สรุปผลการทำงานระยะที่ 3									/

การพัฒนาผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์ที่คาดว่าจะพัฒนาเพิ่มเติม อาทิ

- ว่าววาบู่แล กรอบมือถือ ของที่ระลึกจากวัสดุ อาทิ กระดาษ ไม้
- อุปกรณ์ตกแต่ง เช่น กรอบช่องลม บานเพ็ญมุขี
- ที่วางกู้อ่านสำหรับอ่าน (มาฮา)

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

3. กลุ่มจำนวนเยาวชนที่มีทักษะและความรู้ด้านการแกะสลักลายภูมิปัญญาท้องถิ่น
4. สามารถผลิตสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการของตลาดสามารถสร้างงานสร้างอาชีพให้กับกลุ่มเยาวชน

ที่ปรึกษาโครงการ

นายเฉลิมชัย โสวิรัตน์

ผู้รับผิดชอบโครงการ

2. นายอุสมัน มามะ
ที่อยู่ 101 ม.3 ต.ยามู อ.ยะหริ่ง จ.ปัตตานี
เบอร์ติดต่อ 0812369298 อีเมล
3. นายมะโซยาดี มะแซ
ที่อยู่ 16/2 ม.3 ต.ยามู อ.ยะหริ่ง จ.ปัตตานี
เบอร์ติดต่อ 0845600083 อีเมล
4. นายอัสมี หะยีบากา
ที่อยู่ 11/1 ม.3 ต.ยามู อ.ยะหริ่ง จ.ปัตตานี
เบอร์ติดต่อ อีเมล
5. นายสุไลมาน หะยีเยะ
ที่อยู่ 2 ม.3 ต.ยามู อ.ยะหริ่ง จ.ปัตตานี
เบอร์ติดต่อ อีเมล

งบประมาณดำเนินการ

รายการ	จำนวนเงิน
ค่าใช้จ่ายในการสืบค้นความรู้และฝึกอบรม (เรื่องลวดลาย) -ค่าอาหารกลางวันและอาหารว่าง 15คน x 120 บาทx3วัน -ค่าอุปกรณ์ 3000 บาท -ค่าตอบแทนครูภูมิปัญญา 3000 บาท	11400 บาท
ค่าใช้จ่ายในการผลิต ค่าวัตถุดิบ 5000 /ไม้ ค่าวัสดุอุปกรณ์ 1600	6,600 บาท
ค่าใช้จ่ายในการออกแบบ พัฒนาผลิตภัณฑ์ ค่าอาหารกลางวันและอาหารว่าง 15คน x 120 บาทx5วัน - ค่าอุปกรณ์ 5000 บาท - ค่าวิทยากร 5000	19,000 บาท
ค่าใช้จ่ายในการจัดการตลาดและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ส่วน mt 607 3/8 2000 บาท เครื่องเจียร รุ่น 9553BX 2500 บาท เลื่อยจิกซอร์ปรับรอบ รุ่น 4327 2500 บาท เครื่องตกแต่งแกะสลักไม้ รุ่น 370 3000 บาท	10,000 บาท
ค่าใช้จ่ายในการประชุมและสรุปบทเรียน -ค่าอาหารกลางวันและอาหารว่าง 10 คนx120บาท	3,000 บาท
อื่น ๆ (โปรดระบุ).....	บาท
รวม (ห้าหมื่นบาทถ้วน)	50,000 บาท

ภาคผนวก ข.
การศึกษาและสร้างชุดความรู้โดยกลุ่มเยาวชน

โครงการ แกะสลักไม้พิพิธภัณฑสถานพระเกียรติขุนละหาร

ความเป็นมา

ในอดีตงานแกะสลักไม้ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มักจะแฝงไปด้วยความหมายและปรัชญาที่เป็นหลักความเชื่อของศาสนาอิสลามที่ผู้คนในท้องถิ่นนับถือ นอกจากจะแกะเพื่อความสวยงามแล้ว ไม้แกะสลักเหล่านั้นยังเป็นเครื่องราง หรือในภาษามลายูถิ่นเรียกว่า “อาซีมิตี” ไว้ป้องกันอันตรายต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับบ้านและผู้ที่อยู่อาศัย ซึ่งงานแกะสลักไม้ที่ใช้ประดับประดาอาคารบ้านเรือนในปัจจุบัน ส่วนใหญ่จะซื้อมาจากทางภาคเหนือของประเทศไทย

ซึ่งองค์ความรู้ดั้งเดิมที่กล่าวมาข้างต้น เริ่มสูญหายไปจากท้องถิ่น ทำให้ในระยะหลัง ๆ คนในท้องถิ่นเริ่มตัดขาดกับองค์ความรู้ในอดีต และในปัจจุบันทางพิพิธภัณฑสถานพระเกียรติขุนละหารได้ทำการเก็บรวบรวมขององค์ความรู้เหล่านั้นขึ้นมาใหม่อีกครั้ง เพื่อจะมีการริเริ่มงานแกะสลักไม้ที่แฝงด้วยความหมายและปรัชญาขึ้นมาใหม่ เพื่อให้ผู้คนในท้องถิ่นหันมาสนใจงานแกะสลักของท้องถิ่นมากยิ่งขึ้นและยังสามารถสร้างรายได้และสร้างอาชีพให้กับเยาวชนที่อยู่รอบ ๆ ชุมชนขุนละหารด้วย

หากไม่มีการสืบสานในปัจจุบัน องค์ความรู้ก็จะถูกแช่แข็งอยู่แต่ในพิพิธภัณฑสถาน ไม่สามารถนำมาต่อลมหายใจให้กับมรดกภูมิปัญญาได้ และทำให้คนในท้องถิ่นยังคงใช้ลวดลายที่มาจากภาคเหนือของประเทศไทยต่อไป ไม่สามารถสร้างจิตสำนึกให้หับคนในท้องถิ่นและไม่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่นได้ จึงเห็นควรว่า ควรจะมีการเรียนรู้งานแกะสลักไม้ของกลุ่มเยาวชนไปพร้อม ๆ กับการทำงานของพิพิธภัณฑสถาน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษา เรียนรู้คุณค่าและแหล่งที่มาของลวดลายภูมิปัญญาพื้นบ้านในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อพัฒนาทักษะการแกะสลักเพื่อพัฒนาอาชีพให้กับกลุ่มเยาวชน
3. เพื่อสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านการพัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานทุนวัฒนธรรม

กลุ่มเป้าหมาย

เยาวชนที่สนใจในพื้นที่ จำนวน 15 - 20 คน

ระยะเวลาดำเนินการ

การดำเนินงาน	ปี 2559				ปี 2560				
	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.
ระยะที่ 1									
ประชุมสมาชิกกลุ่ม	/								
ศึกษาภูมิปัญญาด้าน - ความหมายและปรัชญางาน แกะสลัก - ความรู้เรื่องวัตถุดิบ (ไม้ กะลา)	/	/	/						
สรุปผลการทำงานระยะที่ 1			/						
ระยะที่ 2									
ฝึกอบรมและพัฒนาเรื่องลดราย ให้กับกลุ่มเยาวชน (ลงมือทำ)				/	/	/			
ออกแบบ พัฒนาผลิตภัณฑ์และผลิต				/	/	/			
สรุปผลการทำงานระยะที่ 2						/			
ระยะที่ 3									
การจัดการด้านการตลาดเพื่อรองรับ ผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม - ลองตลาด - ออกงานOTOP - ตลาดนอกพื้นที่						/	/	/	/
สรุปบทเรียนการทำงาน แนวทางการ ต่อยอดเพื่อสร้างความยั่งยืนของกลุ่ม									/
สรุปผลการทำงานระยะที่ 3									/

การพัฒนาผลิตภัณฑ์

- เชิงชาย ,
- ช่อลม
- จั่ว

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. กลุ่มจำนวนเยาวชนที่มีทักษะและความรู้ด้านการแกะสลักลายภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. สามารถผลิตสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการของตลาดสามารถสร้างงานสร้างอาชีพให้กับกลุ่มเยาวชน

ผลการดำเนินงาน

● กลุ่มสมาชิก

กลุ่มเยาวชนดำเนินการ จำนวน 10 คน(กลุ่มที่มาทำผลิตภัณฑ์)

● เครื่องมือที่ใช้ในการผลิต

- 1) ไม้เนื้อแข็ง
- 2) จิ๊กซอ(เลื่อยฉลุ)
- 3) มีดแกะสลักไม้มลายู

- 4) คีมจับไม้
- 5) ชูตเรขาคณิต
- 6) มีดแกะสลักไม้

● วัตถุดิบที่นำมาใช้ผลิต

- 1) ไม้เนื้ออ่อนใช้สำหรับงานแกะสลักที่เป็นมิติ เช่น ไม้จำปา ขนุน ประดู่ เป็นต้น
- 2) ไม้เนื้อแข็งสำหรับใช้ในงานฉลุทะลุ เช่น ไม้ตะเคียน ไม้สัก และไม้เต็ง

ขั้นตอนการทำงาน	คำอธิบาย	องค์ความรู้
5.1 การหาวัตถุดิบ	สั่งไม้จากผู้เลื่อยไม้หรือซื้อไม้สำเร็จรูปจากร้านค้าไม้ ตามขนาดต่างๆที่ใช้งาน	
5.2 การเตรียมวัตถุดิบ	โดยการตากไม้ให้แห้งประมาณ 6 เดือน และเมื่อรายการสั่งจึงเลือกไม้ที่เก็บไว้นำมาใช้งานและสั่งไม้ใหม่เข้ามาแทน	ไม้ส่วนใหญ่นำมาผลิตงานจะใช้ไม้ตะเคียน ซึ่งเป็นไม้เนื้อแข็งของที่นี่และยังเป็นไม้คงทนต่อสภาวะอากาศ และในการแกะสลักไม้ให้คงทนและชิ้นงานออกมาสวยงามมีมนต์ขลัง
5.3 การออกแบบงาน	เมื่อได้รับรายการสั่ง จะออกงานงานให้กับลูกค้าพร้อมความหมายและปรัชญาของชิ้นงานให้กับลูกค้าได้พิจารณา	การออกแบบจากศึกษาจาก ตำแหน่งที่จะวางชิ้นงานสถานที่(บ้าน มัสยิด อาคารสำนักงาน) และหน้าที่การงานของผู้สั่ง เช่นผู้สั่งงาน มีอาชีพการทำงานเป็นผู้นำคน ก็จะเลือกพันธุ์ไม้ที่มีอุปนิสัยที่แสดงถึงความเป็นผู้นำ เช่น ต้นพลู ที่จะเลื้อยขึ้นตลอดเวลาที่มีนิสัยเหมือนกับคนที่เป็นผู้นำคนนำมาแกะสลักหรือประดับประดาในชิ้นงาน, ตำแหน่งในการวางชิ้นงานจะมีการออกแบบลวดลายหรือเลือกอายัตอลักรูอ่านแกะให้เหมาะสมกับตำแหน่งที่จะวาง, สถานที่เช่นบนมัสยิด จะสื่อความหมายของชิ้นงานที่เกี่ยวกับความเชื่อด้านศาสนาเป็นต้น เช่น ลายบวบ ลายวาว ลายถั่ว ผักยาว ลายผักกูด ฯลฯ
5.4 เขียนลายบนกระดาษและแกะ	เมื่อลูกค้าเลือกแบบ จะเขียนลายและแกะกระดาษเพื่อนำมาติดบนชิ้นงานเพื่อทำการลอก	

ขั้นตอนการทำงาน	คำอธิบาย	องค์ความรู้
กระดาษ	ลาย	
5.5 ลอกลายบนไม้	ทำการลอกลายจากกระดาษลงบนชิ้นงาน	
5.6 ฉลุหรือแกะ	ช่างจะทำการฉลุหรือแกะตามชนิดของงานที่ได้สั่ง	
5.7 ทำความสะอาดชิ้นงาน	ขัดและเก็บงานตามชอกต่าง ๆ ให้ปราณีตและส่งชิ้นงานให้กับลูกค้า	

โครงการ ผลิตภัณฑ์ทรงนกคุ้ม(ยี่อเบาะปูญ๊ะ)

ความเป็นมา

ชุมชนบ้านกอลอกาปะห์เป็นชุมชนที่เก่าแก่ชุมชนหนึ่งในอำเภอกะพ้อ จังหวัดปัตตานี มีต้นตำหรับการทำและสานกรงนกในรูปแบบต่างๆหลายชนิด และที่โดดเด่นที่สุดเป็นการสานกรงนกคุ้มด้วยวัสดุจากธรรมชาติ เช่น หวาย ฝอยจากต้นตาล ญานลิเกา และแผ่นไม้ซึ่งนำมาสานประกอบเข้ากันเป็นรูปทรงที่สวยงามคล้ายรูปทรงตัวช้าง มีการแกะสลักลวดลายต่างที่สวยงาม เป็นที่ชื่นชอบของคนในพื้นที่

แต่เมื่อสถานการณ์ในพื้นที่เปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่พัฒนาขึ้นจึงส่งผลให้จำนวนช่างกรงนกคุ้มและครูภูมิปัญญาลดน้อยถอยลง ซึ่งอาจส่งผลให้ภูมิปัญญาด้านการทำกรงนกคุ้มสาบสูญไป

ดังนั้นกลุ่มเยาวชนบ้านกอลอกาปะห์ ตำบลกะรุปี อำเภอกะพ้อ จังหวัดปัตตานีจึงได้เสนอโครงการ ผลิตภัณฑ์ทรงนกคุ้ม(ยี่อเบาะปูญ๊ะ) เพื่อเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และสืบสานภูมิปัญญาด้านการทำกรงนกคุ้มให้คงอยู่ จะช่วยให้เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพให้กับกลุ่มเยาวชนทั้งในและนอกระบบการศึกษาในพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์

- เพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่มอาชีพเยาวชนบ้านกอลอกาปะห์
- เพื่อการสืบสานภูมิปัญญาการผลิตสานกรงนกคุ้มให้เยาวชนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้
- เพื่อพัฒนาและขยายโอกาสให้กับเยาวชนได้มีรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์

กลุ่มเป้าหมาย

- เยาวชนนอกระบบบ้านกอลอกาปะห์ จำนวน 10 -15 คน
- ผู้คนในชุมชนและกลุ่มคนที่สนใจ จำนวน - คน
- ปราชญ์/ครูภูมิปัญญาในชุมชน

ระยะเวลาดำเนินการ

การดำเนินงาน	ปี 2559				ปี 2560				
	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.
ระยะที่ 1									
ประชุมกลุ่มเพื่อวางแผนการดำเนินงาน	/	/							
จัดหาอุปกรณ์			/						
ฝึกอบรมเยาวชนกลุ่มเป้าหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพกลุ่ม • การทำงานไม้ (ก๊วนง กรง) • การสานลาย (ลายคู่ ลายข้าวหลาม) • การออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์			/	/	/				
สรุปผลการทำงานระยะที่ 1			/						
ระยะที่ 2									
ผลิตผลิตภัณฑ์						/			
ออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่อยอด						/	/		
สรุปผลการทำงานระยะที่ 2						/			
ระยะที่ 3									
เผยแพร่ข้อมูลผ่านโซเชียลเน็ตเวิร์ค							/		
การเปิดตลาดจำหน่ายผลิตภัณฑ์							/	/	
สรุปบทเรียนการทำงาน แนวทางการต่อยอดเพื่อสร้างควมยั่งยืนของกลุ่ม									/
สรุปผลการทำงานระยะที่ 3									/

การพัฒนาผลิตภัณฑ์

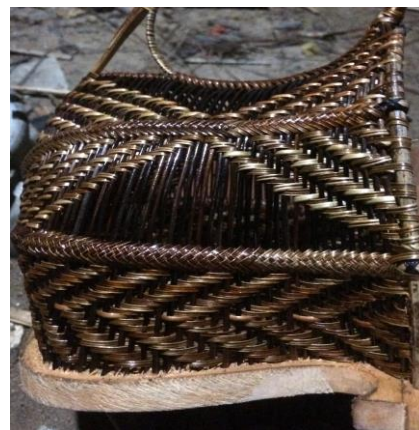
ผลิตภัณฑ์ที่คาดว่าจะพัฒนาเพิ่มเติม อาทิ

- โคมไฟโดยใช้ฐานลายจากลายกรงนกคุ้ม
- กรงนกย่อขนาด
- กรงใส่สัตว์ชนิดต่างๆ เช่น แมว กระรอก หนู เป็นต้น

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- เยาวชนนอกระบบบ้านกอลอกาปะห์ได้รับการพัฒนาทักษะอาชีพเป็นกลุ่มองค์กรที่เข้มแข็ง
- การอนุรักษ์การผลิตผลิตภัณฑ์โดยใช้วัตถุดิบและลวดลายที่มีอยู่ในชุมชน
- สามารถผลิตสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการของตลาดสามารถสร้างงานสร้างอาชีพให้กับกลุ่มเยาวชน

ผลการดำเนินงาน

● กลุ่มสมาชิก

ประกอบด้วย

- 1) กลุ่มเยาวชนดำเนินการ จำนวน 10 คน(กลุ่มที่มาทำผลิตภัณฑ์)
- 2) กลุ่มเยาวชนผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 7คน (กลุ่มที่มาช่วยหาวัตถุดิบ สนับสนุนการทำงาน)

● เครื่องมือที่ใช้ในการผลิต

- 1) เลื่อยฉลุ
- 2) มีดแกะสลักไม้
- 3) สิว

- 4) ตะไบขัดไม้
- 5) กระจาดทราย
- 6) แลคเกอร์ขาว
- 7) เมทิลแอลกอฮอล์
- **วัตถุดิบที่นำมาใช้ผลิต**
 - 8) ลวดทองแดง เบอร์ 12, 15, 18
 - 9) เชือกไนลอนสีดำ เบอร์ 14
 - 10) ยานลิเภา, ยานลิเภาดำ
 - 11) ไม้แผ่นเพื่อแกะลาย ใช้ไม้ที่มีความทนทาน และน้ำหนักเบา เช่น ขนุนกระท้อน สัก เป็นต้น
 - 12) ตะกั่วถ่วงน้ำหนัก
 - 13) ไม้ไผ่เหลาเป็นซี่เล็กๆ

ขั้นตอนการทำงาน	คำอธิบาย	องค์ความรู้
● การหาวัตถุดิบ	ยานลิเภา มีลักษณะเป็นเถาวัลย์ชนิดหนึ่ง ขึ้นตามภูเขา เทือกเขา และป่าละเมาะ หวาย, มีลำต้นยาว ผิวเกลี้ยง เหนียว ขึ้นเป็นกอ มีหลายชนิด เช่น หวายตะค้าทอง ซึ่งเป็นหวายชนิดหนึ่งที่หาได้ง่ายตามป่าทั่วไป	การเลือกวัตถุดิบ
● การเตรียมวัตถุดิบ	ยานลิเภา ที่จะนำมาจักสาน จะต้องแก่ได้ขนาด เมื่อเก็บมาแล้วต้องกรีดเปลือกดำๆ ที่หุ้มแกนข้างในออก แล้วจักเปลือกเป็นเส้นละเอียด นำไปชุดกับฝากระป๋องที่เจาะรูขนาดต่างๆ กัน จนเส้นยานลิเภาเล็ก เรียบและละเอียดตามต้องการ จากนั้นจึงนำมาสานเป็นลวดลายต่างๆ หวาย นำหวายมาตัด เพื่อทำเป็นโครง รูปทรงที่ต้องการ	ยานลิเภาสีน้ำตาลแดง มีความแข็งแรงจึงมักนำมาทำเป็นเส้นตั้ง ส่วนสีเขียวยาวซึ่งอ่อนกว่า มักนำมาทำเป็นเส้นนอน
● การสานชิ้นรูป	การจักสานลวดลายตามต้องการ	ลายจักรสานที่ใช้ ใช้ลาย “กุ่ม” และลาย “บวก”
● การวาดลายลงบนแผ่นไม้ /	การหาลวดลายที่ต้องการ วาดบนกระดาษแล้วนำแบบที่ออกแบบไว้มาแปะลงบนแผ่นไม้	● การเลือกไม้ นิยมใช้ไม้เนื้ออ่อน เช่น ตะเคียน กระท้อน

ขั้นตอนการทำงาน	คำอธิบาย	องค์ความรู้
พื้นผิว		ฯลฯ ● ลวดลายมักนิยมใช้ลายเถาวัลย์ ลายดอกไม้ใบไม้ หรือลายมังกรคู่ เป็นต้น
● การโกน (แกะเนื้อไม้ส่วนที่ไม่ใช้ออก/ขึ้นรูปไม้)	การตัดทอนเนื้อไม้ และแกะเนื้อไม้เอาส่วนที่ไม่ต้องการออกให้ไม้นั้นมีลักษณะรูปร่างที่ใกล้เคียงกับแบบเพื่อให้เกิดรูปทรงตามต้องการ มีความชัดเจนตามลำดับเพื่อจะนำไปแกะสลักลวดลายในขั้นต่อไป การโกนภาพ เช่นการแกะภาพลอยตัวเพื่อให้หุ่นให้ใกล้เคียงกับตัวภาพ	
● การแกะสลักลวดลาย	เริ่มจากการใช้ส่วที่มีความคม มีขนาดและหน้าของส่วต่าง ๆ เช่น ส่วหน้าตรง หน้าโค้ง และหมอนไม้เป็นเครื่องมือในการแกะสลัก เพื่อทำให้เกิดลวดลายซึ่งต้องใช้หมอนไม้ในการตอกและใช้ส่วทำการขุด การปาดและการแกะลวดลายทำให้เกิดความงามตามรูปแบบที่ต้องการ แล้วใช้มีดแกะสลักไม้เพิ่มรายละเอียด ตกแต่งลวดลาย	
● การขัดทำความสะอาด	ตกแต่งตามร่องลายต่างๆโดยใช้กระดาษทรายแบบละเอียดขัดพื้นไม้ให้เรียบเนียน	
● การเก็บงาน	ใช้แอลกอฮอล์ขาวขัดเงาเพื่อให้เกิดความเงางามแล้วนำมาตากแดดให้แห้ง	

โครงการ ผลิตภัณฑ์กริชรามันห์ (หัวกริช)

ความเป็นมา

กลุ่มกริชรามันห์ ก่อตั้งเมื่อ ปี 2542 โดยหน่วยพัฒนาเคลื่อนที่ กอ.รมน.ภาค 4 มีสมาชิกเริ่มแรกจำนวน 20 คน มีคณะครูปราชญ์ จำนวน 5 คน ได้แก่ นายตีพะลี อะตะบู ประธานลุ่มภูมิปัญญา นายมาหามะเย็ง พุดารอ นายมะไซมิง นิรุปี นายสะมะแอ โม และนายอับดุลดาติม สุหลง โดยในปัจจุบันได้มีกริชรามันห์เองได้รับความสนใจจากตลาดนัดสะสมกริชในภูมิภาคมลายูอย่างมาก อีกทั้งยังสามารถต่อยอดนำลวดลาย หรือรูปแบบหัวกริชไปพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ได้อีกมาก

ขณะเดียวกันจากข้อมูลสภาวะการณ์เด็กนอกระบบการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เองพบว่าในปัจจุบันมีเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาในพื้นที่ถึงกว่าร้อยละ 60 ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการบูรณาการเข้าไปพัฒนาอาชีพ หรือส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อสร้างโอกาสและความมั่นคงในชีวิตให้กับเยาวชนกลุ่มนี้ในระยะยาว

ดังนั้นเพื่อเป็นการสืบสานภูมิปัญญาทางด้านวัฒนธรรมด้านการทำกริชรามันห์ให้คงอยู่ต่อไป และเพื่อเป็นการพัฒนาทักษะอาชีพให้กับกลุ่มเยาวชนนอกระบบในพื้นที่ให้สามารถต่อยอดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ที่จะนำมาซึ่งรายได้และโอกาสการมีงานทำให้กับเยาวชนในพื้นที่ จึงนำมาสู่การพัฒนาข้อเสนอโครงการผลิตภัณฑ์กริชรามันห์ (หัวกริช)

วัตถุประสงค์

5. พัฒนาชุดความรู้และหลักสูตรการทำกริช
6. เพื่อพัฒนารูปแบบของหัวกริชรามันห์ให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป
7. เพื่อพัฒนารูปแบบใบกริช(ตากริช)และฝักกริช
8. เพื่อถ่ายทอดความรู้และพัฒนาทักษะการทำกริชให้กับกลุ่มเยาวชน

กลุ่มเป้าหมาย

- กลุ่มเยาวชนที่สนใจ ในพื้นที่ จำนวน 10 - 20 คน
- กลุ่มเยาวชนที่สนใจนอกพื้นที่ จำนวน 5 – 15 คน

ระยะเวลาดำเนินการ

การดำเนินงาน	ปี 2559				ปี 2560				
	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.
ระยะที่ 1									
จัดประชุมชี้แจงคณะทำงาน พร้อมรับ สมัครเยาวชนที่สนใจ	/								
จัดประชุมทีมวิจัย และจัดร่างหลักสูตร และตำรา(ภูมิปัญญาเกี่ยวกับเยาวชน)	/	/							
ดำเนินการให้ความรู้กับกลุ่มเยาวชน			/	/	/	/	/	/	
ศึกษารูปแบบ - ไม่ - เหล็ก - กฎหมาย			/	/					
สรุปผลการทำงานระยะที่ 1			/						
ระยะที่ 2									
ฝึกปฏิบัติเพื่อพัฒนาทักษะการทำกริช รูปแบบของกริช และผลิตภัณฑ์อื่นบน ฐานทุนจากกริช (180 ชม.)			/	/	/	/	/	/	
พัฒนารูปแบบการทำกริช และ ผลิตภัณฑ์เกี่ยวเนื่อง			/	/	/	/	/	/	
จัดนิทรรศการกริช				/					
สรุปผลการทำงานระยะที่ 2						/			
ระยะที่ 3									
จัดการด้านการตลาด				/	/	/	/	/	
สรุปบทเรียนการทำงาน แนวทางการ ต่อยอดเพื่อสร้างความยั่งยืนของกลุ่ม และจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรการทำ กริช									/
สรุปผลการทำงานระยะที่ 3									/

การพัฒนาผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์ที่คาดว่าจะพัฒนาเพิ่มเติม อาทิ

- กริชปากกา
- พวงกุญแจ
- handy drive
- ปีน้ป๊กम्म

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. การสืบสานการทำหัวกริชและอัตลักษณ์ของหัวกริชรามันห์ให้กับเยาวชนในพื้นที่
2. หลักสูตรการทำกริชตามแบบต้นตำหรับกริชรามันห์
3. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่โดยอาศัยรูปแบบหัวกริชเพื่อสร้างรายได้ให้กับเยาวชนในพื้นที่

ผลการดำเนินงาน

● กลุ่มสมาชิก

- 1) กลุ่มเยาวชนดำเนินการ จำนวน 7 คน(กลุ่มที่มาทำผลิตภัณฑ์)
- 2) กลุ่มเยาวชนผู้เกี่ยวข้องจำนวน 2คน(กลุ่มที่มาช่วยหาวัตถุดิบ สนับสนุนการทำงาน)

● เครื่องมือที่ใช้ในการผลิต

- 1) เลื่อยไสไม้ ใช้ไสไม้ให้เป็นแผ่นตามขนาดที่ต้องการ
- 2) เลื่อยจิ๊กซอ ใช้ตัด ฉลุไม้ให้ได้ขนาดรูปทรงที่ต้องการ
- 3) ขวานกลันตัน ใช้ถากให้ได้รูปทรงตามแบบ
- 4) ตะไบบุง ใช้ขัด, ฝนให้ได้รูปทรง
- 5) มีดแกะสลัก ใช้แกะสลักสัดส่วนที่เป็นรูปลักษณะ

- 6) ปากกาจับงาน ใช้จับงานที่จะถากจะถางจะขัดแผ่นให้ได้รูปทรง
- 7) เครื่องเจียรระไนไฟฟ้า ใช้เจียรขัดตกแต่งให้ได้รูปทรง
- 8) สว่านเจาะไฟฟ้า ใช้เจาะรูของกัน
- 9) ตะไบขัดทอง ใช้ขัดเหล็ยมและใช้ทำความสะอาดของร่องแกะสลัก
- 10) สิว ใช้ขึ้นรูปทรงให้ได้ขนาด
- 11) กระดาษทรายขัดไม้ 3 ขนาด ได้แก่ เบอร์ 100 320 และ 1,000
- 12) แปรงขัดทองใช้ขัดเงา
- 13) แลคเกอร์สเปรย์ใช้เคลือบเงา

• วัตถุดิบที่นำมาใช้ผลิต

แก่นไม้ โดยจะเป็นแก่นไม้อะไรก็ได้ ซึ่งเป็นไม้ที่มีเนื้อไม้ละเอียดเหนียว และแข็ง เวลาแกะลายแล้วเนื้อไม้ไม่ผิด ไม้เป็นขุย ลายคมชัด และเป็นไม้มงคลตามความเชื่อของคนสมัยโบราณ อย่างเช่น ไม้แก้ว ไม้ขนุน ไม้ประดู่หอม ไม้ประดู่ลายเสือ จั้วดำ ฯลฯ

ขั้นตอนการทำงาน	คำอธิบาย	องค์ความรู้
1.เตรียมใจให้บริสุทธิ์ เพื่อให้มีสมาธิ	นั่งสมาธิอาบน้ำละหมาด ละหมาดฮาญัต เพื่อสร้างพลังภายในจิตใจให้แน่วแน่มั่นใจ	ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำสมาธิหรือ แอตตีทภาพ และความปลอดภัยในการทำงาน
2.จะเริ่มต้นลงทำงานด้วยบิสมิลลาฮ	จะเริ่มต้นทำอะไรนั้น จะต้องเริ่มต้นด้วยพระนามของอัลลอฮ	การฝึกฝนให้จิตใจ นึกถึงพระเจ้าตลอดเวลาในการทำงาน แม้ว่าจะอยู่สถานภาพใด
3.ตั้งใจให้ดี	ดูแลสุขภาพกายให้พร้อมในการทำงาน	การมีสติที่ดีนั้นจะอยู่กับร่างกายที่มีสุขภาพดี

ขั้นตอนการทำงาน	คำอธิบาย	องค์ความรู้
4.เตรียมวัสดุอุปกรณ์และการสร้างแบบ	เตรียมไม้ให้ได้ขนาดแล้ว สร้างแบบตามตำรา แนวคิดที่จะทำ	แข็งแรงไม่มีน้มน้ำ เลือกไม้ที่เป็นส่วนแก่น โมเดลรูปแบบของผลิตภัณฑ์ รูปแบบของผลิตภัณฑ์ของหัว กริชรูปแบบดีดรอ
5.ลงแบบบนแผ่นไม้แล้วตัดไม้ตามแบบ	ลงแบบบนแผ่นไม้แล้วตัด ด้วยจิกซอให้ได้รูปทรง	การใช้เครื่องมือสมัยใหม่และ ทักษะในการใช้เครื่องมือ
6.ตกแต่งให้ได้รูปทรงที่ต้องการ	ใช้ขวานผ่าถาปและตะไบบึง มาขัดแผ่นแล้วเจียในด้วย เครื่องเจียไฟฟ้าให้ได้ รูปทรง	ความรู้เทคนิคในการใช้ เครื่องมือ เพื่อให้ได้ ผลิตภัณฑ์ที่ดีและรวดเร็ว
7.แกะสลักดอกลาย	ลวดลายบนหัวกริชตาม สัดส่วนที่ต้องการแล้วใช้ เครื่องมือแกะสลัก	เรียนรู้เรื่องดอกลายและ ทักษะในการแกะสลักไม้

ขั้นตอนการทำงาน	คำอธิบาย	องค์ความรู้
		
8. ขัดเงาและลงแล็กเกอร์	ใช้กระดาษทรายขัดเงาให้สะอาดและลงแล็กเกอร์	เทคนิคการขัดเงาและความรู้เรื่องของแล็กเกอร์ที่ใช้ในสมัยโบราณและสมัยใหม่

โครงการ ผลิตภัณฑ์กอบและบ้านบางมะรวด

ความเป็นมา

ชุมชนบ้านบางมะรวดเป็นชุมชนริมทะเล ชื่อชุมชนมาจากคำว่า ลูวะห์(เพี้ยนเป็นบู่วะห์)บ้านบางมะรวดมีคลองเล็กๆซึ่งไหลลงสู่ทะเล ชาวบ้านเรียกว่า “บาง”หรือลูกบาง เรียกรวมๆกันว่า “บางมะรวด” คนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง

กลุ่มบ้านรักษะละมีแนวคิดสร้างงานภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่ออยากให้คนในชุมชนหรือกลุ่มเยาวชนมีส่วนร่วมในสร้างสรรค์งาน หลังจากการประกอบอาชีพหลักได้ประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว จากรากไม้และเปลือกหอย โดยเน้นวัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งกลุ่มพยายามนำเสนอและถ่ายทอดเอกลักษณ์หรือกลิ่นอายของท้องถิ่นลงสู่ตัวผลิตภัณฑ์ อาทิ ลายเรือกอลและ ลายชวา เป็นต้น เพื่อเพิ่มเสน่ห์และเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ อีกทั้งยังเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น และช่วยสร้างงานสร้างอาชีพให้กับกลุ่มเยาวชนในพื้นที่ ซึ่งสามารถเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยเสริมศักยภาพให้กับกลุ่มเด็กและเยาวชนทั้งในและนอกระบบในพื้นที่ให้ไกลห่างจากปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ได้ต่อไป

วัตถุประสงค์

3. เพื่อพัฒนากลุ่มเยาวชนให้มีทักษะความรู้ความสามารถในงานภูมิปัญญาท้องถิ่น
4. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นโดยใช้ฐานทางภูมิปัญญาชุมชน

กลุ่มเป้าหมาย

- กลุ่มเยาวชนบ้านรักษะละจำนวน20 คน
- กลุ่มเยาวชนที่สนใจจำนวน5- 20 คน
- ปราชญ์ชุมชน

ระยะเวลาดำเนินการ

การดำเนินงาน	ปี 2559				ปี 2560				
	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.
ระยะที่ 1									
ประชุมกลุ่มเป้าหมายโดยครูภูมิปัญญา	/								
อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวและ		/	/						

การดำเนินงาน	ปี 2559				ปี 2560				
	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.
ลวดลายกอลและ									
แบ่งกลุ่มพัฒนาทักษะการพัฒนา ผลิตภัณฑ์ เรียนรู้ลวดลายต่างๆ เช่น ลาย กอลและมลายู ลายกอลและชวา (พัฒนา ทักษะพื้นฐาน) - เขียนลาย (ชวา ไทย ยาวอประยุทธ์) - ใช้พู่กัน - เขียนสี - อื่น ๆ		/	/						
สรุปผลการทำงานระยะที่ 1				/					
ระยะที่ 2									
ออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์				/	/	/			
ดำเนินการเพื่อผลิต ผลิตภัณฑ์จากวัตถุดิบ ในชุมชน					/	/			
สรุปผลการทำงานระยะที่ 2						/			
ระยะที่ 3									
ทดลองตลาด				/	/	/	/	/	
พัฒนาผลิตภัณฑ์				/	/	/	/	/	
สรุปบทเรียนและแนวทางการต่อยอดเพื่อ สร้างความยั่งยืนของกลุ่ม									/
สรุปผลการทำงานระยะที่ 3									/

การพัฒนาผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์ที่คาดว่าจะพัฒนาเพิ่มเติม อาทิ

- นาฬิกาจากรากไม้
- ป้ายบ้านเลขที่
- กล่องใส่เครื่องประดับลายกอกและ/ลายฉลุ
- แก้วน้ำดื่มจากไม้สนุนไพร ไม้ศิริมงคล
- โคมบาย

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. กลุ่มเยาวชนผู้รู้และสามารถสืบทอดลายเรือกอกและ
2. สามารถสร้างงานสร้างอาชีพให้กับกลุ่มเยาวชน
3. ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับมาตรฐาน OTOP และสามารถก้าวสู่ตลาดสากล

ผลการดำเนินงาน

● กลุ่มสมาชิก

- 1) กลุ่มเยาวชนดำเนินการ จำนวน 15 คน(กลุ่มที่มาทำผลิตภัณฑ์)
- 2) กลุ่มเยาวชนผู้เกี่ยวข้องจำนวน 20คน(กลุ่มที่มาช่วยหาวัตถุดิบ สนับสนุนการทำงาน)

● เครื่องมือที่ใช้ในการผลิต

- 1) เครื่องเลื่อยยนต์ (ทำการตัดรากไม้)
- 2) โต๊ะเลื่อย (ทำการผ่าไม้)
- 3) เครื่องฉลุตั้งโต๊ะ (ฉลุกลาทำโคมบาย)
- 4) เครื่องเร้าเตอร์ (เพื่อเจาะใส่เครื่องนาฬิกา)

- 5) เครื่องขัดกระดาษทราย (ทำการเก็บรายละเอียด)
- 6) พู่กัน (เพื่อทำการเพ้นท์ลาย)
- 7) เครื่องเจาะสว่านไฟฟ้า (เพื่อเจาะรูนาฬิกา)

● **วัตถุดิบที่นำมาใช้ผลิต**

1) **กะลามะพร้าว**

การเลือกกะลามะพร้าวควรเลือกลูกหนาๆและลูกแก่ๆ เพราะถ้ากะลาที่ยังแก่แล้วความเงา ลายก็จะทำให้ดูมีความโดดเด่นจะมีลายอยู่ในตัว และทำให้ผลิตภัณฑ์มีความคงทน ใช้งานได้นาน

2) **รากไม้ดำเสา (ไม้กรรเกรา)**

โดยการใช้เครื่องเลื่อยยนต์ แล้วไม่ให้เป็นชิ้นๆ เลือกส่วนที่มีลายในตัว เพราะเวลาใส่น้ำยาเคลือบเงาแล้ว จะทำให้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นรากไม้ที่มีลาย ก็จะทำให้มีความสวยงาม

3) **เศษไม้(ไม้ที่เกยตื้นมาจากทะเล)**

เลือกเศษไม้ที่เป็นไม้เนื้อแข็ง เพราะบางทีถ้าไม่เลือกที่เป็นไม้ดี ๆ ไม้ที่เคยอยู่ในน้ำ แล้วลอยมาจากทะเล เศษไม้ส่วนใหญ่ก็จะพุงง่าย ทำให้ผลิตภัณฑ์ที่ประดิษฐ์แล้ว ก็อาจจะไม่มีมาตรฐานก็ได้ หรือผลงานออกมาไม่มีคุณภาพ

ขั้นตอนการทำงาน	คำอธิบาย	องค์ความรู้
1) การหาวัตถุดิบ	ส่วนใหญ่วัตถุดิบจะอยู่ในชุมชนของกลุ่มอยู่แล้ว ชุมชนบ้านบางมะรวด ม.1 ต.บ้านกลาง อ.ปะนาเระ จ.ปัตตานี	
2) การเตรียมวัตถุดิบ	-กะลามะพร้าว คัดลูกมะพร้าวที่มีขนาดหนาๆ แก่ๆ แล้วนำไปเก็บไว้ในที่ร่ม -รากไม้ดำเสา (ไม้กรรเกรา) ขุดรากไม้ขึ้นมา เลือกที่มีลายที่สวยงาม ซ้ำแหละให้เป็นชิ้นๆ แล้วล้างโคลนออกจากรากไม้ ล้างให้สะอาด -เศษไม้(ที่เกยตื้นมาจากทะเล)เลือกเศษไม้ที่เป็นไม้เนื้อแข็ง เพื่อนำมาประกอบทำเป็นที่ใส่เครื่องประดับ เช่น ไม้ตะเคียน, ไม้มะม่วง เป็นต้น	กะลามะพร้าว- อย่าให้โดนแดดและฝนเพราะอาจทำให้เปราะง่าย การเลือกไม้- ควรเลือกไม้ที่แห้งพอสมควร เพื่อให้ชิ้นไม้มีความแข็งแรง ไม่หด คดหรืออภัยหลังประกอบชิ้นส่วนของผลิตภัณฑ์

ขั้นตอนการทำงาน	คำอธิบาย	องค์ความรู้
3) การออกแบบ	ออกแบบผลิตภัณฑ์ให้ได้ตามความต้องการเสียก่อน เช่น นาฬิกาเรือนไม้, กล้องใส่เครื่องประดับ, โหมบาย, ป้ายไม้บ้านเลขที่ ได้ผลิตภัณฑ์มาแล้ว จากนั้นก็ทำการเพ้นท์ลายกอลและลงบนผลิตภัณฑ์ที่ได้ระบุไว้ในพื้นที่ที่เป็นพื้นที่ว่าง เพื่อถ่ายทอดความเป็นเอกลักษณ์ลงไป และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของบริบทชุมชนบ้านบางมะรวดอีกด้วย	ความรู้เรื่องลาย - ลวดลายที่ นำ มาตกแต่งบนเรือกอลและได้แก่ 1) <u>ลวดลายไทย</u> เช่น ลายกนก 3 ตัว ลายกนกบัวคว่ำบัวหงาย ลายน่องสิงห์ลายดอกพุดตาล และ 2) <u>ลวดลายมลายู</u> <u>ท้องถิ่น</u> เช่น ลายอักษรประดิษฐ์ ลายพรรณไม้แบบเถาเลื้อย
4) การวาดลายบนแผ่นไม้พื้นผิว	ขั้นตอนแรกโดยการร่างลายกอลและด้วยดินสอ ก่อนตามขนาดความต้องการ หลังจากนั้นก็ทำการลงสีด้วยพู่กัน ทับบนลายกอลและที่ร่างด้วยดินสอ ลายจะออกมาขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ นั้น ก็ขึ้นอยู่กับ การร่างด้วยดินสอ หรือพื้นที่ว่างของตัวผลิตภัณฑ์	
5) การเลือกสี	การลงสีหรือผสมสีในการเพ้นท์ลายกอลและนั้นต้องขึ้นอยู่กับผลิตภัณฑ์ที่เราจะทำการถ่ายทอดอารมณ์ให้สอดคล้องกับผลงานด้วย เช่น ถ้าลงลายกอลและบนเรือจำลองก็ต้องทำการเพ้นท์ด้วยสีที่ดูฉูดฉาด สีฉูดฉาด ตามเทรนด์ที่ลูกค้าต้องการ แต่ถ้างานประเภทคลาสสิกก็อาจจะทำการเพ้นท์หรือผสมสีแค่สีเดียว เป็นสีที่มันติดกับผลิตภัณฑ์ที่เราจะทำการเพ้นท์ด้วย บางทีก็ต้องคำนึงถึงรสนิยม ความต้องการของลูกค้าสอดคล้องกับผลิตภัณฑ์และผลงานที่ออกมาด้วย	ความรู้เรื่องสี - จะใช้สีน้ำมัน ทำให้เป็นสีต่าง ๆ ตามความต้องการ โดยการทาสีเรือ นิยมทาเป็นแถบ ๆ มีสีฟ้า แดง เขียว มีการวาดลวดลายดอกไม้ และมีการพัฒนาลวดลายอื่นเข้าไป แต่ส่วนมากจะเขียนลวดลายด้วยสีฉูดฉาด ซึ่งเขียนเป็นลายไทย หรือ ลายอินโดนีเซีย ที่นำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับเรือ และเริ่มเขียนลายไทยไม่ต้องร่างแบบ ใช้ปลายพู่กันป้ายสีวาดลวดลายไทยให้พริ้วไหว

ขั้นตอนการทำงาน	คำอธิบาย	องค์ความรู้
6) การเลือกฟูกันในการเพ้นท์	การเพ้นท์ลายกอละมีความละเอียดอ่อน การเลือกฟูกันก็อาจใช้ฟูกันที่มีขนาดเล็กสุดหรือขนาดกลาง การเพ้นท์ลายกอละและบนพื้นที่ขนาดใหญ่ส่งผลให้ลายจำเป็นต้องมีขนาดใหญ่สัมพันธ์ไปด้วย ดังนั้นจึงต้องเลือกใช้ฟูกันที่มีขนาดใหญ่เพื่อลงสีก่อน แล้วจึงเก็บรายละเอียดด้วยฟูกันที่มีขนาดเล็ก	
7) การเก็บรายละเอียดชิ้นงาน	อันดับแรกก็ต้องดูผลิตภัณฑ์ก่อนว่า ต้องขัดให้มีความเรียบ ไม่ครุกระ จากนั้นก็ทำการเพ้นท์ลายกอละและบนตัวผลิตภัณฑ์ แล้วเก็บรายละเอียด เช็ดสีที่เลอะออกจากผลิตภัณฑ์ให้หมด	การเช็ดสีก็ต้องเช็ดด้วยทินเนอร์ หรือแอลกอฮอล์ นำสำลีชุบทินเนอร์ แล้วค่อยๆ เช็ดเก็บรายละเอียดชิ้นงานให้มีความสวยงาม ประณีต

กลุ่มเยาวชนบ้านรักทะเลนอกจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นแล้ว ยังจัดให้มีการอบรมเรื่องลายเรือกอละและการจัดกิจกรรมให้กับกลุ่มเยาวชนในชุมชนบ้านบางมะรวด โดยได้เชิญอาจารย์มะยานัม อุมาครุภูมิปัญญาช่างลายกอละและมาร่วมถ่ายทอดความรู้เรื่องลวดลายเรือกอละให้กับกลุ่มเด็ก เยาวชนและผู้สนใจได้มาร่วมเรียนรู้ร่วมกันกับกลุ่มเยาวชนบ้านรักทะเล

โครงการ ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา(กือโละ)

ความเป็นมา

กูบังบาเตาะ มีที่มาจากหนองน้ำที่แรดเล่นอยู่ ชาวบ้านจึง เรียกบริเวณนี้ว่า “กูบังบาเตาะ แปลเป็นภาษาไทยว่า “หนองแรด” โดยชุมชนแห่งนี้มีชื่อเสียงมาช้านานในเรื่องเครื่องปั้นดินเผา เนื่องจากดินเหนียวในชุมชนแห่งนี้มีคุณสมบัติเหมาะสมสามารถนำมาทำเครื่องปั้นดินเผาซึ่งเป็นภาชนะที่สำคัญและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในรุ่นก่อน อาทิ หม้อน้ำละหมาด หม้อน้ำมนต์ ภาชนะเครื่องอุปโภคในชีวิตประจำวัน ฯลฯ ส่งผลให้ชุมชนกูบังบาเตาะจึงมี คุรุภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาอยู่จำนวนมาก

แต่เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไปและเริ่มมีการนำวัสดุอื่นมาทำเป็นภาชนะย่อมส่งผลให้ความนิยมในภาชนะดินเผาลดน้อยลงไปอย่างมาก อีกทั้งกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่เองก็ไม่คิดจะสืบทอด ส่งผลให้ในปัจจุบันเหลือเพียงผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนเท่านั้นที่ยังคงสืบสานภูมิปัญญาการทำภาชนะเครื่องปั้นดินเผา กูบังบาเตาะ

ดังนั้นเพื่อให้ภูมิปัญญาการทำเครื่องปั้นดินเผา กูบังบาเตาะต้องสาบสูญไป กลุ่มเยาวชนบ้านกูบังบาเตาะจึงมีแนวคิดที่จะต้องการสืบสานภูมิปัญญาการทำเครื่องปั้นดินเผา และพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดในปัจจุบัน ซึ่งจะช่วยให้อาชีพภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้ได้แล้ว ยังสามารถสร้างงานสร้างอาชีพให้กับกลุ่มเยาวชนอีกด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสืบค้นและเรียนรู้รากเหงาความเป็นมาของเครื่องปั้นดินเผาในชุมชน
2. เพื่อพัฒนากลุ่มเยาวชนให้มีทักษะความรู้ความสามารถในงานภูมิปัญญาท้องถิ่นและสืบสานของดีในชุมชน
3. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นโดยใช้ฐานทางภูมิปัญญาชุมชนให้สอดคล้องกับยุคสมัยและความต้องการของผู้บริโภค

กลุ่มเป้าหมาย

- กลุ่มเยาวชนในชุมชน จำนวน 10 คน
- กลุ่มคนที่สนใจ จำนวน 5 – 20 คน
- ปราชญ์/คุรุภูมิปัญญาในชุมชน

ระยะเวลาดำเนินการ

การดำเนินงาน	ปี 2559				ปี 2560				
	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.
ระยะที่ 1									
ประชุมกลุ่มเพื่อวางแผนการดำเนินงาน	/								
ศึกษาประวัติ ความเชื่อเกี่ยวกับการใช้เครื่องปั้นดินเผา		/	/						
ศึกษาดูงาน		/	/						
สรุปผลการทำงานระยะที่ 1			/						
ระยะที่ 2									
ลงมือปฏิบัติ				/	/	/			
ออกแบบ พัฒนาและผลิตผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับยุคสมัย				/	/	/			
สรุปผลการทำงานระยะที่ 2						/			
ระยะที่ 3									
ทดลองตลาด						/	/	/	/
ปรับปรุงผลิตภัณฑ์						/	/	/	/
สรุปบทเรียนการทำงาน แนวทางการต่อยอดเพื่อสร้างความยั่งยืนของกลุ่ม									/
สรุปผลการทำงานระยะที่ 3									/

การพัฒนาผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์ที่คาดว่าจะพัฒนาเพิ่มเติม อาทิ

- หม้อดินดั้งเดิมเพิ่มลายลงบนผลิตภัณฑ์
- ชุดกาต้มน้ำ
- ชุดของตกแต่ง เช่น แจกัน โคมไฟ เป็นต้น

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. การสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการผลิตเครื่องปั้นดินเผาภูมิปัญญาเฉพาะ
2. เยาวชนสามารถพัฒนาและผลิตสินค้าบนฐานทุนวัฒนธรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดได้

ผลการดำเนินงาน

● กลุ่มสมาชิก

- 1) กลุ่มเยาวชนดำเนินการ จำนวน 10 คน(กลุ่มที่มาทำผลิตภัณฑ์)
- 2) กลุ่มเยาวชนผู้เกี่ยวข้องจำนวน 5คน(กลุ่มที่มาช่วยหาวัตถุดิบ สนับสนุนการทำงาน)

● เครื่องมือที่ใช้ในการผลิต

- 1) เครื่องมือขุดดิน
- 2) ไม้ตีดิน
- 3) ไม้กระบอง
- 4) ไม้ไผ่ตัดริมดิน
- 5) แป้นหมุน
- 6) ไม้ตีลาย
- 7) ลูกหินกลม

• วัตถุดิบที่นำมาใช้ผลิต

1) ดินเหนียวดำ (ดินกอแล)

2) ทราย

ขั้นตอนการทำงาน	คำอธิบาย	องค์ความรู้
1. การหาวัตถุดิบ (ดินเหนียวดำ)	ขุดหาดินเหนียวดำ หรือภาษาถิ่นเรียกว่า ตาเนาะ กอแล เป็นดินเหนียวที่มีคุณสมบัติพิเศษต่างจากดินเหนียวทั่วไป มีที่เดียวในเขตบริเวณนี้ พื้นที่ขุดหาจะอยู่ห่างจากกลุ่มเครื่องปั้นดินเผา ประมาณ 800 เมตร มีเนื้อที่ประมาณ 10 ไร่ ซึ่งต้องขุดลึกถึง 2 เมตร ถึงจะได้ดินเหนียวที่มีสีดำ 	การเลือกดินต้องเลือกดินที่มีเนื้อละเอียดและมีความเหนียว ซึ่งจะทำให้จัดรูปทรงตอนที่ทำได้ดีและมีความละเอียดหรือผิวของผลิตภัณฑ์เนียนและดูสวย
2. การเตรียมวัตถุดิบ	หลังจากเอาดินมา ที่เป็นก้อนใหญ่ที่ขุดพบ มาทุบตีด้วยไม้ให้มีขนาดก้อนเล็กๆ แล้วจึงตากทิ้งไว้ในที่ร่มให้แห้งโดยใช้เวลาประมาณ 2 วัน 	เพื่อให้ดินที่เตรียมได้มีการระบายน้ำออกจากเนื้อดินเหนียวอย่างพอเหมาะ

ขั้นตอนการทำงาน	คำอธิบาย	องค์ความรู้
		
3. การผสมดิน	เอาทรายละเอียดมาโปรยรองพื้นแล้วเอาดินเหนียวที่ตากแห้งแล้วมาวางลงบนทรายพร้อมเอาน้ำมาปะพรมให้เปียกพอประมาณ แล้วเอาไม้กระบองหรือเรียกว่า หนูโม๊ะ มาตำดินเหนียวให้ละเอียดให้กลายเป็นเนื้อเดียวกัน 	วิธีการผสมทรายละเอียดและดินเหนียวให้เป็นเนื้อเดียวกัน

ขั้นตอนการทำงาน	คำอธิบาย	องค์ความรู้
4. การเตรียมดิน	 นำเอาดินที่ดำเป็นเนื้อเดียวกันแล้วมานวด โดยนำทราย 1 ส่วน ผสมกับดินเหนียวที่ผ่านการตำมาแล้ว 3 ส่วนมานวดให้เข้ากัน โดยใช้เท้าเหยียบย่ำไปมาให้เนื้อดินเป็นเนื้อเดียวกัน แล้วจึงม้วนแผ่นดินเหนียวยกขึ้นเพื่อทำการนวดดินเหมือนวิธีการเดิมอีก ทำอย่างนี้ประมาณ 2-3 เทียว ดินเหนียวก็จะเข้ากันเป็นเนื้อเดียวกัน	ขั้นตอนและสัดส่วนของการเตรียมดินในการขึ้นรูปกือโละ
5. การขึ้นรูป	 หลังจากนวดดินเสร็จแล้ว จึงปั้นขึ้นมาเป็นก้อนรูปทรงสูงปลายเรียว เข้าเล็กน้อย (กือโละ) ทั้งนี้เพื่อความเหมาะสมในการขึ้นรูปในขั้นต่อไป นำดินเหนียวที่ปั้นเป็นก้อนมาขึ้นรูป ซึ่งแป้นหมุนมี 2 ชนิด คือ แป้นหมุนด้วยเท้าหรือใช้คนช่วยหมุนกับ	วิธีการใช้นิ้วมือและมือในการประคองให้ขึ้นรูปตามความต้องการ และความหนักเบาในการกำหนดรูปทรงของผลิตภัณฑ์นั้นๆ

ขั้นตอนการทำงาน	คำอธิบาย	องค์ความรู้
	แป้นหมุนที่ใช้มอเตอร์ช่วย ปัจจุบันช่างปั้นหม้อกบบังบาเดาะนิยมใช้แป้นหมุนด้วยมอเตอร์ ในการขึ้นรูปเพราะสะดวกในการทำมากกว่า ในขั้นตอนนี้จะได้รูปทรงของหม้อที่ยังไม่สมบูรณ์ นำหม้อที่ได้มาวางทิ้งไว้จนหมด เพื่อเข้าสู่กระบวนการตกแต่งลวดลาย	
6. การลงลวดลาย	การปั้นหม้อที่หมู่บ้านกบบังบาเดาะ ได้มีการทำสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคนโดยมี 4 ลายที่เป็นลายเอกลักษณ์ของชุมชน คือ 1. ลายเม็ดแตงโม 2. ลายจีน 3. ลายกังปลา 4. ลายต้นข้าว โดยจะนำเอาลูกหินปูนด้านในของหม้อบริเวณที่จะตีลาย เพื่อป้องกันไม่ให้หม้อแตกร้าว ก่อนนำไม้ซึ่งแกะลายไว้ตีลงบนหม้อเพื่อให้เกิดลวดลาย	

ขั้นตอนการทำงาน	คำอธิบาย	องค์ความรู้
7. การเผา	การเผาหม้อดินเผาบ้านกุ่มบึงบาเดจะมีกระบวนการที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยการนำหม้อ ที่แตกหรือชำรุดมาจัดวางเป็นฐานบนลานพื้นดินโดยให้มีพื้นที่ว่างระหว่างหม้อเพื่อให้ไฟฟืนได้ จากนั้นจึงจัดวางหม้อซ้อนทับขึ้นไปเรื่อยๆ จนเป็นรูปทรงคล้ายปิรามิด ลักษณะพิเศษในการวางคือจะต้องวางให้กันหม้อชนกัน. หลังจากนั้นจึงเอาฟืนที่เตรียมไว้ได้แก่ทางมะพร้าว ทางตาล ทางหมาก และเศษไม้ ใส่เข้าไปในช่องว่างตรงฐานเป็นลำดับแรก ต่อจากนั้นจึงใช้ฟืนสุ่มไปรอบ ๆ กองหม้อที่จะเผา แล้วเริ่มจุดไฟเผา คอยเติมฟืนตลอดเวลา การเผาแบบพื้นบ้านนี้จะใช้เวลาประมาณ 4-5 ชั่วโมง และด้วยวิธีการนี้ต้องใช้ความชำนาญและประสบการณ์เป็นอย่างยิ่ง เพราะต้องควบคุมความร้อนให้พอดี	วิธีการสังเกตการเผาหม้อว่าสุกหรือยังการสังเกตลูกมะพร้าวสีเขียวที่วางไว้ด้านบนหม้อก่อนที่จะทำการเผา หากลูกมะพร้าวสุกเป็นสีน้ำตาล แสดงว่าหม้อที่เผานั้นสุกแล้ว
8. การเก็บงาน	เมื่อเสร็จเผาแล้วเช็ดความสะอาดผลิตภัณฑ์แล้วเก็บไว้ที่เหมาะสมในที่ร่มเพื่อในการจำหน่าย	

- ลวดลายบนเครื่องปั้นดินเผาภูบั้งบาเตาะ

ลักษณะลวดลายบนเครื่องปั้นดินเผาบ้านภูบั้งบาเตาะ เป็นลวดลายซึ่งเกิดจากการตีลาย โดยนำไม้ซึ่งแกะลายมาตีลงบนหม้อที่ปั้นขึ้นรูปและปล่อยให้หมาดแล้ว โดยลวดลายดังกล่าวเป็นลวดลายโบราณซึ่งมีลักษณะเฉพาะและสืบทอดมาหลายร้อยปี ซึ่งมีปรากฏให้เห็นและมีที่มาของลายบนผลิตภัณฑ์โดยการเล่าการดำรงชีวิตประจำวัน และวัฒนธรรมในช่วงนั้น เช่น

- ลายเมล็ดแตงโม บ่งบอกว่า พื้นที่ในสมัยนั้นมีการเพาะปลูกแตงโมเป็นจำนวนมาก สะท้อนความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่

- ลายกากบาท หรือลายจีน เป็นลวดลายซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากลายจีน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ามีชาวจีนมาอาศัยอยู่ในชุมชนนี้

- ลายก้างปลา บ่งบอกว่า ในสมัยนั้นผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผามีการแลกเปลี่ยนกับอาหารทะเล โดยเฉพาะชาวอำเภอปะนาเระมาแลกเปลี่ยนกับเครื่องปั้นดินเผา

- รูปแบบเครื่องปั้นดินเผาภูบั้งบาเตาะ

รูปแบบเครื่องปั้นดินเผาภูบั้งบาเตาะนั้นมีรูปแบบและขนาด ซึ่งสอดคล้องไปกับลักษณะวัฒนธรรมและการใช้งาน โดยมีชื่อเรียกและรูปแบบการใช้งานที่แตกต่างกันไปดังนี้

- อาเนาะบาเต (หม้อขนาดเล็ก) ใช้สำหรับเป็นถ้วยขนาดเล็กสำหรับตักน้ำ

- หม้อโละ (หม้อขนาดกลาง) ใช้สำหรับเป็นถ้วยขนาดใหญ่สำหรับตักน้ำ โดยรูปทรงคล้ายอาเนาะบาเตแต่ขนาดใหญ่กว่า

- บูง (หม้อต้มมีฝา) ใช้สำหรับเก็บน้ำ ต้มน้ำ ต้มยา โดยที่ปากหม้อจะแคบกว่าหม้อกลางอ และมีฝาปิด เพื่อป้องกันฝุ่นผง และช่วยให้น้ำเดือดได้เร็วขึ้น

- บลาeng (หม้อใหญ่ปากกว้าง) ใช้สำหรับงานครัว เช่น การแกง และ หุงข้าว

โครงการ ผลิตภัณฑ์ว่าววาบูนแล(ผลิตภัณฑ์กะลา)

ความเป็นมา

บ้านป่าหลวงเป็นชุมชนที่มีขอบเขตของชุมชนจำกัด(มีแม่น้ำล้อมรอบ)มีทางเข้าหมู่บ้านทางเดียว เป็นชุมชนที่มีขนาดไม่ใหญ่มาก อาชีพส่วนใหญ่จะอยู่กับทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เช่น การทำเกษตร การประมง เลี้ยงปลา ซึ่งเป็นอาชีพที่ไม่ผูกมัดกับเวลา ทำให้คนในชุมชนมีเวลาว่างมากพอ

ผลิตภัณฑ์วาบูนแล(แกะลายบนกะลา)กับเยาวชนบ้านป่าหลวง เริ่มต้นมาจากการที่เยาวชนมีเวลาว่างจากการช่วยเหลืออาชีพของครอบครัวมารวมกลุ่มจัดตั้งกลุ่มงานหัตถกรรมท้องถิ่นตั้งแต่ปี2548 มีสมาชิก 20 คน และเกิดการพัฒนากิจกรรมการแกะลายต่างๆ เช่น แกะลายบนกรงนกกรงหัวจุก แกะลายลงบนไม้และด้ามกริช จากจำนวนสมาชิกทั้งหมด 20 คน มีเพียง 4 คนเท่านั้นที่สามารถแกะลายได้

การแกะลายว่าววาบูนแล มาจากการพัฒนาชิ้นงานผลิตภัณฑ์ของกลุ่มที่ต้องการให้เกิดการเพิ่มมูลค่าให้กับวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น อาทิ กะลามะพร้าว ไม้ต่างๆ แก่นไม้ เป็นต้น โดยการผสมผสานกับวัฒนธรรมของท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยให้เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพให้กับกลุ่มเยาวชนทั้งในและนอกระบบการศึกษาในพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษา เรียนรู้คุณค่าและแหล่งที่มาของลวดลายภูมิปัญญาพื้นบ้านในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อพัฒนากิจกรรมการแกะลายเพื่อพัฒนาอาชีพให้กับกลุ่มเยาวชน
3. เพื่อสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านการพัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานทุนวัฒนธรรม

กลุ่มเป้าหมาย

- กลุ่มเยาวชนที่สนใจในพื้นที่ จำนวน15 - 20 คน

ระยะเวลาดำเนินการ

การดำเนินงาน	ปี 2559				ปี 2560				
	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.
ระยะที่ 1									
ประชุมสมาชิกกลุ่ม	/								

การดำเนินงาน	ปี 2559				ปี 2560				
	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.
ศึกษาภูมิปัญญาด้าน	/	/	/						
- ว้าว									
- การแกะสลาดลาย (กอลและ บาหลีมลายู)									
- ความรู้เรื่องวัตถุดิบ (ไม้ กะลา)									
สรุปผลการทำงานระยะที่ 1			/						
ระยะที่ 2									
ฝึกอบรมและพัฒนาเรื่องสลาดลายให้กับกลุ่มเยาวชน (ลงมือทำ)				/	/	/			
ออกแบบ พัฒนาผลิตภัณฑ์และผลิต				/	/	/			
สรุปผลการทำงานระยะที่ 2						/			
ระยะที่ 3									
การจัดการด้านการตลาดเพื่อรองรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม						/	/	/	/
- ลองตลาด									
- ออกงานOTOP									
- ตลาดนอกพื้นที่									
สรุปบทเรียนการทำงาน แนวทางการต่อยอดเพื่อสร้างความยั่งยืนของกลุ่ม									/
สรุปผลการทำงานระยะที่ 3									/

การพัฒนาผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์ที่คาดว่าจะพัฒนาเพิ่มเติม อาทิ

- ว่าววาบูนแล กรอบมือถือ ของที่ระลึกจากวัสดุ อาทิ กะลา ไม้
- อุปกรณ์ตกแต่ง เช่น กรอบช่องลม บานเพี้ยมมูลี
- ที่วางกูรอ่านสำหรับอ่าน (ฆาฮา)

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. กลุ่มจำนวนเยาวชนที่มีทักษะและความรู้ด้านการแกะสลักลายภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. สามารถผลิตสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการของตลาดสามารถสร้างงานสร้างอาชีพให้กับกลุ่มเยาวชน

ผลการดำเนินงาน

● กลุ่มสมาชิก

- 1) กลุ่มเยาวชนดำเนินการ จำนวน 7 คน(กลุ่มที่มาทำผลิตภัณฑ์)
- 2) กลุ่มเยาวชนผู้เกี่ยวข้องจำนวน 15คน(กลุ่มที่มาช่วยหาวัตถุดิบ สนับสนุนการทำงาน)

● เครื่องมือที่ใช้ในการผลิต

- 1) สว่าน
- 2) เครื่องเจียร
- 3) เลื่อยจิกซอร์

- 4) เครื่องเราเตอร์
- 5) มีดแกะ
- 6) สิว
- 7) ค้อน

● **วัตถุดิบที่นำมาใช้ผลิต**

- 1) กะลา เช่น กะลาบุง(หม้อดิน) กะลาตือลออาซอ(ไข่ห่าน)กะลา ปาลอราเยะ (หัวช้าง)
- 2) ไม้เนื้ออ่อน เช่น ไม้ขนุน ไม้ละมุด ไม้ตำเสา (สำหรับทำหัววบล)

● **ลวดลายที่นำมาใช้**

ลายตานิงหรือลายปัตตานีเป็นลายที่ประยุกต์มาจากลายมลายู และลายชาวเป็นลายที่นิยมกันแถบบนนกรงหัวจุ เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของปัตตานี

ขั้นตอนการทำงาน	คำอธิบาย	องค์ความรู้
1) การหาวัตถุดิบ	กะลา หาได้ตามหมู่บ้านที่มีส่วนมะพร้าว เช่น กะลา บุง หาได้จากร้านชุดมะพร้าว กระสอบละ 20 บาท กะลา ตือลออาซอ หาได้จากส่วนในชุมชนลูกละ 20 บาท กะลา ปาลอราเยะหาได้จากส่วนชุมชนไกล่เคียง(ภูมิ)ลูกละ 35 บาท ไม้ หาได้จากในชุมชนและชุมชนไกล่เคียง เช่น ไม้ขนุน ไม้ละมุด ไม้ตำเสาเป็นการสั่งไม้จากคนที่แปรรูปไม้ลักษณะของกะลา 	องค์ความรู้มาจากปราชญ์ชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องของการเลือกชนิดวัตถุดิบและความเชื่อในเรื่องของกะลาและไม้ เช่นการเลือกกะลาที่เหมาะสมในการนำมาทำวบล คือ กะลาบุง เพราะกะลาบุง มีลักษณะคล้ายๆกับหม้อดิน (บุง) มีก้นกะลาที่ค่อนข้างเรียบไม่โค้งมากเหมือนกะลาชนิดอื่นๆ กะลาบุง เหมาะในการทำงานพวกผลิตภัณฑ์ที่ใหญ่ งานที่ต้องการกะลาที่พื้นเรียบ เช่นงานแกะลายต่างๆที่ใช้กะลาหน้าเดียว กะลาตือลออาซอ เหมาะในการใช้

ขั้นตอนการทำงาน	คำอธิบาย	องค์ความรู้
	 กะลาลูกด้านซ้ายกะลาต้อลออา(ไข่ห่าน) กะลาลูกด้านขวากะลาบุญยง (หม้อดิน)	ทำ ผลิตภัณฑ์ของใช้ ของตกแต่ง เช่น ผลิตภัณฑ์ที่เป็นทรงวงรี
2) การเตรียมวัตถุดิบ	นำกะลา มาขัดด้วยเครื่องเจียทั้งด้านในและด้านนอกกะลา ฝ่าไม้ตามสัดส่วนที่ต้องการ	การขัดกะลา ชั้นแรกจะใช้เครื่องเจียขัดในและนอก จากนั้นจึงขัดกับกระดาษทราย
3) การออกแบบ	ออกแบบร่างแบบลวดลาย – รูปทรง	วาดรูปทรงตามที่ต้องการก่อน จากนั้นนำลายมาใส่ในรูปทรงตามที่ต้องการ
4) การวาดลายลงบนแผ่นไม้ / ฟันผิว	นำแบบที่ออกแบบไว้มาแปะลงบนแผ่นไม้ หรือนำมาตอกสลักกระดาษแข็ง ตัดแบบให้โปร่ง 	การก็อปปีแบบลงบนเนื้องานหรือผลิตภัณฑ์ที่ต้องการนำมาแกะลาย
5) การแกะสลักลวดลาย	เริ่มจากการใช้สิ่วที่มีความคม มีขนาดและหน้าของสิ่วต่าง ๆ เช่น สิ่วหน้าตรง หน้าโค้ง และฉ้อนไม้ เป็นเครื่องมือในการแกะสลัก เพื่อทำให้เกิดลวดลายซึ่งต้องใช้ฉ้อนไม้ในการตอกและใช้สิ่วทำการขุด การปาดและการแกะลวดลายทำให้เกิดความงามตามรูปแบบที่ต้องการ	การแกะกะลาและไม้ มีสองแบบ 1 ฉลุ แล้วแกะ 2 แกะโดยไม่ฉลุ การแกะกะลา จะใช้ มีดแกะไม้ มากนัก 1-2 แบบ(ตามความถนัดของแต่ละบุคคล) การแกะไม้จะต่างกับการแกะกะลา

ขั้นตอนการทำงาน	คำอธิบาย	องค์ความรู้
	การขุดพื้น คือการตอกส้วดินเส้น โดยใช้ส้วที่พอดีกับเส้นรอบนอกของตัวลาย เพื่อเป็นการตัดโคมของลวดลาย ส่วนใหญ่ทั้งหมดก่อนโดยใช้ฆ้อนตอก เวลาตอกก็ควบคุมน้ำหนักให้เหมาะสม สม่่าเสมอเพื่อคมส้วจะได้จมนลึกลงในระยะที่เท่ากันแล้วจึงทำการใช้ส้วหน้าตรง ขุดพื้นที่ไม่ใช่ตัวลายออกให้หมดเสียก่อน ขุดชั้นแรกขุดตื้น ๆ ก่อน ถ้าพื้นยังไม่ลึกลงพอก็ตอกซ้ำอีกแล้วจึงขุดต่อไปเพื่อให้ได้ช่องไฟที่โปร่งถ้า ต้องการนำลวดลายแกะสลักนั้นไปประดับในที่สูงก็ต้องขุดพื้นให้ลึกพอประมาณ เพราะมองไกล ๆ จะได้เห็น การแกะยกขึ้น หลังจากที่ทำ การขุดพื้นแล้วก็แกะยกขึ้น จัดตัวลายที่ซ้อนชั้นกันเพื่อให้เห็นโคมลายชัดเจน ซึ่ง ก้าวก้าวกันในเชิงของการผูกลายเพื่อปรับระดับความสูงต่ำของแต่ละชั้นมี ระยะ 1 – 2 – 3 การแกะแรลาย เริ่มจากการตอกส้ว ดินเส้นภายในส่วนละเอียดของลวดลาย แล้ว ก็จะใช้ส้วเล็บมือทำการปาดแกะแรลายเก็บแต่งส่วนละเอียด	แกะไม้จะมีอุปกรณ์ ในการแกะ มากน้อย (อุปกรณ์ในแต่ละแบบ ออกแบบมาเพื่ออำนวยความสะดวก ในการแกะต่างกันอย่างไร เช่น มีดแกะลาย ส้ว หัวฉลุ) (เดิม ทางกลุ่มจะใช้อุปกรณ์ในการ แกะแค่ มีแกะเล่มเดียวและเลื่อย ฉลุ/งานเดิมเป็นงานกะลาส่วนใหญ่) - งานที่ต้องการความละเอียด ต้องใช้เครื่องมือ เล็ก ๆ อย่างมีดแกะ - งานไม้ งานที่มีดอกลาย ใหญ่ๆจะใช้ ส้วเป็นหลัก ในการแกะลาย ส่วนมีด แกะจะใช้ในการเก็บ รายละเอียด - ส้วจะมีหลายแบบหลาย ขนาด ตามความถนัดของ ช่างและชิ้นงาน
6)การเก็บงาน	การขัดเงาโดยใช้แลคเกอร์ เคลือบมันโดยใช้น้ำมันมะพร้าว	-การเคลือบเงาโดยใช้แลคเกอร์จะ ทำให้ผลิตภัณฑ์ดูเงางาม

ภาคผนวก ค.
ตารางกิจกรรมการดำเนินโครงการ

วันที่	กิจกรรม
24 – 25 พฤษภาคม 2559	การประชุมชี้แจงโครงการ
12 –16 มิถุนายน 2559	ศึกษาดูงานทางวัฒนธรรมท้องถิ่นสามจังหวัดชายแดนใต้ลงพื้นที่ชุมชน
7 –8 กรกฎาคม 2559	เสนอความคืบหน้าศึกษาทุนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ณ โรงแรม ซีเอส ปัตตานี
28 –30 กรกฎาคม 2559	งานกริชนานาชาติ “กริช มรดกไทย มรดกอาเซียน” ณ โรงแรม ซีเอส ปัตตานี
15 สิงหาคม 2559	ทีมวิจัยพื้นที่ลงติดตามงานวิจัย
28 – 29 สิงหาคม 2559	ดูงานการจัดการพื้นที่วัฒนธรรม จังหวัดตรัง
15 – 17 กันยายน 2559	งานติดตามนำเสนอภาพรวมกลุ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์
1 –3 พฤศจิกายน 2559	อบรมเชิงปฏิบัติการ “ลวดลายมลายู” ให้กับกลุ่มเยาวชนในโครงการ ณ พิพิธภัณฑ์บ้านขุนละหาร จังหวัดนราธิวาส
16 –18 ธันวาคม 2559	นำเสนอความก้าวหน้า 7 เดือน “สืบทอด คงอยู่ ร่วมสมัย” ณ โรงแรม ซีเอส ปัตตานี
5-7 กุมภาพันธ์ 2560	การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายสร้างสรรค์เพื่อขยายการตลาด
1-2 มีนาคม 2560	กิจกรรมหนุนเสริมและต่อยอดพัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมในจังหวัดชายแดนใต้
16 มีนาคม 2560	ดูงาน “หัตถกรรมในวัฒนธรรม มลายู” ณ ศูนย์ศิลปาชีพระหว่างประเทศ บางไทร อยุธยา
23 – 26 มีนาคม 2560	เทศกาลนวัตกรรมศิลปหัตถกรรมนานาชาติ 2560 (International Innovative Craft Fair- IICF 2017) ณ ฮอลล์ 103-104 ศูนย์แสดงสินค้านานาชาติ BITEC บางนา
5 เมษายน 2560	การติดตามการดำเนินงานโครงการและเตรียมการศึกษาแลกเปลี่ยนประเทศมาเลเซีย ณ โรงแรม ซีเอส ปัตตานี
30 เมษายน - 4 พฤษภาคม 2560	พาตัวแทนกลุ่มเยาวชนในโครงการและนักวิจัยพื้นที่ศึกษาดูงานกลุ่มเยาวชน กลุ่มผลิตภัณฑ์ และศึกษาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ รัฐกลันตัน และรัฐตรังกานู ประเทศมาเลเซีย ภายใต้หัวข้อ “Cultural Craft Development Forum ร้อยเรื่องราวเส้นทางวัฒนธรรมมลายูสู่หัตถศิลป์ชายแดนใต้..(อาเนาะกาญู)”

วันที่	กิจกรรม
18-19 พฤษภาคม 2560	หารือเพื่อร่วมจัดงาน melody of Saiburi (ท่วงทำนองเมืองสายบุรี) เพื่อนำเสนอผลงานและผลิตภัณฑ์จากโครงการวิจัยร่วมกับกลุ่มสายบุรี ลุคเกอร์ สายบุรี ประชุมร่วมกับทีมนักวิจัยในพื้นที่
26 พฤษภาคม 2560	เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สู่การพัฒนาความเป็นเอกลักษณ์ และการตลาดของผลิตภัณฑ์เบญจเมธา
19-20 มิถุนายน 2560	พบวัฒนธรรมจังหวัด และ ศอบต. เสนอโครงการ และหารือการร่วมงาน
18 กรกฎาคม 2560	ดูสถานที่เตรียมงาน Cultural Craft Development Exhibition สายบุรี ประชุมถอดบทเรียนการทำงานและเตรียมงานท่วงทำนองเมืองสายบุรี
26-30 กรกฎาคม 2560	Cultural Craft Development Exhibition : Power Form The invisible Youthในงาน melody of Saiburi (ท่วงทำนองเมืองสายบุรี)